SUÇTAN DAHA BÜYÜK SUÇ KORKUSU

İSTANBUL'DA BİR ALAN ARAŞTIRMASI

DR. MEHMET KUL

Yeniyüzyıl Yayınları: 25

SUÇTAN DAHA BÜYÜK SUÇ KORKUSU

Dr. Mehmet Kul

© *Dr. Mehmet Kul*
© Yeniyüzyıl Yayınları

Yeniyüzyıl Yayınları - İnceleme
ISBN: 978-605-5857-28-8
Birinci Basım: Şubat 2013

Genel Koordinatör: Ahmet İzci
Hukuk Danışmanı: Av. Dursun İzci
Editör: İrfan Bülbül
Kapak Tasarımı: Yunus Karaaslan
İç Tasarım: Adem Şenel

Baskı - Cilt / Çalış Ofset
Davutpaşa cd. Yılanlı Ayazma Sk. No: 8 Topkapı-İstanbul Tel: 0212 482 11 04

Bu kitabın Türkçe yayım hakları, Yeniyüzyıl Yayınları'na aittir.
Yenyüzyıl Yayınları İlgi Kültür Sanat Yayınlarının tescilli markasıdır.

Yeniyüzyıl Yayınları
Çatalçeşme Sokak. No: 27/10 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: 0212 526 39 75 / Belgegeçer: 0212 526 39 76
www.yeniyuzyilyayinlari.com
www.ilgikultur.com
e-mail: info@ilgikultur.com

SUÇTAN DAHA BÜYÜK SUÇ KORKUSU

İSTANBUL'DA BİR ALAN ARAŞTIRMASI

DR. MEHMET KUL

YENİYÜZYIL

Bu kitap
Prof.Dr. Aytül KASAPOĞLU'na
ithaf edilmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu kitap, 2009 Nisan'ında Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde savunduğum, başlığı "***Toplumda Suça İlişkin Korkunun Yapılaşması***" olan doktora tezimin, tekrar gözden geçirilmiş ve özetlenmiş biçimidir. Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı ***Prof. Dr. Aytül Kasapoğlu*** danışmanlığında ve ***Prof. Dr. Mehmet Ecevit*** ile ***Prof.Dr. Nilay Çabuk'un*** üyesi olduğu tez izleme komitesinin yönlendirmesiyle tezimi kaleme aldım. Hocalarımın, yazdığım metnin tutarlılığına, kullandığım kuramsal çerçevenin araştırma problemini açıklama düzeyine, araştırmada yararlandığım tekniğe ilişkin uyarıları ve eleştirileri beni sürekli uyanık tuttu. Bu üç bilim insanının gözetiminde tez yazmış olmayı büyük bir şans olarak görüyorum. Her birine teşekkürü borç biliyorum.

Doktora eğitimim sürecinde her konuda beni destekleyen ve cesaretlendiren ***Saygıdeğer Büyüğüm Mustafa Gülcü'ye*** teşekkür ediyorum.

Ayrıca desteklerini her zaman hissettiğim ***Eyüp Şahin'e, Feridun Taşçı'ya, Faruk Ünsal'a, Hakan Özdöl'e, Zülal Aşnaz'a, İhsan Herdem'e ve Selim Okur'a***; kitabın yazım sürecinde metni titizlikle okuyan, yazım hatalarının düzeltilmesi yanında yaptığı yorumlarla metne önemli katkılar sağlayan **Dr. Fatih Yamaç'a** ve **Dr. Fatih Demir'e** teşekkür ediyorum.

Doktora eğitimim süresince, maddi manevi her yönüyle destek olan, Eşim **Ömür'e** ve oğlum **Abdullah Mete'ye** müteşekkirim. Kitabın hazırlık aşamasında aramıza katılan kızımız **Bahar'ın** da ismini burada yazmayı bir gönül borcu olarak görüyorum.

Dr. Mehmet KUL
Ankara, 2012

İÇİNDEKİLER

Teşekkür 7
Giriş 13

Suç Korkusu Literatürü, Temel Argümanları ve Yapılaşma Teorisi 25
A.Suç Korkusu Literatüründeki Temel Argümanlar 25
Suç Korkusu veya Güvensizlik Duygusu / Algısı 28
B. Yapılaşma Teorisi ve Suç Korkusunun Anlaşılması İçin Yeni Bir Model Önerisi 42

İstanbul'da Bir Suç Korkusu Araştırması (Metodoloji) 56
Yöntem 56
Evren ve Örneklem 63
Araştırmanın Yapıldığı İstanbul'un İlçeleri: Eminönü ve Tuzla 65
İstatistiksel Çözümleme 69

Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi 72
(1) Bireysel Boyut: Sübjektif Suç Korkusu 72
(2) Suçtan Korunma Sosyal Pratiği 76
(3) Yapısal Boyut: Objektif Suç Korkusu 83
(4) Suç Korkusunu Yöneten (Üreten) Koşullar / Faktörler 100
2. Doğrudan veya Dolaylı Olarak Suç Mağduriyeti 107
3. İncinebilirlik (Hassasiyet) 111

4. Kent 115
5. Suça Maruz Kalma Riski 125
6. Sosyal Sermaye 130
7. Suçla İlgili Kültürel Efsanecilik 136
8. Ceza Adalet Sistemi 140
9. Politika 160
10. Medya 169
(5) Suç Korkusunun Regresyon Analiziyle Açıklanması 192

Sonuç 195

Kaynaklar 204

Ekler 235

Kısaltmalar

Bknz.	:Bakınız
EGM	:Emniyet Genel Müdürlüğü
F	:Ortalamaların kıyaslanmasıyla elde edilen F değeri
Max.	:Maksimum değer
Min.	:Minumum değeri
N	:Örneklem büyüklüğü
Ort.	:Ortalama
r	:Korelasyon katsayısı
sd.	:Serbestlik derecesi
Sig.	:Anlamlılık seviyesi
ss.	:Standart sapma
t	:t testi
TOPCEVRE	:Çevre ölçeğinin toplam değeri
TOPLOKAL	:Lokal ölçeğinin toplam değeri
TOPRİSKA	:Suça Maruz Kalma Risk Algısı ölçeğinin toplam değeri
TOPSKORK	:Suç Korkusu ölçeğinin toplam değeri
TOPSPRAT	:Suçtan Korunma Sosyal Pratiği ölçeğinin toplam değeri

GİRİŞ

Şimdiye kadar dünyada birçok devrim gerçekleşti. Ancak iki devrim var ki sadece kendi toplumlarını etkilemekle kalmadı, diğer toplumları da etkiledi. Halen de etkileri devam eden bu devrimlerden ilki **aydınlanma**, diğeri ise **sanayi devrimidir** (Giddens, 2005a). Bu iki devrimin ortaya çıkardığı ve dünya toplumlarının neredeyse tamamında meydana gelen her türlü değişiklik ve yenilik, sosyal bilimciler tarafından **modernite**[1] kavramıyla ortaya konulup, izah edilmeye çalışılmaktadır. Çünkü geleneğin karşısında konumlanan modernite; mevcut paradigmaları, toplumsal ilişkileri, bireyin toplum içerisinde kendisini ve dünyayı açıkladığı referansları, simgeleri, ritüelleri ve alışkınlıkları... vs, büsbütün değiştirme kapasitesine sahip bir durumdur. Dolayısıyla sosyal bilim dünyası, **sosyal gerçekliği** modernite üzerinden anlamaya çalışmaktadır.

16. yüzyılda başlayıp tüm dünyayı kısa sürede etkisi altına alan bu süreç, toplumlara adeta modernist bir sosyalizasyon yaşatmıştır. Bu sosyalizasyon sonucunda; ekonomiden, kentlere; sanat ve edebiyattan, bilim ve bilim metodolojisine; teknik, teknolojiden devlet - toplum – kültür – birey arasındaki her türlü ilişkiye

1 Dilbilgisi açısından modern, bir sıfata göndermede bulunur ve bir eyin "yeni", "güncel" oldu unu ifade etmek için kullanılmaktadır. Modernle me dinamik bir sürece; modernizm ise söylemin ideolojik boyutuna i aret etmektedir (aylan, 2006:56). Kavramlar kitap boyunca bu konsept içerisinde kullamlmı tır.

varıncaya kadar birçok alanda değişim yaşanmış ve halen de bu değişim devam etmektedir.

Zaman zaman, modernitenin sonunun geldiği ve yeni bir döneme girildiği dile getirilmektedir. Hatta bu konuda "**endüstri ötesi toplum**" gibi *göz kamaştırıcı kavramların*[2] da kullanıldığı görülmektedir (Giddens, 2004:12). Gerçekten de modernitenin sonu gelmiş midir? bu soru etrafında dönen kapsamlı bir tartışma alanı bulunmaktadır. Özetleyecek olursak, bu tartışmamanın, (a) "*modernitenin devam ettiği*" (ör.Paz, 2000), (b) "*modernitenin devam ettiği ama daha radikalleşip ve evrenselleştiği*" (ör.Beck,1992 ve Giddens, 2004) ve (c) "*modernitenin artık bittiği ve post modern bir döneme girildiği*" (ör.Lyotard, 2004) konuları etrafında döndüğünü görmekteyiz. Sosyal gerçekliği anlamanın yolu modernite üzerinden yapıldığı için bu tartışma ve sonuçları oldukça önemlidir. Çünkü post modernistlerin söylediğini yani "*modernitenin bittiğini*" kabul ettiğimizde, buna bağlı olarak *sosyal gerçeklik* de otomatikman yok olacaktır (Baudrillard, 2005). Kaldı ki bu iddiayı benimseyenler "*sosyal bilimin*", "*tarihin*" sonunun geldiğini ve her şeyin "*o anda, bireysel algılamalardaki gerçeklikle anlaşılabileceğini*" söylemektedirler (Harvey, 1999).

Günümüz toplumlarına bakıldığında, modernliğin tüm kurumlarıyla dünya coğrafyasına yayılarak etkisini ve geçerliliğini devam ettirdiğini görmekteyiz.[3] Modernitenin bugün geldiği nokta, post modernistlerin söylediği konum değil, bilakis *modernliğin daha yaygınlaştığı* bir dönemdir. Toplumlar, bir postmodernlik sürecine girmekten ziyade, modernitenin etkisini radikal bir şekilde devam ettirdiği bir dönemde bulunmaktadırlar. Bu dönem "yüksek/geç modernlik" (*late modernite*) veya modernliğin kendisi üzerinde

2 "Post modern toplum" (Lyotart, 2004), "bilgi toplumu" (Drucker, 1996), "endüstri ötesi toplum" (Bell, 1973), "post-Fordist toplum" (Harvey, 1997) gibi...

3 Hatta batıyı model alan modernliklerin, bugün kendilerinden söz ettirdiğini, "Asya, Çin, Rusya, Güney Amerika" gibi modernliklerin varlığı ortadadır.

sürekli düşünülmesi-murakabe edilmesi anlamında "düşünümsel modernlik" (*reflexive modernite*) olarak tanımlanmaktadır. Çünkü geldiğimiz noktada, modernite kendi kendisinin konusu ve sorunu olduğu düşüncesi, onun doğasına ve ürettiği sonuçlara tekrar bakmayı zorunlu hale getirmektedir (Beck, 1992; Giddens, 2005b).

Küreselleşmenin etkisiyle dünya ölçeğinde yaygınlık kazanan ve yoğunluk açısından gündelik yaşam alanlarının neredeyse tamamında etkili olduğu gözlemlenen modernleşme, "*kendi içinde derinleştiği, kendi kendine ters düştüğü, kendi içini oyduğu ve kendini inkar ettiği*" (Beck, 2005:61) için üstünde fazlasıyla kafa yorulması gerekmektedir. Çünkü modernizm, asıl mecrası olan "*akılcı*" alandan kopmuştur. İnsanlığı; şiddetten, açlıktan, huzursuzluktan kurtarma iddiası yerini adeta *sefalete* bırakmıştır (Şaylan, 2006). Modernite sürecinde insanlık savaşlardan / terörden bir türlü kurtulamamış ve iki büyük dünya savaşına tanık olmuştur. Şiddet bireyin elinden alınarak devletin tekeline verilmiş (Weber, 1985), bürokratik fanus birey / toplum üzerinde tahakküm aracına dönüşmüş ve adeta şiddet *bireysel* olmaktan uzaklaşarak *kurumsal* düzeye çıkartılmıştır. Zenginlik ve fakirlik arasındaki uçurum gittikçe artmış ve "yaratıcı yıkıcılık"[4] (Şaylan, 2006:75) rekabeti ve buna bağlı olarak da mağduriyetin yayılımını - yoğunluğun artırmıştır.

Modernliğin "*fırsat*" sunan yönlerini elbette ki görmezlikten gelemeyiz, ancak bu fırsatları gölgede bırakan "*sefalet*" veya "*tehdit*" yönü de ortadadır. Modern dönemde ortaya çıkan ürünlerin hem sayı hem de çeşit olarak çoğalmış olması, toplumlara önemli fırsatlar sunmaktadır. Örneğin marketlerin reyonlarında birbirinden farklı tat ve çeşitlerde ürün sunulabilmektedir. Bununla birlikte çeşitlenen ürünlerin oluşturduğu "tehditler" de konuşulan konuların başında gelmektedir. Artık insanlar, aldığı ürünlerin hormonlu olup olmadığını da düşünmek zorundadır. İlk dönem

4 ●rtaya konulan her bir yenilik di erini yıkmakta / orta dan kaldırmaktadır.

modern insanın temel problemi "açlık", modernliğin radikalleşip yaygınlaştığı bu dönemde yerini "*korkulara*" veya "*endişelere*" bıraktığı belirtilmektedir (Wallece ve Wolf, 2004). Dolayısıyla modernitenin tehditleri, fırsatlarından daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Modernite "*bir insanın öldürülmesinin bütün dünyayı katletmek kadar kötü olacağı*" savıyla ortaya çıkmış ve *rasyonaliteyle* geleneksele ait tüm sorunların aşılacağı iddia edilmiştir (Türkoğlu, 2001). Ancak süreç içerisinde önce ulus devletler hızla silahlanmış, sonra savaşlar sınırlarda değil sınır ötesi yerlerde yapılır olmuştur. Geldiğimiz noktada ise artık ülkeler nükleer silah tehdidiyle karşı karşıyadır.

Yine yerel ölçekte yaşanan krizlerin, küresel sorunlara dönüşme kolaylığı bulunmaktadır. Öyle ki, yerel kamusal problemler biri iki dakika içerisinde global bir sorun haline gelebilmektedir (Lagadec, 2003:17). Kuş gribi, Çin virüsü, 11 Eylül, İzlanda'da yanardağın aktif hale gelerek havayolu ulaşımının kilitlenmesi ve küresel mali kriz, bunun en önemli örneklerindendir. Aynı zamanda bunlar, tehlikenin yaygınlığını da göstermektedir. Özetle, içinde yaşadığımız dönem, postmodernistlerin iddia ettiği gibi değil, modernitenin tehditlerinin evrenselleştiği ve radikalleşip keskinleştiği dönemdir.

Modern bir sorun olarak ortaya çıkan *güvensizlik* de, modernitenin yaygınlaşmasıyla *psikolojik bir hal olmanın ötesinde toplumsal bir mesele haline ulaşmış* ve *toplumsal ilişkinin merkezine* oturmuştur. Bu dönemde güven veya emniyet; toplumsal ilişkilerin, mekânsal organizasyonların, kent düzenlemesinin, hayat tarzlarının yeniden gözeden geçirilmesini gerektirecek kadar öne çıkmıştır (Alver, 2007). Öyle ki, emniyetsizliğin kolektif bir hal alması, modern toplumların kâbusudur (Riezler, 1944).

Suç, insanlık tarihi kadar eskidir (Demirbaş, 2005). Günümüze gelinceye kadarki süreçte suç, özellikle moderniteye bağlı toplumsal dönüşüm ve değişim evrelerinde çeşitlenmiş ve sayıca artmıştır (Gillis, 1989; Bilgiç, 2005). Sokakta işlenen suçlardan, özel alanda işlenen suçlara; uluslararası bağlantılı organize suçlardan (Finsterbusch, 2003), tanımı bile yapılamayan veya ülkeden ülkeye değişen terör suçlarına (Beşe, 2004) varıncaya kadar birçok suç türü ile herkes karşılaştığı gibi maruz kalma ihtimali de her geçen gün geçtikçe artmaktadır. Çünkü suç / terör bağlamında oluşan emniyetsizlik, artık sadece belli bir coğrafyayı veya mekanı tehdit etmeyip, küresel ölçekte kendini hissettirmektedir ki yine bu durum modernitenin tehdit oluşturan yönünün yaygınlığına bir başka örnek teşkil etmektedir (Beckett, 2007; Gert, 2008).

Çağla (2006:46) bir adım daha atarak bu dönemde, *şiddetin kanıksandığı ve sıradanlaştığının* üzerinde durmaktadır. Torrente (2008:7) *suçun modernizasyonun en önemli problemi olduğunu* düşünmekte, Keane (1996) modern dönemin *şiddetin en uzun yüzyılı* olduğunu değerlendirmekte, Warr (1990:891) ise başta sosyal kontrol olmak üzere modern sosyolojik düşüncede suçların artmasına bağlı olarak ortaya çıkan *korku nosyonunun genişlediğini* söylemektedir. Modernite, suç davranışını artırarak değiştirmiş ve bu ise, *ontolojik güvensizliğe* neden olmuştur (Beckett, 2007:2). Modernitenin radikalleştiği bu dönemde tedbir / ihtiyat ve korku; normallik ve güvenliğin yerini almıştır (Warr, 1990). Bir zamanların dünyayı değiştirme tutkusu yerini, güvenliği sağlama kaygısına bırakmıştır (Freudi, 2001).

Modernleşmeyi doğal bir şekilde yaşayan Batı toplumları açısından geldiğimiz noktanın "tehlikeler" ile dolu olduğunu söylüyoruz. Burada durup şu soruyu sormalıyız. Peki, batı dışı toplumlarda veya hem gelenekselliği, hem de modernliği canlı bir şekilde yaşayan toplumlar açısından geldiğimiz noktaya baktığımızda, bu toplumları bekleyen "tehlikenin" boyutu hakkında

ne söyleyebiliriz? Bir yandan gelenekselliğin fırsatları[5] / tehditleri; diğer yandan da modernitenin fırsatları / tehditleri ile birlikte bu soruya cevap aramakta fayda bulunmaktadır. Öncelikle gelenekselliğin / modernitenin tehditleri, fırsatları gölgede bırakacak düzeyde olduğu ortadadır. Karar merci ol(a)mayan azgelişmiş toplumlar; ekonomik yönden güçsüzlük, düzensiz kentleşme, sanayileşememe, çarpık eğitim sistemi, işsizlik, hizmet sektörünün anlamsız büyüklüğü, kayıt dışılık ve suç gibi birçok olumsuzluktan daha ağır biçimde etkilenmesi, tehditlerin fırsatlardan daha fazla olduğunun en güzel göstergesidir.

Dolayısıyla, geleneksellikle modernliğin bir aradalığı "eski" tehlikeler ile birlikte "modern" tehditlerin birlikteliğini mümkün kılmakta, bu ise işi daha da zorlaştırmaktadır. Örneğin kentleşme modern bir süreçtir. Türkiye özelinde bu sürece baktığımızda hem geleneksel hem de modern değerler ile birlikte bir kentleşme sürecinin yaşandığını ve buna bağlı olarak da gecekondulaşmanın doğduğunu görürüz. Bir deprem hadisesinin, kolaylıkla büyük bir felaketle dönüşmesinin nedeni, hem modern hem de gelenekselliğin getirdiği tehlikelerin ***çift yönlü*** bir şekilde toplumu etkilemesidir. Bundan dolayıdır ki, azgelişmiş toplumlarda doğal (*ör. deprem*) veya insan eliyle oluşan afetler (*ör. suç*), gizlenmiş sosyal sorunları tüm çıplaklığıyla gözler önüne kolaylıkla sermektedir (Karaesmen, 2005:8). Yine geleneksel bir alışkanlık / geçim şekli olan kümes hayvancılığının, modern kentsel ortamda yapılması, kuş gribi virüsünün yayılmasını kolaylaştırmıştır. Sonuç olarak Kasapoğlu'nun (2007:3) söylediği gibi, hem gelenekselliği, hem de modernliği birlikte yaşayan "melez" toplumlar (Göle, 1991; 1998; 2000) açısından geldiğimiz noktaya baktığımızda, bu toplumlar

5 Örne in, 2001 ekonomik krizinde geleneksel aile yapısının varlı ı, Türkiye'nin daha büyük bir toplumsal kriz ya amasım engellemi tir. Bu yönüyle fırsat olu turan yönler bulunmaktadır.

her türlü tehlikeden (deprem / sel veya terör / suç) daha fazla etkilenmektedir / etkilenecektir.

Konuyu suç/şiddet bağlamında değerlendirdiğimizde; bir yandan içinde yaşanılan coğrafyanın geleneksel kültürü, egemen şiddet[6] habitusunu (Bourdieu, 1995) içermesi / beslemesiyle, yine çatış(tır)ma zemininin sürekli olarak canlı tutulması / tutulmak istenmesiyle; diğer yandan da modern yapısal kırılmalara (ör.ekonomik kriz gibi) bağlı olarak gelişen ve çeşitlenen suçlarla (kara para, uyuşturucu, yolsuzluk, terör vs.), yine çift yönlü olarak toplum olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Hatta buna bağlı olarak konun uzmanları, Türkiye'de şiddetin hükümranlığını ilan ettiğini ifade etmektedirler (Keleş ve Ünsal, 1982; Balcıoğlu, 2001). Burada suçun nedenleri üzerinde durulabilir. Ancak konumuz, *suçun nedenlerinden çok suçun sonuçlarıyla* ilgilidir. Suçun ne gibi sonuçları bulunmaktadır?

İşlenen bir suçun hem bireysel hem de toplumsal yaşam açısından "not edilemeyen birçok sonucu" (Taylor ve Hale, 1986:151) vardır. Suç ve suçtan mağdur olma korkusu başta yaşam memnuniyetini düşürmektedir ve güvenlik önlemlerine harcanan paralardan, günlük yaşamımızın belli alanlar ve saatlerle sınırlandırılmasına varıncaya kadar gerek mikro gerekse de makro alanda, bir toplumsal problem olarak derin ve geniş sosyal sonuçlar üretmektedir (Warr, 2000). 2002 yılında İngiliz suç anketinin (British Crime Survey) sonuçlarına göre İngiltere'de hane halkının %3,5'u hırsızlık, yetişkinlerin ise %0,8'i gasp suçunun mağduru olmuştur. Ancak insanların %51'i bu suçların mağduru olma endişesi yaşamaktadır (Crime Reduction Toolkits, 2008).

Yaşlılar sokakta rahat gezememekte, insanlar evlerine hırsız girmeyeceği endişesi taşımadan uzun süreli olarak uzaklara gidememekte, aileler çocukları hakkında endişe duymadan onları bir

6 Özellikle kadına yönelik şiddet bu bağlamda değerlendirilmelidir.

yerlere bırakamamakta, dükkân / mağaza sahipleri işyerlerine birilerinin girmiş olabileceği kaygısını her zaman taşımakta ve suç adeta toplumda ahlaki bir paniğe neden olmaktadır (Cauthen ve Jasper, 1994; Oc ve Tiesdell, 1997; Hunt, 1997:645). Bu durum yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyerek toplumsal huzuru derinden bozmaktadır (Sah, 1991). Mikro ve makro alanların birbirini etkilemesi **suç korkusunun** (*fear of crime*) veya **güvensizliğin toplumsal kurulumunu** sağlamaktadır (Giddens, 1999a). Dönmezer (1981:33), suçun meydana getirdiği zararların sadece maddi ölçülerle kestirilemeyeceğini, suçların doğurduğu korku halinin toplum hayatını etkilediğini, mutsuzluğuna neden olduğunu ve bu bağlamda herkesin doğrudan olmasa bile suçun bir derece kurbanı kabul etmek gerektiğini belirtmektedir.

Suç(tan mağdur olma) korkusu(nu), yaygın sosyal bir sorun olarak değerlendirilmektedir (Farrall, vd. 1997; Bahar, 2006) ve mağduriyet korkusu, daha önce mağdur olan kişilerde olduğu gibi, hiç mağdur olmadığı halde mağdur olabileceği endişesi taşıyanlarda da görülmektedir. Çünkü toplum dünyası, başkasının travmasını sahiplenebilmektedir (Göka, 2005). Suçla ilgili en önemli kamuoyu suça maruz kalma korkusudur (Warr, 1995:296). Suç korkusu özelinde "bireysel sorunların toplumsal soruna dönüştüğünün (Mills, 2000)" en önemli göstergesi ise, "halkın suçtan kendisini korumak için aldığı tedbirlerin varlığı (Dönmezer, 1981:32)" oluşturmaktadır. Çünkü *toplumsal yapılar gündelik pratikler veya yerleşik eylemler aracılığıyla sürekli olarak ve yeniden üretilmektedirler* (Giddens, 1999a). Suçtan korunmak için geliştirdiğimiz *gündelik pratikler* (ör.kapımızı kilitlememiz), *suç korkusunun varlığını gösterdiği gibi, onun yapılaşmasının da nedeni olmaktadır.* Dolayısıyla suç toplumda çok farklı korunma stratejilerinin geliştirilmesine sebep olmakta ve bu suçtan korunma sosyal pratiğine dönüşmektedir. Hatta kimileri evlerinin üçüncü katındaki pencereleri dahi demir parmaklıklarla kapatmakta ve "*evde tutuklu*"

bulunmakta veya evini "*korku hapishanesine*" çevirebilmektedir (Yin, 1982:240). Suça maruz kalma korkusundan dolayı bireyler yaşam tarzlarını değiştirmekte (Warr, 1990), suç korkusundan dolayı toplum, rutin sosyal aktivitelerini yeniden düzenlemekte (Ackah, 2000) ve sosyal etkileşimini sınırlandırmaktadır (Liska, vd.1988). Dukheim'ın (1985) söylediğinin aksine[7], suç toplumsal dayanışmayı sağlamadığı gibi, suç korkusunu oluşturarak sosyal etkileşimi sınırlandırmaktadır (Hartnagel, 1979; Liska ve Warner, 1991). Gerek doğrudan doğruya bir suçun mağdurları, gerekse herhangi bir suçun mağduru olmayanlar açısından, suçun en önemli toplumsal sonucu veya suçun en önemli etkisi, **suç korkusunun** veya **güvensizlik / emniyetsizlik duygusunun**[8] (Roché, 2003) oluşması ve yayılmasıdır (Smith, 1984:428).

Suç korkusu bir takım etkileşim mekanizmaları (ör. medya, adalet sistemi, suç gibi) aracılığıyla toplum hayatı içerisinde yayılmış durumdadır. Çeşitlenen ve yaygınlaşan suç / şiddet olgusunun en kapsayıcı ve etkili sonucu olan toplumda "korkular" üretmesi ve "ontolojik güvensizliğe" neden olmasıdır. Çünkü başka faktörlerin etkisi olmakla birlikte suç, suç korkusunu büyük ölçüde tayin eden en önemli olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Tulloch, 1998a).

Suç korkusu ile ilgili çalışmalar 1960'lı yıllarda başlamıştır. Suçun çeşitlerine göre oluşan korkunun farklı coğrafyalarda benzer şekilde var olduğunun ortaya çıkması, araştırmacıların oldukça ilgisini çekmiştir (Hale, 1996; Ferraro, 1996; Walklate,

7 Durkheim (1985) suçun i levsel bir sonucu oldu unu ve "bir toplumu, katilleri kadar hiçbir ey bir araya getiremeyece ini" dü ünmektedir. Ancak öyle de ildir. Çünkü suç ile olu an korku, toplumu de il bir araya getirmek, toplumun temel yapı ta ı olan güveni önemli düzeyde zedeleyerek toplumsal ayrı maya neden olmaktadır.

8 Kimi yazarlar "güvensizlik duygusu" veya "güvensizlik algısı" (Roché, 2003) kavramsalla tırmasını kullanırken, kimileri ise "suç korkusu" (Ferraro, 1995) kavramını kullanmaktadır. Her iki kavram da aynı durumu anlattı ından kitap boyunca her iki kavrama da yer verilmi tir.

1998). 1975'li yıllardan günümüze değin suç korkusu hakkında yüzü aşkın makale yayınlanmıştır (Gert, 2008). Ancak Türkiye özelinde değerlendirdiğimizde, gerek akademisyenlerin, gerekse uygulamacıların suç korkusu (*fear of crime*) üzerinde çok durulmadığını görürüz. Sosyal bilim dünyası, suçun sonuçlarından daha çok suçun nedenlerine yoğunlaşmaktadır. Ancak özellikle suçun sebepleriyle birlikte ortaya çıkardığı veya çıkarabileceği sonuçlara da odaklanılması önemli bir zorunluluktur. Suç sonucunda binlerce mağdurun ihmal edilmesinin temelinde, sosyal bilim dünyasının / uygulamacıların suç korkusu üzerine odaklanmaması bulunmaktadır.

Bu kitapta, suçun dramatik sonucu olan "suç korkusu" konusunda ortaya çıkan *temel argümanlar özetlenmiş*, *Giddens'ın yapılaşma teorisiyle suç korkusu literatürüne yeni bir açılım getirilmeye çalışılmış* ve bu *bir araştırmayla* da desteklenmiştir. Dolayısıyla çalışma üç temel üzerine inşa edilmiştir:

Kitapta *birinci temel başlıkta*, suç korkusu ile ilgili sosyal bilim dünyasında yer alan literatürün özeti bulunmaktadır.

İkinci temel başlıkta ise, Giddens'ın (1999a) sosyal bilim dünyasına kazandırdığı yapılaşma teorisine ve onun başlıca unsurlarına bakılmıştır. Suç korkusu, bireye (bir kişinin suç korkusu) ve topluma (herkesin suçtan korkması) bakan yönüyle *çift yönlü* bir olgudur. Kaldı ki, bireye ait ne varsa sosyolojiktir ve tam tersi de geçerlidir. Sosyal bilim, sadece bireyi veya sadece yapıyı önceleyen teoriler geliştirmekten öte, her iki açılımı da kucaklayan kuramlara ihtiyaç duymaktadır. Giddens(1999a) sosyal bilimde krize neden olan bu kısır döngüyü kırmak adına, yapılaşma teorisini geliştirmiş ve bu teoriyle birey - yapı ikiliğini aşmaya çalışmıştır. Suç korkusu ile ilgili yapılan çalışmalarda da sıklıkla bireysel ya da yapısal indirgemecilik eleştirilmektedir. Giddens yapılaşma teorisiyle bu indirgemeciliği aştığını belirtmektedir. Dolayısıyla bu kitapta, bireyi ve yapıyı kapsayan (comprehensive) yapılaşma

teorisinin temel öğelerinin yol göstericiliğinde suç korkusu tanımlanmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. Giddens'ın teorisinde, yapılaşan unsurun sosyal pratiklerle görünür hale geldiği argümanı bulunmaktadır. Suç korkusu olarak yapılaştığını düşündüğümüz olguyu anlamak için, kişilerin suçtan korunmak için ne tür sosyal pratik geliştirdiğine odaklanmamızın gerekliliği, teorik zenginliğin bize sunduğu imkandan kaynaklanmıştır. İnsanlar evlerinin kapılarını kilitlemekte, balkonlarına demir parmaklık yaptırmakta, sık sık cüzdanını kontrol etmekte, belli saat ve yerlerden geçmemekte vs. tüm bunlar insanlarda var olan suç korkusunun göstergesidir.

Çalışmanın *üçüncü temel başlığını* ise, İstanbul'da suçun çok az işlendiği yerde ve suçun çok fazla sayıda meydana geldiği yerde yapılan nitel ve nicel araştırmanın metodolojisi, analizi ve elde edilen sonuçların teorik konsept rehberliğinde yorumlanması oluşturmaktadır. Dolayısıyla suç korkusunun teorik yönü yapılan bir araştırmayla desteklenmiştir. Her ne kadar araştırma 2007 yılında yapılmış ve dolayısıyla da veriler beş yıl öncesini kapsamış olsa da, bu araştırmacılar açısından oldukça önemli olduğu için kitapta değerlendirilmiştir. Çünkü, (1) kullanılan veriler araştırmacılar için bir kıyaslama imkanı sağlayacaktır, (2) araştırma 2007 milletvekilleri genel seçiminden hemen önce yapıldığı için suç korkusuyla politika arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır ve (3) suç korkusu literatürünün çoğu teorik yönüne somut anlamda veriler sunmak istendiği için araştırma sonuçları önemli bulgular içermektedir.

SUÇ KORKUSU LİTERATÜRÜ, TEMEL ARGÜMANLARI VE YAPILAŞMA TEORİSİ

A.Suç Korkusu Literatüründeki Temel Argümanlar

Korku

Korku; sevinç, öfke, aşk ve tiksinti gibi bedensel ve ruhsal süreçlerle ilişkili temel duygular arasında yer almaktadır (Mannoni, 1992). Korku, şiddeti çok fazla olan, kısa süreli ve bedensel belirtilerin eşlik ettiği duygusal bir durumdur (Doğan, 1999:68). Addington (2001), korkunun insanın kendini koruma içgüdüsüyle geliştirdiği bir duygu olduğunu, korkunun "yapılmaması" ve "söylenilmemesi" gereken şeyleri *yaptırdığını* ve *söylettirdiğini* belirtmektedir. Burkovik ve Tan (2006:17) tarafından korku, "gerçek bir tehlikenin veya tehlike düşüncesinin uyandırdığı endişe duygusu" olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu (2008) sözlüğünde ise *ruhbilimi* açısından korku "gerçek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sararması, ağız kuruması, kalp, solunum hızlanması vb. belirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişmelerle kendini gösteren duygu" olarak açıklanmaktadır. Bu tanımlar, korkunun psikolojik yönünü ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, Mannoni (1992:90) korkunun sosyolojik yanı üzerinde durulması gerektiğini, çünkü toplumsal bünyenin her şeyden önce bir değiş-tokuş mekanı olduğunu, duygusal bir renk taşımaktan geri kalmayan bütün olgular ve haberler onun içinde

dolaştığını ve bu kuralın dışında kalacak bir şeyin var oluş şansının bulunamayacağını belirtmektedir. Yine Türk Dil Kurumu (2008) sözlüğünde *sosyolojik* olarak korku, "Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü; kötülük gelme ihtimali, tehlike, muhatara" olarak tanımlanmıştır. Aristoteles (1938) Retorik'te korkuyu, yıkıma ya da ıstıraba yol açacak bir sosyolojik nedene bağlı acı uyandıran bir duygu, olarak açıklamaktadır (akt.Armaner, 2006:67).

Duhm (1996) "Kapitalizmde Korku" adlı kitabında, "kapsamlı bir korku teorisinin, psikolojik alanı aşması ve toplumsal faktörleri de içine almasının bir zorunluluk" olduğunu belirterek, "korkunun" bireysellikten öte, sosyal yapısal bir duruma gönderme yaptığını düşünmektedir. Freudi (2001) ise "korkunun kültürleştiğini" düşünmektedir. Dolayısıyla korkunun, psikolojik ve sosyolojik süreçleri kapsadığı anlaşılmaktadır.

Bireyin sahip olduğu düşünme ve görme biçimine bağlı olarak yerine getirdiği gündelik rutinleri toplumun bellek izlerinden büsbütün soyutlanamayacağı gibi; bir bütün olarak toplumsal yapı da bireyden bağımsız olamaz. Bir başka anlatımla bireye ait her ne varsa toplumsal / yapısaldır veya topluma ait her ne varsa da bireyseldir. "Korku" psikolojik / sosyal bir duruma gönderme yapmaktadır (Burkovik ve Tan, 2006). Benzer şekilde "güven" kavramı da duygu olmaktan öte sosyal boyutu olan bir olgudur (İnam, 2003:13-16) ve insan varlığının en önemli unsuru olarak güvende olma durumu, yaşamı tehdit eden tehlikeleri bertaraf ederek yaşam alanlarının genelini kapsamaktadır (Arıboğan, 2006). Son tahlilde, psikolojik olmakla birlikte bir duygu olarak korkunun sosyolojik yönü de bulunmaktadır.[9]

Suç korkusu da sosyoloji literatüründe farklı açılardan ele alınıp incelenmektedir. Özcan (1994:151) suç korkusunu, suça

9 Literatürde "duygular sosyolojisi" kapsamlı bir ekilde tartılan konulardandır (Wallace ve Wolf, 2004).

duyulan "**toplumsal tepki**" olduğunu düşünmektedir. Bireyin kendisi için olmasa bile yakın çevresi için de suçtan korku duyabileceği, "fedakarane korku" (*altruistic fear of crime*) kavramsallaştırması kullanılarak açıklanmaktadır ki bu da yine korkunun sosyolojik yönüne işaret olarak değerlendirilmektedir (Warr ve Ellison; 2000:551; Warr, 2000:455).

Ayrıca suç korkusunun, "**sosyal bir problem**" (Yin, 1982:240; Taylor ve Hale, 1986:151; Weisburd, 1987; Liska, vd. 1988:827; Liska, 1989:589; Archer ve Erlich – Erfer, 1991:351; Lindesay, 1997:81; Warr, 2000; Keown, 2001:1), "**sosyal bir gerçeklik**" (Liska, vd, 1982; Lauer, 2005:154; Ackah, 2000:555), "**çok yönlü sosyal fenomen**" (Farrall vd., 1997:674) olarak değerlendirilmesi ve "**korku ve güvensizlik temelinde ilerleyen bir sosyalleşmenin**" (Freudi, 2001:109) varlığı, suç korkusunun bireysellikten uzaklaşıp veya bireyin tekelinde olmaktan çıkıp, toplumun düşünme ve görme biçimini şekillendirdiği yani toplumsallaştığının işaretleri şeklinde görmek mümkündür. Kaldı ki, Warr ve Ellison (2000), suç korkusunun bireysel olmaktan çok sosyal yönünün ağır bastığını belirtmektedir. Silier (2003:8) ise şu tespitlerde bulunmaktadır:

"Bireysel korkular kişiye özgü ve gelip geçicidir; bu durumda insan neden korktuğunun genellikle farkındadır. Oysa toplumsal korku, yalnızca yaygın olan bireysel korkuların toplamı değil, varlığını belirli kurumların desteği olmadan sürdüremeyen, bilinçaltına yerleşip insan davranışını oradan yönlendirebilen bir korku türüdür. Örneğin kapkaç ve hırsızlık korkusu, kriz ve işsizlik korkusu, "enflasyon canavarı", "trafik canavarı" insanların sürekli güvensizlik hisleri duymalarını teşvik edebilir. Öznel ölçüte göre hissedilen her korku gerçektir; oysa nesnel ölçüte göre korkulan nesne var olmayan bir şey ise, ya da tehdit oluşturmuyorsa o zaman bu korku gerçekdışıdır."

Sonuç olarak, suç mağduriyetinde yalnızca bireyler acı çekmemekte bu durum toplumun tamamına yansımaktadır (Oc ve

Tiesdell, 1997:41). Çünkü bireyler başkalarının travmasını üstelenebilmektedir. Dolayısıyla kişisel güvenlik problemi toplumda yaygın bir kaygıdır ve birey – toplum etkileşimiyle sürekli üretilmektedir (Freudi, 2001:51).

Suç Korkusu veya Güvensizlik Duygusu / Algısı

Birçok yazar suç korkusu tanımlanmasının bir problem teşkil ettiği ve yeterince açık tanımlanmadığı konusunda neredeyse hemfikirdir (Miethe ve Lee, 1984; Ferraro ve LaGrange, 1987; Ferraro, 1995; Hollway ve Jefferson, 1997). Bazı tanımlara baktığımızda suç korkusu ile ilgili şu açıklamalar bulunmaktadır.

Conklin (1971:373) suç korkusunu "*toplumda kişisel güvenlik duygusunun olmayışı*" olarak tanımlamıştır. Miethe ve Lee (1984:398) suç korkusunu, "*kişilerin suç mağduru olma kaygısı ve korkusu*" olarak tanımlarken, Ferraro (1995:xiii) ise, "*kişilerin suça ya da suçla ilişkili sembollere karşı verdiği duygusal tepki ya da anksiyete*" şeklinde tarif etmektedir. Garofalo (1981:839), "*suç korkusunu insan için bazı suç etkilerini hatırlatan ve suçla ilişki kurduran, çevresel algılamalar tarafından ortaya çıkarılan / çıkan korku ve tehlike hissinin duygusal tepki olarak karakterize edilmesi*" olarak betimlemektedir. Keown (2001:1) ise suç korkusunu, "*psikolojik bir durum olarak görülmekle birlikte halkın sosyal bütünleşmesini zedeleyen, toplumun sosyal ve kültürel fırsatlarını sınırlandıran ve yaşam kalitesini bozan bir durum*" olarak ele almaktadır. Demirbaş'ın (2005:37) geliştirdiği tanım ise şöyledir: "*suçun toplum içerisinde yarattığı güvensizlik duygusuna 'suç korkusu' denilir.*" Dönmezer (1981:31) "*suçlu ve ailesi efradının uğradıkları acı ve ıstıraplar yanında asıl önemli olanın, suçun toplum içinde meydana getirdiği güvensizlik duygusu olduğuna*" işaret ederek, "*suç korkusunun sosyal ilişkileri bozduğu,*

azalttığı ve tümü ile yaşayış zevkini / yaşam kalitesini tahrip ettiği üzerinde" durmaktadır.

Suç korkusu toplumsal yaşam kalitesini bozan (Flynn, 1989:95; Oc ve Tiesdell, 1997:40; Schneider ve Kitchen, 2002; Staunton, 2006:34) ve sadece suç mağdurunu değil, suçtan mağdur olmayanları da etkileyen bir olgudur. Özcan (1994:149) suç korkusunu, "*şehirlerde yaşayan bireylerin kendilerinin ya da yakınlarının sık sık herhangi bir suçla karışılacaklarını düşünmeleri ve korkmaları hali*" olarak tanımlayarak bir anlamda korkuyu kentin kendisiyle ya da kent yaşamıyla eşitlemiştir. Taylor ve Hale (1986:151) ise suç korkusunun "*korkunun birey ve toplum üzerindeki etkilerinin olduğuna*" dikkat çekmişlerdir. Gert (2008), suç korkusu konseptinin duygusal olmaktan çok onu belirleyenler tarafından analitik olarak üretildiğini düşünenlerdendir. Beckett (2007:3) ise suç korkusunu, "*bir alanda suça karşı kamunun sosyolojik duyarlılığı*" olarak tanımlanabileceğini ifade etmektedir.

Bu tanımlar incelendiğinde, suç korkusunun "**sübjektif**" (öznel) ve "**objektif**" (nesnel veya yapısal) boyutlarının bulunduğu anlaşılmaktadır (Riezler, 1944; Yin, 1980; Taylor ve Hale, 1986; Warr, 1990; Archer ve Erhich – Erfer:1991; Ferraro, 1995; Rountree ve Land, 1996; Ackah, 2000; Feltes, 2001; Mirkeu, 2002; Silier, 2003; McCrea, vd. 2005; Lüdemann, 2006; Torrente, 2008).

Mireku (2002:153) suç korkusunun "**bireysel düzeydeki faktörler**" ve "**bağlamsal düzeydeki faktörler**" olarak iki kategoride ele alındığını ifade etmektedir ve yaptığı araştırmada "*bağlamsal faktörlerin*" yani sosyolojik unsurların suç korkusunu daha fazla belirlediğini tespit etmiştir.

Demirbaş (2005:38) ise benzer şekilde suç korkusunun "dar" ve "geniş" anlamda kullanıldığını belirtmektedir: Dar anlamda suç korkusu, "*kişisel olarak suçluluğa gösterilen duygusal tepki*" iken; geniş anlamda ise, "*kişisel ve sosyal süreçleri kapsayan*

güvensizlik duygusunun yapısıdır". Nesnel ve öznel güvenlik – güvensizlik ayrımını Bal (2003:19-20) da yapmaktadır.

"Batı dillerindeki güvenlik kavramının kökeni Latince "securitas" kelimesidir. Bu kelimeden farklı çağrışımları ve anlamları taşıyan kelimeler türemiştir: sureté (emniyet), diğeri ise sécurité (güvenlik) kavramıdır.... Sureté (emniyet) daha çok objektif olay ve olgulara gönderme yapmaktadır. İspatlanabilir sécurité (güvenlik) kavramı ise, her türlü tehlikeye karşı bir sığınak içinde olma inancına göndermede bulunmaktadır. Bu durumda güvenlik (sécurité) kavramı sübjektif bir kavramıdır."

Giddens'ın (1999a) yaklaşımıyla konu ele alındığında sübjektif / öznel suç korkusu "bireye", objektif / nesnel suç korkusu ise "yapıya" göndermede bulunmaktadır. Dolayısıyla suç korkusu yapı ve birey olarak birbirini üreterek yapılaşmaktadır. Sonuç olarak suç korkusunun hem bireysel hem de yapısal boyutları bulunmaktadır.

Kimi araştırmacılar, suç korkusu tartışmalarını yeni sosyolojik tartışma alanı olan (post – geç – ikinci ya da dönüşlü / düşünümsel) modernizm, risk, güven ve bireyselleşme ekseni etrafında yapmaktadır. Sosyal ve kültürel olanın bireysel olana dönüşümü bağlamında suç korkusu, risk toplumunun bir çıktısı olarak karakterize edilmektedir (Hollway ve Jefferson, 1997; Gert, 2008).

Literatürde suç korkusu üzerine yapılan çalışmalar, genellikle **dört genel kavramsal** veya **teorik yaklaşımla** ilişkisi kurularak yapılmış ve halen de yapılmaktadır. Bu dört kavramsal – teorik yönelimin ilki "**incinebilirlik**" (*vulnerability*) üzerinedir. İkincisi doğrudan ve dolaylı mağduriyeti kapsayan "**suç deneyimi**" (*crime experience*), üçüncüsü "**ekolojik yaklaşım**" (*ecological perspektif*) ve dördüncüsü ise **"suça maruz kalma risk algısı"** (*perceived victimization risk*) kavramsallaştırmasıdır. Bu konseptler birçok suç korkusu araştırmasına ilham olmuş ve rehberlik yapmıştır

(Hale, 1996; Ferraro,1995; Ferraro, 1996; Oc ve Tiesdell, 1997; Staunton, 2006; Lüdemann, 2006; Gert, 2008).

Şimdi sırasıyla bu dört perspektif üzerinde duracağız:

Suç Korkusu ve İncinebilirlik

İncinebilirlik, saldırı ve/veya tehlikeye daha açık olma, dışsal etkilere karşı korunaksız, savunmasız olma (Kasapoğlu ve Ecevit, 2001:1) anlamı taşımakta olup, özellikle yaş, cinsiyet ve sosyo – ekonomik sınıf gibi kişisel ve sosyal değişkenleri içermektedir. İncinebilir durumda olanlar, sosyal problemler karşısında faturayı en ağır ödeyen kesimler olarak değerlendirilmektedir (Bilgin ve Kooij, 2006:36).

İncinebilir durumda olanlar daha fazla mağdur olacağını, mağduriyetin sonuçlarının kendileri açısından daha fazla ve ciddi sonuç üreteceğini düşünmekte ve suçtan korunmak için gerek kişisel gerekse sosyal olarak strateji geliştiremeyeceğini hissetmektedir. Suça maruz kalma ihtimali yüksek olanlar, etkili savunma gücünden yoksunluk yaşayanlar ve tehlike karşısında diğerlerine göre daha büyük problem yaşayabilecek insanlar incinebilir durumdadır.

İster gerçek ister hayal ürünü olsun, suç korkusu toplumda gerçek bir endişedir ve özellikle incinebilir durumda olanları (*kadınlar, yaşlılar, fakirler gibi*) çok daha fazla etkilemektedir (Taylor ve Hale, 1986; Schneider ve Kitchen, 2002; McCrea, vd. 2005; Concil of Europe, 2005).

Suç korkusu açısından incinebilir durumda olanlara kısaca bakmakta fayda vardır.

a. Cinsiyet

Suç korkusu cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kadınların suçtan mağdur olma korkusu erkeklerden daha yüksek olduğu

tespit edilmiştir (Clemente ve Kleiman, 1977; Ferraro, 1996; Oc ve Tiesdell, 1997; Ackah, 2000; Ranzijn, vd., 2002; Scott, 2003).

Suç istatistiklerine göre veya resmi suç istatistiği kayıtlarına göre kadınların suçtan mağdur olma riskleri oldukça düşüktür ve yapılan mağduriyet anketlerinde de erkeklerin daha fazla suça maruz kaldığı görülmektedir (Gottfredson ve Hindelang, 1981; Taylor ve Hale, 1986; Mirkeu, 2002; Scott, 2003; Gerçek, 2006), ancak kadınlar daha fazla suçtan korkmaktadırlar. Bu durum cinsiyet açısından paradokstur. Böyle bir sonucun sebebi, kadınların erkeklere göre sosyal olarak daha fazla incinebilirliğiyle ilişkilidir ve kadına toplum içerisinde belirlenen cinsiyet rolünden kaynaklanmaktadır.

Bir başka yaklaşıma göre, suç korkusunun kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olmasının sebebi, *tecavüze uğrama korkusunun* diğer suç türlerine ilişkin korkuyu da belirlemiş olmasındandır. Tecavüze uğrama korkusu diğer suç mağduriyetlerini bir yandan gölgelerken diğer yandan da diğer suç türlerine karşı tepkiyi de artırmaktadır (Ruch ve Chandler, 1983; Warr, 1990; Ferraro, 1995; Ferraro, 1996; Hollway ve Jefferson, 1997, Tulloch, 1998b). Bu yönüyle kadınların diğer suç türlerine ilişkin korkusu, tecavüze uğrama korkusunun biçimleridir denilebilir.

Stanko(1995), kadınların eşlerinden gördükleri şiddetin doğrudan suça maruz kalma risk algısını ve suç korkusunu artırdığını yaptığı nitel / nicel araştırmada bulgulamışlardır. Glasauer (2006) ise modern toplumların sivilleşme sürecinde kadınlara yönelik fiziksel şiddetle birlikte, sözlü, sembolik ve kültürel şiddetin devamlılığı suç korkusunu artırdığını düşünmektedir. Türkiye özelinde konu değerlendirildiğinde kadının her türlü şiddete açık olduğu söylenebilir (Arın, 1996; Balel, 2005).

Sutton ve Farrall (2005), hemen hemen birçok çalışmada erkeklerin daha fazla suça maruz kalmalarına karşın kadınların suç

korkularının daha yüksek olduğunu, ancak erkeklerin bu konudaki sorulara içtenlikle cevap vermediklerini, geleneksel hegomonik veya erkeklik tepkilerinin olduğunu düşünmektedirler. Yine buna bağlı olarak da "erkeklerin ağlamayacağı" (Groof, 2007) şeklindeki tutumun araştırmalarda erkeklerin suç korku düzeyini aşağıya çekmektedir. Benzer şekilde kadınların erkeklere göre daha fazla suçtan korkmalarının sebebi olarak kadınların daha fazla incinebilir bir şekilde sosyalizasyon yaşadığı, daha çok kendisini korumaya yönelik ihtiyatlı yetiştiği; erkeklerin ise risk aldığı zaman övüldüğü, fiziksel gücünün farkına vardırıldığı ve "kadınlar gibi ağlamama" öğretildiği için suçtan daha az korktuğu ifade edilmektedir (Groof, 2007:19). Goodey (1995) ise yaptığı araştırmada suç korkusunun tamamen cinsiyete bağlı sosyalizasyondan kaynaklandığını belirtmektedir. Burkovik ve Tan (2006:20) da kızların erkeklere göre daha fazla korkuya meyilli olduğunu, bu durumun sebebinin ebeveynlerin kızları erkeklere nispeten daha bağımlı yetiştirdiği, toplumda kızların korkusunun normal olarak karşılanabildiği ancak erkeklerin korkularının kabul edilemez olarak nitelendirildiğini ve Türk toplumunda da "erkeklerin korkmayacağı, ağlamayacağı" anlayışının egemen bir paradigma olduğunu belirtmektedirler. Erkekler, aynı zamanda çare aramayı veya suça karşı önlem almayı bir güçsüzlük olarak değerlendirebilmektedir.

Koskela (1999), kadınların suç korkularının altında suçla ilişkili olmayan unsurların bulunabileceği ve bunun araştırmalarda ihmal edildiğini belirtirken; Madriz (1997) ve Goodey (1995) kadınların suç korkularının temelinde erkeklerden gördüğü şiddet deneyimi yattığını düşünmektedir. Kadınların korkusunun "mantıksız" oluşunun kabulü feminist yazarlarca eleştirildiği de burada belirtilmelidir (Lupton ve Tulloch, 1999).

Ancak bazı çalışmalar cinsiyet ile suç korkusu arasında bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Owen, 1995; Gert, 2008).

b. Yaş

Bir diğer incinebilir grup "yaşlılar" ve "çocuklar"dır. Resmi suç istatistikleri cinsiyet açısından kadınların daha az suça maruz kaldığını gösterdiği gibi yaş açısından ise "yaşlıların" daha az suça maruz kaldığını göstermektedir (Block, 1989; Graycar ve James, 2000). Buna rağmen, suç korkusuna dair yapılan çalışmalar yaşlıların gençlere göre daha fazla suçtan korktuğunu göstermektedir (Yin, 1980; Wiltz, 1982; Bankston, 1988; Oc ve Tiesdell, 1997; Lindesay, 1997; Ackah, 2000; Graycar ve James, 2000; Mirkeu, 2002; Burnet, 2006). Cinsiyette olduğu gibi yaş açısından da bu durum bir paradoksu oluşturmaktadır.

Yaşlıların suç korku düzeylerinin yüksek olması, algıladıkları suça maruz kalma riskiyle ilgili olduğu gibi aynı zamanda fiziksel ve ekonomik olarak güçsüz olmalarıyla ve sosyal izolasyonun duygusal olarak onları yıpratmasıyla da ilişkilidir (Lindesay, 1997). Benzer şekilde, yapılan bir araştırmada suça maruz kalma oranı düşük olsa da, yaşlıların fiziksel, psikolojik ve finansal olarak suçun sonuçlarından daha fazla mağdur oldukları için suç korku düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Schuller, 2006). Yaşlıların fiziksel yönden güçsüz olmaları, parasal desteğe ihtiyaç hissetmeleri ve sosyal desteğe her zaman gereksinim duymaları onların daha fazla suç korkusu yaşamalarına neden olmakta ve yaşlılar günün her saatinde (gece / gündüz) kendilerini suça karşı tetikte olmak zorunda hissetmektedirler (Wiltz, 1982; Ferraro ve LaGrange, 1987).

Ancak, Miethe ve Lee (1984), yaptığı çalışmada yaşlılar için söylenen "sosyal izolasyonun" suç korkusunu artırdığı tezinin doğru olmadığını, yaşın suç korkusunu belirleyen önemli bir faktör olarak kabul edilemeyeceğini rapor etmektedirler. Cinsiyet açısından "yaşlı insanların" suç korkuları değerlendirildiğinde önemli bir benzerlik oluşmaktadır. Hangi yaşta olursa olsun daha az suça maruz kalmalarına rağmen kadınlar, erkeklere göre daha

fazla suçtan korkmaktadırlar (Taylor ve Hale, 1986). Suç korkusu açısından yaş olgusu erkekleri kadınlara göre daha fazla etkilemektedir. Çünkü yaş ilerledikçe suç korkusu açısından cinsiyet farklılığı ortadan kalkmakta veya azalmaktadır (Baumer, 1985).

Yin (1980:494) ise kentte ve kırsalda oturan yaşlılar açısından bir farklılığın olduğunu, kentte oturan yaşlıların gençlere göre daha fazla suçtan korktuğunu, ancak kırsalda anlamlı bir farklılığın olmadığını belirtmektedir. Clement ve Kleiman (1977) suç korkusu ve yaş arasındaki ilişkinin önemsiz ve küçük olduğunu düşünmektedir.

c. Irk

İncinebilirlik başlığının bir diğer öğesini "ırk" oluşturmaktadır. Her yerde olmasa bile özellikle Amerika özelinde yapılan çalışmalarda suç korkusunu belirleyen bir diğer önemli öğenin "ırk" olduğu görülmektedir. Doğrudan sosyo – ekonomik ve sosyal sınıflarla bağlantılı olan bu duruma ilişkin farklı tespitler bulunmaktadır.

Yaşlı zencilerin yaşlı beyazlardan %70 daha fazla suça maruz kaldıkları (Wiltz, 1982), Amerika'da yaşayan Ganalıların mal varlığına ve şahsa karşı işlenen suçlara, oldukça yüksek oranda maruz kaldıkları ve buna bağlı olarak suç korkularının büyük olduğu ortaya çıkmıştır (Ackah, 2000).

Etnik grupların suçtan korkma düzeyinin yüksek olduğu ancak cinsiyet ve yaş devreye girdiğinde bu korkunun daha da arttığı belirtilmektedir (Liska, vd., 1982; Wiltz, 1982). Bir yandan etnik grupların daha fazla suç işlediği (Liska, vd.1998) ve suçun yine aynı etnik gruba yöneldiği belirtilirken (Colburn ve Pozzetta, 1974), diğer yandan etnik grupların suç işlediği yargısının kamusal bir inanış olduğu ifade edilmekte (Smith, 1984) ve bu kamusal inanışın medya tarafından oluşturulduğu (Gilliam ve Iyengar,

2000) veya polisin beyaz olmayanlara karşı tutucu yaklaşımlardan kaynaklandığı (Liska ve Chamlin, 1984) düşünülmektedir. Yapılan kimi çalışmalarda ise üç farklı etnik grup içinde (Asyalılar, Beyazlar ve Zenciler) beyazların, diğer gruplara göre daha fazla suçtan korktukları bulunmuştur (Smith, 1984; Walker, 1994). Bununla birlikte, Clemente ve Kleiman (1977), suç korkusu ile ırksal pozisyon arasındaki ilişkiyi belirlemişler, ancak bu ilişkinin kuvvetli olmadığını saptamışlardır. Liska ve arkadaşlarının (1982) yaptığı çalışmalar kentteki ırksal kompozisyonun kentsel ortamda suç korkusunu yükselttiğini tespit etmişlerdir.

Bu durumu ırklar arası önyargıyla ilişkili bulan Chricos ve arkadaşları (1997) ırksal kompozisyon ile suç korkusu arasında önemli bir ilişkinin olmadığını, suç korkusunun beyazlar arasında önemli ölçüde yüksek olmasının onların etnik gruplara karşı algılamalarından kaynaklandığını değerlendirmektedirler.

d. Sosyo-Ekonomik Durum

Soyso – Ekonomik durum kişilerin geliri ve eğitim düzeyleriyle ölçülmektedir. Bulgular sosyo – ekonomik düzey ile suç korkusu arasındaki ilişkinin net olmadığı veya karışık olduğu yönündedir (Gert, 2008). Kimi araştırmacıya göre suç korkusu ile gelir arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır (Sharma, 2007; Torrente, 2008) ama Clemente ve Kleiman (1977) suç korkusu ile gelir arasında bir ilişkinin olmadığını düşünmektedir.

İncinebilirlikle ilgili bu başlıkta söylenmesi gereken en önemli nokta, sosyo-ekonomik durumla suç korkusu arasında kurulacak ilişkide sosyo – ekonomik duruma göre oturma bölgelerinin değişmesi, sosyo – ekonomik durumu düşük olan yerlerin kentin posasına (Aykut, 2006:54) dönüşmesi ve bu yerler kural dışı mekânlar olarak tanımlanarak suçlu ve suçluluğun sayısına bağlı olarak kentte yaşayanların suç korkularını etkilemiş olmasıdır.

Sosyo – ekonomik gelir seviyesinin düşüklüğüne bağlı olarak artan şiddet / suç veya suçluluk kentsel ortamlarda fark edilmenin bir dili olarak anlaşılmalıdır.

Sosyo – ekonomik durumu yüksek olanların kentin güvenlikli yerlerine taşınması ve surlarla örülü "steril sitelerde" (Alver, 2007) veya "kapalı bir dünyada" (Lauer, 2005) yaşamaları da bunun en güzel örneklerindendir. İşte bu noktada suç korkusu ile sosyo – ekonomik durum arasında ilişki yok olmaktadır. Çünkü sosyo – ekonomik olarak belli yerlerde daha fazla suç işlenmekte ve dolayısıyla ekonomik gelir suç korkusu özelinde buharlaşmaktadır.

Eğitim seviyesiyle ilgili genel olarak söylenen ise, eğitim seviyesi düşük olanların, sosyal sınıfla da ilişkili olarak, eğitim seviyesi yüksek olanlara göre daha fazla suçtan korktuğu şeklindedir (Mirkeu, 2002:155). Ancak, ırksal kompozisyon da olduğu gibi eğitim seviyesinin de suç korkusunu belirleyen bir faktör olarak görülmemelidir.

Mağduriyet Deneyimi

Herhangi bir suçun mağduru olanlar suçtan korkmaktadır veya bir başka anlatımla suç deneyimi suç korkusunun en önemli faktörlerindendir. Özellikle suç bedene yöneldiğinde mağdur zihinsel, duygusal ve bedensel olarak derin bir travma yaşamaktadır.

Bununla birlikte herhangi bir suçun mağduru olmayanlar gerek suça maruz kalanların anlattıkları, gerekse kitle iletişim aracıyla öğrendikleri suçla ilgili bilgilerden dolayı suçtan korkmaktadırlar (Miethe ve Lee, 1984; Warr, 2000). Bu ise gerçek mağduriyetten veya suç rakamlarından daha fazla düzeyde, insanların suçtan korkmasına neden olmaktadır (Smith, 1984; Taylor ve Hale, 1986). New York'da yapılan bir çalışmada, metro kullanan 100 bin kişi içinden %2,6'sının başına bir suç olayı geldiği ancak

yolcuların %45'inin suçtan oldukça endişelendikleri ortaya çıkmıştır (Liska, 1989).

Bunun başlıca nedenlerinden birisi panik oluşturacak söylentinin kitle iletişim araçlarıyla yayılmasıdır. Medya haberlerinin ve suç mağduriyetine ilişkin trajik anlatımlarının, bulaşıcı özelliği bulunmaktadır. Wright (2006:33)'a göre bu tür anlatımlar dilin patolojik ve hatta mikrobik etkinliğinden kaynaklanmaktadır.

Suç mağduriyeti yaşayanların mağduriyet yaşamayanlara göre suç korkusu daha fazladır (Taylor ve Hale, 1986), ancak kimi araştırmacılar bazen suç korkusu ile dolaylı (ikinci dereceden) mağduriyet arasındaki ilişkinin, suç korkusuyla doğrudan mağduriyet arasındaki ilişkiden daha güçlü olduğunu rapor etmektedirler (Box, Hale, Andrews, 1988). Bu güçlü ilişkinin sebebi suç fikrinin toplumda yaygın olmasından kaynaklanmaktadır (Glasauer, 2006). Bazı yazarların iddiasına göre kişisel olarak herhangi bir suç mağduriyetini yaşamayan bir kişi suç mağduriyetini hayalinde büyütmekte veya suç mağduruyla kendisini zihninde kıyaslamaktadır (Hale, 1996). Yapılan çalışmalarda, istatistiksel olarak suç sayısının düşmesine rağmen suç korkusunun arttığının belirtilmesi; suç korkusunun yapılaştığını göstermesi gibi onun yaygınlığına da işaret etmektedir (Lauer, 2005:154). Doğrudan veya oluşan / oluşturulan dolaylı suç mağduriyet deneyimi, zihinde gittikçe büyüyen güçsüzlük biçimine dönüşmektedir.

Bu hayalin oluşmasında, suç korkusunun şekillenmesinde veya zihinsel anlam haritalarının oluşturulmasında medyanın / kitle iletişim araçlarının suça ilişkin oluşturduğu imge önemli ve etkili bir rol oynamaktadır. Suç haberlerinin verilmesi, medyanın toplumu bilinçlendirmesi veya toplumun haber alma özgürlüğü açısından değerlendirildiğinde anlamlıdır. Ancak, aşırı dramatize edilen suç haberleri ve suçun abartılarak aktarılması yönüyle negatif bir etkiye sahip olabilmektedir (Council of Europe, 2005). Medyada yayınlanan suç raporları toplumda sansasyonel suç haberleri

oluşturmakta (Tulloch, 1998b; Glasauer, 2006) ve "suç dalgası" olarak adlandırılan duruma aracılık etmektedir (Fishman, 1978). Chiricos vd. (1997), suç korkusu ile şiddet içerikli televizyon haberlerinin / şov görüntülerinin seyredilmesi, Skogan ve Maxfield (1981) ise suç korkusu ile televizyon seyretme süresi ve suç haberlerinin veriliş şekli arasında pozitif ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. İkinci dereceden veya dolaylı suç mağduriyetin yayılmasında ve suç korkusu enflasyonunun yükselmesinde medya önemli bir rol oynamaktadır (Miethe ve Lee, 1984). Ancak Ditton vd. (2004) genel olarak suç korkusu ile medyayı kullanma arasında bir ilişkinin olmadığını düşünmektedirler.

Ekolojik Yaklaşım ve Kırık Cam Modeli

Ekolojik yaklaşımda, araştırmacılar bireysel korku düzeyi ile bağlamsal değişkenler arasında ilişki kurmaya çalışmaktadırlar (Ferraro, 1995; Hale, 1996) ve düzensizliğin algılanış şeklinin suç korkusunu etkilediğini belirtmektedirler (Taylor ve Hale, 1986; Kelling ve Coles, 1996; Warr, 2000; Glasauer, 2006). Suç korkusunun varlığı ve toplumsal bir görünüm arz etmesi araştırmacıları bir takım bağlamsal değişkenlere yöneltmiştir (Gert, 2008). Makro değişkenlerden biri olan kentsel ve/veya sosyal düzensizlik ile suç korkusu arasında bir ilişki söz konusudur.

Kentin sosyal ve fiziksel yapısının bozukluğu suçlular açısından önemli *fırsatlar* sunmaktadır (Roncek, 1981). Bu durum suç korkusunu etkilemektedir. Çevresel özellik kamunun gündelik rutinde kendini sunduğu / gösterdiği alan açısından anlam kalıpları üretmektedir (Goffman, 1959), dolayısıyla düzensizlik suç etkilediği gibi, düzensizliğe yüklenen anlam da, insanların kendilerini güvende hissetmemelerine neden olmaktadır. Öyle ki, düzensizlik toplum açısından suç korkusunu belirleyebilmektedir (Oc

ve Tiesdell, 1997; Sampson ve Raudenbush, 1999; Schneider ve Kitchen, 2002; McCrea, vd. 2005).

Çevresel yapının niteliği / görünümü suç korkusunu etkilemektedir. Çünkü çevrenin güzel görünümü –suç sıklıkla işlenmiş olsa bile- insanlarda "buralarda suç olmaz" düşüncesine neden olmaktadır. Ferraro (1995) bunu *sembolik etkileşim* yaklaşımıyla açıklamıştır.

Yaşanılan bölgede; *gürültü, duvar yazıları, sokak başlarında bekleyen delikanlılar, sarhoşlar ve sokaktaki dilenciler, çöpler, sokağa dağılmış döküntüler, kundaklanmış ev ve arabalar* var ise insanlar bu sempollere anlamlar yüklemektedir. Money (1999), bunu "kentsel organizasyon bozukluğu" (akt. Geert, 2008), Hunter (1978), "sosyal organizasyon bozukluğu" (akt.Taylor ve Hale, 1986:154) olarak adlandırırken, Kelling ve Coles (1996) bunu "kırık camlar" olarak tanımlamıştır. Kentsel / sosyal düzensizlik veya kırık camlar, mahallin düzensizliğine gönderme yapmaktadır. Ancak kırık camların terim anlamı da bulunmaktadır. Yani bu teori, bir yerde kırılan camların o yörede bulunanları şiddete sürüklediğini açıklamaya çalışmaktadır. Ayrıca kırık camlar teorisiyle, suç korkusuna da gönderme yapılmaktadır, çünkü düzensizlik suç korkusunu doğrudan etkilemektedir. Fakat kimi çalışmalarda, şayet bölgede suç yüksek ve bir de düzensizlik varsa o durumda suç korkusunun yüksek olacağı dile getirilmektedir (Taylor ve Hale, 1986).

Ferraro (1995) çevresel düzensizliği *gayri medeni davranış* veya *nezaketsizlik* olarak tanımlamakta, *sosyal* ve *fiziksel* olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Duvar yazıları fiziksel nezaketsizliğe; aşırı gürültü sosyal nezaketsizliğe örnek olarak verilebilir. Bir yerde sosyal ve/veya fiziksel düzensizliğin varlığı, kişilerin suça maruz kalma ihtimalini değerlendirmesine (suça maruz kalma risk algısı) neden olmakta bu ise onların doğrudan suç korkusunu etkilemektedir (Ferraro, 1995). Benzer şekilde yaşanılan kentin

/ bölgenin fiziksel görünümü, yapısı veya temizliği suç korkusunu doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir (Taylor, 1999; Robinson, vd., 2003; Spelman, 2004). Örneğin Vrij ve Winkel (1991) sokakların lambalar tarafından aydınlatmasının suç korkusunu azalttığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak, bazı araştırmacılar suç korkusunun çevresel kaynaklarına odaklanmak istemişler ve çevresel faktörlere ilişkin çeşitli modeller önererek suç korkusunu araştırmışlardır.

Suç korkusu küçük yerleşim yerlerinde veya kırsal alanda, büyük kentlere göre daha düşük seviyededir (Miethe ve Lee, 1984; Torrente, 2008). Kentsel yerleşim alanında oturanların suç korkuları, varoşlarda oturanlara göre daha yüksektir (Baumer, 1985). Ayrıca suç korkusu ile kentin nüfus yoğunluğu / büyüklüğü arasında da pozitif bir ilişki söz konusudur (Clemente ve Kleiman, 1977; Liska vd. 1982).

Suç korkusu, kentsel bağlamda değerlendirildiğinde nüfusun heterojen yapısıyla (Hale, vd. 1994), kentin değişim dinamiğiyle (Furstenberg, 1971) ve kentin sosyal iklimiyle (Lohman, 1983) ilişkilendirilmekte ve böylece suç korkusu kentsel korkuyla eşitlenmektedir (Özcan, 1994; Taylor, 1996). Souza (2005), diğer değişkenlerin önemini kabul etmekle birlikte, kentsel planlamanın ve kent yönetiminin suç korkusunu etkilediğini belirtmiştir.

Suç korkusu üzerine yapılan çalışmalardaki üç kavramsal / teorik yaklaşım olan incinebilirlik, mağduriyet deneyimi, ekolojik yaklaşımdan kısaca bahsedilmiştir. Ayrıca kimi değişkenlerin suç korkusuyla ilişkili olup olmadığı da bu alanda yapılan çalışmalarda zaman zaman rastlanmaktadır. Örneğin, evde yalnız yaşayan insanların daha fazla suçtan korktuğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Torrente, 2008) ancak; "yalnız yaşama" veya "başkalarıyla birlikte yaşama"; "ev sahipliği"; "oturma süresi"; "oturulan evin özellikleri"; "medeni durum"; "dini bağlılık" gibi

değişkenler ile suç korkusu arasında her zaman bir ilişkinin var olduğunu söylemek oldukça güçtür (Gert, 2008:6).

Suça Maruz Kalma Risk Algısı

Suça maruz kalma risk algılaması, çevresel koşullara, incinebilirlik durumlarına ve suç deneyimine bağlı olarak değişen ve kişilerin herhangi bir suçtan zarar görme riskini algılama düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Ferraro, 1995). Kısaca, kişilerin suça maruz kalma ihtimallerini değerlendirmeleri denilebilir.

Suç korkusu araştırmalarında yalnızca suç korkusunun ölçülmesinin bir problem olduğu, aynı zamanda Ferraro ve LaGrange (1987), suça maruz kalma ihtimalinin suç korkusunu önemli ölçüde belirlemesine bağlı olarak araştırmalarda suç risk algısının da ölçülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çünkü suç korkusunu suç risk algılaması yükseltmektedir (Ferraro, 1996:668; Oc ve Tiesdell, 1997:31; Lauer, 2005: 154) ve hatta suçla ilgili gerçek korkunun en önemli belirleyeni, suç risk algısıdır (Rountree ve Land, 1996:1356).

İnsanlar bir yerden geçerken veya bir yere giderken, geçtiği / gittiği yere ilişkin bir değerlendirme yapmakta ve bu değerlendirmede "*başıma bir suç gelir mi acaba*" diyerek suça maruz kalma ihtimalini değerlendirmektedir. İşte bu değerlendirme beraberinde suç korkusunu çağrıştırmaktadır.

B. Yapılaşma Teorisi ve Suç Korkusunun Anlaşılması İçin Yeni Bir Model Önerisi

Bir önceki başlıkta, suç korkusu alanında yapılan çalışmalarda kullanılan belli başlı yaklaşım veya kavramlara ait bilgiler özetlenerek verilmiştir. Bu başlıkta ise, Giddens'ın (1999a) yapılaşma teorisi ile suç korkusuna odaklanılacak, suç korkusunun

anlaşılması için önerilen model üzerinde durulacak ve sonrasında ise bu model ile suç korkusu arasındaki ilişki kurulmaya çalışılacaktır.

Sosyolojide İkilemin Aşılması: Yapılaşma Teorisi

Smith (2005:184)'e göre, sosyal yaşamın analizi amacıyla geliştirilen yaklaşımlar arasında temel ayrım, "özne/eylem" ve "yapı" arasındaki ilişki veya bunlardan hangisinin diğerini önceleği konusunda benimsenen tutumlardan kaynaklanmaktadır. Toplumsal gerçekliği (ör. suç korkusunu), yapının mı yoksa öznenin mi belirlediği ekseninde yapılan bu tartışmalarda, özneye öncelik veren yaklaşımlarla, yapıya öncelik veren yaklaşımlar iki temel kutbu oluşturmaktadır.

Bir yandan *insanı*, diğer taraftan da *yapıyı* ihmal eden teoriler sosyolojiyi iki kampa bölmüş ve bu sosyolojide krize neden olmuştur. Sosyolojinin "araştırma nesnesi" ilişkin öteden beri gelen problem, yerini sosyolojinin "ne olduğunun" sorgulanmasına dönüşmüş ve sosyal olanın bütününe egemen olan tek bir kuramsal konumun olmayışı bir zayıflık belirtisi olarak değerlendirilmiştir (Esgin, 2005). Ancak öyle değildir:

"Birbirine rakip kuramsal yaklaşımlar ile kuramların çarpışması, sosyoloji girişimlerinin canlılığını gösterir. İnsanları – kendimizi- incelerken, kuramsal çeşitlilik bizi bâtıl düşüncelerden kurtarır. İnsan davranışı karmaşık ve çok yönlüdür; bir tek kuramsal bakışın onu her yönüyle kapsaması olası değildir. Kuramsal düşünmede çeşitlilik, araştırmalarda yararlanılabilecek zengin bir düşünce kaynağı sağlarken, sosyoloji çalışmalarının ilerlemesinde çok gerekli olan yaratıcılık yeteneğini kamçılar." (Giddens, 2005b:653)

Hem yapısalcılık, hem de işlevselcilik toplumsal bütünün, öznelere yani bireyler üzerinde baskın olduğu görüşündedirler

(Giddens, 1999a:41). Yapıyı önceleyen yaklaşımların temel önermesi, toplumun eylemler üzerinde "sınırlamalar" oluşturduğu, bireyin katı yapılar tarafından belirlendiği ve biçimlendirildiğidir (Giddens, 2002). Yapı merkezli teorilerin tamamı, toplumu bir bütün olarak ele alıp incelemesine rağmen yapısalcı teorisyenler birbirinden farklı unsurları merkezi konuma alarak toplumsal çözümlemeler yapmıştır. Marx (1986) yapı olarak "ekonomiyi" temele koyarken, Durkheim (1933) "işbölümü ve uzmanlaşmayı" esas almış, Weber (1985) "dini", Sausssure (1960) ise "dili" yapı olarak değerlendirmiştir. Yapıyı önemseyen yaklaşımlarda, yapının (ör.ekonomi, din, dil vs.), bireyi belirlediği düşüncesi esastır.

"Birey / eylem merkezli" teori geliştirenler ise (Wallace ve Wolf, 2004) "yapının" deli gömleği olduğunu belirtmiş ve her şeyin "yapı" bağlamında çözülemeyeceğini; toplumun insan eylemlerine bakarak anlaşılabileceğini ileri sürmüşlerdir. Dolayısıyla, bireyi önceleyen kuramsal perspektif yapının karşısına "özneyi" koymaktadır. Toplumun birçok bireysel eylemin birleşiminden oluştuğu ve bireylerin toplum ya da yapı(lar) tarafından değil aksine yapının birey tarafından oluşturulduğu düşüncesi de, birey merkezli teorilerde hâkim paradigmadır.

Sonuç olarak, sosyal bilim alanında yapı önemlidir ya da birey daha önemlidir şeklinde bir tartışma bulunmaktadır. Ancak günümüzde daha kapsamlı / kapsayıcı teorilerin geliştirilmesi (Edles, 2002:220; Silber, 2003:428) düşüncesi, belirtilen ikili tartışmalara da son vermeyi amaçlamaktadır. Toplumsal kuramın karşı karşıya kaldığı bu temel sorunun aşılması için yapı ve eylemin tüm yönlerini dikkate alan yeni formülasyonlara (Giddens, 2002:288) duyulan ihtiyaca bağlı olarak sosyal gerçekliği anlamak için yapıyı da bireyi de önemseyen bir takım girişimler bulunmaktadır. Bourdieu (1995) "habitus" ile, Elias (2000) "figürasyon" ile, Touraine (1999) "eylemcilik" ile, Habermas (2001)

"iletişimsel eylem" ile sosyal bilimdeki bu tartışmaya son vermek istemişlerdir. Benzer şekilde Giddens (1999a) da bu ikiliği "yapılaşma" teorisiyle aşmak istemektedir. Böylesi bir ayrımın "bilgikuramsal" olmaktan çok varlıksal olduğunu düşünen Giddens (1999a:42), yapılaşma kuramıyla özne / nesne emperyalizmine son vermeyi amaçlamaktadır:

"Yapılaşma kuramını geliştirmedeki başlıca amaçlarımdan biri, bu imparatorluk kurma girişimlerinin ikisine birden son vermektir. Yapılaşma kuramına göre, toplum bilimlerinin temel inceleme alanlarından birisi, bireysel yapanın deneyimi ya da herhangi türden bir toplumsal bütünlüğün varlığı değil, zaman ve uzam (mekan) boyunca sıralanmış toplumsal pratiklerdir. İnsanların toplumsal etkinlikleri, doğadaki kendi kendini üreten kimi unsurlar gibi, yinelenir niteliktedirler." (Giddens, 1999a:42)

Giddens (2005b) tüm ikiliklerin temelde bir birine geçmiş ve oldukça ilişkili öğeler olduğunu belirtmektedir. Temelde yapı ve eylem yaklaşımları arasındaki boşluğu "yapılaşma teorisiyle" kapatmaya çalışan Giddens (2005b:656), bunu anlamanın en kolay yolunun "toplumsal pratiklere" bakmak olduğunu söylemektedir. "Örneğin benim para sistemini kullanmam, o sistemin varlığına küçük ama gerekli bir katkıda bulunur. Bir gün herkes ya da insanların büyük çoğunluğu *para kullanmaktan* vazgeçmeye karar verirse para sistemi yok olacaktır (Giddens, 2005b:656)" denilerek, *parayı kullanma sosyal pratiği* ile *yapı* arasında *ilişki* kurulmuştur.

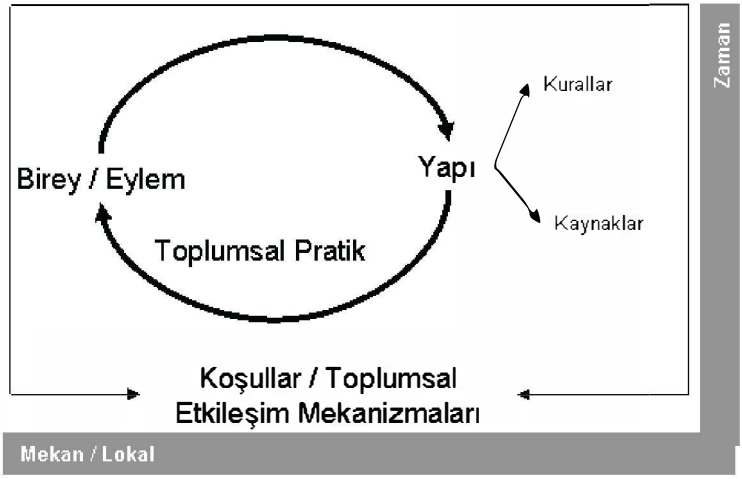
Yapı, eylemin varlığı dışında her zaman vücut bulan bir duruma gönderme yapmamaktadır. O ancak eyleyenin eylemini pratiğe dökmesiyle varlık kazanır. Yapısalcı yaklaşımda, toplumun statik bir inşa olduğu ve her zaman bireyin üstünde onu belirleyen olarak durduğu düşüncesine karşın, yapılaşma kuramı binanın (yapının) statik olmadığı ve *sosyal pratikle* o anda yeniden

üretildiğini kabul etmektedir. Leblebici (2001:21) bunu "tekrarlanabilir pratikler toplumdaki bireyler ve guruplar tarafından var edilir" şeklinde ifade etmektedir. Yapılaşma kuramında, yapının insan üzerindeki egemenliğine son verilmiş, ancak büsbütün bir yapı da reddedilmemiştir. Çünkü yapı ve eylem sürekli kendilerini üreten bağımlı ilişkiler yumağından oluşmaktadır.

Giddens (1984; 1999a), yapı – eylem ikiliğini *konuşma* ile *dil* arasındaki ilişkiyle örneklendirir. *Dil* içinde kuralları ve bir sistemi olan *yapıdır*, onun üretilmesi, canlı kalması ve yapılaşması ise *konuşma* eylemiyle gerçekleşir. Konuşmak için bir eyleyenden yani bireyden bahsedilmesi gerekir. Konuşma ile (o anda) dil yapısı varlık kazanır ve kendisini yeniden üretir. Dolayısıyla yapı "öznesiz" var olamaz ve toplumdaki tüm yapıların (ör.dil) kuruluşu sosyal pratiklerle (ör.konuşma) vücut bulmakta, kendisini yenilemekte veya üretilmektedir veyahut da yok olmaktadır.

Giddens'ın (1999a) yapılaşma teorisinde "yapının ikiliği" olarak adlandırdığı insan üretimine önem veren ama bir o kadar da yapı tarafından insan üretiminin biçimlendirildiğini belirten bir anlayış bulunmaktadır. Öyle ki, yapılaşma teorisinin temel ilkesini yapının ikiliği oluşturmaktadır (Yates, 1997:161).

Sonuç olarak yapılaşma, yapıyı sürekli olarak var eden veya onu değiştiren, yeniden üretimini sağlayan, yöneten koşullar olarak tanımlanmaktadır (Giddens, 1999a). Gündelik yaşamı belirleyen rutinleri sosyal yapılar; sosyal yapıları ise tekrarlanabilir sosyal pratikler üretmektedir (Stallings, 1997). Yapı ve birey / eylem iç içe geçmiş bir şekildedir, birbirini sürekli ve yeniden üretmektedir. Toplumsal hayatta bu pratiklerimizle görünür hale gelir. Tüm bunların özetlendiği şekil aşağıdadır.

Grafik 1: Yapılaşma Teorisi[10]

Yapılaşma teorisi, eyleyenler olarak aktörleri, sosyal yapı ile etkileşim çerçevesinde hem toplumu etkileyen hem de toplumdan etkilenen bir öğe olarak değerlendirmektedir. Yukarıdaki şekle baktığımızda, Giddens'a (1999a) göre, bireyi ve onun eylemi, *kurallar* ve *kaynaklardan* oluşan yapıyı ürettiği sürece, söz konusu yapı varlığını devam ettirecektir. Benzer şekilde yapı da bireyi (eylemi) belirleyecek, bazen ona sınırlar getirecek bazen de imkânlar sunacaktır. Özay (2000:63) bu durumu şu şekilde özetlemektedir: "Yapı, bireyin üstünde bir yere sahip olmakla beraber birey eylemlerinde kural ve kaynakları kullanmak suretiyle yapıyı şekillendirmektedir. Yapı da benzer şekilde bireyin eylemini şekillendirmektedir."

Yapı ve bireyin birbirini etkilemesi, belli bir *zaman-dönemde* ve *mekanda*, hem yapıyı, hem de bireyi koşullayan bir takım *etkileşim mekanizması* aracılığıyla mümkün olmaktadır. Şimdi Giddens'ın yapılaşma teorisinin temel öğeleri olan, birey / özne

10 Giddens'ın (1999a) yapılaşma teorisinden uyarlanarak geliştirilmiştir.

durumuna, yapıya, yapının ikiliği kavramına ve yapılaşmanın tanımına, zaman – mekân (uzam) yakınlaşmasına kısaca değinelim.

Fail veya Eyleyen Olarak: Birey

Giddens (1999a), yapısalcıların aksine, sosyal aktör olarak bireyi, ne yaptığı hakkında fikir sahibi olan failler olarak tanımlamaktadır. Her toplumsal aktör, üyesi olduğu toplumun yeniden üretilmesinin koşulları hakkında büyük ölçüde bilgi sahibidir. İnsanlar, ne yapıyor olduklarını bilen ve bununla ilgili olarak akıl yürüten eyleyicilerdir (Giddens, 2002: 289). Dolayısıyla bilgili eyleyenler olarak aktörler, sosyal pratikler aracılığıyla, yapının üretilmesine, sonlandırılmasına veya yeniden üretilmesine doğrudan katılmaktadırlar. Tüm toplumsal hayat aktif bir icradır (Giddens, 1999a; 2003). Bir bireyden bahsetmek aynı zamanda bir failden de söz etmek demektir (Giddens, 2002). Gündelik yaşamın kuruluşu, eyleyenlerin bir şey yapıyorken ne yapıyor olduklarını anlama yeteneğine sahip oluşlarıyla ilişkilidir (Giddens, 1999a:25). Çünkü gündelik yaşamda devam eden toplumsal pratiklerin sürekliliği bireylerin bilgililiğiyle ilgilidir. Aksi takdirde bu süreklilik sağlanamaz. Birey bunu bazen bilerek veya akıl yürüterek (usavurmaya dayalı) yapmakta, bazen de üstü kapalı veya sorulduğunda açıklayabilecekleri bir bilinç durumuyla (pratik bilinç) icra etmektedirler (Giddens, 1999a:47). Yani birey hem kendisinin hem de toplumsal süre giden akışın farklı bilinç türleriyle (usavurmaya dayalı veya pratik bilinç) de olsa farkındadır. Pratik bilgi sayesinde yapılaşan unsurlardan yararlanan birey aynı zamanda onu üretme, değiştirme ve sosyal ilişkileri dönüştürebilme kapasitesine / gücüne de sahiptir. Marx'ın praxis kavramını canlandırma uğraşısı içerisinde olan Giddens (2005c) bireyin dönüştürme kapasitesini böylece yapılaşma teorisinin merkezine almıştır.

Parsons (1971) kendisini bir eylem kuramcısı olarak görmüş ve toplum bilimi anlayışını "eylemin referans çerçevesi" veya "eylemin başvuru" çerçevesi olarak değerlendirmiştir. Ancak Parsons'ın eyleminde bulunan aktör devamlı "amaçlıdır" ve "düzeni" işlevsel olarak yeniden inşa eder (Giddens, 1999a:14; Giddens, 2002:287). Oysaki eyleyenin veya aktörün eylemi her zaman "niyetli" olmayabilir ve her zaman "düzeni" işlevsel olarak inşa etmeyebilir. Dolayısıyla niyetlenilmiş eylemin istenmeyen sonuçları olabilir (Giddens, 1999a:53).

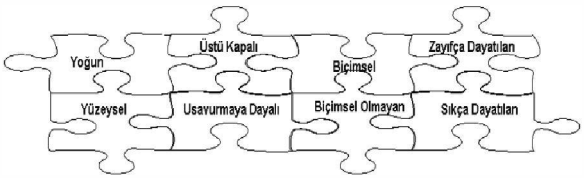
Kurallar ve Kaynaklardan Oluşan Yapı

Yapı toplumsal ilişki ya da görünümlerin bir tür kalıplaşmasıdır (Giddens, 1999a:59). Yapılaşma kuramında, yapı kavramı, toplumsal yeniden üretimde yinelenir biçimde içerilmiş kurallar ve kaynaklar (imkânlar) şeklinde görülmektedir.

Kurallar kendi içinde normatif unsurlar ve anlam kodları olarak ikiye ayrılırken, kaynaklar (imkânlar) da dağıtımsal ve yetkesel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Giddens, 1984; Giddens, 1999a).

a. Kurallar

Toplum kuramı açısından en önemli kural biçimleri, zaman–mekân içinde çok derine yerleşmiş, toplum üyeleri üzerinde sürekli varlığını hissettiren yani kurumsallaşmış olan pratikler oluşturmaktadır. Toplumsal çözümleme açısından önemli olan kuralların temel nitelikleri aşağıdaki gösterilmiştir (Giddens, 1999a):

Grafik 2: Kuralların Temel Nitelikleri

Yoğun kurallar gündelik etkinliklerin akışında sürekli yardıma çağrılan gündelik yaşamın örgüsünün yapılaşmasında yer alan kurallardır (ör. dil kuralları). *Yüzeysel kurallar* ise gündelik etkinliklerin akışında sürekli yardıma çağrılmayan kurallardır. Bireyler / failler kuralların çoğunluğunu *üstü kapalı* olarak anlarlar (ör. yemeğin sağ elle yenilmesi). Ancak bazı kurallar vardır ki yapanlar bunları *usavurmaya dayalı* olarak anlar veya ifade edebilir (ör. yemekte sağ el kullanımının temizlikten kaynaklandığını söylemesi). Yine toplum hayatını düzenleyen yasalar, *biçimsel kurallar* olduğu gibi, geleneklere uymak ise *biçimsel olmayan* kurallardandır. Bazı kurallar her yerde toplumsal hayata dayatılır ki bu *sıkça dayatılan* kurallardır, ancak çok az karşılaşılan kurallar ise *zayıfça dayatılan* kurallardır (Giddens, 1999a:65-66). Bu kurallar bir yandan bireyi sınırlandırır çünkü, toplumsal etkileşimin tüm formları üzerinde, düzenin verili sistemlerini empoze ederler (Lull, 2001). Diğer yandan da insana imkân verir (Giddens, 1984). Örneğin dil yapısı bizleri sınırlandırır ve İngilizce bilmiyorsak, konuşanları anlamayız. Bununla birlikte dil bize imkan da sunar ve böylece Türkçe konuşmamıza olanak verir.

b. Kaynaklar (İmkânlar)

Yapı, yalnızca toplum dizgelerinin üretim ve yeniden üretimlerinde içerilen *kurallara* değil, aynı zamanda *kaynaklara* da göndermede bulunur. Kaynaklar, *dağıtımsal* (maddi güç) ve *yetkesel* (yetkiye dayanan manevi güç) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Giddens, 1999a).

Dağıtımsal kaynaklar daha çok ekonomik olmakla birlikte, ekonomiye bağlı olarak veya onun belirleyiciliğinde gelişen diğer durumları da kapsamaktadır (ör. yaşanılan mekân veya ekonomiye bağlı olarak eğitim seviyesinin düşmesi). Yetkesel kaynaklar ise insanların kendi faaliyetleri üzerindeki hâkimiyetin araçlarına,

bir başka deyişle toplumsal dünya üzerindeki egemenlik ile ilgili olan kaynaklara işaret etmektedir (Giddens, 2005c:16). Dolayısıyla, yetkesel (otorite) kaynaklar, insanlara egemen olma gücüne, dağıtımsal (tahsis edici) kaynaklar ise nesneler ya da maddi olgulara egemen olma gücüne işaret etmektedir (Giddens, 2000b:51).

Zaman-Mekân (Uzam) İlişkisi

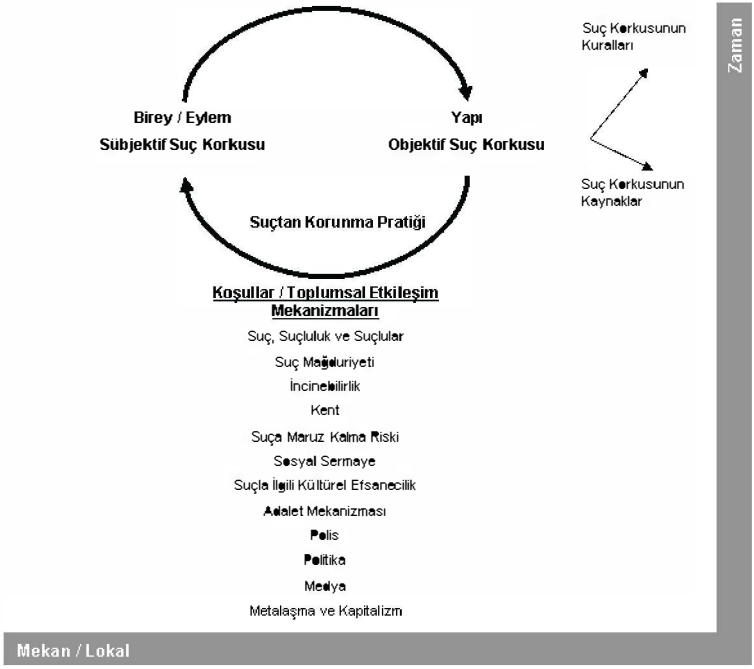
Giddens (1999a)'a göre sosyal teori, aktörün ve toplumun oluşumunu tayin eden sosyal pratikleri incelemelidir. Sosyal pratikler ise kuralların zaman boyunca ve farklı fiziki mekânlarda dönüşümüyle ortaya çıkmaktadır (Yıldırım, 1999).

Zaman ve mekânın modernizmle önemli ölçüde dönüştüğünü belirten Giddens (2000a; 2004; 2005a), toplumsal sistemlerin modernizm öncesindekinin aksine zaman ve uzam üzerinde köprü kurabilme kabiliyetini arttığını (Giddens, 2004:23) belirtmektedir. Böylece, farklı mekânlarda aynı zaman dilimini yaşayan toplumların varlığından söz edilebilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Başkanın öldürülmesi olayını tüm dünya üç gün sonra öğrenebilirken, 11 Eylül terör saldırılarını o gün ve olayın hemen akabinde herkes öğrenebilmiş ve küresel ölçekte gerçekleşen güvenlik problemi yerel kamusal duyarlılığa dönüşmüştür (Leblond, 2005; Beckett, 2007). Bu mekânların zamansal olarak yakınlaşmasının en önemli göstergelerindendir.

Yapılaşma Teorisi ve Suç Korkusu

Daha önce belirtildiği üzere suç korkusunu, kimi araştırmacılar bireysel (öznel) yaklaşımlara bağlı olarak açıklamaya çalışırken, kimi araştırmacılar ise bireysel değil yapısal (nesnel) nedenlerini ortaya koyarak açıklamaya çalışmaktadır (Hale, 1996)). Sosyal bilimlerde ortaya çıkan bu ikiliği suç korkusu özelinde de görmek mümkündür. Bir başka söylemle yapı – birey arasındaki

ikilik, bütün sosyal bilimleri kapsayan bir tartışma alanı olduğu için suç korkusunda da bu ayrımı görmekteyiz. Yapılaşma teorisi, bu ikilik problemini, ikisinin birlikteliği (özne – yapı iç içe) ile çözme iddiasındadır. Suç korkusu alanında yapılacak çalışmalarda, hem yapıyı – hem de bireyi esas alan yaklaşımların kullanışlı olduğu özellikle dile getirilmektedir (Ferraro, 1995; Farall, vd. 1997). Çünkü, suç korkusu sadece objektif / nesnel yaklaşımlarla ele alınıp analiz edilemeyeceği gibi, sadece bireysel olarak sübjektif bir fenomen şeklinde kavranması da mümkün değildir. Dolayısıyla bu ikiliği bağdaştırarak -reddederek değil- aşmaya çalışan yapılaşma kuramı suç korkusunun anlaşılmasını da kolaylaştırmaktadır. Teoriyi anlattığımız bölümde kullandığımız şekil, suç korkusuna uyarlanmış ve bu aşağıda gösterilmiştir. Aşağıdaki şekle, kitap boyunca "*Suç Korkusunun Yapılaşması Modeli*" denilmiştir.

Grafik 3: Suç Korkusunun Yapılaşması Modeli

Yapılaşmanın bir ucunda birey, diğer bir ucunda ise yapı bulunmaktadır. Bireyler eylemleriyle kural ve kaynakların uzlaşımı olan yapıyı sürekli bir şekilde üretmektedirler (Yates, 1997:161). Suç korkusu da, bireysel düzlemde "sübjektif suç korkusu" ve yapısal düzlemde "objektif suç korkusu" olarak ele alınmaktadır. Bireyler suçtan korkmaktadır ve bu durum bir takım etkileşim mekanizmaları veya koşullar aracılığıyla yapılaşmaktadır. Yapılaşan suç korkusu ise tekrar bireyi etkilemektedir. Bireyler suçtan korunmak için bir takım "suçtan korunma sosyal pratiği" olarak adlandırabileceğimiz, toplumsal pratikler geliştirmektedir. Suçtan korunma eylemini gerçekleştiren bireyler bu eylemi neden ve niçin yaptıklarının farkında olan –fenomolojik bakışın aksine- bilgili eyleyenlerdir. Bir sosyal pratik olarak "suçtan korunma eylemi" suç korkusunun yapılaştığının en önemli göstergesidir. Bunu ise "suçtan korunmak için sorgulamadan yapılanlar" yani "pratik bilinç" aracılığıyla (ör.evin kapısının kilitlenmesi) ve "suçtan korunmak için düşünerek yapılanlar", diğer bir deyişle "usavurmaya dayalı bilinç" (ör.bankadan para çeken birisinin sürekli eliyle cebini kontrol etmesi gibi) sayesinde gerçekleştirmektedirler. Ancak burada şu husus da belirtilmelidir ki suçtan korunma eyleminin "niyetlenilmemiş sonuçları" yapıyı tekrar üretebilmektedir. Suçtan korunma pratiği, özgürlük için özgürlükleri sınırlamakta (ör. güvenlikli evde oturma bir yönüyle özgür hapishaneye benzetilmiştir) ve böylece istenmeyen sonuç "suç korkusunun" yayılmasına neden olabilmektedir.

Suç korkusu özellikle belli mekânlarda (ör.çevre düzenlemesinin iyi yapılmadığı kirli sokaklarda) ve zamanlarda (ör. geceleri) daha da fazla hissedilmektedir. Bununla birlikte Giddens'ın özellikle üzerinde durduğu zaman – mekân yakınlaşması, suç korkusunda da görülmektedir. Farklı coğrafyalarda meydana gelen suçlardan hemen herkes "öğrenebildiği ölçüde" etkilenebilmektedir.

Bazı özel suçların (kapkaç gibi veya ünlü bir kişinin suikasta uğraması gibi) travması farklı mekânlarda yaşayan herkesi aynı derecede kaygılandırabilmekte veya korkutabilmektedir (Warr, 2000:475). Türkiye'de yapılan bir çalışmada kapkaç suçu daha çok metropoliten illerimizde meydana gelmesine karşın, bunu en küçük kasaba halkının bile derinden hissettiği tespit edilmiştir (Kul ve Sözer, 2006). Dolayısıyla suç korkusu açısından bir zaman – mekân yakınlaşması söz konusudur.

Sübjektif suç korkusunun, objektif suç korkusunu ve suçtan korunma pratiğini karşılıklı ve döngüsel olarak üretmesiyle yapılaşma bir "sürece" göndermede bulunmaktadır (Giddens, 1999a). Bu süreç gündelik pratiklerle ve makro tarihi akış içerisinde sürekli yenilenir. Dolayısıyla, suç korkusunun ve suçtan korunma sosyal pratiğinin yeniden üretilmesi veya değişmesi sürecine "suç korkusunun yapılaşması" denilebilir.

Yapılaşma bir sürece göndermede bulunduğu gibi, aynı zamanda bir takım koşulara da göndermede bulunmaktadır. Yapılaşma, Giddens (1984:25; 1999a:69; 1999b:127) tarafından "Yapıların sürekliliğini ya da değişimini, dolayısıyla da toplum dizgelerinin yeniden üretimlerini, yöneten koşullar" olarak tanımlanmaktadır.

Suç korkusunu üreten, besleyen ve tekrar üreten koşulların, toplumsal yapı, kültür ve kurumlar içerisinde hem sayısının, hem de etkinliğinin fazlaca olduğu görülmektedir. Suç korkusunu üreten ve besleyen yapısal koşullar veya toplumsal etkileşim mekanizmalar olarak; suç işleyenler, mağdurlar, güvenlik görevlileri, siyasetçiler, iş adamları, güvenlik teşkilatı, adalet teşkilatı, medya, sosyalizasyon, kültürel özellikler gibi kimi yapısal unsurlar sayılmaktadır. Koşullar veya toplumsal etkileşim mekanizmaları, suç korkusunu veya suçtan korunma sosyal pratiğini doğrudan yönetmektedir. Örneğin koşul veya etkileşim mekanizması olarak, bir mahalde düzenlilik varsa burada insanlar daha güvenle hareket

edecek (suçtan korunma sosyal pratiği daha az geliştirecek) ve suçtan daha az korkacaktır. Ancak genelde tersi söz konusundur çünkü bir önceki paragrafta söylendiği gibi suç korkusunu yöneten koşullar sayıca fazladır.

Tüm burada ifade edilenler, ilerleyen sayfalarda somut bulgular eşliğinde detaylandırılacaktır.

İSTANBUL'DA BİR SUÇ KORKUSU ARAŞTIRMASI (METODOLOJİ)

Yöntem

Çalışmaya başlamadan önce kapsamlı bir şekilde suç korkusuyla ilgili yapılmış çalışma olup olmadığı araştırılmıştır. Türkiye'de alanda böyle bir çalışmanın olmadığı ve oldukça sınırlı sayıda kişinin bu konu üzerinde durduğu görülmüştür. Dönmezer (1981:21), Özcan (1994), Yücel (2003:12), Sokullu (1999;2004:54) ve Demirbaş (2005:37) suç korkusuna kavram olarak değinmişler ve diğer ülkelerde yapılan araştırma bulgularına yer vermişlerdir. Demirbaş (2005:37 ve 150) Türkiye'de halkın suç korkusu üzerine bir araştırma yapılmadığını ve bu yüzden de halkın düşüncesini ortaya koyabilmenin mümkün olmadığını belirtirken, 2002'de İzmir'de, 2003 ve 2004 yıllarında İstanbul'da bir araştırmadan bahsetmekte, fakat araştırmaya ilişkin bir referans vermemektedir. Çalışma boyunca suç korkusu alanında daha önce yapılan iki araştırmaya rastlanılmıştır. Bunlardan ilki Apak, Ülken ve Ünlü (2002) tarafından kaleme alınmış bir makale olup, çalışmada yeni bir toplu konut yerleşmesinde Ataşehir'de, "güvenlik duygusu" incelenmiştir. Makalede güvenlik duygusunun; konut bölgesindeki suç sıklığı, sirkülasyon alanlarının bütünleşme değeri ve kullanıcıların suça karşı tepkileri gibi belirleyicilere dayalı olduğu ve konut konumları ile güvenlik duygusu arasında geceye ve gündüze göre kuvvetli ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Diğer

çalışma ise Özaşçılar (2006) tarafından yazılan, "Suç Korkusu: İstanbul'da Yaşayan 18–25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin Mağdur Olma Riskleri Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı bir yüksek lisans tezidir. Ayrıca çalışma sonrasında karşılaşılan, Uludağ vd. (2009) tarafından Malatya'da, Polat ve Gül(2009)'ün Erzincan'da yaptıkları suç korkusu araştırmaları da burada ifade edilmesinde fayda bulunmaktadır.

Gerek alan çalışmasının ve gerekse yazılı literatürün Türkçe kaynaklarda yeteri düzeyde olmaması, diğer ülkelerdeki kaynakların araştırılması gerekliliği sonucuna götürmüştür. Öncelikle belirtilmesi gereken nokta, literatürde suç korkusunun kavramsallaştırılması ve ölçülmesi problemli bir konu olduğudur (Yin, 1980; Miethe ve Lee, 1984; Ferraro ve LaGrange, 1987; Farrall vd. 1997; Warr, 2000; Keown, 2001). Suç korkusunun bazen bir, bazen de iki sorulu ölçeklerle ölçülmüş olması (Taylor ve Hale, 1986; Ferraro ve LaGrange, 1987) önemli eleştiri almış ve bunun üzerine Ferraro (1995) bir ölçek geliştirmiştir. Dolayısıyla spesifik bir "suç korkusu ölçeğinin" araştırılmasının yanında "suç korkusunun nasıl ölçülmesi" gerektiği konusunda da derinlemesine araştırma yapılmıştır. [11]

Bu bağlamda; Almanya Freiburg eyaletinde Prof.Dr. Helmut Kury tarafından geliştirilen ve uygulanan "suç mağduriyeti ve suç korkusu anketi" kendisinden temin edilmiş ve Almancadan Türkçeye çevirisi yaptırılmıştır[12]. Fransa'da suç korkusu konusunda çalışmalar yapan ve bu konuda toplam yedi yayınlanmış kitabı bulunan Sebastian Roché ile 09–11 Haziran 2005 tarihinde

11 Suç korkusunun ölçülmesi konusunda [illegible] metot oldukça etkili bir teknik oldu u burada belirtilmesinde fayda bulunmaktadır. "Suç korkusu" özelinde [illegible] metodun nasıl kullanıldı ı anlatılan kitap için bknz: Demir, F. ve Kul, M. (2011), Algı, Tutum, Karakteristik Özellikler, Tipoloji, çerik Analizi ve Ara tırmalar çin Modern Bir Ara tırma Yöntemi [illegible] Metodu, Ankara: Adalet Yayınları

12 Almanya'da suç korkusu alanında çalı ma yapan doktora ö rencisi Ebutalip AKTA 'a te ekkür ederim.

İstanbul'da düzenlenen I.Küresel Güvenlik Sempozyumu'nda bizzat görüşülmüş, Fransa Lyon'da yaptığı anket temin edilmiş ve bu anketin de Türkçeye çevrisi sağlanmıştır[13]. Bu arada internet üzerinden suç korkusuyla ilgili makaleler taranmış ve bu makalelerde sıklıkla referans verilen Ferraro LeGrange'nin (1987) Suç Korkusunun Ölçülmesi, (*The Measurement of Fear of Crime*) ve Farrall vd. (1997)'nin Suç Korkusunun Ölçülmesinin Sorgulanması, Detaylı Bir Yöntemsel Çalışmanın Bulguları (*Questioning the measurement of the 'Fear of Crime', Findings From A Major Methodological Study*) adlı makalelere ulaşılmıştır. Burada belirtilen öneriler araştırma sürecinin yönünü de belirlemiştir. Ferraro'nun(1995) Suç Korkusu adlı kitabında bulunan "suç korkusu ölçeği" Türkçeye uyarlanmış ve pilot çalışma ile geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir.

Ayrıca araştırmaya başlamadan önce suç korkusu alanında yapılacak çalışmalarda aşağıda belirtilen noktalara (A,B ve C) dikkat edilmesi gerektiği tespit edilmiş ve önerilerin tamamına uyulmuştur (Ferraro ve LaGrange 1987; Farrall, vd., 1997):

(A) Suç korkusuyla ilgili yapılan çalışmalar soyut değil, somut bir suç özelinde çalışılmalıdır.

Bu araştırma da, kapkaç suçu özelinde yapılmıştır. Türkiye'de sokak suçlarında (kapkaç, gasp / soygun, yankesicilik, dolandırıcılık gibi) özellikle 2001 ekonomik kriziyle birlikte bir artış vardır (EGM, 2004b). Özellikle 2007 yılında gündemden neredeyse hiç düşmeyen kapkaç olayı, gerek işleniş tarzı ve yeri; gerekse yayılma eğilimiyle dikkate değer bulunmuştur.

Söz konusu suçun işlendiği mekân "kamusal alandır" (Habermas, 2002) ve toplumun her kesimini "sınıf farkı" gözetmeksizin (Beck, 1992) tehdit etmektedir. 2003 yılından itibaren kapkaç

13 Dr. Ahmet Polat'a da bu konuda te ekkür ederim.

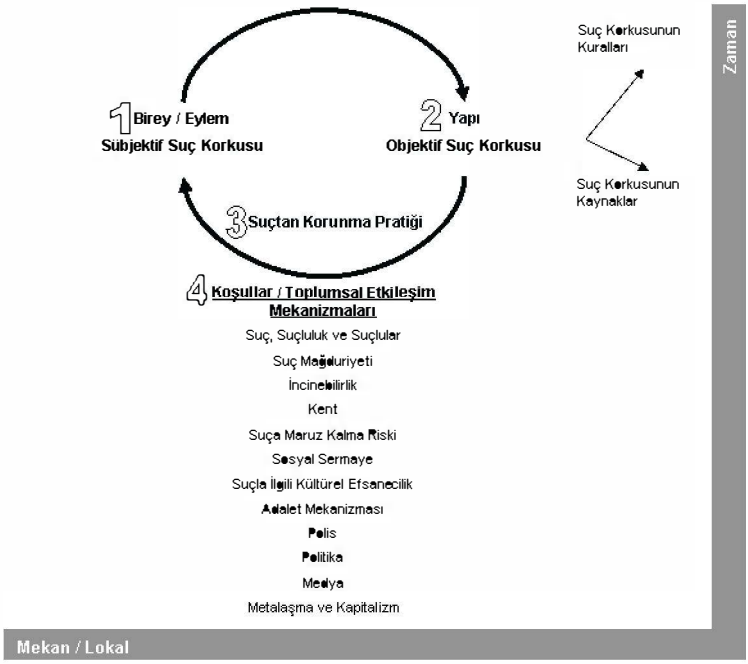
olayı ile ilgili görsel basında sık sık haberler yayınlanmış, yazılı basında da yazı dizileri (Kılıç, 2005) ve makaleler kaleme alınmıştır. Televizyon ekranlarında / gazete sayfalarında "suçu anlatan kapkaç senaryolu görüntüler" eksik olmamış ve sigorta şirketleri "kapkaça karşı sigorta" reklâmları dahi yapmıştır. Daha çok çocuk / erken yaşta işlenen bir suç olması konu ile ilgili çalışanları endişeye sevk etmiştir. "Suçun önlenememesinden" öte "suçun geciktirilememesi" (Yücel, 2003) bir yandan kapkaç faillerinin gelecekte daha fazla suça karışma ihtimalini yükseltirken, diğer yandan yaygın olduğu dönemde toplumda kapkaça maruz kalma riskini artırmıştır.

2004 yılında yürürlüğe giren Yeni Türk Ceza Yasasında "nitelikli hırsızlık" olarak değerlendirilen kapkaç, İstanbul merkezli olarak dalgalar halinde diğer anakentlere (metropol) yayıldığı ve toplumun her kesimini endişelendirdiği için yapılan bu araştırmada dikkate alınmış ve bundan dolayı da araştırmada kapkaç suçu seçilmiştir. Ancak sadece kapkaç irdelenmemiştir. Nicel verilerde tüm suç türleri analiz edilirken, araştırmayı kolaylaştırmak açısından nitel görüşmelerde sadece kapkaç mağdurlarıyla görüşülmüştür.

(B) "Makro / mikro" yapısal bir çözümleme aracından yararlanılmalıdır.

Yapılaşma teorisi, makro (yapı) – mikro (özne) ikili ayrımını ortadan kaldıran bir sosyolojik çözümleme aracıdır. Suç korkusunun yapılaşması bireysel düzeyde ve yapısal düzeyde ele alındığından, anket soruları ve bu sorulara ilişkin ayrıntıların elde edildiği mülakat soruları teorik kabuller ışığında hazırlanmış ve analiz edilmiştir. Bu bağlamda geliştirilen modele göre (Grafik 3: Suç Korkusunun Yapılaşması Modeli) anket ve mülakat soruları belirlenmiş, gerek anket aracılığıyla, gerekse görüşmelerle kişilerin

suç korkusu tanımlanmaya, açıklanmaya ve keşfedilmeye çalışılmıştır (Özcan ve Özbay, 2002).

Grafik 3: Suç Korkusunun Yapılaşması Modeli

Suç korkusunun yapılaşmasının anlaşılması dört unsurun (birey–yapı, sosyal pratik ve üçünü yöneten koşullar) birlikte değerlendirilmesiyle mümkündür. Dolayısıyla anket geliştirilirken ve mülakat soruları hazırlanırken bu üç unsura (objektif suç korkusu – sübjektif suç korkusu ve her ikisini yöneten koşullar; medya, suç vs.) ve birbiriyle olan ilişkisine bakılmıştır.

Yapılaşma teorisinin en önemli vurgularından birisi "zaman – mekân" yakınlaşması veya "sosyal – sistem bütünleşmesi"dir (Giddens, 1999a). Bu bağlamda suç korkusunun farklı mekânlarda değişiklik oluşturup oluşturmadığı da bu araştırmada merak edilen

hususlardan birisi olmuştur. Suç korkusunun farklı mekânlarda (Eminönü / Tuzla) benzer derecede yaşanıp yaşanmadığına odaklanılmıştır. Eminönü'nde meydana gelen suç sayısı, Tuzla'dan oldukça fazla sayıdadır ve suç korkusu açısından bir farklılığın olup olmadığına bakılmıştır.

Araştırmada her iki veri toplama tekniğiyle bilgi elde edilmiştir. Yukarıdaki grafikte belirtilen rakamlara (1,2,3 ve 4) göre veri toplama araçları dizayn edilmiştir. Bu bağlamda;

(1) Bireysel düzeyde kişilerin suç korkuları, Ferraro (1995) tarafından geliştirilen "suç korkusu ölçeğinin" Türkçeye uyarlanmasıyla tespit edilip ölçülmüştür.[14] Kitap boyunca "toplam suç korkusu" (TOPSKORK) olarak değerlendirilmiştir. Ankara'da bir pilot çalışma yapılarak bu ölçek ve anket soruları ön test ile değerlendirilmiştir.[15]

(2) Bir yapı olarak ele alındığında suç korkusu yapısının kuralları ve kaynakları (Giddens, 1999a) nitel görüşmelerle detaylandırılmış ve ankette ise geliştirilen sorular üzerinden değerlendirilmesi yapılmıştır. Giddens (1999a) kaynakları "dağıtımsal" ve "yetkesel" olarak ikiye ayırmakta ve bunu "güçle" ilişkilendirmektedir. Objektif suç korkusunun dağıtımsal ve yetkesel kaynakları suçtan korunma ve suç karşısında yaşanan "güçsüzlük" durumuyla ilişkilendirilmiştir. Örneğin bir dağıtımsal kaynak olarak, kişilere *imkânları olması dahilinde suçtan dolayı bulundukları yerden taşınıp taşınmayacakları* sorulmuştur. Yine yetkesel

14 Suç korkusu ölçe i (Ek-1), be li likert tipi bir ölçek olup, ölçe in güvenirlilik Alhpa katsayısını Ferraro (1995) 0,90 olarak belirtmi tir. Yapılan bu ara tırmada kullanılan ölçe in güvenirlilik Alpha katsayısı 0,93 'dür.

15 Ara tırma öncesinde Ankara'da toplam 51 ki i ile bir pilot çalı ma yapılmı tır. Yapılan bu ön çalı mada kullanılan ölçekler ve sorular test edilmi ve yüksek sonuçlar elde edilmi tir. Ankara'da yapılan çalı mada örneklemin suç korkusu düzeyi ortalaması, 42,35 oldu u saptanmı tır.

kaynak açısından, *ceza adalet sisteminin mağdurların hakkını koruyup korumadığı* irdelenmiştir.

(3) Yapılaşma teorisine göre, eylemin anlaşılması için *sosyal pratiklere* bakılması gerekmektedir (Giddens, 1999a; Giddens, 2003). Toplumda suç korkusunun varlığına bağlı olarak bireyler, *suçtan korunma için çeşitli stratejiler* geliştirmektedirler (Ferraro, 1995:104) ve suç korkusu araştırmalarında da sadece bir duygu durumuna yani korkuya değil, aynı zamanda insanların davranışsal göstergelerine / korunma eylemlerine de odaklanılması gerektiği belirtilmektedir (Warr, 2000:459). Bu bağlamda "suçtan korunma pratiklerine" (TOPSPRAT) 19 soruluk bir ölçekle[16] bakılmıştır.

Nitel görüşmelerde kişilerin *"suça karşı ne tür güvenlik stratejileri geliştirdikleri", "kapkaça maruz kalmamak için neler yaptıkları"* ve *"imkânları ölçüsünde kendilerini nasıl korudukları"* soruları çerçevesinde bireylerin suçtan korunma pratiklerinin var olup olmadıkları da incelenmiştir.

(4) Çalışmada *toplumsal etkileşim mekanizmalarına* veya yapılaşmayı yöneten *koşullara*[17] ilişkin toplam dokuz soru hazırlanmıştır. Nitel görüşmelerde ise, kendisiyle mülakat yapılan kişilere; *"polisin" güven yayıp yaymadığı, "medyada çıkan suç ve kapkaç haberlerini nasıl değerlendirdikleri", "suçla ilgili korkutucu rivayetler duyup duymadıkları", "adalet sistemimiz hakkında düşündükleri", "suça maruz kalındığında çevreden yardım*

16 Suçtan korunma prati ine ili kin soruların güvenirli ine bakılmı ve alpa güvenilirlik katsayısı 0.92 çıkını tır.

17 Bu ko ullar geli tirilen modelde sıralanmı tır. Bunlar: Suç, suç ma duriyeti, incinebilirlik, kent, suça maruz kalma risk algısı, sosyal sermaye, suçla ilgili kültürel efsanecilik, adelet mekanizması, polis, politika, medya, metala ma ve kapitalizmdir. De erlendirmeye alınan ko ullara ili kin yapılan güvenirlilik analizinde alpha katsayısı 0,88 olarak hesaplanmı ve yapılan faktör analizinde de tek bir bile ende toplandı ı görülmü tür.

görülüp görülmeyeceği", "İstanbul'un güvenli bir kent olup olmadığı", "politikacıların suç problemine önem verip vermedikleri", "sayısı üç yüz binleri bulan özel güvenlikçiler hakkında neler düşündükleri" gibi sorular sorulmuş ve kişilerin düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen istatistikti veriler (nicel)[18]; "literatür bilgileri", "video görüntüleri", "fotoğraflar" ve "dergi / gazete haberleri" gibi çeşitli nitel[19] görüşmeden elde edilen verilerden (Marshall ve Rossman, 1995; Leeuwen ve Jewitt, 2001; Rose, 2007) de yararlanılarak analiz edilip yorumlanmıştır.

Yapılaşma teorisi, nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanılabileceği bir ontolojik temele dayandığından (Giddens, 1999a; Demir ve Kul, 2011), araştırmada her iki veri toplama aracından yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma, resmi istatistiklere göre kapkaç suçunun en fazla meydana geldiği Eminönü ilçesi (678 kapkaç olayı) ve kapkaçın en az meydana geldiği Tuzla ilçesinden (4) amaçlı olarak seçilen örneklem üzerinden yürütülmüştür (EK-3). Örneklem seçimi, amaçlı olarak belirlenen iki ilçede, "olasılıksal olmayan örneklem türlerinden" *kota örneklemesine* göre yapılmıştır (Sencer ve

18 Nicel veri olarak ayrıca polis istatistiklerine göre stanbul genelinde suç ve kapkaç verilerinin tekrar analizi yapılmı tır. Polis istatistiklerinin dikkate alınmasının sebebi, verilerin süzülmü istatistik olmamasındandır (Sokullu, 2004). Çünkü gerek Adalet istatistikleri, gerekse Türkiye statistik Kurumu (TÜ K) istatistikleri kapkaç olayını "Hırsızlık Suçu veya Mala Kar ı lenen Suç" kapsamında değerlendirerek istatistiklerine yansıtmaktadır. Dolayısıyla kapkaç olayı da di er hırsızlık çe itleriyle birlikte ele alındı ı için, istatistiklerde kapkaç gözükmemektedir.

19 Ayrıca Kapkaç suçunun faili, failin ebeveyni, polis, savcı, medya çalı anı, sigorta ve özel güvenlik irket yöneticileriyle de görü meler yapılmı tır.

Irmak, 1984; Özcan ve Özbay, 2002; Erdoğan, 2003; Gökçe, 2004, Tekin, 2006a, Yıldız ve Bircan, 2006). Kota örneklemi, yargısal örnekleme türlerinden olup, örneğe girecek olan birimlerde aranacak karakteristikler konusunda önceden belirlenen kontenjanların saptanması ve bu kontenjanların doldurulmasına gözlemcinin özgür bırakıldığı bir örnekleme tekniğidir (Sencer ve Irmak, 1984:403). Örneklem seçimi, belirli sayılarda ve özelliklerde kotalara göre belirlenmiş / yapılmıştır. "*Cinsiyet*", "*Çalışılan İlçe*" ve "*Çalışılan Sektör*" alt grup olarak tanımlanmış ve her alt gruptan belirlenen kota oranı olan en az "Q=20" kişiye anket formu verilmiş / dağıtılmıştır (Gökçe, 2004:119)[20].

Suç korkusu literatüründe de belirtildiği gibi, suç daha fazla erkeklere yönelmesine karşın, suçtan daha çok kadınlar korkmaktadır. Bu araştırmada da bu konu merak edildiği için, amaçlı olarak *cinsiyet* faktörü bağımsız değişken olarak seçilmiştir. İkamet yeri açısından suç korkusunun farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmak istenmiştir. Ancak, Eminönü'nün ikamet yeri olmamasından dolayı, bir başka gündelik aktivite olan, bireylerin çalıştıkları yer olarak konu değerlendirilmiştir. *Çalışılan ilçe* değişkeni ise, suçun yoğun olarak meydana geldiği mekân (Eminönü) ile suçun çok az işlendiği mekân (Tuzla) açısından suç korkusunun değişip değişmediğine odaklanılmak istenmesinden dolayı amaçlı olarak belirlenmiştir. Ayrıca, mekanın / mahallin kullanımı da merak edilmiştir. Sokakta suça maruz kalma riski ile, kapalı alanda (evde) bir olmayacağından dolayı, bireylerin *çalıştıkları sektöre* göre de suç korkusunun farklılaşıp farklılaşmadığına odaklanılmıştır. Yani, kamu sektörü gibi daha çok kapalı alanda çalışanların ile özel sektör gibi her an dışarıda olan veya suça maruz kalma

20 Regresyon analizinin yapılabilmesi için her göstergenin (ba ımsız de i ken) en az 15 ki iden olu ması gerekmektedir (Pallant, 2002:136) dolayısıyla kota sayısının 20 ki i olarak belirlenmi tir.

ihtimali daha fazla olanların suç korkularında herhagi bir farklılığın olup olmadığı merak edilmiştir.

Tabachnick ve Fidel (1996:132) ve Pallant (2002:136) gerekli örneklem büyüklüğünün hesaplanması amacıyla bir formül vermektedir. N> 50 + 8m (m=bağımsız değişken sayısı), araştırmada ulaşılması gereken en az örneklem büyüklüğü bu formüle göre hesaplandığında; N>50 + 8.3 (m=3, Cinsiyet, Çalışılan İlçe, Çalışılan Sektör) yani örneklem büyüklüğü en az 94 olmalıdır. Yapılan bu çalışmada örneklem büyüklüğü 184'dür. Örneklemin 94'ü kadın, 90'ı erkek; 93'ü Eminönü'nde, 91'i Tuzla'da; 94'ü kamuda, 90'ı özel bir yerde çalışmaktadır.

Suç mağdurları ve suç mağduru olmayanlarla yapılan görüşmeler de Tuzla'da ve Eminönü'nde çalışanlarla gerçekleştirilmiştir. Suç mağduriyeti yaşayan 20, suç mağduriyeti yaşamayan 21 kişi ile görüşme yapılmıştır. Ayrıca kapkaç faili, failin ebeveyni, polisler, savcılar, sigorta şirketi çalışanları, medya çalışanları, özel güvenlik yöneticilerinin de bilgilerine ve değerlendirmelerine başvurulduğu burada belirtilmelidir.

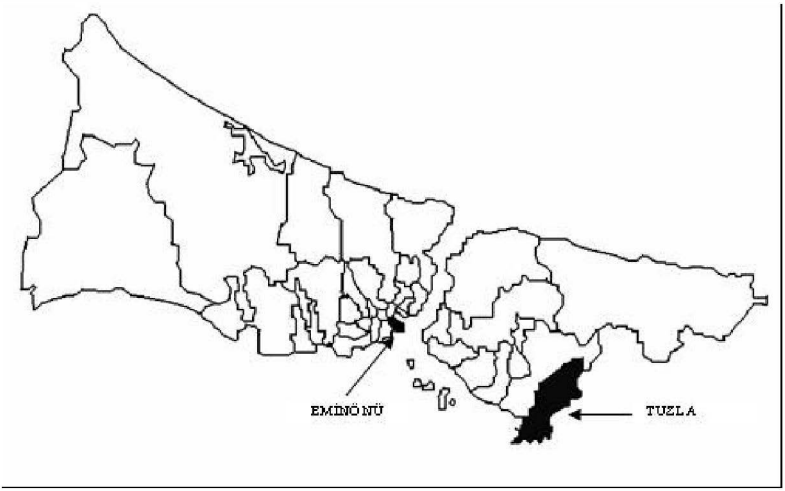
Ragin'e (1994:86) göre, nitel görüşmeler genellikle küçük grup örnekleminde yapılmalı ve görüşmeler, yapılandırılmış sorulara ilişkin verilen cevaplarda "*tekrarların*" başladığı noktada sonlandırılması gerekmektedir. Yapılan görüşmelerde, altıncı kişiden sonra suç korkusuna ilişkin benzer ifadeler tekrar etmeye başlamıştır.

Araştırmanın Yapıldığı İstanbul'un İlçeleri: Eminönü ve Tuzla

Suç korkusu araştırmalarında, aynı kent içerisinde suç oranı düşük ve yüksek yerlerdeki güvensizlik algılamasının kıyaslanması uygulanan yöntemlerdendir (Walklate, 1998). Bu çalışmada

da suçun yoğun olduğu ve suçun az olduğu yerlerde suç korkusuna bakılmıştır. Bu başlıkta her iki ilçe ile ilgili bazı bilgilere yer verilmiştir.

Eminönü, İstanbul'un tarihi yarımadası olarak adlandırılan üçgen şeklinde bir yarımadada yer alan, batısında Fatih ilçesi, kuzeyinde Haliç, doğusunda İstanbul Boğazı'nın Marmara Deniz çıkışı ve güneyinde ise Marmara Denizi tarafından çevreleyen bir ilçedir[21]. Son nüfus sayımı verilerine göre nüfusu 55.635'dir.

Eminönü'nde ikamet edenlerin büyük bir kısmı son 20 yıl içerisinde ilçeden göç etmiştir. Çünkü ilçenin önemli bölgeleri konut alanı olmaktan çıkıp yerini işyerlerinin almasıyla, pek çok mahallede nüfus son derece azalmıştır. Bununla birlikte, ticaret sahasının içinde yer yer bekârların kaldığı pansiyonlar ile gelir düzeyi düşük ailelerin yaşadığı konut alanları da bulunmaktadır. İlçenin ekonomik ve ticari fonksiyonu dışında diğer bir özelliği ise turizm, idari ve eğitim yönünün de ağır basmasıdır. Tarihi yarımada üzerinde yer alan Bizans,

21 Ara tırma sonrasında Eminönü Fatih lçesine ba lanmı tır.

Roma ve Osmanlı eserleri ilçede turizm fonksiyonunun önem kazanmasına; İstanbul Valiliğinin burada bulunması, ilin birçok resmi dairesinin de burada yer almasına yol açmıştır. Ayrıca İstanbul Üniversitesinin Rektörlük binası ve ondört fakültesi ile Mimar Sinan Üniversitesinin Rektörlüğü de yine bu ilçede yer almaktadır (Kızıldağ, 2004).

Araştırmanın yapıldığı bir diğer ilçe ise Tuzla'dır. Tuzla, tarihin ilk çağlarından beri bir yerleşim yeri olmuştur. Gemilerin kalafat yeri ve limanı konumunda olan Tuzla, Osmanlı İmparatorluğunun önemli bir yerleşim birimidir. Son yıllarında Üsküdar'a bağlı bir belde iken, 1908 yılında Türkiye'nin ilk köy beldesi olmuştur. 1936 yılında müstakil belediye olan Tuzla 1951 yılında Kartal İlçesine, 1987 yılında Pendik İlçesinin kurulması sebebiyle de Pendik İlçesine bağlanmıştır. Tuzla, 03 Haziran 1992 tarihinde Pendik İlçesinden ayrılarak Tuzla adı altında müstakil bir ilçe olmuştur (Suri, 2002; www.istanbul.gov.tr, www.tuzla.bel.tr).

Tuzla İlçe sınırları içerisinde yaşayan toplam nüfus 2000 yılında yapılan genel nüfus sayımı itibariyle 123.225'dir. Yıllara göre nüfus artış göstermektedir. Buna ek olarak gerek dinlenme tesislerine gerekse yazlık evlere gelen geçici bir yazlık nüfus mevcuttur. Ayrıca inşaatlarda çalışan işçilerde yaz aylarında mevcut nüfusu artırmaktadır. Bu sayılanlarla birlikte özellikle Organize Deri Sanayi Bölgesinin İlçe sınırlarına alınması hızlı bir nüfus artışını beraberinde getirmiştir.

Tablo 1'de 2003 – 2007 yılları *arasında şahsa, mal varlığına karşı suçlar* ile *kapkaç suçuna* ilişkin, Türkiye geneli, İstanbul Geneli, Eminönü ve Tuzla ilçeleri resmi suç istatistiklerine yer verilmiştir.

Tablo 1

Yer	Suç	2003	2004	2005	2006	2007
Türkiye **Geneli**	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	94213	107339	197996	321676	234475
	Mala Karşı İşlenen Suçlar	165470	179061	289765	463833	359161
	Kapkaç	12793	16790	25724	39766	27902
İstanbul **Genel**	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	22059	26227	29520	44423	25896
	Mala Karşı İşlenen Suçlar	62775	71384	106314	138421	104120
	Kapkaç	5175	8320	12641	17102	12750
İstanbul **Eminönü**	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	1121	1326	1270	1325	926
	Mala Karşı İşlenen Suçlar	4154	4610	4843	3333	2329
	Kapkaç	965	1219	1025	1058	1023
İstanbul **Tuzla**	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	186	197	152	107	95
	Mala Karşı İşlenen Suçlar	512	625	697	469	398
	Kapkaç	4	5	3	6	4

Türkiye genelinde 2003 yılından itibaren suçlarda hızlı bir artış trendi görülmekte ve 2006 yılından sonra ise tüm suçlarda bir düşüşün olduğu anlaşılmaktadır. Ancak 2007 yılındaki düşüş bir önceki senenin (2005) rakamlarından yüksektir. İstanbul'da meydana gelen suç olayları Türkiye genelinin %28'ini oluşturmaktadır. Bir başka söylemle Türkiye'de meydana gelen 5 olaydan biri (1) İstanbul'da yaşanmaktadır.

İki ilçe açısından duruma bakıldığında ise Tuzla'nın Eminönü'ne göre suç açısından oldukça güvenli bir yerdir. Eminönü'nde meydana gelen şahsa karşı suçlar, Tuzla'nın ortalama 8,5 katı kadardır. Mal varlığına yönelik suçlarda ise Eminönü'nde meydana gelen olay sayısı Tuzla'da meydana gelen olay sayısının 7 katıdır. Kapkaç özelinde suç sayıları kıyaslandığında ise çok büyük bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü Eminönü'nde meydana gelen kapkaç sayısı, Tuzla'da meydana gelen kapkaç olayından 234 kat daha fazladır. 2003 yılından 2007 yılına kadar Tuzla'da

meydana gelen kapkaç sayısı oldukça düşük sayıdadır. *Sonuç olarak Eminönü'nde meydana gelen suç olayı Tuzla'dan oldukça fazla orandadır. Araştırma açısından bu amaçlı olarak seçilmiştir.*

İstatistiksel Çözümleme

Çalışmada elde edilen nicel veriler, sosyal bilimler için istatistik paket program olan SPSS 11.5 (Statistical Package for the Social Sciences) kullanılarak analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışmada temelde *tanımlayıcı* istatistik analizler yapılmıştır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki *ilişkilere* ve *farklılıklara / kıyaslamalara* da odaklanılmıştır (Pallant, 2002:96; Köklü, vd., 2006:161). Çalışmanın bulgularında, öncelikli olarak örneklemin demografik özellikleri tanımlayıcı istatistik teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Temel bağımsız değişkenler olan cinsiyet, çalışılan ilçe ve çalışılan sektör ve diğer bazı değişkenler (yaş, ekonomik durum, medeni durum, suç mağduriyet deneyimi gibi) özelinde de tanımlayıcı istatistik analiz teknikleri kullanılarak suç korkusunun yapılaşma düzeyine bakılmıştır.

Tanımlayıcı istatistiksel analizlerle birlikte, yine temel bağımsız değişkenler çerçevesinde ikili *ilişkilere* de odaklanılmıştır. Düşük düzeydeki ilişki (*) işaretiyle, ileri düzeydeki ilişki (**) ve çok ileri düzeydeki ilişki (***) simgesiyle gösterilmiştir (Pallant, 2002:120). Suç korkusu düzeyi, suçtan korunma sosyal pratiği ve suç korkusunu yöneten koşullar arasındaki ilişkinin varlığının bulgulanması "suç korkusunun yapılaştığını" göstermesi açısından önemlidir (Giddens, 1999a) ve son olarak suç korkusu ile koşullar arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

İlişkiyle birlikte, temel ve diğer bazı bağımsız değişkenlere göre kıyaslamalar da yapılmıştır. Bu çerçevede t ve F istatistik analiz tekniklerine başvurulmuştur. Sosyal bilim alanında güven aralığı

olarak kabul edilen istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak 0,05 güven aralığı benimsenmiştir (Büyüköztürk, 2003; Tekin, 2006b).

Temel bağımlı değişken olan *suç korkusunu* en çok hangi *değişken* ya da *değişkenlerin* **açıkladığını** ortaya koymak için çalışmada *regresyon analizi* de yapılmıştır. Bu çerçevede Linear analiz olarak Enter metodu kullanılmış ve regresyon katsayıları elde edilmiştir.

Araştırmalarda ölçüm aracının **güvenilirliği** ve **geçerliliği** de oldukça önemli konuların başında gelmektedir. Kullanılan ölçüm aracının aynı insanlara, aynı koşullar altında, ancak farklı zaman diliminde uygulandığında benzer sonuçlara ulaşıldığında kullanılan aracın *güvenilir* olduğuna hükmedilmektedir. Ayrıca ölçüm aracının iç tutarlılığı da güvenilirlik açısından değerlendirilmektedir. Bu ise genelde Kuder-Richardson formülleri ve Cronbach alfa katsayısı kullanılarak anlaşılmaktadır (Punch, 2005:96). Bu araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlilik testleri yapılmış ve Cronbach alpha katsayıları hepsinin .70 üzeri olduğu tespit edilmiştir. Pallant (2002:85) kullanılan ölçeğin alpha katsayısı .70 ise o ölçeğin güvenilir olduğunu belirtmektedir. Böylece alpha katsayısı .70 üzerinde olan ölçek öğeleri toplanarak yeni sürekli bir değişken elde edilmiştir (Clason ve Dormody, 2000).

Ölçümde güvenirlilikten sonra dikkat edilen bir diğer konu *geçerliliktir*. Geçerlilik, kavramının tek bir tanımı veya değişik disiplinlerden bilim adamlarının üzerinde anlaştıkları bir tanımı yoktur (Şencan, 2005:724). Geçerlilik, bir aracın ölçtüğünü ileri sürdüğü şeyi, ne ölçüde ölçebildiği şeklinde tanımlanabilmektedir (Punch, 2005:97).

Suç korkusu alanında yapılan çalışmalarda "geçerlilik" problemi sıklıkla dile getirilmektedir (Taylor ve Hale, 1986; Ferraro, 1995; Farrall vd, 1997). Taylor ve Hale (1986), mala ve şahsa yönelik suç işlenme ihtimaline ayrı ayrı bakılması, suç "endişesi"

veya "korkusu" için "ne kadar korkuyorsun" veya "ne kadar rahatsız ediyor" şeklinde somut ve genel suçlara ilişkin soruların sorulması ve gece / gündüz ayrımının yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Araştırmada tüm bu unsurlara uygun bir soru formu hazırlanmış ve değerlendirme yapılmıştır. Ferraro (1995) ise sadece "duygusal" bir durumun ölçülmemesi gerektiğini, bununla birlikte suç korkusuyla ilgili "yargı" ve "değere" de odaklanılması üzerinde durmuştur. Yapılan çalışmada suç korkusuyla ilgili olarak bu üç başlığa da bakılmıştır.

Araştırmamızda nicel ve nitel verileri birlikte kullanmış olmamız, geçerliliği büyük ölçüde sağlamaktadır. Çünkü Farrall vd. (1997:662) metodolojik olarak "sacayağı" tekniğinin kullanılmasının suç korkusunun ölçülmesinin "geçerliliğini" sağlayacağı görüşündedirler.

Yapılan çalışmada geçerlilik için özel ve ayrıntılı bir hesaplama yapılmamıştır (Şencan, 2005), ancak yapılan çalışmada kullanılan ölçeklerden elde edilen sonuçlarla, suç korkusu literatüründe geçen bilgilerin büyük ölçüde örtüştüğü ve bu anlamda "kavram geçerliliğinin" (Punch, 2005:98) sağladığı düşünülmektedir.

ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Nicel ve nitel olarak elde edilen veriler Giddens'ın (1999a) yapılaşma teorisi çerçevesinde geliştirilen modele göre (bknz. Grafik 3: Suç Korkusunun Yapılaşması Modeli) analiz edilerek yorumlanmıştır.

Sırasıyla;

(1) Bireysel boyutta suç korkusu düzeyine bakılacak (Bireysel Boyut: Sübjektif Suç Korkusu),

(2) Kişilerin suçtan korunmak için geliştirdikleri önlemler veya sosyal pratikler irdelenecek (Suçtan Korunma Sosyal Pratiği),

(3) Bir yapı olarak suç korkusuna bakılacak (Yapısal Boyut: Objektif Suç Korkusu) ve

(4) Suç korkusunun yapılaşmasını yöneten diğer koşullar (etkileşim mekanizmaları) ile ilişkisi tespit edilmeye çalışılacaktır (Suç Korkusunu Yöneten / Üreten Koşullar / Faktörler).

(1) Bireysel Boyut: Sübjektif Suç Korkusu

Giddens'ın (1999a) geliştirdiği yapılaşma teorisinde yapıdan bağımsız birey veya bireyden bağımsız bir yapı anlayışı bulunmamaktadır. Bu yönüyle tek başına bireyden bahsetmek sonuç olarak bir yapıdan bahsetmek demektir. Bireye ait verilerin "yapısal özelliklere" de gönderme yaptığı bu noktada hatırlanmalı ve rakamsal veriler bu yönüyle de değerlendirilmelidir.

Aşağıdaki tabloda, bireylerin suç korku düzeylerine baktığımızda ankete katılanların suç korku ortalamalarının oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2

	N	Min.	Max.	Ort.	ss.
TOPSKORK	184	11	55	41,52	11,91

Katılımcıların, suç korkusu ölçeğindeki maddelere ilişkin yaptığı değerlendirmelere bakıldığında da, suç korku düzeyinin yüksek olduğu ve en fazla kapkaç'a uğramaktan korkulduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3

Suç korkusu ölçek maddeleri	N	Ort.	ss.
Kapkaç	183	4,15	1,208
Gasp	184	4,13	1,221
Herhangi bir malınızın çalınması	183	4,10	1,149
Ev dışındayken hırsızların eve girmesi	183	4,09	1,175
Ev içindeyken hırsızların eve girmesi	182	4,01	1,340
Herhangi bir eşyaya zarar verilmesi	183	3,75	1,258
Silahlı saldırıya uğrama	183	3,73	1,479
Öldürülmek	184	3,71	1,504
Sahteciler tarafından dolandırılmak	184	3,63	1,329
Cinsel tacize / sarkıntılığa uğramak	182	3,25	1,752
Tecavüze uğramak	181	3,22	1,808

Bilgi Üniversitesi (2008) tarafından koordine edilen "Uluslararası Suç Mağduru Araştırması" (2005), İstanbul'un tüm ilçelerinden rastlantısal olarak seçilen örneklemle toplam 1242 kişi ile yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilmiş ve İstanbul'da yaşayanların %60'nın suç korkusu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Özaşçılar (2006:43) üniversite gençlerine yönelik yaptığı "suç korkusu" ile ilgili çalışmada, gençlerin %73'ünün İstanbul'da suç korkusu yaşadığını saptanmıştır. Benzer şekilde, bu araştırmada da örneklemin %74,3'ü çalıştıkları ilçelerde suçtan korktukları görülmüştür.

Temel bağımsız değişkenler açısından suç korkusunun bir farklılık oluşturup oluşturmadığına baktığımızda aşağıdaki sonuçları görmekteyiz.

Tablo 4

		Ort.	t	sd.	Sig.
Cinsiyet	**Kadın**	**45,61**	5,070	182	**,000*** **
	Erkek	37,24			
Çalışılan İlçe	**Eminönü**	**41,91**	-,457	182	,648
	Tuzla	41,11			
Çalışılan Sektör	**Kamu**	**43,62**	-2,478	182	**,014***
	Özel	39,32			
Eğitim	Üniversite (N=122)	41,03	,771	182	,442
	Lise ve Dengi Okul (N=62)	**42,47**			
Suç Mağduriyeti	Yaşamayanlar (N=124)	40,37	1,887	182	,061
	Yaşayanlar (N=60)	**43,88**			
		Ort.	**F**	**sd.**	**Sig.**
Gelir	Alt gelir (N=31)	41,00	0,042	2	,959
	Orta gelir (N=135)	41,44			
	Üst gelir (N=16)	**42,06**			
Yaş	30 yaştan küçük (N=69)	38,42	5,764	2	**,004*** **
	31 ile 38 yaş arası (N=47)	40,87			
	39 yaştan büyük (N=68)	**45,10**			
Medeni Durum	Hiç evlenmemiş (N=50)	37,92	4,218	3	**,007*** **
	Evli (N=123)	42,20			
	Boşanmış (N=6)	52,00			
	Dul (N=3)	**52,17**			
Çalışma Süresi	5 ile 10 yıl arası (N=48)	38,67	3,246	2	**,041***
	4 yıldan az (N=66)	40,82			
	11 yıldan fazla (N=70)	**44,13**			

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Temel bağımsız değişkenler açısından yapılan analizlere göre, cinsiyete göre suç korkusu farklılık arz etmektedir (p<,001).

Erkeklerin de suç korku düzeyi yüksektir (37,24), ancak kadınların suç korku düzeyi (45,61) erkeklerden daha fazladır.

Suçun az olduğu yerde (Tuzla) ve suçun sayıca fazla olduğu yerde (Eminönü'nde) çalışanların, suç korku düzeyleri birbirine oldukça yakın çıkmıştır. Eminönü'nde çalışanların suç korkuları Tuzla'dakilere göre daha yüksektir. Çalışılan sektör açısından ankete katılanların suç korku oranları birbirine yakın yani benzerdir (p>,05).

Suç, daha çok genç erkeklere yönelmektedir, ancak suçtan daha çok ileri yaştaki kişiler korkmaktadır. Bu çalışmamızda da, ileri yaştakilerin suç korkuları daha yüksektir. Benzer şekilde çalışma süresi arttıkça, bireylerin suçtan korku düzeyleri de arttığı gözlemlenmiştir. Evlilerin ve evlilik yaşamışların (boşanmış ve dul olanlar dahil) suç korku düzeyleri bekârlara göre yüksektir ve istatistiksel olarak da anlamlı bir farklılık bulunmaktadır(p>,05). Özellikle boşanmış ve dulların suç korku seviyelerinin evli ve bekârlara göre daha fazla olması dikkate değerdir. Yine Tablo 4'e baktığımızda, suç mağdurları ile suç mağduru olmayanların suç korkusu düzeyi aynıdır(p>,05). Yani herhangi bir suçun mağduru olunmasa bile insanlar suçtan korkmaktadır.

- Cinsiyet açısından suçların daha çok erkeklere yönelmesine rağmen kadınların daha fazla suçtan korkması,
- Suçun sıklıkla işlendiği coğrafyanın suç korkusu açısından hiç önemi olmaması veya farklı mekânlarda benzer suç korkularının varlığı,
- Özel sektörde çalışanların daha fazla suç riskiyle karşı karşıya olmasına rağmen kamuda çalışanların kendilerini daha fazla güvensiz hissetmeleri,

- Suç mağduru olanların korku seviyeleri ile herhangi bir suçun mağduru olmayanların korku seviyelerinin birbirine oldukça yakın sonuçlar üretmesi,

bize suç korkusunun suçun kendisinden daha önemli hale geldiğini ve suç korkusunun yaygınlığını göstermektedir. (Clemente ve Kleiman, 1977; Oc ve Tiesdell, 1997; Warr, 2000; Torrente, 2008)

Ayrıca, yapılan görüşmelerde de, suç korkusunun yaygın bir korku olduğu, hem mağduriyet yaşayanların hem de hiçbir suç mağduriyeti yaşamamışların suçtan korktukları anlaşılmaktadır.

"Suçtan korkmuyorum diyen yalan söyler." "Korkmaz olur muyuz, sadece kapkaçla sınırlı değil bu olay, her türlü suçtan endişe ediyoruz." "İstanbul İstanbul olmaktan çıktı, her türlü suç işleniyor burada, haliyle de korkuyoruz. Çıkmıyoruz sokağa, evimizde oturuyoruz." "Çocukları dükkâna gönderiyorum, on kez pencereden bakıyorum, anlatabiliyor muyum yaşadığımız durumu." "Her gün bir komşumun evine hırsız giriyor, her gün bir iş arkadaşımızın başına kapkaç geliyor, sıra bize ne zaman gelecek diye korka korka bekliyoruz." "Tek kelimeyle korkuyoruz, niye yalan söyleyeyim ben dışarı çıkmıyorum, hele bazı yerlere hiç gitmiyorum."

Sonuç olarak, gerek nicel veriler gerekse nitel görüşme bilgileri örnekleme dahil olan bireylerin suçtan korktuklarını ortaya koymaktadır.

(2) Suçtan Korunma Sosyal Pratiği

Suçtan korunma pratiği, bireysel ile yapısal düzeyde yapılaşan suç korkusu arasında bir anlamda ara yüzü oluşturmaktadır. Suçtan korunmak için geliştirilen önlemler, gerek bireysel gerekse yapısal suç korkusunu toplumda görünür

kılmaktadır. Liska ve arkadaşlarına (1988) göre, suç korkusu ve suçtan korunma pratiği karşılıklı birbirini üreten bir döngüdür. Bu bağlamda "ontolojik güven(siz)lik" (Giddens, 2004:94) toplumsal hoşnutsuzluğu belirlemekte ve kişilerin "*sürekli kendilerini korumakla meşgul olmasına*" (Lodziak, 2003:56) neden olmaktadır.

Çalışmamızda da bireylerin suçtan korunma pratiği (eyleme) somut bir suç özelinde (kapkaç) incelenmmiştir.

Tablo 5

	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.
TOPSPRAT	184	26	95	67,74	16,089

Ankete katılanların suçtan korunma pratiğinin (TOPSPRAT) ortalaması oldukça yüksek olduğu, bir başka söylemle bireyler *suç karşı davranışsal düzeyde stratejiler geliştirdikleri* ve bu stratejilere katılım derecesinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 6'da ise, örneklemin suçtan korunma sosyal pratiğine (TOPSPRAT), temel bağımsız değişkenler açısından bakıldığında ise, suç korkusundan farklı olarak, cinsiyet, çalışılan ilçe ve çalışılan sektör açısından benzer olduğu görülmektedir. **Çünkü suçtan korunma stratejisi herkes tarafından geliştirilmektedir ki bu da suç korkusunun yaygın bir fenomen olduğunu ortaya koymaktadır.** Bununla birlikte; değişkenler arasında önemli bir farklılık olmasa bile, her bir değişkenin ortalamasına baktığımızda, kadınlar erkeklere göre, Eminönü'nde çalışanlar Tuzla'da çalışanlara göre, kamuda çalışanlar özelde çalışanlara göre daha fazla suçtan korunma stratejisi geliştirdiğini de ifade etmeliyiz.

Tablo 6

		Ort.	t	sd.	Sig.
Cinsiyet	**Kadın**	**69,98**	1,944	182	,053
	Erkek	65,40			
Çalışılan İlçe	**Eminönü**	**68,42**	-,579	182	,564
	Tuzla	67,04			
Çalışılan Sektör	**Kamu**	**69,47**	-1,495	182	,137
	Özel	65,93			
Eğitim	Üniversite (N=122)	66,59	1,362	182	,175
	Lise ve Dengi Okul (N=62)	**70,00**			
Suç Mağduriyeti	Yaşamayanlar (N=124)	66,69	1,269	182	,206
	Yaşayanlar (N=60)	**69,90**			
		Ort.	**F**	**sd.**	**Sig**
Gelir	Alt gelir (N=31)	69,71	,645	2	,526
	Orta gelir (N=135)	66,82			
	Üst gelir (N=16)	**70,31**			
Yaş	30 yaştan küçük (N=69)	61,94	11,47	2	**,000*** **
	31 ile 38 yaş arası (N=47)	66,70			
	39 yaştan büyük (N=68)	**74,34**			
Medeni Durum	Hiç evlenmemiş (N=50)	62,44	5,128	3	**,002*** **
	Evli (N=123)	68,63			
	Boşanmış (N=6)	80,67			
	Dul (N=3)	**84,83**			
Çalışma Süresi	5 ile 10 yıl arası (N=48)	64,06	4,399	2	**,014** **
	4 yıldan az (N=66)	66,65			
	11 yıldan fazla (N=70)	**71,96**			

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Suçtan korunma pratiği açısından, değişkenlerin alt unsurları incelendiğinde yaş, medeni durum ve yine yaşa bağlı olarak çalışma süresi açısından istatistiksel olarak önemli farklılıklar vardır (p<,01). Yine gelir seviyesi arttıkça ve eğitim seviyesi yükseldikçe suç korkusunda olduğu gibi suçtan korunma pratiğinde de artışlar olduğu tespit edilmiştir. Suç korkusunda olduğu gibi

suç mağduriyet yaşamış olmak ile yaşamamış olmak arasında da suçtan korunma sosyal pratiği açısından hiçbir farklılık yoktur ve benzerdir(p>,05). Bir başka söylemle, insanlar bir suçun mağduru olmasa bile, suçtan korunmak için ekstra tedbirler geliştirmektedirler. Bu aynı zamanda suç korkusu ile suçtan korunma sosyal pratiği arasında ilişkinin olduğunu da göstermektedir (Tablo 7).

Tablo 7

		Suçtan Korunma Pratiği
Suç Korkusu	Korelasyon	,578(**)
	N	184

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Elde edilen verilere göre suç korkusu yükseldikçe, suçtan korunma pratiğinde de artış olmaktadır. Yapılan birçok çalışmada ise bireylerin suçtan korunmak için bir dizi tedbir geliştirdikleri anlaşılmaktadır (Ferraro, 1995; Oc ve Tiesdell, 1997; Ranzijn, vd., 2002; Schneider ve Kitchen, 2002; Scott, 2003; Wesely ve Gaarder, 2004). Dolayısıyla suç korkusu sadece duygusal değil, içinde farklı faktörleri de barındıran geniş çaplı bir alandır (Hollway ve Jefferson, 1997:256).

Yapılan görüşmelerin birinde suç mağduriyeti yaşamayan bir kişi önce "*suçtan korkmadığını*" ifade etmiş, sonrasında ise "*suçtan korunmak için bir dizi tedbir aldığını*" anlatmıştır. Daha sonrasında ise "*bunları yapıyorsak suçtan korkuyoruz demektir*" itirafında bulunmuştur. Suç korkusu bireylerin zihinsel / duygusal haritalarında istiflenmiş olarak bulunmaktadır ve kişiler sorgulamadan (pratik bilinç) bir takım güvenlik stratejileri geliştirmektedir. İşte bundan dolayıdır ki, bireylerin suçtan korunma pratiklerinin incelenmesi, birey ve yapı arasındaki bağın kurulması açısından önemlidir ve suç korkusu çalışmalarında ise bu alana mutlaka bakılmalıdır. *Çünkü suç korkusu gündelik aktivitelerin içinde gömülüdür* (Tulloch, 1998b).

Suçtan korunma, suç korkusunu varlığını göstermektedir ve yapılan araştırmalarda bireylerin suça karşı korunmak için, *silahlandıkları, ekstra kilitler taktırdıkları, ev ve çevresini ışıklandırdıkları, bekçi köpekler edindikleri, hırsızlık için ekipmanlar monte ettirdikleri ve sigorta yaptırdıkları* ortaya çıkmıştır (Liska, vd. 1988). Suçtan dolayı insanların evlerine kapanmaları ve toplumsal aktivitelerden kendisini soyutlamaları suç korkusunu gösterdiği (Hartnagel, 1979) gibi onun sürekliliğini de sağlamaktadır. Oc ve Tiesdell (1997:39) suç korkusunun bireylerin hareketliliğini sınırlayan en büyük faktörlerden birisi olduğunu *"surlar içerisinde yaşama düşüncesinin"* (gated communities) de belirleyeni olduğunu düşünmektedirler.

Yapılan nitel görüşmelerde kapkaç mağdurları, sokakta yürürken bir dizi tedbirler almakta ve sokak adeta suçu hatırlatmaktadır. Kapkaç, mağdur olanların hayatında önemli değişiklikler oluşturmuş ve mağdurların ekstra güvenlik tedbirleri geliştirdikleri ve bunu rutinleştirdikleri veya sosyal pratiğe dönüştürdükleri yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır:

"Kulağımda küpe bile taşımıyorum. Çocuklarımın kulaklarından küpeleri çıkardım. Neden artık kulakta küpe takmaya bile fırsat yok."

"Üstüme hiçbir şey almıyorum. Artık evin içine girdikten sonra bir daha kilitliyorum. Çocuklarımı sıkı sıkı tembih ediyorum."

"Çantamı kesinlikle yanımdan ayıramıyorum, çapraz şekilde taşıyorum ve trafiğin akmadığı yönlerden yürümeye çalışıyorum."

"Olaydan sonra yaklaşık 10 gün evden işe taksiyle gidip geldim. Ne zaman sokağa çıksam tekrar böyle bir şey başıma gelir mi? korkusuyla yaşıyorum."

"Tedbirli olmaya dikkat ediyorum. Mesela dışarıda cep telefonuyla konuşmamaya dikkat ediyorum. Üzerimde para taşımamaya çalışıyorum. Çantamı taşıdığımda çapraz taşıyorum. Gerçi

birkaç gün şöyle şuradan geçirmeli çantaları kullandım. Yani o şekilde tedbirimi alıyorum. İşe gidip gelirken artık bir tik oldu arkama bakıyorum. Gözlerim daha açık bir şekilde yürüyorum. Artık kendimi koruma altına alarak yürüyorum. Ben birkaç ay evvel tek başına oradan geçemedim. Tanıdıklarımla birlikte geçtim. Taksiyle gelip gittim ilk dönemler daha çok."

"Eve girerken korkuyorum mesela. Ses çıkarıyorum. Yalnız kalmaya korkuyorum, ne ilgisi var bilmiyorum ama geceleri sokağa çıkamaz oldum, uzun süre bunun etkisi sürdü. Şimdi ise geceleri pek dışarıya çıkmıyorum."

"Artık eve kapandım."

"Psikolojik bunalıma girdim ilaç falan almaya başladım. İşten çıkmak zorunda kaldım, işime de yansıdı. 10 yıllık işimden çıktım ve istifa ederek çıktım. Bu olay insanın sadece parasını değil birçok durumunu etkiliyor. Yaşantısını, psikolojisini, iş ortamını, ev hayatını birçok durumunu etkiliyor. Ya para önemli değil, korktuğunuz yanına kâr kalıyor."

"Bir kez daha o yoldan giderken aynı insanların tekrar yapacağını hissini taşıyorum. Gittim çanta aldım, onu da kullanamıyorum. Para taşımıyorum evrak falan dışında",

"Evime kilit üstüne kilit taktırıyorum. Geceleri holün ışıklarını açık bırakıyorum. İçeride birileri var diye bilinsin diye."

"Sprey satın aldım. Evdeki önlemlerim de arttı, akşam yatarken alttan üsten zincirliyorum kapıları. Kapının arkasında bir sopa duruyor, ne olur ne olmaz diye, çocukları bakkala bile göndermiyorum artık, korkuyorum."

Mağdurlar suçtan fazlasıyla korkmuştur. Bu anlatımlarda dikkat çeken nokta, kapkaç mağduriyeti yaşamış olmalarına rağmen diğer tüm suçlar için de suçtan korunma tedbirini geliştirmiş olmalarıdır. Dolayısıyla suçtan korunma pratiği suçla ilgili genel durumu kapsayan bir değerlendirme olduğu anlaşılmaktadır.

Suç mağdurları gibi *hiçbir mağduriyet yaşamayanlar* da suçtan korunma stratejileri geliştirdikleri yine mülakatlarda ortaya çıkmaktadır:

"Gece çıkmıyorum dışarıya, olağan üstü zamanlarda ve günlerde dışarıya çıkmıyorum."

"İnanın devamlı arkama bakarak, çantamı sıkı tutarak yürüyorum yani korku yaşıyoruz."

"Yani yolda rahat bir şekilde yürüyemiyorum. Sokakta sanki her an suç olacakmış gibi tedirgin böyle yürüyoruz."

"Tabi ki suçtan korunmak için çok dikkatli oluyoruz."

Bu anlatımlar, suçlular karşısında yaşanan *güçsüzlüğü* göstermesi açısından önemlidir. Görüşmeye katılanların, "*imkanım olsa suçtan dolayı İstanbul'u terk ederim*" gibi anlatımları, suça maruz kalmamak için geliştirilen en radikal korunma eylemini oluşturmaktadır. Amerika'da yapılan bir çalışmada bireylerin suç mağduru olmamak için yaşadıkları yeri terk ettikleri araştırmalarla ortaya konulmuştur (Cullen ve Levitt, 1999).

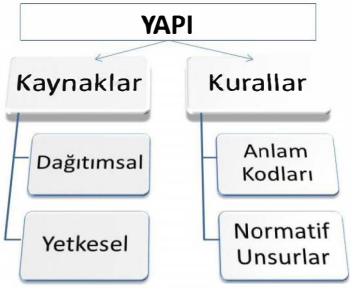
Sonuç olarak, bireyler suçtan korunmak için bir dizi tedbirler geliştirmektedirler. Gerek nicel verilerde bireylerin suçtan korunma adına önemli düzeyde korunma pratiği geliştirdikleri, gerekse nitel görüşmelerde hem mağdurların hem de mağduriyet deneyimi yaşamayan kişilerin suçtan korunmak için kimi stratejiler uyguladıkları anlaşılmaktadır.

Çünkü bireyler suç karşısında kendilerini *güçsüz* hissetmektedir ve suçtan korktukları için de suçtan korunma adına bir takım önlemler almaktadırlar. Serin (2005a) de, suçların kent sakinleri üzerinde psikolojik baskı yarattığını, onların yaşam biçimlerini derinden etkilediğini, çantayı omuza çapraz şekilde asma, sürekli ceplere dikkat etme, belli saatlerde belli mahallelerden veya sokaklardan geçmeme gibi davranış biçimlerinin olağan / rutin hale geldiğini belirtmektedir. Hatta güven ortamının kalmamasına

ve kişinin kendisini korumasına bağlı olarak artan bireysel silahlanma da (Smith ve Uchida, 1988; Dede, 2005) suç / şiddet döngüsünü işlevsel kılan (Karmen, 2001), dolayısıyla suç korkusunu yapılaştıran bir korunma stratejisidir.

(3) Yapısal Boyut: Objektif Suç Korkusu

Yapılaşma kuramında yapı toplumsal yeniden üretimde yinelenir biçimde içerilmiş *kaynaklar* ve *kurallar* olarak ele alınmaktadır. Giddens (1999a; 2005c) kaynakları ikiye ayırmakta nesneler ya da maddi olgulara egemen olma gücüne "*dağıtımsal / tahsis edici*" kaynaklar; insan eyleyenlerin etkinliğinin düzenleştirilmesi gücüne "*yetkesel / otorite*" kaynaklar demektedir. Kurallar da; "*anlam kodları*" ve "*normatif unsurlar*" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Madalyonun bir yüzünde bulunan **güç**, sahip olunan *olanaklara* işaret ederken, bir diğer yüzünde yer alan **güçsüzlük**, her türlü *imkânsızlığı* anlatmaktadır. Objektif suç korkusunun dağıtımsal ve yetkesel kaynakları, suçtan korunma ve suç karşısında yaşanan "güçsüzlük" durumuyla ilişkilidir. Bu bağlamda suç korkusunun *dağıtımsal* ve *yetkesel* olmak üzere **kaynaklarına** ve suç korkusunun *anlam kodları* ve *normatif unsurları* olan **kurallarına** odaklanılmış, böylece yapısal düzeyde suç korkusu analiz edilmiştir.

Suç Korkusunun Kaynakları

a. Dağıtımsal Kaynaklar

Giddens (2005c:83) kaynaklar ile "şeyleri yapabilme kapasitesini" veya "belirli ilişkileri gerçekleştirebilme yeteneğini" anlattığını belirtmekte ve doğrudan "egemenlik ve güç biçimleriyle" ilişkilendirmektedir. Suç korkusu açısından dağıtımsal kaynaklar sadece "ekonomik gelir" ile sınırlı değildir ve kavram "maddi dünyanın değişik yönlerine" de gönderme yaptığından geniş anlamda konu değerlendirilmelidir. Çünkü güç kavramı çok geniş bir konsepte ele alınmaktadır (Fattah, 1989).

Dağıtımsal kaynak açısından varlıklı kesim "steril ortamlarda" (Alver, 2007) yaşayarak, kendini suça karşı koruyabilmektedir. Ekonomik gelir seviyesi "yüksek" olanların, suçtan korunma stratejisi geliştirme kolaylığı bulunabileceği ifade edilebilir. Çünkü eylemler bireyin ulaşabildiği kaynaklar bağlamında daha kolay anlaşılabilmektedir (Lodziak, 2003:7). Bir başka söylemle eylem alanları kısıtlı kaynaklarla sınırlandırılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmede, *"Güvenlik gerekçesiyle başka bir eve, yani özel güvenlik tarafından korunan bir eve taşındım"*, ifadesi bu durumu doğrular niteliktedir. Ayrıca pilot çalışmada sorulan "İmkânım olsa suçtan dolayı daha güvenlikli bir konuta / eve taşınırım" ifadesine %60 oranında "katılıyorum" denmesi de ekonomik olanağa bağlı olarak, "suç problemine" veya "güvenlik kaygısına" ilişkin geliştirilebilecek korunma stratejisini göstermesi açısından önemli görülmelidir.

Bununla birlikte, suçluların genelde *"ekonomik gelir seviyesi yüksek" / "zengin" muhitlerde dolaşması*, geliştirilebilen stratejilere rağmen ekonomik geliri yüksek olanları da güçsüz kılmaktadır. Suçluların hedefinde her zaman "varlıklı bölgeler" vardır. Alıver (2007:104) bu konuyu şöyle özetlemektedir:*"...kapanma, kendisi ve belli insanlar için güven tesisi anlamına gelen güvenlikli siteler, aynı zamanda en riskli alanlardır ve tam güvenlik arayışı*

riske açık hale gelmek demektir." Bireylerin sahip olduğu yüksek ekonomik gelir suçlular karşısında onları rahatlatmamakta, aksine suçlular açısından cazip alanlara (Sparks, 1981:775) dönüşmektedir. Suçtan korunmak veya güven içerisinde bir hayat sürmek için, sadece ekonomik gelir önemli veya yeterli değildir, çünkü bireylerin, yaşadığı kentten bir bütün olarak soyutlanamayacağı da bir gerçektir. Yani zengin de olsa kişiler örneğin suçun işlendiği yerlere bir şekilde gitmek veya oradan geçmek durumundadır.

"*Evinizi surlarla kapatsanız ne yazar, suçla sokakta birlikteyiz...*", "*Etrafın demirlerle çevrilmiş olması bir anlam ifade etmiyor, çünkü suç evde olmasa bile sokakta kişileri buluyor...*" gibi yapılan görüşmelerde geçen anlatımlardan da anlaşılacağı üzere suçun her yerde işlenebiliyor olması, kişileri çaresiz bırakmaktadır.

Kapkaç faili suça itilmiş çocuklarla yapılan görüşmede, İstanbul'un varlıklı ve kalabalık olan yerlerine gittikleri anlaşılmıştır. Dolayısıyla geliştirilen suçtan korunma sosyal pratiği, suçu azaltma ihtimali olsa bile, suç korkusunu azaltmayıp bilakis onun yeniden üretilmesine neden olabilmektedir. Çünkü tekrarlanan sosyal pratik (suçtan korunma eylemi) yapıyı (suç korkusunu) yeniden üretmektedir (Giddens, 1999a).

Ekonomik gelirlere göre ankete katılanların suç korku düzeylerine baktığımızda, gelir düzeylerine göre suç korkusunun benzer (p>,05)olduğunu görmekteyiz (Tablo 8).

Tablo 8

Gelir düzeyleri	Suça Korkusu Ort.	F	sd.	Sig.
Alt gelir grubu (N=31)	41,00			
Orta gelir grubu (N=135)	41,44	,042	2	,959
Üst gelir grubu (N=16)	42,06			

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Suç toplumun her kesimine yönelmiş, herkes suça maruz kalma riskine eşit düzeyde açıktır, bu ise insanların suç karşısında

kendisini güçsüz olarak görmesine neden olmaktadır. Gelir gruplarına ilişkin örneklem dağılımı kıyaslamaya olanak vermemektedir (Alt gelir grubunda 31, Orta gelir grubunda 135, Üst gelir grubunda ise 16 kişi bulunmaktadır). Bununla birlikte yapılan analizde, gelir düzeyine göre suç korkusunun ortalaması birbirine oldukça yakın çıkmıştır.

Suç korkusu "mal varlığına" ve "şahsa karşı" işlenen suçlara göre detaylandırıldığında, ise şöyle bir sonuç elde edilmiştir:

Tablo 9

Gelir	Suç Korkusu	N	Ort.
Alt gelir gurubu	MAL Varlığına Karşı	31	**28,00**
	ŞAHSA Karşı	**31**	***10,70***
Orta gelir gurubu	MAL Varlığına Karşı	135	27,56
	ŞAHSA Karşı	134	10,54
Üst gelir gurubu	MAL Varlığına Karşı	16	**27,87**
	ŞAHSA Karşı	**16**	***13,06***

Yukarıdaki tabloya baktığımızda, küçük oranlarda olsa bile, *gelir seviyesi yükseldikçe suç korkusunun arttığı görülmektedir.* Kendini *alt gelir grubunda* değerlendirenlerin *mal varlığına yönelik suçlardan korkuları, orta gelir* ve *üst gelir grubundan* biraz daha fazlayken; ekonomik olarak *üst gelire* sahip kişilerin *şahsa yönelik* suçlardan daha fazla korktuğu anlaşılmaktadır. Başka bir anlatımla, şahsa yönelik işlenen suçlarda korku düzeyi zenginden fakire doğru azalmaktadır. Üst gelir grubuna ait kişilerin, alt ve orta gelir grubuna göre daha fazla şahsa yönelik suçlardan korktukları ortaya çıkmış, alt gelir ve orta gelir grubuna ait kişiler üst gelir grubuna göre daha fazla mal varlığına yönelik suçlardan korktukları tespit edilmiştir. Bu durum yapılan mülakatlarda bir söylem aktarım aracı olan atasözleriyle (Çetin, 2004) veya planlanmış cevaplarla (Ehrenreich, 2001:3) ifade edilmiştir. *Kendisini alt gelir grubunda gören* bir kişiyle yapılan görüşmede *"Mal canın yongası, çantamın kapıp kaçmasına nasıl müsade ederim..."*

diyerek mal ile can eşitlenirken; *kendisini üst gelir grubuna* ait gören bir kişi ise yine bir başka atasözüyle durumu özetlemiştir. *"Cana geleceğine mala gelsin daha iyi, demek ki gideceği varmış."*

Elde edilen bulgular, ekonomik düzey ile suç korkusu arasındaki ilişkinin net olmadığı veya karışık olduğu yönündeki literatür bilgilerini desteklemektedir (Gert, 2008). Ayrıca, ekonomik durum, objektif suç korkusu bağlamında her gelir düzeyinde kişileri güçsüz kılması anlamlıdır. Çünkü geçmişle bugün arasındaki en büyük farklardan birisi, kişilerin güçsüzlük hissinin yüksekliği olarak görülmektedir (Lodziak, 2003:113).

Bir başka dağıtımsal kaynak, yaşanılan kentin kendisidir. Kent bireylere sosyal etkileşim olanağı sunarak, toplumsal yapı ve sistemlerin yapılaşmasına kaynaklık etmektedir. Güvenliğin sağlanmasının organizasyonel düzeye çıkması kentsel yaşamın benzer şekilde sürüp gitmesi (rutin) açısından fırsatlar sağlamaktadır.

Suç, İstanbul'da kentin tehlikeli yönlerinden birini oluşturmaktadır. Ankete katılanlardan İstanbul ile ilgili güvenlik açısından değerlendirme yapmaları istenmiş ve bu aşağıda tablolaştırılmıştır.

Tablo 10

	1	2	3	4	5
İstanbul'da suç maruz kalmadan güvenle hareket edebiliyorum	**42,9**	**36,4**	9,2	4,9	6,5
Kapkaç olabileceğini düşündüğüm yerlere gitmiyorum	4,9	15,2	10,3	**27,3**	**42,1**
Şüpheli şahısları gördüğümde yolumu değiştiriyorum	4,9	14,1	7,1	**31,0**	**42,9**
Suç ve suçlulardan dolayı yakınlarımın güvenliğinden endişe ediyorum	3,8	4,9	1,1	**31,1**	**59,0**
İstanbul'da gündüzleri Kapkaça karşı kendimi güvende hissediyorum	29,9	**45,7**	11,4	10,3	2,7
İstanbul'da geceleri Kapkaça karşı kendim güvende hissediyorum	**59,2**	**25,5**	6,5	4,3	4,3
Kapkaça maruz kalmam durumunda çevreden müdahale edilmeyeceği endişesi yaşarım	**6,5**	**6,0**	7,6	31,5	48,4
Suçla ilgili duyduğum korkutucu rivayetler paniğe kapılmama neden oluyor	6,5	9,8	13,6	39,7	30,4

1 Hiç Katılmıyorum - 5 Tamamen Katılıyorum (Yüzde)

Örneklemin "*İstanbul'da suça maruz kalmadan güvenle hareket edebiliyorum*" cümlesine %79 oranında katılmadıkları görülmektedir. Bu durumdan, yaşanılan kent ortamının *güvenli harekete* imkân sağlayan bir özelliğinin olmadığını çıkarmaktayız. Çünkü "*bundan on yıl önce suç bu kadar artmamıştı*" ifadeleri herkesten sıklıkla duyulan anlatımların başında gelmiştir. Yine mülakatlarda kişiler, "*Metropolde yaşamak zaten baştan ürkütücü...*" anlatımında bulunmaktadır ve "*Eminönü'nde çalışmak zoru başarmak...*" olarak değerlendirilmektedir.

Kapkaç suçu özelinde yapılan değerlendirme ise, örneklemin %69,4'ü "*kapkaç'ın olabileceğini düşündüğü yereler gitmedikleri*" anlaşılmaktadır. Yine kentte "suçluların varlığı" veya böyle olmasa bile bu düşünce önemli bir kaygı kaynağıdır. Artık herkesin herkesten "bu suçlu olabilir" olasılığıyla dolaştığı ve bazen bu durum "kentsel ortamdan kaçışın" da nedeni olduğu ifade edilmektedir. "*Şüpheli şahısları gördüğümde yolumu değiştiriyorum*" cümlesine katılım %73,9 oranındadır ve kentte var olan suçlu potansiyeli ve "şüpheli kişi ya da kişilerin mevcudiyeti" objektif suç korkusu açısından bir kaynağa dönüşmektedir.

Örneklemin özellikle düşük ekonomik gelire sahip kişilerin "korunaklı" yerlerde ikamet "edememesi" (Alıver, 2007) ve kentleşme dinamiğine uygun olarak zenginlerin kentin ana merkezini terk ederek daha uzak yerlere taşınmış olması (Keleş, 2004), merkezi yerlerin daha düşük / orta gelir grubuna ve suçlulara terk edilmesi (Souza, 2005:34) veya kentin boşaltılması (Öncü, 1999:27) ve böylece toplumun büyük çoğunluğunun güvensizliğin kol gezdiği bir ucube mekâna (Hacıhüsrev gibi) terk edilmesi (Alıver, 2007) gibi sebeplere bağlı olarak, kent ve özellikle merkezi, kişilerin suçtan korkmasına neden olmaktadır. Örneklemin %90,1'i İstanbul'da suç ve suçlulardan dolayı yakınlarının güvenliğinden endişe duyduklarını ifade etmişlerdir.

"Her milletten insanın varlığı..." ifadesi kentin **heterojenliğini** ve *"İstanbul'da her şeyin çivisi çıkmış, bir curcunanın içinde hayatımız akıp gidiyor"* anlatımları kentin **karışıklığını** göstermekte ve "*...milyonlarca insan, trafikten kirliliğe varıncaya kadar her şey birbirine girmiş bir İstanbul'da ne gece ne de gündüz kendimi güvende hissetmiyorum*", cümleleri ise toplumda güvenlik kaygısını göstermesi açısından anlamlıdır.

"Eskiden çocuklar elimizdeki çantayı bize yardım etmek için alırlardı, şimdiki çocuklar elimizden çantayı yardım için değil, kapıp kaçıyorlar. Gerçekten yardım etmek isteyene de ben artık çantamı vermiyorum." tespiti, güvenlik kaygısına bağlı olarak gelişen yeni bir formdur. Bu biçim, sosyal ilişkiler zenginliğini (social capital) zayıflatmakta ve "kapkaça maruz kalmam durumunda çevreden yardım edilmeyeceği endişesi yaşarım" ifadesine örneklemin çoğunluğu (%79,9'u) katılmaktadır.

Bununla birlikte, "suçla ilgili korku dolu rivayetler paniğe kapılmama neden oluyor" cümlesine katılım, %70,3'tür. Nitel görüşmelerde de suçla ilgili aslı olmayan "şehir efsaneleri" dinlenilmiştir.

Sonuç olarak; ekonomik gelir seviyesi, ne olursa olsun insanların suçtan korktuğu ortaya çıkmıştır. Yine başka kaynak / kapital türlerine (*yaşanılan kent, sosyal ilişkiler zenginliği ve kültür*[22]) göre de yine insanların suç korkusu yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, sosyal ilişikler fakirliği (suça maruz kalanların yardım görmeyeceği endişesi) ve kültürel rivayetçilik zenginliği (suçla ilgili anlatılan şehir efsaneleri) objektif suç korkusu açısından toplumu "güçsüzleştirmekte" ve Giddens'ın yaklaşımları çerçevesinde bu durum suç korkusunun önemli bir "kaynağı" olarak karşımıza çıkmaktadır.

22 Giddens'ın ekonomik geliri bir kaynak türü olarak görmesinde bu noktada Marx'ın etkisi gözükmektedir. Bununla birlikte, kent, sosyal kapital veya kültür kapital kavramlarında ise ekonomiden farklı ba ka kapital türlerine gönderme yapılmaktadır ki bu noktada ise Bourdieu'nun etkisi ortaya çıkmaktadır.

b. Yetkesel Kaynaklar

Giddens'ın (1999a) yapı anlayışı içinde kaynakların ikincisini *yetkesel kaynaklar* oluşturmaktadır. Ceza adalet sisteminde, mağdurların bizzat mağdur edenlerden öç aldığı (kısasa kısas) dönemi oldukça gerilerde kalmış ve "cezalandırma", "denetim" ve "gözetim" yetkisi kişilerin elinden alınarak "devlet" erkine verilmiştir. Herhangi bir suç mağduriyetinde "devletin" veya "toplum kesimlerinin tamamı" (kamu davası) *mağdur* varsayılmıştır. "Kişisel öç alma"nın uzmanlık sistemlerine devredilmesi, her türlü düzensizliğin polis erki tarafından giderilmesinin kurgulanması (Neocleous, 2006), bireylere sınırlı korunma hakkı ve meşru müdafaa hakkı tanınmasına neden olmuştur. Suç mağduriyeti açısından bireylerin "yetkileri" sınırlandırılarak, yetki kullanımı devletin görevli kuruluşlarının tekeline bırakılmıştır.

Yetkili kuruluşlar, toplumu suça karşı korumak ve herhangi bir suç meydana geldiğinde de oluşan mağduriyeti giderme otoritesine sahiptir. Bu otorite, suçluları caydırmak, toplumda ceza adaletini tesis etmek ve böylece toplumda güvenliği oluşturmak üzere vardır. Böylece bireyler, devletin güvencesi altında, rahat ve huzurlu yaşam kalitesine ulaşacak ve suçlular, karşılarında mağdur ettikleri kişileri değil, bir güç olarak devlet otoritesini bulacaktır.

Suç karşısında toplum bu gücü ne kadar bulabilmektedir? Suç korkusu açısından konu değerlendirildiğinde, toplum yaşayacağı veya yaşadığı suç mağduriyeti karşısında arkasında yetkesel bir kaynak olarak "devlet otoritesini" hissedebilmekte midir?

Bu sorulara veriler ışığında cevap aramaya geçmeden önce bir konunun tespiti önemli hale gelmektedir. Örneklemin "*kapkaçın azaltılması her şeyden önce devletin sorumluluğundadır*" ifadesine %85,8 oranında katıldıkları tespit edilmiştir (Tablo 11). Bu tespit "*suç işleyenler karşılarında devlet otoritesini bulmalıdır*" düşüncesinin yaygınlığını göstermesi açısından anlamlıdır.

Bireylerin suç karşısında devletin gücünü ne kadar arkalarında hissettikleri sorusuna tekrar döndüğümüzde araştırmaya katılanların bunu çok hissetmedikleri ortaya çıkmaktadır.

"Devletin de bu sorunu çözmeye gücü yok…", "polis ne yapsın?", "bu suçluları bizler üretmiyor muyuz?", "adalet mekanizmasını çivisi çıkmış","hâkim ne yapsın? cezaevleri lebalep suçlu dolu…", "Suçlular elini kolunu sallaya sallaya geziyor…", "Kapkaççı karakolda benden önce çıktı…", "Davacı şikâyetçi olmaktan korkuyorum…", "Adam beni hakim hanımın önünde işaret parmağını sallayarak tehdit etti."

Bu anlatımlar, bireylerden öte, devletin de suç probleminin çözümünde "güçsüzlüğüne" işaret etmekte ve suç konusunda yaşanılan çaresizliği göstermektedir. Devletin bile çözemediği sorun karşısında "bireyler" kendilerini çok daha güçsüz olarak değerlendirecektir. Bu güçsüzlük ise doğrudan suç korkusunu beslemektedir.

Tablo 11

Sorular	1	2	3	4	5
Kapkaçın azaltılması her şeyden önce devletin sorumluluğundadır	3,8	7,7	2,7	**27,9**	**57,9**
Kapkaç olaylarına karışanlar ağır bir şekilde cezalandırılmalıdır	1,1	2,2	-	**16,8**	79,9
Adalet sistemimiz mağdurların haklarını koruyor	**40,4**	**31,1**	17,5	4,4	6,6
Sokakta polis gördüğümde kendimi güvende hissediyorum	20,2	18,6	18,6	20,2	22,4

1 Hiç Katılmıyorum - 5 Tamamen Katılıyorum (Yüzde)

Örneklemin %96,7'si ve neredeyse tamamı (kararsız 1 kişinin bile olmaması önemlidir), kapkaça karışanların *ağır bir şekilde cezalandırılması* gerektiğini düşünmektedir. Bu kapkaça karşı hissedilen kişisel öçü ve kapkaç özelinde suça duyulan öfkenin dışavurumunu göstermesi açısından önemlidir. Böyle bir nefretin en önemli sebebi, "*kapkaççılar, dolandırıcılar, hırsızlar*

kısaca hiçbir suçlu ceza almadan çarşı pazar dolaşıyor" şeklindeki bir düşünceden, yani "*cezasız kalıp, yaptıkları yanlarına kâr kalıyor*" gibi bir değerlendirmeden kaynaklanmaktadır. Suçluların hak ettiği cezayı almadığı düşüncesi toplumda güvensizliği artırmaktadır.

Suçlulara ilişkin tahammülsüzlük çok farklı boyutlarda dile getirilmiştir. Örneğin kapkaç mağdurlarından birisi "*Verin onu elime bakın ben ne yapıyorum. İstanbul'un göbeğinde sallandırırım. Birden bire de ölsün istemem. Benim çektiğim gibi acı çekmesini isterim*" cümleleri, suça karşı hoşgörüsüzlüğün en son noktaya kadar vardığını göstermekte ve böylesi durumlarda kamuoyu en sert tedbirlerin alınması gerektiğini düşünmektedir.

Sonuç olarak, cezalandırmanın ve şiddetin devlet tekeline girmesi ile oluşturulan mekanizmalar veya uzmanlık sistemleri (Giddens, 2005d) suç korkusu açısından örneklemin yetkesel kaynaklarını tatmin eder düzeyde değildir. Bireylerdeki *yetkisizlik*, yapısal otorite mekanizmalarındaki *çaresizlik*, suç korkusunu besleyen yetkesel kaynağa dönüşmüş durumdadır.

Örneklemin %71,5'i *adalet sisteminin mağdurların haklarını korumadığını* düşünmekte, %38,6'sı ise sokakta *polis gördüğünde kendisini güvende hissetmemektedir*. Yapılan görüşmelerde Savcı, "*Ceza adalet sistemimiz mağdur odaklı değil ki...*" derken polisler ise "*Özellikle son yasalar elimizi kolumuzu bağlamış durumda...*" diyerek suçun önlenmesi ve / veya mücadelesinde daha fazla yetki talep etmektedir. Suç mağduru olan bir kişi "*adalet sistemimize güvenmiyorum*" diyerek, yetkili kuruluşların güven yaymadığını ifade ederken, mağduriyet deneyimi yaşamamış bir başkası ise "*Bu iş ne poliste, ne başlıyor ne de bitiyor. Polis ne yapsın?*" diyerek polisin çaresizliğine işaret etmiştir.

Bir yandan suç sorununun çözümsüzlüğü, diğer yandan yetkili kuruluşların "çaresizliği" ve yetkisiz yurttaşın "acizliği" ile

birleşmesi, toplumda suç korkusunu yapılaştıran "yetkesizlik kaynağını" gün yüzüne çıkarmaktadır.

Suç korkusu toplumda *güçsüzlük* olarak ortaya çıkan sosyal bir kaygıdır ve kişilerin bir "güç" formu olan "dağıtımsal kaynak" ve "yetkesel kaynak" açısından suça ilişkin olarak "çözümsüzlük", "çaresizlik" ve "güçsüzlük" yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Suç Korkusunun Kuralları

a. Anlam Kodları

Suç korkusunu yapılaştıran birçok "anlam kodu" bulunmaktadır. Suç korkusunu Ferraro (1995), *kişilerin suça ve suça ilişkin sembollere geliştirdiği duygusal anlamlar* olarak tanımlamıştır. Maddi ve toplumsal çevre potansiyel *anlamlarla* doludur ve bundan dolayı da birey çevresiyle ilgili olarak hem anlam üretme hem de anlam depolamaktadır (Lodziak, 2003). Goffman (1971), bireylerin tehlikeye ait işaretleri gözlemledikleri, gündelik yaşamında bu işaretler / göstergeler yoksa durumu normal olarak değerlendirdikleri, aksi durumda ise normalliğin ortadan kalkarak korkuya temel oluşturduğu üzerinde durmuştur (akt. Warr, 1990:892).

Geceleyin sokakların güvensiz olduğu, fiziksel görünüm açısından çevresel düzensizliğin veya sosyal düzensizliğin olduğu yerlerin "tekin" olmadığı, suçluların yaşadığı yerlerde daha fazla suçun olacağı gibi suç korkusu açısından önemli anlam kalıpları bulunmaktadır. Anlam kodları gerek pratik bilinç, gerekse usavurmaya dayalı bilinç sayesinde varlığını sürdürme eğilimi taşımakta ve sosyal olanın yapılaşmasında önemli kurallar olarak karşımıza çıkmaktadır (Giddens, 1999a).

Toplum dünyası için "gece" suç açısından önemli bir anlam kodudur ve "karanlık korkuyu provoke eden bir durumdur" (Warr, 1990:894). Örnekleme çalışılan ilçe ve İstanbul'un gece ve gündüz olarak güven verip, vermediği sorulmuştur.

Tablo 12

Sorular	1	2	3	4	5
Çalıştığım ilçede/semtte **gündüzleri** kapkaça karşı kendimi güvende hissediyorum	**29,3**	**31,5**	17,4	13,0	8,7
Çalıştığım ilçede/semtte **geceleri** kapkaça karşı kendimi güvende hissediyorum	**48,4**	**29,3**	8,7	8,7	4,9
İstanbul'da **gündüzleri** kapkaça karşı kendimi güvende hissediyorum	**29,9**	**45,7**	11,4	10,3	2,7
İstanbul'da **geceleri** kapkaça karşı kendimi güvende hissediyorum	**59,2**	**25,5**	6,5	4,3	4,3

1 Hiç Katılmıyorum - 5 Tamamen Katılıyorum (Yüzde)

Örneklemin %84,7'si, İstanbul'da geceleri kapkaça karşı kendisini güvensiz hissetmektedir. Bu oran gündüzleri %75.6'ya düşmektedir. Çalışılan ilçe açısından ise örneklemin %77,7'si geceleri kendini güvensiz hissederken, gündüzleri bu oran %60,8'e düşmektedir. **Ancak suç istatistiklerine göre suçlar daha çok gündüz meydana gelmektedir. Kapkaç suçunun ise neredeyse tamamı gündüz meydana gelmektedir** (EGM, 2004a).

Örneklem kapkaç suçu özelinde, çalıştığı ilçeyi ve İstanbul'u zamansal olarak "geceleri" daha fazla güvensiz bulmaktadırlar.

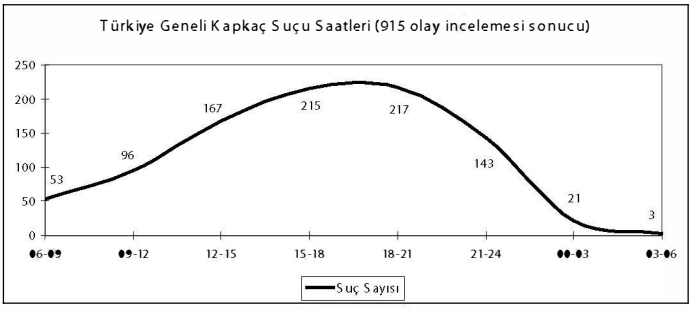
Tablo 13

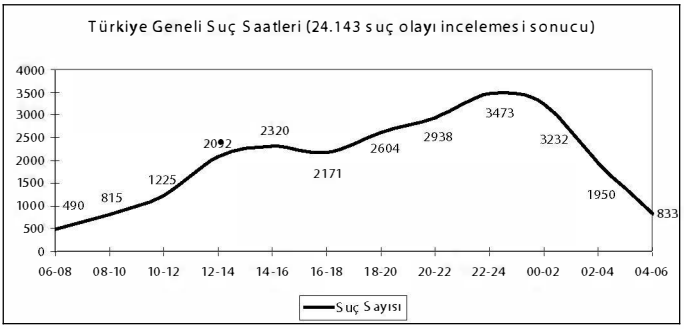
		Ort.	t	Sig.
Çalışılan İlçede	Gündüz Güven Algısı	2,40	7,948	,000***
	Gece Güven Algısı	1,92		
İstanbul'da	Gündüz Güven Algısı	2,10	7,410	,000***
	Gece Güven Algısı	1,69		

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Burada *suç korkusu açısından geceye yüklenen* ***anlam*** *sosyal bir kural olarak karşımıza* çıkmaktadır. Benzer sonuç yapılan mülakatlarda da elde edilmiş, görüşmeye katılanlardan birisi *"gündüzün şerri gecenin hayrından daha iyidir"* ve bir başkası

ise, "*Gündüz gözüyle, resmen bu işi gündüz gözüyle yapıyorlar*" diyerek "geceye" ilişkin sembolik bir anlam yükledikleri görülmüştür. Hatta gündüz saatinde kapkaça maruz kalan bir mağdur, *"Geceleri dışarıya çıkamıyorum, korkuyorum yani. Önceden çok çıkardım"* demiştir. Bir başka kişi ise, *"özellikle geceleri bir hayduda hırsıza bulaşmada§n evime ulaşmanın kaygısını her an yaşıyorum."* anlatımlarında bulunmuştur. Kapkaç suçunun failleri ile yapılan görüşmelerde, *"kalabalık yerleri ve saatleri, özellikle gündüz iş çıkış saatlerini tercih ettiklerini"* belirtmişlerdir. EGM (2004a) tarafından yapılan ve 915 kapkaç olay incelemesi sonucunda elde edilen veriler, Türkiye genelinde kapkaç suçunun ***gündüz*** 12:00 ile akşam 21:00 arasında gerçekleştiğini göstermektedir.

Dolayısıyla geceye suç açısından bir anlam yüklendiği açıktır ve bu anlamın sebebi ise genel suç realitesiyle doğrudan ilişkilidir. Yani her ne kadar kapkaç "gündüz" meydana gelen bir suç türü olsa

da, **suçların geneli akşam / gece 18:00 ile 02:00 saatleri arasında meydana gelmektedir** (EGM, 2004b:28). Kişilerin kapkaçtan dahi akşam saatlerinde korkmasının nedeni de budur. Grafikten de anlaşılacağı üzere; 24143 olay incelemesi sonucunda Türkiye genelinde suçlar, gündüz saatlerinden itibaren artış göstermekte ve 18:00'den sonra iyice artarak 22:00 ila 24:00 saatleri arasında tavan yapmaktadır. Sonrasında ise giderek azalmaktadır. Dolayısıyla örneklemin suç ve suç korkusu açısından gündüze göre gece önemli bir anlam kodu oluşturacaktır ve bu da oldukça doğaldır.

Suç korkusuyla ilgili bir diğer anlam kodu, *çevresel / fiziksel ve sosyal düzensizliğin ürettiği* anlamlardır (Ferraro, 1995; Keeling ve Coles, 1996). Düzensizliğin olduğu yerde "daha fazla suçun" olacağı kanaati bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde de *"Eminönü ilçe olarak tamam turistik bir yer ama karmakarışık bir yer. Görüntü olarak da özellikle ara sokaklar var ya işte oralar hiç de tekin yerler değil"*, *"Tarlabaşına gittiniz mi? Öyle bir yer olsa olsa suçlu yetiştirir"* gibi anlatımlarda "fiziksel / sosyal" organizasyonsuzlukla suç doğrudan ilişkilendirildiği görülmüştür. Bu ise suç korkusu açısından önemli anlamlar içermektedir. Aşağıdaki tabloda gerek fiziksel gerekse sosyal düzensizliğe ilişkin geliştirilen soru cümlelerinin problem olarak görülüp / görülmediği verileri bulunmaktadır.

Tablo 14

	Düzensizliğe ilişkin önermeler	1	2	3	4	5
FİZİKSEL	Sokaklarda yere atılmış çer--çöp, süprüntüler	3,4	10,7	3,4	**39,9**	**42,7**
	Mahallelerde başıboş köpeklerin dolaşması	8,2	15,4	11,5	**32,4**	**32,4**
	Duvarlarda gelişi güzel veya çirkin yazılar	2,8	13,4	7,8	**41,3**	**34,6**
	Kimsesiz, harabeye dönmüş evler	6,7	16,3	16,9	**38,2**	**21,9**
	Tahrip edilmiş kamu malları	2,8	10,1	9,5	**34,1**	**43,6**
	Geceleri sokakların karanlık olması	2,2	7,2	6,6	**29,3**	**54,7**
SOSYAL	Arabalarıyla hız yapanlar	2,2	6,7	6,7	**31,8**	**52,5**
	Sokak köşelerinde boş boş duran gençler	2,2	9,5	8,9	**36,9**	**41,9**
	Sokak köşelerinde bali çeken gençler	2,7	6,0	3,8	**25,8**	**61,5**
	Alkollü şahıslar	3,3	12,2	6,1	**32,8**	**45,6**

* 1 Hiç Problem Değil - 5 Büyük Bir Problem (Yüzde)

Örneklemin büyük çoğunluğu, fiziksel ve sosyal düzensizliğe ilişkin geliştirilen önermeleri problem olarak değerlendirmektedir. Fiziksel ve sosyal düzensizlik, kişiler açısından önemli anlamlar üretmektedir. Bu çalışmada da, *suç korkusu yüksek olanların, çevresel veya sosyal düzensizlikleri problem gören kişiler olduğu ortaya çıkmıştır*. Bir başka anlatımla, düzensizlik değerlendirmesi ile suç korkusu arasında yakın bir ilişki bulunmuştur (Tablo 15).

Tablo 15

		Suç Korkusu
FİZİKSEL Düzensizlik	Korelasyon	,330(**)
	N	183
SOSYAL Düzensizlik	Korelasyon	,369(**)
	N	183

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Bir diğer anlam kodu ise suçluların yaşadığı düşünülen yerlere yüklenen anlamdır. Ankara'da yapılan "pilot" çalışmada, insanların suçtan dolayı Altındağ ilçesine "Çinçin'e", "Ulus'a" gitmek istemedikleri anlaşılmıştır. Ancak resmi suç istatistiklere göre suç en fazla Çankaya ilçesinde "Kızılay'da" meydana gelmektedir.

Benzer şekilde İstanbul'da da nitel görüşmelerde *"Beyoğlu'nda işim yoksa kesinlikle uğramam", "Hacıhüsrev Beyoğlu'nun en belalı mahallesi, buralara polis bile girmeye zorlanıyormuş..."* gibi anlatımlar, suçluların bulunduğu yere ilişkin **anlam kalıplarının** olduğu ve bu mekanları suçlu alanlar olarak etiketledikleri görülmüştür. (*Bu konular Kent başlığında detaylandırılmıştır.*)

Söz konusu suça ilişkin anlam kodları, pratik veya usavurmaya dayalı bilinç aracılığıyla sürekli varlığını devam ettirmektedir. Belirli zaman dilimlerinin (geceleyin), mekânların veya suçu hatırlatan diğer enstrümanların (polis, güvenlik kameraları vs.) toplum açısından "anlam kodlarına" ilişkin kurallar oluşturmaktadır.

Toplum, bu kuralları sürekli olarak izlemekte, yorumlamakta ve buna göre davranış geliştirmektedir.

b. Normatif Unsurlar

"İstanbul'da kapını kilitlemeden yatmak mı? Deli misin derler adama... Kilit üstüne kilit vuruyoruz.", "Mümkün mertebe geceleri çıkmıyorum. Gündüzün şerri gecenin hayrından daha iyidir derler.", "Başımıza suç gelir endişesiyle kendimizi korumak için suça karşı ekstra tedbirler alıyoruz."

Bu anlatımlar, suç korkusuna bağlı olarak geliştirilen suçtan korunma eylemlerinden sadece birkaçıdır. Bireyler suçtan korktukları için bir takım *korunma stratejilerini adeta içselleştirmiş* ve belirli yerler / dönemlerde *bu pratik* daha derinleşmiştir. Giddens (2005c:75) kuralları toplumsal bütünlüklerin tarihsel gelişimi bağlamında ve pratikler içinde sürekli olarak yer alan unsurlar olarak düşünmenin mümkün olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda örneklemin suçtan korunma sosyal pratiklerine baktığımızda şu sonuçlar çıkmıştır:

Ankete katılanların, kapkaç'a maruz kalmamak için, %76,9'u "kaldırımda yürürken, cadde/sokak tarafına yakın yerden yürümemeye dikkat etmekte", %66,1'i kendisini "takip eden birileri var mı diye etrafını denetlemekte", %61,2'si "üzerinde saat, kolye, bilezik gibi takı eşyası bulundurmamaya çalışmakta", %55,8'i "askılı çanta taşımamayı tercih etmekte", %59,1'i "askılı çanta taktığında çantasını çapraz bir şekilde bağlamakta ve sıkıca kavramakta", %55,8'i "Yaya olarak gitmekten ziyade taksi veya araba ya da araç kullanmakta", %73,9'u "şüpheli şahısları gördüğünde yolunu değiştirmekte", %74,5'i "sokak ya da cadde aralarına girmemeye özen göstermekte", %42,3'ü "mecbur kalmadıkça iş yeri dışına çıkmamaya gayret etmekte", %73,1'i "sık sık çantasını veya cüzdanını kontrol etmekte", %78,4'ü "yetkililerin uyarılarına göre

gerekli önlemleri almakta", %76,5'i "yakınlarının veya arkadaşlarının uyarılarını dikkate almakta", %76,3'ü "medyadaki kapkaç haberlerini dikkate alıp gerekli önlemleri almakta", %73,5'i "sokakta/caddede yürürken kıymetli eşyalarını (cep telefonu gibi) taşımayıp onları güvenli bir yerde muhafaza etmekte", %67,2'si "suça maruz kalmamak için sık sık dua etmekte", %73,7'si "yanında çok para taşımamakta", %69,4'ü "kapkaç olabileceğini düşündüğü yerlere gitmemektedir." Tüm bunlar suçtan korunma pratiğine yansımış suç korkusunun "normlarını" oluşturmaktadır. Kaldı ki örnekleme katılanların %79,3'ü İstanbul'da güvenle hareket edemediğini düşünmekte, diğer yapısal unsurlara da bağlı olarak da kişisel düzeyde suçtan korunma stratejisi geliştirmektedir.

Bunların çoğu sorgulanmadan yapılmakta (pratik bilinç) ancak sorulduğunda da anlamlı cevaplar (usavurmaya dayalı bilinç) verilmektedir ve Giddens'ın (1999a) anlatımıyla birey çoğunlukla ne yaptığının farkında olan ve dönüştürme kapasitesine sahip aktif öznedir. Bir başka söylemle, bireyler ne yapıyor olduğunun farkındadır ve bu farkındalığı gündelik yaşam içinde kullanmaktadır (Lodziak, 2003:9).

Sonuç olarak, suç korkusu bir yapı olarak ele alındığında, onun kaynakları ve kuralları bulunmaktadır (Giddens, 1999a). Suç korkusunun dağıtımsal ve yetkesel kaynakları "güçsüzlük" formu oluştururken, suça ilişkin anlam kodlarının ve içselleştirilmiş suçtan korunma normlarının varlığı suç korkusunun kurallarını oluşturmaktadır. Bireyler çevreye, zamana, durumlara vs. bakarak/gözlemleyerek çeşitli anlamlar (burası tekin değil, şu saatler tehlikelidir vs.) üretmekte; buna göre bir takım korunma normları (dışarı çıkmama, kapıyı kilitleme vs.) geliştirmektedir. Tabi bunları sahip olduğu kaynaklara göre yapabilmektedir (kimisi özel güvenlikli sitede otururken, kimisi kapısına ekstra kilit almakta). Çünkü insanlar **kurallara bakıp, kaynaklara göre hareket etmektedir** (Esgin, 2005).

Buraya kadar gerek *bireysel düzeyde* gerekse *yapısal düzeyde* suç korkusuna baktık ve bireysel - yapısal düzeyde suç korkusunun yaşandığını tespit ettik. Bu noktadan sonra ise var olan suç korkusunun nedenlerine bakacak, suç korkusunun hangi unsurlar (koşullar) aracılığıyla yapılaştığını ortaya koymaya ve suç korkusu ile onu yapılaştıran unsurlar arasındaki ilişkiyi anlamaya çalışacağız.

(4) Suç Korkusunu Yöneten (Üreten) Koşullar / Faktörler

Güvenliğin toplumda çeşitli yüzeyleri / yönleri bulunmaktadır ve doğrudan polis veya suçla ilgili değil, diğer kurumsal aktörlerin de etkisiyle oluşmaktadır (Feltes, 2001). Dolayısıyla suç korkusu, suçla ilişkili olmayan faktörler (Taylor ve Hale, 1986:157) veya bir başka anlatımla yapısal olarak dayatılmış unsurlar (Offe, 1984:224) tarafından çoğaltabilmekte / azaltabilmekte veya değiştirebilmektedir. Bu birçok sosyolojik olgu için geçerlidir. Örneğin, ekonomi yapısının ayakta kalması, onunla ilişkili diğer kurumsal aktörler sayesinde gerçekleşmektedir. Bundan dolayıdır ki, yapılaşma teorisinde, araştırmacılara, sadece bir bireyin sadece eylemlerine bakmaması gerektiği, aynı zamanda eylemi sağlamlaştıran ve kurmasallaştıran diğer aktör ve mekanizmalara da odaklanılmaları gerektiği önerilmektedir (Yates, 1997:164).

Hepimiz, suç korkusunun nedenini suçların artmasıyla ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, yapılan araştırmalar, bir mahallede veya bir il sınırları içerisinde meydana gelen suçun etkisinin, **diğer faktörlere bağlı olarak** tüm ülkede hissedildiğini ortaya koymaktadır (Kul ve Sözer, 2006). Öyleyse suç korkusu sadece meydana gelen bir suçla ilişkili olamaz. Suç korkusunun ulusal düzeyde hissedilmesinde başka faktörler devreye girmektedir. Hatta suç sayıları düşmesine rağmen, suç korkusunun azalmadığı tespit edilmiştir (Taylor ve Hale, 1986). Suç sayılarının düşmüş veya sabit kalmış olmasına rağmen suç korkusunun devamlılığı suç korkusunu yapılaştıran koşullardan veya suç korkusunu üreten faktörlerden kaynaklanmaktadır. Taylor ve Hale (1986)'de

benzer şekilde bunu toplumun suç korkusu duyarlılığını artıran konuların varlığına bağlamaktadır.

Bu başlık altında yine yapılaşma teorisine göre geliştirdiğimiz modele sadık kalarak *(bknz. Grafik 3: Suç Korkusunun Yapılaşması Modeli)*, suç korkusunun ve suçtan korunma sosyal pratiğini yöneten koşulların / faktörlerin nicel / nitel bulgularına yer verecek ve bunları yorumlamaya çalışacağız.

1. Suç, Suçluluk ve Suçlular

Suç korkusunun sürekliliğini sağlayan en önemli *etkileşim mekanizması* veya suç korkusunu belirleyen en önemli *faktör* şüphesiz suçun / suçluların varlığıdır. Suça maruz kalma endişesini artıran veya etkileyen en önemli ve önde gelen başlık yaşanılan yerde veya bölgedeki suçluların varlığı, suç oranları gelmektedir (Miethe ve Lee, 1984). Walker (1994:366), yüksek suç oranı bulunan yerlerde yüksek suç korku düzeyi olduğunu belirtmektedir.

Yapılan araştırmalarda göstermektedir ki, insanların bir cinayet kurbanı olmaktan çok, kaza ve hastalıktan dolayı hayatını kaybetmesine rağmen daha çok öldürülmekten korktukları ortaya çıkmıştır (Warr, 2000:452-466). Çünkü suç, toplumda genel kaygıyı artırmakta (Mirkeu, 2002) ve meydana gelen suçlar doğal olarak her düzeyde korkuya zemin hazırlamaktadır.

Suçu kendi perspektifinden ele alıp inceleyen sosyal bilimciler kendi yaklaşımlarına göre suç olgusunu analiz etmişlerdir. Bu teoriler gruplandığında, (a) suçun tek nedenle, "bireysel" / "psikolojik" etkiyle (akıl hastalığı, genetik anormallikler, vücut yapısı vb.) işlendiğini öne süren yaklaşımlar, (b) suçun çok nedenli, "yapısal" unsurlarla (ekonomi, aile, çevre, kültür vb.) bağlı olarak meydana geldiğini benimseyen teoriler ve (c) hem bireysel hem de yapısal öğelere bağlı olarak suçun meydana geldiğini belirten kuramlar bulunmaktadır (Nirun, 1968; Hagan ve Palloni, 1986; Tarde, 2004; Sokullu, 2004; Demirbaş, 2005). Suçun birden fazla

disiplin tarafından ele alınmasının sebebi, suç olgusunun karmaşıklığı ve suç işleyenlerin sahip oldukları profillere bağlanmaktadır (Kızmaz, 2005). Birden fazla suç türü vardır ve her geçen gün bu çeşitlilik de artmaktadır. Dolayısıyla suç ve suçluluğun nedenleri belli başlıklara indirgenerek açıklanamaz. Çünkü birçok süreç iç içe geçip birbirine eklemlenerek suç ve suçluluğu üretmektedir.

Dönmezer (1981:80), suçu, toplumsal problemlerin dışa vurumu olarak değerlendirmekte ve "adeta bir hastalığın mevcudiyetini belli eden ağrı duygusu"na benzeterek toplumsal sorunların anlaşılmasında da önemli bir gösterge olduğunu söylemektedir. Modernleşme sürecinde, toplumsal ve ekonomik gelişmeler, toplumsal değerlerdeki değişimlerin nedenlerindendir. Bu dönemde, "çok kazanmak, olabildiğince satın almak ve göstererek tüketmek" önemli bir "kültürel kayma" meydana getirmiştir (Küntay, 2006). Önceki değer yargıları aşınırken, etik ilkeler, erdemli olmak önemini yitirmiş, her şey "kaça" indirgenmiş (Simmel, 2000:82) ve "insan çabası" çoğu zaman önemsiz hale gelmiştir. Dolayısıyla, bu süreç, her kesim (varlıklı – fakir) açısından bir takım yeni anlam kalıpları oluşturmuştur. Kimisi daha fazla "biriktirmenin" arayışı içerisine girmiş (suç bağlamında 'beyaz yakalı' suç), kimisi de "ayakta kalabilmenin" yolunu araştırmaya koyulmuştur (suç bağlamında 'mavi yakalı' suç). Bu bağlamda, toplum tarafından oluşturulmuş / yapısallaşmış (Giddens, 1999a), fakat bir türlü gerçekleştirilemeyen istek ve arzular kişilerde sapıcı davranışa ve topluma hâkim olan ahlakın reddine, yani anomiye yol açmıştır (Merton, 1949). Modernite öncesinde "şahsa karşı olan" suçlar, *modernliğin radikalleştiği* bu dönemde hem şahsa, hem de mala karşı olmak üzere çeşitlenerek artış göstermiş, örneğin bu süreçte savaş kavramı yerini teröre bırakmıştır (Beck, 2002).

Türkiye bağlamında da suç, toplumun sahip olduğu "gizli – açık" bütün problemli alanların bir sonucu olarak görülmektedir (Gökçe, 1993; Kongar, 1998; Keleş, 2004; Gümüş, 2004; Aykut, 2006:58; Cömertler ve Kar, 2007; Durusoy vd., 2008). Türkiye'de suçunun nedenleri arasında, "*toplumsal sorunların dışavurumu*"

(Gökçe, 2005:7), "*işsizlik*" (Demirbaş, 2005:36), "*gecekondulaşma ve enformal sektörün artmasına bağlı olarak artan zincirleme ve bireysel göç*" (Demir, 1995; Önder 2006:35), "*yoksulluk ve göç*" (Narlı, 2005:7), "*servet düşmanlığı*" (Tarhan, 2005:7), "*çeteleşme*" (Kılıç, 2005:8), "*suçta çocukların kullanılmasının rasyonelliği*" (Levitt, 1998:1156; Küntay, 2006:124; Kaplan, 2005a:9), "*cezaevlerinin ıslah edici olmaması*" (Tarhan, 2005:78), "*ekonominin kötüye gidişi*" (Altuğ, 2005:7), "*af beklentisi*" (Belen, 2006:9), "*ekonomik ve hukuki alandaki düzenlemeler*" (Temur, 2005:5) sayılmaktadır.

Suç istatistiklerine bakıldığında, Türkiye'de metropol yerleşim alanlarında hem suç sayısı hem de suç çeşidi oldukça fazla olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde işlenen suçların ortalama %28,8'i İstanbul'da meydana gelmektedir (Doğan, 2005). Yine Türkiye'de en fazla İstanbul'da meydana gelen Kapkaç, 2001 yılı ekonomik kriziyle kendisinden söz ettirmeye başlamış ve yıllar ilerledikçe artan bir ivmeyle çoğalmıştır. 2000 yılı ile 2006 yılı karşılaştırıldığında kapkaç sayısal olarak 2000'dekinin 3,3 katına, 2007 yılı karşılaştırıldığında ise 2,3 katına yükselmiştir. Türkiye genelinde meydana gelen Kapkaç olaylarının ortalama %53,84'ü İstanbul'da meydana gelmiştir. Kapkaç mağdurlarının anlatımları çerçevesinde bir dönem "*Kapkaç İstanbul'un sembolü olmaya adaydır*" ve Kaplan'a (2005b:8) göre de "*Kapkaç terörümün başkenti İstanbul*"dur. İstanbul ilçeleri içerisinde ise en fazla kapkaç **Eminönü'nde**, en az kapkaç ise **Tuzla'da** meydana gelmiştir (Bknz. Ek-3).

Kapkaç suçu 2006 yılına ve seçim öncesi 2007 yılına adeta damgasını vurmuştur. Öyle ki, *farklı suç türleri bile kapkaç kavramıyla birlikte anılmış* ve örneğin, **akaryakıt kapkaççılığı**, **wirless kapkaçlığı** gibi kapkaç türleri ortaya çıkmıştır. Kapkaç suçu, farklı suçlar veya problemli alanlar için de kullanılmaya başlanması, sorunun yaygınlığını ve özellikle de suç korkusunun nesnelleştiğini göstermektedir. Hatta Ordu'da gerçekleşen bir fındık eyleminde dahi "**Kapkaççı mı olsaydık**" şeklindeki pankartın açılması

ve kapkaçla ilgili karikatürlerin çizilmesi toplumsal sorunların artık suç literatürüyle dile getirildiğini (*benzer şekilde bir dönem de "verem" kavramıyla dile getirilmiştir*) ve toplumsal travmaların esprilerle anlatıldığını göstermesi açısından önemlidir. Vamık Volkan (2005) *travmalı durumlarda insanların* esprilere, fıkralara, komik hikâyelere ve *karikatürlere* sığındıklarını yaptığı alan çalışmalarıyla ortaya koymaktadır.

Türkiye'de, özelde İstanbul'da suçluların varlığı *suç korkusunu* üreten - belirleyen en önemli etkileşim mekanizmasıdır. Suçluların varlığı ve sayılarıyla birlikte üzerinde durulması gereken bir başka nokta, "belli, özellikli bir suç türünün" de suç korkusunu etkilediğidir. Örneğin, tanınmış birisine yönelik gerçekleştirilen suikast tüm toplumda travmaya neden olmaktadır. Benzer şekilde, Kapkaç da özellikle araştırmanın yapıldığı dönemde (2006-2008) sıklıkla duyulan ve toplumda korkuya neden olan spesifik bir suç türü olarak belirginleşmektedir.

Yapılan araştırmada, araştırmaya katılanlara *suç konusuna verdiği öncelikleri, suçla ilgili temel yargıları* ve *suçtan endişeleri* sorulmuştur. Öneklemin %93'ü *suç probleminin öncelikli olarak ele alınması gerektiğini*, %90'ı *suç ve suçluların varlığından dolayı yakınlarının güvenliğinden endişe duyduğunu* ve %89,1'i *İstanbul'da suçların arttığını* düşünmektedir. Aynı zamanda bu düşünceler ile suç korkusu arasında da anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 16

Sorular	Suç Korkusu
Suç problemine verilen öncelik	,378***
Suçlar artıyor	,475***
Suç ve suçluların varlığından dolayı yakınlarının güvenliğinden duyulan endişe	,452***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Örneklemin **suç problemine verdikleri öncelik**, **suçların arttığı düşüncesi** ve **suç ve suçluların varlığından dolayı yakınlarının güvenliğinden duyulan endişe** arttıkça **suç korkularının da** artığı görülmektedir. Dolayısıyla suç korkusu ile yaşanılan kentteki suç sayıları, suçluların varlığı ve buna bağlı olarak suç problemine verilen öncelikle doğrudan ilişkilidir (Hartnagel, 1979).

Aşağıdaki tabloda örneklemin kapkaç suçuna ilişkin korku düzeyinin, tüm suç türlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 17

Suç korkusu ölçek maddeleri	N	Ort.	ss.
Kapkaç	183	4,15	1,208
Gasp	184	4,13	1,221
Herhangi bir malınızın çalınması	183	4,10	1,149
Ev dışındayken hırsızların eve girmesi	183	4,09	1,175
Ev içindeyken hırsızların eve girmesi	182	4,01	1,340
Herhangi bir eşyaya zarar verilmesi	183	3,75	1,258
Silahlı saldırıya uğrama	183	3,73	1,479
Öldürülmek	184	3,71	1,504
Sahteciler tarafından dolandırılmak	184	3,63	1,329
Cinsel tacize / sarkıntılığa uğramak	182	3,25	1,752
Tecavüze uğramak	181	3,22	1,808

Kapkaçın işleniş şekli diğerlerinden farklıdır. Doğrudan kişilere yönelmektedir ve mağduriyet süreci suça maruz kalan tarafından an be an yaşanmaktadır. Yapılan görüşmelerde Kapkaç'ın işleniş

şeklinin "*iğrenç*" olduğu ve herkesin gözü önünde yapıldığı /aleniliği, bu suçu daha dikkat çekici yaptığı ifade edilmiştir. "*Hırsızlık oluyor ama senin haberin olmuyor, ama kapkaç doğrudan sana yönelmiş bir düşman...*" anlatımları da bu durumu özetlemektedir. Kapkaça maruz kalanlar olayı şu durumlara benzetmişlerdir:

"*Bir türlü uyanamadığım korku dolu bir rüyaya benziyor.*"

"*Yani gerilim filmlerine benziyor. Anlık olan bir şey ama kaç günümü etkiledi ve hala da etkili. Eskiye nazaran daha iyiyim ama yine de tedirginliğimi atamadım açıkçası. İçimde bir korku var yani.*"

"*Boşluğa düşmüş gibi. Korkunç bir rüya gibi bir durum. Her şeyi unutturan bir durum.*"

Ayrıca kişilerin kapkaça maruz kalmamak için çeşitli önlemler veya suçtan korunma stratejileri de geliştirmektedirler. Genel olarak, örneklemin İstanbul'a ilişkin suç değerlendirmeleri ile suçtan korunma pratikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmaktadır.

Tablo 18

	Suçtan Korunma Pratiği
Suç problemine verilen öncelik	,245**
Suçlar artıyor	,340**
Güvenlik endişesi	,284**

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Yukarıdaki tablodan örneklemin **suç problemine verdikleri öncelik, İstanbul'da suçların arttığı düşüncesi ve suç ve suçluların varlığından duyulan endişe** arttıkça, suçtan korunmak için geliştirdikleri eylemlerde de artma olduğu anlaşılmaktadır.

Yaşanılan kentteki "suç" veya "suçluluk" ile ilgili değerlendirmeler, suçluların varlığı veya sayıca fazlalığı ve suça ilişkin

düşünceler doğrudan suç korkusunu ve suçtan korunma pratiğini etkilemektedir. Son tahlilde, suç olgusu veya suçlular korku saçmaya dayalı yaşam biçimlerini kent insanına dayatmaktadır (Serin, 2005a). Suç sayılarının artması ile güvenlik hakkındaki kaygının yükselmesi arasındaki ilişkiyle birlikte, *birçok araştırmacı suç korkusunun suç dışındaki farklı unsurların etkisiyle de yükseldiği üzerinde durmuşlardır* (Glasauer, 2006).

2. Doğrudan veya Dolaylı Olarak Suç Mağduriyeti

Suç korkusunun yapılaşmasını sağlayan bir diğer etkileşim mekanizması veya faktör "suç mağduriyeti" veya bir başka söylemle "suç deneyimi"dir. Suç mağdurları legal olmayan davranış(lar) sonucunda vücut bütünlüğüne ve/veya mal varlığına yönelik acı çekmiş kişilerdir. Suç mağdurları kriminolojik süreçte nesne konumunda olup, suçlularla geçici olarak karşı karşıya gelebilmekte ve bu süre içerisinde / sonrasında önemli sorunlar yaşamaktadırlar (Kul, 2007).

Suça doğrudan maruz kalan mağdurlar (victim) ile kriminal süreç içerisinde olmasalar bile dolaylı olarak (indirect victim) veya ikinci dereceden suç mağdurları (örneğin aile üyeleri) parasal ve / veya duygusal yönden sıkıntı duymaktadırlar. Kimi suç mağdurlarının maddi kaybı olurken, kimi suç mağdurları ise şahsına yönelik bir suça maruz kalabilmekte (Karmen, 2001:2), bazı suç mağdurları ise birden fazla suç mağduriyetini (multiple victim) yaşayabilmektedir (Sparks, 1981).

Suç mağdurlarının önemsenmeyişi (*Ceza Adalet Sistemi başlığında ayrıntılı olarak değinilecektir*) ve buna bağlı olarak suç mağduriyeti yaşayanların durumları, suçun en önemli sonucu olan "suç korkusunu" veya "güvenliksizlik algısını" anlamayı gerekli kılmaktadır. Çünkü suç korkusunun yayılmasının en önemli öğesi suç mağdurlarıdır. Mağdurların özellikle ceza adalet sistemi

içerisinde önemsenmeyişle doğru orantılı olarak suç korkusunun travmatik etkisi de toplumda artmaktadır. Örneğin evden hırsızlık olayını ele alalım. Evden hırsızlık olayının mağduru istatistiklere (1) olarak geçmektedir. Ancak evde yaşayan herkes suç mağdurudur. Aynı apartmanda – aynı sitede – aynı sokakta – aynı mahallede oturan kişiler de suçtan etkilenmekte yani korkmaktadırlar. Bu mağduriyet yerel / ulusal medyada yer aldığında, suç korkusu kent / ulusal düzeyde hissedilecektir. Dolayısıyla "sade bir vatandaş tarafından hangi ve ne sayıda suçun algılandığı (Yücel, 2003:13)" bir başka söylemle "güvensizlik algısı" / "suç korkusu" suçun kendisinden daha da önemli hale gelmektedir.

Alan araştırmamızda 188 kişiye yönelik bir anket yapılmış ve ankete katılanların 60'ı bir suç mağduriyeti yaşadığını belirtmiştir. Suç mağduriyeti yaşayanlar ile hiçbir suçun mağduru olmamış kişilerin suç korkuları ve suçtan korunmak için geliştirdikleri önlemlere bakılmıştır.

Tablo 19

	N	TOPSKORK		TOPSPRAT	
		Ort.	t1	Ort.	t2
Suç mağdurları	60	43,88	1,887 p>,05	69,90	1,269 p>,05
Herhangi bir suç mağduriyeti yaşamayanlar	124	40,37		66,69	

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Tablo'ya baktığımızda, suç mağduriyeti yaşayanlar (43.88) doğal olarak yaşamayanlardan (40.37) daha fazla suçtan korkmaktadırlar (TOPSKORK). Benzer şekilde suç mağdurları (69,90), suç mağduru olmayanlara (66.69) göre daha fazla düzeyde suçtan korunmak için önlem almışlardır (TOPSPRAT). *Ancak bu durum istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığı oluşturmamaktadır* (t1=1,887; t2=1,269 ve p1>,05 ve p2>,05). Yani herhangi bir

suç mağduriyeti yaşamayanlar, suç mağduru olmuş kadar, suçtan korkmakta ve suçtan korunmak için önlem almaktadır. Bunun nedeni, suç korkusunun toplumda bazı faktörler aracılığıyla yayılmasıdır. Suçtan sadece suç mağdurlar değil, mağdur olmayanlar da korkmakta ve kendini korumaktadır.

Yapılan görüşmelerde de çeşitli suç mağduriyet hikayeleri dinlenmiştir. Görüşmelerde suç mağdurları, "*İstanbul'u terk etmek istiyorum*", "*Hayatım zehir oldu, yani tarifi imkansız bir durum*", "*Uzun süre dışarı çıkamadım, her koşan insanı kapkaççı zannediyorum. Bir keresinde arkamdan koşan birisi oldu. Oraya yığılıp kaldım. Bir kez daha kapkaççı geliyor zannettim.*" gibi yaşadıkları acı deneyimi duygu yüklü cümlelerle anlatmışlardır. Dinlenilen mağduriyet hikayeleri, yaşanan travmayı göstermektedir. Farklı yaşam öykülerine, gelir gruplarına, yaşlara ve cinsiyetlere rağmen suç mağduriyeti yaşayanların ortak bir dilinin olduğu gözlemlenmiştir. Kaldı ki değişik mağduriyet türlerinde (deprem, sel, hırsızlık, gaz sızıntısı) bile mağduriyet hikayelerinin ortak bir yanının olduğu tespit edilmiştir (Erikson, 1994; Kasapoğlu, vd., 2007). Mağdurlar, başına gelen suç olayı onların yaşam memnuniyetini önemli ölçüde zedelediğini, belleklerinde derin ve telafisi zor izler bıraktığını ve uzun süren bir şok evresi yaşadıklarını anlatmışlardır (Corrado, 1989:77). Sokullu (1999) ise mağdurda suç sonrası oluşabilecek sosyal – bedensel ve ruhsal birçok hastalığa işaret etmektedir.

Suçtan mağdur olmayanlar ise olaylar hakkında murakabe yaparak (düşünümsel olarak) (Giddens, 1999a), bir yandan "suçu" / "suçluları", diğer yandan ise "mağduriyeti" "suç mağdurlarını ve yaşadığı olumsuzlukları" kendi kendilerine veya çevrelerindeki insanlarla birlikte değerlendirmekte / gözlemlemektedir. Başkasının yaşadığı suçun zihinsel veya hayali olarak göz önünde canlandırılması (Taylor ve Hale, 1986:157) veya başkasının travmasının üstlenilmesi (Göka, 2005) "korkunun" dağılımını – yayılmasını

önemli derecede etkilemektedir. Dolayısıyla suç korkusunu sadece mağdurlar yaşamayıp, yayılıp genişleyerek toplumsal bir özellik kazanmaktadır.

Yapılan nitel görüşmelerde, hiçbir suç mağduriyeti yaşamayanların da suçtan korktukları anlaşılmaktadır: "*Tabii belli saatlerden sonra mutlaka oluyor, çocuklarınız hakkında korkuyorsunuz, kendiniz hakkında korkuyorsunuz tabi ki.*", "*Korkuyoruz, korkmaz olur muyuz. Kim korkmuyorum diyorsa yalan söylüyor.*" "*Sokakta yürümeye korkuyorum. Bayanlar bir de genelde böyle askılı çanta taşıyor. Yani her an birisi bu çantayı çekecekmiş gibi hissediyoruz. Yani hiç görmedim, başıma da gelmedi çok şükür. Ama duyuyoruz.*" "*Bu olaylar, kapkaç falan televizyondan izlediğim kadarıyla teröristlerin işi. Şimdi devletin çözemediği terörü, teröristle ben mi uğraşayım? Korkuyoruz doğal olarak.*"

Suça ilişkin olaylar sosyal network aracılığıyla bütün toplumda bir şok dalgası oluşturmakta ve böylece suçu duyan her insan dolaylı suç mağduru / ikinci dereceden suç mağduru haline gelmekte, bu ise toplumda suç korkusunu yükseltmektedir. Yani sosyal ilişki ağı suçun etkisini daha da yaygınlaştırarak toplumsal korkuyu tetiklemektedir. (Taylor ve Hale, 1986).

Sonuç olarak, mağduriyet deneyimi suç korkusunun en önemli belirleyicileri arasındadır. Çünkü mağdurlar üstesinden oldukça zor gelebilecek bir travma ve hukuksuzlukla karşılaşmışlardır. Deneyimledikleri bu acı olayı başkalarıyla paylaşmışlardır. Toplum dünyası mağduriyet deneyimini yaygın ve her yerde var olan bir durum olarak değerlendirmekte ve travmayı üstlenmektedir. Öyle ki suça maruz kalmayanlar ile suç mağdurları benzer şekilde suçtan korku veya kaygı duymaktadırlar. Bu ise suç korkusunun toplumsallığını göstermekte ve onun yapılaşmasını da sağlamaktadır.

3. İncinebilirlik (Hassasiyet)

Sosyal problemler karşısında "faturayı en ağır ödeyenler" (Bilgin ve Kooij, 2006:36) "incinebilir" durumda olanlardır. **Yaş** açısından "çocuklar" ve "yaşlılar", **cinsiyet** açısından "kadınlar" ve **ekonomik gelir** açısından "düşük gelir grubunda" olanlar incinebilirdir ve saldırıya ve / veya tehlikeye daha açıktırlar. Sosyal ve fiziksel incinebilir durumda olanlar, herhangi bir mağduriyetle karşılaştığında sosyal, insani, maddi ve kültürel zenginliği diğerlerine göre daha az olduğundan daha fazla etkilenmektedir. Dolayısıyla toplumda bazı kesimler "zarar" karşısında daha hassas hale gelmektedir / getirilmektedir. Bu durum bütün "tehlikeler" / "afetler" açısından benzerdir (Ehrenreich, 2001; Kasapoğlu ve Ecevit, 2004b).

İncinebilir durumda olanlardan "kadınlara" ve "yaşlılara" suç daha az yönelmiş olmasına karşın kadınların ve yaşlıların suçtan daha fazla korkmaları incinebilirlik yaklaşımını doğrulamaktadır (Gottfredson ve Hindelang, 1981; Taylor ve Hale, 1986; Block, 1989). Çünkü kadınlar ve yaşlılar daha az mağduriyet yaşamış olsalar bile, mağduriyetten etkilenmeye daha açıktır.

Yapılan bu araştırmada, cinsiyet açısından örneklemin suç korku düzeyine bakılmış, kadınlar ve erkeklerin suç korku düzeylerinde bir farklılığın olup olmadığına odaklanılmıştır.

Resmi suç kayıtlarına göre işlenen suçların ortalama %74,8'i erkeklere, %25,2'si kadınlara yönelik gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Doğan, 2005). Gerçek (2006) tarafından "Şüpheli ve Mağdur Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmada da erkeklerin %70'i, kadınların ise %30'u suç mağduriyeti yaşadığı tespit edilmiştir. Buradaki rakamlara göre suçların büyük bir kısmı erkeklere yöneldiği anlaşılmaktadır ki bu veriler, "mağdur bilimi" araştırmalarında da elde edilen sonuçları destekler mahiyettedir (Gottfredson ve Hindelang, 1981; Taylor ve Hale, 1986; Fagan vd., 1987, Block, 1989).

Türkiye genelinde olduğu gibi, İstanbul'da da işlenen suçların %74'ü erkeklere, %26'sı kadınlara yönelik gerçekleşmiştir. Ancak özel bir suç türü olan kapkaç için farklı bir durum söz konusudur. Emniyet Genel Müdürlüğünce yapılan bir araştırmada (EGM, 2004a:29) toplam 1022 kapkaç olayının %77,2'sinde kadınların mağdur olduğu saptanmıştır. Cinsel suç istatistiklerine bakıldığında ise, bu suçların Türkiye genelinde %83'ü, İstanbul genelinde ise %76'sı kadınlara yöneldiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada da beklendiği gibi, cinsiyete göre "cinsel suçlarla ilgili suç korkusu" yapılan t testi analize göre anlamlı bir farklılık oluşturmakta (p<,001) ve ortalamalara bakıldığında (Tablo 20) kadınların cinsel tacize ve tecavüze uğrama korkusu oldukça yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 20

	Cinsiyet	Ort.	t	Sig.
Cinsel tacize uğrama korkusu	Kadın	**4,32**	10,996	,000***
	Erkek	2,10		
Tecavüze uğrama korkusu	Kadın	**4,38**	12,173*	,000***
	Erkek	1,95		

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Yapılan birçok araştırmada, kadınların cinsel tacize / sarkıntılığa ve tecavüze uğrama korkusu önemli bir travmaya dönüşerek *diğer suç türlerinden korkularını* da büyük ölçüde etkilemektedir (Ruch ve Chandler, 1983; Warr, 1990; Ferraro, 1995; Goodey, 1995; Ferraro, 1996; Hollway ve Jefferson, 1997). Aşağıdaki tablodan kadınların her suç türünde ve toplamda erkeklere göre daha fazla suçtan endişe duydukları görülmektedir.

Tablo 21

Suç Türü	Cinsiyet	Ort.	Sig.
Dolandırılmak	Kadın	3,76	,175
	Erkek	3,49	
Ev Dışında Hırsızlık	Kadın	4,22	,153
	Erkek	3,97	
Ev İçinde Hırsızlık	Kadın	4,22	,023**
	Erkek	3,77	
Cinsel Taciz	Kadın	4,32	,000***
	Erkek	2,10	
Tecavüz	Kadın	4,38	,000***
	Erkek	1,95	
Öldürülmek	Kadın	4,13	,000***
	Erkek	3,27	
Silahlı Saldırı	Kadın	4,01	,007***
	Erkek	3,43	
Eşyanın Çalınması	Kadın	4,16	,460
	Erkek	4,03	
Gasp	Kadın	4,32	,032**
	Erkek	3,93	
Kapkaç	Kadın	4,34	,029**
	Erkek	3,96	
Eşyaya Zarar	Kadın	3,88	,164
	Erkek	3,62	

		Ort.	t	sd.	Sig.
TOPSKORK	Kadın	45,61	5,070	182	,000***
	Erkek	37,24			

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Dünyada farklı ülkelerde yapılan araştırmada da kadınların erkeklere göre suç korku düzeyleri oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir (Clemente ve Kleiman, 1977; Ferraro, 1996; Ackah, 2000; Ranzijn, vd., 2002; Scott, 2003). Benzer çalışmalar Türkiye'de yapılmış ve kadınların suç korkuları yüksek olduğu bulunmuştur (Kul, vd. 2010; Demir ve Kul, 2011).

Resmi suç istatistikleri kadınların erkeklere göre daha az suça maruz kaldığını göstermektedir. Dönmezer (1981:32), genellikle kadınların, erkeklere nazaran özellikle mala karşı işlenen suçlara hedef olmaları ihtimalinin daha az olmasına karşın, suç korkusunun kadınlar arasında daha yoğun olduğunu ifade etmiştir. Buna **cinsiyet açısından suç korkusunun paradoksu** denilmektedir.

Suç mağduriyeti yaşayan kişilerle sık sık karşılaşan bir polis, şu anlatımlarda bulunmuştur: "*Kadınlar oldukça korkuyor, eli ayağı titriyor, kadınları kötü etkiliyor. Kadınlar her türlü suçtan çok korkuyor ve çok etkileniyor. Mesela suçüstü bir kapkaççıyı yakaladık, mağduru da şubeye getirdik. Kız diyor ki o kadar korktum ki kapkaççı beni bıraksın diye kendimi yola attım, arabaların önüne attım arabalar çarpsın ve ondan kurtulayım diye. Düşünebiliyor musunuz durumu, yola atayım kendimi araba çarpsın ki şu adamdan kurtulayım düşüncesinde. Ne hale geliyor insan.*"

Genel olarak suçlar erkeklere yönelmektedir, ancak bazı suçlar var ki hedefi doğrudan kadındır. Cinsel suçlarda olduğu gibi kapkaç da böyle bir suç türüdür. Tablo 21'e bakıldığında da, cinsel suçlarda olduğu gibi en çok korkulan suç türlerinden birisinin kapkaç olduğu görülecektir. Genel olarak suçların kendisine yönelmemesine rağmen suçtan korkan kadın, doğrudan kendisine yönelen suçlardan daha fazla korkmaktadır. Kapkaç gibi sokak suçları, "geçip gitmek" için kullanılan kentin kamusal mekanlarını, "ölü kamusal alanlara" dönüşmesine neden olabilmektedir (Sennet, 2002). Dolayısıyla, özellikle bazı suçların kadınlara yönelmesi, kapkaç örneğinde olduğu gibi, kadını bir anlamda yabancısı olduğu kamusal alandan iyice uzaklaşmasına ve özel alanlara çekilmesine neden olmuştur (Aykut, 2006). Sokak suçları kadınların güvenlik algılarını güçlü ve olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Pain, 1997; Weseley ve Gaarder, 2004).

Dolayısıyla kapkaça karşı kadınların suçtan korunma stratejileri geliştirmeleri bu yönüyle doğaldır. Ancak sadece kadınların

değil, erkeklerin de suçtan korunmak için bir takım stratejiler geliştirip uyguladıkları anlaşılmaktadır ki aşağıdaki tablodan kadınlarla erkeklerin suçtan korunma stratejisi açısından hiçbir farklılığın (p>,05) olmadığı görülmektedir.

Tablo 22

		Ort.	t	Sig.
TOPSPRAT	Kadın	69,98	1,944	,053
	Erkek	65,40		

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Sonuç olarak, incinebilirlik başlığı altında değerlendirilen cinsiyet faktörü, suç korkusunu yapılaştıran önemli bir toplumsal etkileşim mekanizmasıdır. Ayrıca, cinsel taciz, tecavüz ve kapkaç gibi daha çok kadınlara yönelik işlenen suçlar kadınları daha fazla kaygılandırmaktadır. Belli başlı yaşam alanlarında kadınlar; erkeklere göre kendilerini daha fazla incinebilir görmekte, gelenekselliğe / kültüre bağlı olarak erkeklere göre daha fazla kontrol altında tutulmakta, daha çok fiziksel / cinsel şiddete maruz olmakta, suç korkusundan dolayı davranışlarını daha fazla ayarlamak (*modify*) zorunda kalmakta, erkeklere göre kendilerini savunma güvenlerinin olmadığını düşünmekte ve tüm bunlara bağlı olarak da suçtan korkmaktadır (Hurwitz ve Smithey, 1998; May, vd. 2002; Scott, 2003; Shaw, 2007).

4. Kent

Modernite bir yandan kentsel ortamlarda *özgürlük* fırsatı sunarken (Keleş, 2004), diğer yandan kente özgü kimi *tehditleri* de beraberinde getirmiştir. Ulaşım problemi, çevre kirliliği, kalabalık, yoksulluk, yabancılık, kaynağı belli olmayan tüketim malzemeleri, acımasız kapitalizm gibi birçok olguyla birlikte suç "kentsel korkuyu" beslemektedir. Suç olgusu, kentlerde özgürlüğü kısıtlamakta ve kimi hakların kullanımını engellemektedir ve özellikle

büyük şehirlerde yaşayan insanlar kamusal alanları kullanmaktan korkmaktadırlar (Glasauer, 2006).

Kırsal mekânlarda işlenen suçlar ile kentsel ortamlarda işlenen suçlar hem sayı, hem de nitelik olarak farklıdır. Kırsal alanlara göre kentlerde suç işleme oranları her geçen gün yükselme trendi göstermekte, kente özgü suçlar oluşmakta, "tanıdıklık, emin olma" (Erdem ve Özen, 2003:53) gibi kırsala ait verili unsurlar yerini "bireyselleşmeye" bırakmakta (Bauman, 2001) ve toplumsal karışıklık yaşam kalitesini düşürmektedir. Hatta coğrafyaya göre işlenen suç türü de değişmektedir (Roncek, 1981).

Kent, kapitalizmin somutlaştığı alanlar olup, adeta "metalaşma" kabıdır. Ulus – devletler bir anlamda "kentlerle" küresel kapitalizme eklenmektedir. Bu yönüyle de kentler "korku" üretmektedir (Duhm, 1996). Özellikle metropoliten kentsel alanların özünde, nüfus açısından kalabalığı ve heterojenliği barındırdığı için "belirsizlikler" de oluşturmaktadır. Çağımızda büyük kentler bunalımın, huzursuzluğun, yabancılaşmanın ve şiddetin beşiğidir (Öner, 1998).

İstanbul, bu belirsizlikleri en fazla içerisinde barındıran, tutkularla kaygıların birleştiği bir kenttir (Türkoğlu, 2006). Türkiye'nin en kalabalık nüfusuna sahip olan İstanbul küresel ve yerel arasında her türlü karışıklığa / kavşaklığa sahiptir (Keyder, 2000). Hatta küreselleşmenin Türkiye özelinde en fazla mekansal etkisinin görüldüğü yer İstanbul'dur (Hacısalihoğlu, 2000). Her türlü karışıklığın / sosyal problemlerin bir çıktısı olarak da suçluluğun en yoğun olduğu şehir yine İstanbul'dur (Korkmaz ve Kocadaş, 2006:101).

Kentleşmeyle birlikte suç dolayısıyla suç mağduriyetinde artış görülmektedir (Fagan, vd., 1987:588). Zaten bu durum başlı başına suç korkusunu artırmaktadır. İstanbul'da meydana gelen suç olayları Türkiye'de işlenen suçların %28,8'ini oluşturduğu

düşünüldüğünde, İstanbul'da yaşayanların suç korkularının ne denli büyük olabileceğini kestirmek zor olmayacaktır.

Bununla birlikte çevreye ilişkin algılanan problem ile suç korkusu arasında da kuvvetli bir ilişki söz konusudur (Taylor ve Hale, 1986). Kentsel yapı, suç korkusu açısından en önemli etkileşim mekanizmalarından birisini oluşturmaktadır. Kırsal alanda *geceleyin sokak lambaları yanmasa bile* insanlar herhangi bir güvensizlik hissetmeden bir yerden başka bir yere gidilebilirken, kentsel alanlarda sokak lambalarının yanmaması önemli bir güvenlik problemi oluşturabilmektedir.

Bu çerçevede örneklemin, genel olarak bir metropoliten alan *İstanbul'u* ve özelde ise çalışılan ilçeler *Eminönü* ve *Tuzla'yı* güvenli alanlar olarak değerlendirip değerlendirmediklerine bakılmıştır. Söz konusu bu değerlendirmeler ile suç korkusu arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır.

Tablo 23

	Sıklık	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	79	42,9
Katılmıyorum	67	36,4
Kararsızım	17	9,2
Katılıyorum	9	4,9
Tamamen Katılıyorum	12	6,5
Toplam	184	100,0

Araştırmaya katılanların %79,3'ü İstanbul'da "*güvenle hareket edemediğini*" belirtmiştir (Tablo 23). Yine istatistiksel analiz sonucuna göre, İstanbul'da güvenle hareket ettiğini düşünenlerin suç korku düzeyleri düşük, tersini düşünenlerin ise suç korkusu düzeyi yüksek olduğu da anlaşılmıştır (r=-411, sig.=,000).

Yapılan görüşmelerde de, İstanbul'un güvenliği konusunda katılımcılar, "*İstanbul'da yaşamak korkutucu ve eskiye göre sorun çok*

daha büyük", "*İstanbul demek korku demektir*" gibi anlatımlarda bulunmuşlardır. Görüşmelerde "*Size ilginç gelebilir imkanım olsa İstanbul'u terk ederim*" veya "*Benim işim olmasa şimdi Konya'ya kaçar giderim. Ama memlekette hiçbir şeyimiz yok, mecburen buradayız. Çocuklar için mecburen buradayız. Bir oğlum kalp hastası mecbur buradayız*" gibi cümleler de sıklıkla ifade edildiği gözlemlenmiştir. Bu konuda Lauer (2005:154) suç korkusunun, büyük şehirlerden göçün en önemli belirleyeni olduğunu belirtmektedir. Cullen ve Levitt (1999) ise yaptıkları araştırmada suç ve kentten kaçış arasında bir ilişkinin olduğunu söylemektedirler. Bulgular İstanbul'dan *güvenlik nedeniyle* terk edilmek istenmesinin arka planında suç korkusunun olduğunu ortaya koymaktadır.

Yine katılımcıların Eminönü ve Tuzla ilçelerine yönelik güvenlik değerlendirmelerine de bakılmıştır. Anket sonuçlarının analizine göre, Eminönü ve Tuzla ilçelerine ilişkin güvenlik değerlendirmesi arasında hiçbir farkın olmadığı hatta suç korkusu (TOPSKORK) ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir (t=-,457, Sig=,648). Benzer şekilde suçtan korunma sosyal pratiğinde (TOPSPRAT) de çalışılan ilçe açısından istatistiksel olarak hiçbir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Tablo 24

		Ort.	t	Sig.
TOPSKORK	Eminönü	41,91	-,457	,648
	Tuzla	41,11		

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Aşağıda verilen resmi suç istatistiği Eminönü'nde suç olaylarının Tuzla ilçesinden oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Buna rağmen, Tuzla ve Eminönü'ndekilerin suç korku düzeyleri aynıdır(p>,05).

Yer	Suç	2003	2004	2005	2006	2007
İstanbul **Eminönü**	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	1121	1326	1270	1325	926
	Mala Karşı İşlenen Suçlar	4154	4610	4843	3333	2329
	Kapkaç	965	1219	1025	1058	1023
İstanbul **Tuzla**	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	186	197	152	107	95
	Mala Karşı İşlenen Suçlar	512	625	697	469	398
	Kapkaç	4	5	3	6	4

Bu sonuç suç korkusunun suçun kendisinden daha önemli hale geldiğini göstermektedir (Clemente ve Kleiman, 1977; Oc ve Tiesdell, 1997; Warr, 2000; Torrente, 2008). Çünkü Eminönü'nde suç sayıca çok ve Tuzla'da az olmasına karşın, her iki yerde de benzer düzeyde suç korkusu ve suçtan korunma pratiği bulunmaktadır.

Örneklemin çalıştıkları yere göre suç korku düzeylerinde hiçbir farklılığın olmaması, kapkaç özelinde değerlendirildiğinde çok daha anlamlıdır. Yukarıda verilen resmi suç istatistiklerine göre Eminönü'nde işlenen kapkaç sayısı Tuzla'da işlenen kapkaç sayısından 169 kat daha fazla olmasına karşın, çalışılan yer açısından insanların kapkaç suçunu değerlendirmelerinde hiçbir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Her iki ilçede kapkaç korkusu düzeyi yüksek ve birbirine yakın olduğu belirlenmiştir (Eminönü kapkaçtan korku ortalaması 4,23 iken, bu oran Tuzla, 4,08 olarak tespit edilmiştir).

Bu veriler, suçun yoğun olarak işlendiği mekan ile suçun çok az işlendiği mekanda suç korkusu açısından bir farklılığın olmadığını yani benzer düzeyde korkuların olduğunu göstermekte ve suç korkusunun yaygınlığını ifade etmektedir. Benzer sonuç İngiltere'de yapılan bir araştırmada da ortaya çıkmıştır. Haringey'de suç sayısı az olmasına rağmen, suç korkusunun yüksek olduğu görülmüştür (Christmann, vd., 2003).

Çünkü insanlar aynı kentsel ortamı paylaşmakta yani İstanbul'un neresinde olursa olsun meydana gelen suç olayına karşı kayıtsız kalamamaktadırlar. *Hatta aynı kentsel ortamı paylaşmamış olsalar bile örneğin Konya'nın Kulu ilçesinde bireyler kapkaçtan dolayı korkabilmektedirler* (Kul ve Sözer, 2006). Bu durum, örneklemin suç korku düzeyleri ile Ankara'da yapılan pilot çalışmadaki suç korkusu düzeyi arasında bir farklılığın olup olmadığı sorusunu –her ne kadar kıyaslanamayacak örneklem büyüklüğü olsa da- gündeme getirmiştir. Ankara'da yapılan pilot çalışmada, örneklemin suç korku düzeyinin ortalaması, 42,35 olduğu hesaplanmıştır. İstanbul'da alan çalışmasında ortaya çıkan rakam ise 41,52'dir.

Tablo 25

		Ort.	t	Sig.
TOPSKORK	Ankara	42,35	-,949	,344
	İstanbul	41,52		

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Görüldüğü gibi, İstanbul ve Ankara'da suç korkusu düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir benzerlik (p>,05) söz konusudur. Dolayısıyla suç korkusu farklı mekansal alanlarda benzer sonuç üretebilmektedir. Dolayısıyla *zaman – uzam yakınlaşması suç korkusunun yapılaştığını* göstermektedir (Giddens, 1999a).

Spesifik olarak "suç" açısından önemli "anlam kodu" oluşturan yerler / mahaller veya mekânlar da suç korkusunu etkilemektedir. Çünkü toplum ve mekan arasındaki ilişkiyi inşa eden temel unsur "güven"dir (Erdem ve Özen, 2003; Giddens, 2004). Dolayısıyla "mekansal tahayyüle" (Mills, 2000) sadece ve sadece "barınmayı" değil aynı zamanda "güveni" de içine alan kapsayıcı bir kavramsallaştırmadır. Bu bağlamda;

(a) *kentin sosyal / çevresel düzensizliği ile suç korkusu arasındaki ilişkisine*, (b) *suç olarak damgalanan mekanlara* ve (c) *suçumun lokalleştiği sıcak noktalara* bakılmıştır.

(a) Çevresel düzensizlik suç korkusunu etkilemektedir.

Kentin çevresel düzensizliği doğrudan suç ve mağduriyet oranlarını yükseltmektedir (Sampson ve Groves, 1989; Kelling ve Coles, 1996). Ferraro (1995) da yaptığı araştırma sonucunda, "düzensizliğe ait göstergelerin" ve "medeni olmayan davranışların" korkuyu provoke ettiğini bulmuştur. Çünkü bu tür faktörler, suça maruz kalma algısını etkilemektedir.

Tablo 26

	Düzensizliğe ilişkin önermeler	1	2	3	4	5
FİZİKSEL	Sokaklarda yere atılmış çer-çöp, süprüntüler	3,4	10,7	3,4	**39,9**	**42,7**
	Mahallelerde başı boş köpeklerin dolaşması	8,2	15,4	11,5	**32,4**	**32,4**
	Duvarlarda gelişi güzel veya çirkin yazılar	2,8	13,4	7,8	**41,3**	**34,6**
	Kimsesiz, harabeye dönmüş evler	6,7	16,3	16,9	**38,2**	**21,9**
	Tahrip edilmiş kamu malları	2,8	10,1	9,5	**34,1**	**43,6**
	Geceleri sokakların karanlık olması	2,2	7,2	6,6	**29,3**	**54,7**
SOSYAL	Arabalarıyla hız yapanlar	2,2	6,7	6,7	**31,8**	**52,5**
	Sokak köşelerinde boş boş duran gençler	2,2	9,5	8,9	**36,9**	**41,9**
	Sokak köşelerinde bali çeken gençler	2,7	6,0	3,8	**25,8**	**61,5**
	Alkollü şahıslar	3,3	12,2	6,1	**32,8**	**45,6**

* 1 Hiç Problem Değil - 5 Büyük Bir Problem (Yüzde)

Örneklemin %77,3'ünün çalıştıkları ilçenin sosyal / fiziksel düzensizliğine ilişkin hem fiziksel, hem de sosyal problem yaşadığı ortaya çıkmıştır. Gerek sosyal düzensizlikler, gerekse fiziksel düzensizlikler kişilerin doğrudan suç korkusunu ve suça maruz kalma ihtimalini artırmaktadır (Ferraro, 1995; Sampson ve Raudenbush, 1999). Örneklemin sosyal / fiziksel düzensizliğe ilişkin değerlendirmeleri (TOPCEVRE) ile suç korkusu (TOPSKORK) ve suçtan korunma sosyal pratiği (TOPSPRAT) arasındaki ilişki aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 27

		TOPSKORK	TOPSPRAT
TOPCEVRE	Korelasyon	,373(**)	,467(**)
	N	183	,183

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Tablo incelendiğinde suç korkusu ve suçtan korunma sosyal pratiği ile çevresel düzensizlik algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir (p<,01). Dolayısıyla, toplumun çevresel düzensizliklere yüklediği anlam, suç korkusunu artırmaktadır. Yapılan çalışmalarda çevresel düzensizliğin bulunduğu yerlerde - kentlerde az sayıda suç işlense veya suç sayısı az olsa bile, yüksek oranda suç korkusunun olduğu tespit edilmiştir (Taylor ve Hale, 1986:162).

(B) Suç olarak damgalanan mekanlar suç korkusunu artırmaktadır.

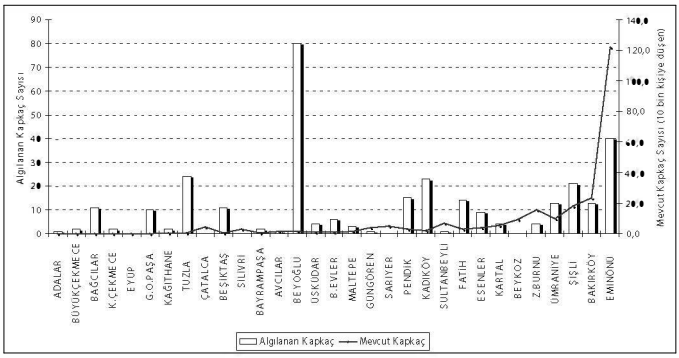
Bireyler, suça maruz kalmamak için bazı mekânlara hiç gitmemektedir. Suçların işlendiği mekanlar olarak damgalanan yerlerde özellikle belli saatlerde hiç bulunmak istenmemektedir. Bu bağlamda, araştırmada kişilere "*Kapkaçtan dolayı gitmek istemediğiniz yer var mı?*" sorusu yöneltilmiş ve %85,3 oranında bu soruya "*evet*" cevabı verilmiştir. Yani araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu, suçtan dolayı gitmediği yerlerin olduğunu belirtmişlerdir. "*Evet ise bu yerleri yazınız?*" açık uçlu soruya ise, toplam 319 ilçenin ismi katılımcılar tarafından yazılmıştır. Yazılan bu ilçelerin frekansı alınmıştır. Sonuçta resmi suç istatistik verilerinin de yer aldığı bir tablo ve grafik elde edilmiştir.

Bir sonraki sayfada yer alan Tablo 28 ve altındaki Grafik incelendiğinde; katılımcıların Bağcılar, Gazi Osman Paşa, Tuzla, Beşiktaş, Beyoğlu, Pendik, Kadıköy, Fatih, Esenler, Ümraniye, Bakırköy'e ilişkin kapkaç değerlendirmesi, meydana gelen kapkaç sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Burada dikkat çeken en önemli nokta Beyoğlu, Ümraniye ve Tuzla ilçelerinde

"algılanan kapkaç" sayısının, meydana gelen kapkaç sayısından oldukça "yüksek" olduğudur. Bu, Beyoğlu ve Ümraniye'de "suçluların ikamet ettiği" düşüncesinden; Tuzla'daki yüksek düzeydeki kapkaç algının nedeni ise, anketin Tuzla'da yapılmasından kaynaklanmaktadır. *Şu bir gerçek ki, suçlular ikamet ettiği yerde değil, kendileri açısından "cazip" alanlarda suç işlemektedirler.* Dolayısıyla toplum, bazı alanları / yerleri *"suça maruz kalma endişesiyle"* adeta *damgalamaktadır.* Hatta bu yerlerde suç sayıca az bile olsa bile, damgalama / etiketlemeden dolayı, bu yerlerden geçerken veya bu yerlerde bulunurken insanlar kendilerini güvende hissetmemektedir. Oc ve Tiesdell (1997:36) de *suçlu alanlar olarak etiketlenen yerlerde suç sayısı az olsa bile suç korkusunun yüksek olacağını* belirtmektedir ki bu araştırmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir.

Tablo 28

Kapkaçtan dolayı gidilmeyen yerler	Sıklık	%	Resmi Suç İstatistiği
AVCILAR	**1**	**,3**	**36**
GÜNGÖREN	**1**	**,3**	**148**
SULTANBEYLİ	1	,3	0
KÜÇÜKÇEKMECE	2	,6	9
BÜYÜKÇEKMECE	2	,6	0
BAYRAMPAŞA	2	,6	17
KAĞITHANE	2	,6	10
MALTEPE	**3**	**,9**	**47**
KARTAL	**4**	**1,3**	**181**
ÜSKÜDAR	**4**	**1,3**	**40**
ZEYTİNBURNU	**4**	**1,3**	**392**
BAHÇELİEVLER	**6**	**1,9**	**49**
ESENLER	**9**	**2,8**	**148**
GAZİ OSMAN PAŞA	10	3,1	14
BAĞCILAR	11	3,4	4
BEŞİKTAŞ	11	3,4	8
ÜMRANİYE	13	4,1	429
BAKIRKÖY	13	4,1	493
FATİH	14	4,4	123
PENDİK	15	4,7	112
ŞİŞLİ	21	6,6	486
KADIKÖY	23	7,2	114
TUZLA	**24**	**7,5**	**4**
EMİNÖNÜ	**40**	**12,5**	**678**
BEYOĞLU	**80**	**25,1**	**79**
Toplam	318		100,0

Yapılan görüşmelerde de katılımcıların özellikle "Beyoğlu" ve "Eminönü" ilçelerinde suça maruz kalma endişesi yaşadıklarını, bunun nedenini de "*kapkaççılar Tarlabaşında, Hacıhüsrevde, Dolapderede oturuyorlar, buraya 'polis' bile giremiyor, ben ne diye gideyim?*" şeklinde açıkladıkları gözlemlenmiştir.

(C) Suçun lokalleştiği sıcak noktalar, suç korkusunu artırmaktadır.

Gerek suç, gerekse mağduriyet açısından kentin "*sıcak noktaları*" (Miethe ve McDowall, 1993:743) bulunmaktadır ve bu yerler toplum dünyası için suç korkusu bağlamında anlam kalıpları üretmektedir. EGM (2004a:39) tarafından yapılan çalışmaya göre, kapkaç suçunun %67,8'i Cadde ve Sokaklarda meydana gelmektedir. Bu araştırmaya katılanların %52,7'si (Tablo 29), kapkaç suçunun "Sokak ve Caddelerde" meydana geldiğini düşünmektedir ki resmi suç rakamıyla benzerlik arz etmektedir.

Tablo 29

MAHALLER (LOKALLER)	Sıklık	Yüzde
Yolcu terminallerinde	4	2,7
Duraklarda	4	2,7
İstasyonlarda	11	7,4
Meyve - sebze pazarlarında	13	8,8
Parklarda	6	4,1
Banka önlerinde	10	6,8

Alış veriş merkezlerinde	2	1,4
Mağaza veya dükkânlarda	1	,7
Yolcu tasıma araçlarında	19	12,8
Sokak – caddelerde	**78**	**52,7**
TOPLAM	148	100,0

Suçun lokalleştiği bu alanlara ilişkin geliştirilen "güvensizlik" bireylerin mekan, yer veya alan duygusunu da "sahipsiz" kılmaktadır. Çünkü bu alanlarda bireyler özgürlüğü değil tedirginliği yaşamaktadır. Gündelik rutinde çok önemli bir yaşam parçasını oluşturan sokak ve caddelerin suç açısından lokalleşmesi, insanların suçtan korkmasına ve korunmak için tedbirler almasına veya tedbirleri artırmasına neden olmaktadır. Bu ise suç korkusunu yapılaştırmaktadır (Giddens, 1999a). Çünkü bireylerde, her sokağa çıkma esnasında akla gelen veya akla gelmese bile bilinçaltında bulunan, suçtan korunmak için bir takım önlem alma eğilimi sürekli olacaktır ve yapılan çalışmada da bu görülmüştür.

5. Suça Maruz Kalma Riski

Bireylerin *suça maruz kalma riski* aynı zamanda onların suç korkusunu yapılaştıran bir diğer etkileşim mekanizmasıdır. Modern insan günlük yaşama dahil olduğu andan itibaren risklerle karşı karşıya geldiğinden (Franklin, 1998), risklere bağlı olarak gelişen belirsizlikler, geleceğe ilişkin korkuyu ve kaygıyı gündeme getirmiştir (Beck, 1992; Giddens, 2004).

Bir bütün olarak toplumda kaygıları / endişeleri ve korkuları besleyen ve ontolojik güvenliği dönüştüren risk toplumu, bir insan üretimi risk olan suç ve suçluluğun artmasına ve çeşitlenmesine ve dolayısıyla da toplumda suç korkusunun artmasına neden olmuştur. Her an, her yerde herhangi bir suç türüyle karışlanma tehlikesinin yaygınlık kazanması gündelik aktiviteleri olumsuz bir şekilde etkileyen bir durumdur. Hatta bu endişe risk toplumunda sadece ulusal sınırlar içerisinde kalmamakta, ulusal sınırları aşarak işlenen suçlar "düşman nosyonunun anlamını yitirmesine" neden olmakta ve böylece riskler tüm dünya insanlarının ortak yaygın kaderine dönüşmektedir (Beck, 2002; Esping-Andersen, 2006).

Yapılan çalışmalarda, suçların yoğun olarak yaşandığı ve suç sayısı az olsa bile genel suç kaygısının olduğu yerlerde *suç mağduriyeti riskinin yüksek olduğu* görülmüş (Fagan, vd., 1987:599) ve bu durum bireyin *suça maruz kalma ihtimalini değerlendirmesiyle* doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Warr ve Stafford, 1983; Ferraro, 1995; Weatherburn, vd.1996; Lauer, 2005).

Bir kapkaç mağduru, "*Olayın etkisinden kurtulmaya çalışıyorum, korkuyorum ve korkum devam ediyor çünkü her an tekrarlayabilme olasılığı var.*" değerlendirmesinde bulunarak, bir anlamda suç korkusunu suça maruz kalma riskiyle ilişkilendirmiştir.

Yapılan araştırmada katılımcılara gelecek beş yıl içerisinde hangi suç türüne maruz kalabilecekleri ihtimali (suça maruz kalma risk algısı), suç korkusu ölçeğinin benzer öğelerini içerecek şekilde sorulmuştur[23].

Tablo 30

	N	Min.	Max.	Ort.	ss.
TOPRİSKA	184	11	55	36,38	11,635
TOPSKORK	184	11	55	41,52	11,915
Valid N listwise	184				

Katılımcıların suça maruz kalma risk algısının da (TOPRİSKA), suç korkusu (TOPSKORK) gibi yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 30).

Tablo 31

		Ort.	t	Sig.
Çalışılan İlçe	Eminönü	36,51	-,147	,883
	Tuzla	36,25		
Çalışılan Sektör	Kamu	38,20	-,2,193	**,030***
	Özel	34,48		
Eğitim	Lise ve Dengi Okul	37,29	,755	,451
	Üniversite	35,92		
Suç Mağduriyeti	Yaşayanlar	37,85	1,193	,234
	Yaşamayanla	35,67		

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

23 Suça maruz kalma risk ölçe i (T●PR SKA) de suç korkusu ölçe i (T●PSK●RK) gibi Ferraro (1995)'dan uyarlanmı tır (EK-2).

Çalışılan ilçeler açısından bu algı değerlendirildiğinde (Tablo 31), iki ilçe açısından hiçbir farklılığın olmadığı (p>,05) tespit edilmiştir (Eminönü ort.=36,51, Tuzla ort.=36,25). Oysa İstanbul'da en fazla suçun görüldüğü ilçelerden birisi Eminönü'dür. Dolayısıyla suça maruz kalma risk algısı Eminönü'nde daha yüksek olması beklenir. Suç korkusunda olduğu gibi suçun az işlendiği mekanlarda da suçun çok işlendiği mekanlar kadar suç korkusu ve suça maruz kalma risk algısı bulunmaktadır. *Çalışılan sektöre* bakıldığında ise durum değişmektedir. Kamuda çalışanlar (38,20) ile özelde çalışanların (34,48) suça maruz kalma risk algısında istatistiksel olarak önemli bir farklılık ortaya çıkmıştır. Özelde çalışanların daha fazla suça maruz kalma riskinin olduğu söylenebilir. Buna rağmen kamuda çalışanlar, özelde çalışanlara göre daha fazla suça maruz kalabileceklerini düşünmektedirler. *Eğitim durumuna* göre, suç risk algısında önemli bir farklılık yoktur(p>,05). Suç korkusunda olduğu gibi, suça maruz kalma risk algısı açısından *suç mağduriyet deneyimi* yaşamış olmak ile olmamak arasında bir farklılığın olmadığı (p>,05) tespit edilmiştir. Tüm bu veriler, suça maruz kalma ihtimalinin her yerde yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Aşağıdaki tabloda, çevresel düzensizliğin, bireylerin suça maruz kalma ihtimalini etkilediği anlaşılmaktadır(p<,001).

Tablo 32

		TOPRISKA
TOPCEVRE	Korelasyon	,297(***)
	N	183
TOPLOKAL	Korelasyon	,608(***)
	N	184

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Kişilerin suça maruz kalma algısını etkileyen en önemli unsurların başında "kentsel düzensizlik" gelmektedir. Çünkü bireyler düzensizliğe anlam yükleyerek, *"bu yerlerde her an başıma bir suç gelecek"* diye kendini ve davranışlarını ayarlamak durumunda kalmaktadır. Bu çalışmada da, *kentsel düzensizlik probleminin var olduğunu* düşünenlerin (TOPCEVRE), suça maruz kalma ihtimali / risk algısının da yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 32). "Kapkaç suçunun yerlerine" (ör.sokaklar, caddeler, alışveriş merkezleri vs.) (TOPLOKAL) ilişkin yapılan değerlendirmede, *"bu yerlerde çok fazla sayıda kapkaç oluyor"* diyenlerin suça maruz kalma risk düzeyi de artmaktadır (Tablo 32).

Suç korkusu açısından, suça maruz kalma risk algısı çok önemli bir değişkendir. Bu alanda çalışma yapan araştırmacıların çoğu, insanların suç korkusunu, algılanan suç riskinin belirlediğini dile getirmişlerdir (Ferraro, 1995; Hollway ve Jefferson, 1997). Gerçekten de, suça maruz kalma ihtimalini düşündüğümüz andan itibaren suç korkusu da beraberinde içimizde oluşmaktadır. Dolayısıyla suç korkusunu yöneten en önemli koşullardan bir diğeri risk konseptidir. Bu araştırmada da, gerek görüşmeler esnasında, gerekse anket analiz sonuçlarında, insanların suça ilişkin risk algısı veya suça maruz kalma ihtimalini değerlendirmeleriyle suç korkusu arasında bir ilişkinin olduğu gözlemlenmiş ve tespit edilmiştir (Tablo 33). Suça maruz kalma risk algısı, aynı zamanda bireyin eylemini de etkilemektedir, çünkü risk bilinci insan davranışlarının tamamını dönüştürebilmekte (Freudi, 2001), yani suçtan korunma eylemi de otomatikman devreye girmektedir.

Tablo 33

		Suç Korkusu	Suçtan Korunma Sosyal Pratiği
Suça Maruz Kalma Risk Algısı	Korelasyon	,684(***)	,572(***)
	N	184	184

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Yukarıdaki tabloda, gerek suç korkusunun gerekse suçtan korunma eyleminin suça maruz kalma risk algısıyla kuvvetli ve pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı görülmektedir(p<,001). Aşağıdaki tabloda ise suç korkusu ölçek öğeleri ile suça maruz kalma risk algısı ölçek öğelerinin ilişkisi gösterilmiştir.

Tablo 34

Suça Maruz Kalma Risk Algısı Ölçek Öğeleri	r (*)	Suça İlişkin Korku Ölçek Öğeleri
Kapkaça uğrama ihtimali	,566(***)	Kapkaça uğramaktan korku
Gaspa uğrama ihtimali	,561(***)	Gaspa uğramaktan korku
Bir malın çalınma ihtimali	,535(***)	Bir malın çalınması korkusu
Ev dışındayken hırsızların eve girme ihtimali	,534(***)	Ev dışındayken hırsızların eve girmesinden korku
Ev içindeyken hırsızların eve girme ihtimali	,558(***)	Ev içindeyken hırsızların eve girmesinden korku
Eşyaya zarar verilme ihtimali	,598(***)	Eşyaya zarar verilmesi korkusu
Silahlı saldırıya uğrama ihtimali	,570(***)	Silahlı saldırıya uğramaktan korku
Öldürülme ihtimali	500(***)	Öldürülmekten korku
Dolandırılma ihtimali	,534(***)	Dolandırılmaktan korku
Cinsel tacize / sarkıntılığa uğrama ihtimali	,638(***)	Cinsel tacize / sarkıntılığa uğramaktan korku
Tecavüze uğrama ihtimali	,605(***)	Tecavüze uğramaktan korku

(*) Spearman's rho (Paremetrik Olmayan Korelasyon), *p<,05; **p<,01; ***p<,001

Görüldüğü gibi, her düzeyde oldukça anlamlı (p<,001) ilişki ortaya çıkmakta ve suça maruz kalma ihtimali veya risk algısı yükseldikçe örneklemin suç korku düzeyi de artmaktadır(p<,001). Özellikle cinsel taciz / sarkıntılığa uğrama ve tecavüze uğrama ihtimali ile bu suçlara ilişkin korku arasından yüksek seviyelerde korelasyon dikkat çekmektedir.

Ayrıca mal varlığına ve şahsa karşı, suça maruz kalma risk algısıyla, yine mal varlığına ve şahsa karşı işlenen suçlara ilişkin korku arasındaki ilişkiye de bakılmıştır.

Tablo 35

			Suç Korkusu	
			Mal Varlığına	Şahsa Karşı
Suça Maruz Kalma Risk Algısı	Mal Varlığına	Korelasyon	,710(**)	
		N	184	
	Şahsa Karşı	Korelasyon		,580(**)
		N		183

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Kentsel ortamlarda şahsa karşı değil, mal varlığına karşı işlenen suçların sayıca fazla olması, kişileri mal varlığına karşı suça maruz kalma ihtimalini yükseltmekte, bu ise yine mal varlığına yönelik suçlara ilişkin korkuyu da artırmaktadır. Kişilerin mal varlığına ilişkin suça maruz kalma algılaması ile mal varlığına yönelik suçtan korkusu arasındaki ilişkinin derecesi, şahsa karşı işlenen suçlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Çünkü birincisinin gerçekleşme ihtimali daha yüksek orandadır.

Dolayısıyla bireylerin suça maruz kalma risk algısının yüksek olması suç korkusu düzeyini artırmaktadır. Bireyler, suç türlerine ve içinde bulundukları kentsel ortama göre suça maruz kalma ihtimali üzerinde sürekli murakabe etmekte (düşünümsel) (Giddens, 1999a) ve bu ise suç korkusunun yapılaşmasını sağlamaktadır.

6. Sosyal Sermaye

Fukuyama (2000) sosyal düzenin temelini *güvenin* oluşturduğunu ve onsuz toplumların da olamayacağını belirtmektedir. Güven konseptini de içinde barındıran sosyal sermaye, sosyal iletişim kalitesinin değerli bir servet olduğu üzerinde durmaktadır. Sosyal kapital (social capital), sermaye birikimine bağlı zenginlikten öte bir kavramsallaştırma olup[24], toplumsal olanın kurulmasında kritik bir görev ifa etmektedir.

24 Das (2004:27) sosyal sermayeyi fakirlerin kapitali olarak tanımlamaktadır.

Toplumun bozulması üzerine oluşan matemcilik, başıboş bireycilik, piyasa değerleriyle erozyona uğratılmış ilişkiler, korkuyla karışık umutsuzluk, kişiler arasındaki ilişkilerin resmileşmesi, kapitalist kentsel ortamın bireyleri yabancılaştırması, tanıdıklığın yerini yalnızlığa bırakması, sosyal sermaye konusundaki düşüncelerin temelini oluşturmaktadır ki bu durum kişiler arası ilişkilerin yapı bozumuna uğramasıyla ilgili kaygıları yansıtmaktadır (Field, 2006). Sosyal kapitalin azalması; işbirliğini, karşılıklı güveni, dayanışmayı ve yardımlaşmayı olumsuz etkilediği için[25] bir yandan suçların artmasına (Haynie, 2001) diğer yandan ise güvensizliğin yayılmasının temelini oluşturmaktadır. İnsanların birbirine duyduğu her türlü güven zenginliği olarak da ifade edilebilecek olan sosyal kapital, suçların sayıca arttığı ve buna bağlı olarak da kimsenin kimseye güven duymadığı, hiçbir yerin / kimsenin tekin olmadığı toplumsal ortamlarda zedelenmektedir.

Durkheim (1985), suçun toplumda dayanışmayı artıran bir işlevinin olduğunu savunmaktadır. Ancak hızla kentleşen modern dünyada, suç korku oluşturmakta, dayanışmadan öte, insanları yalnızlığa / bireyselleşmeye sürüklemekte ve son tahlilde insanları yalnızlaştırıp, dayanışmayı ortadan kaldırmaktadır (Liska ve Warner, 1991). Artan suç, dayanışmaya değil toplumun birbirinden kopmasına, güven ilişkilerini zedelemesine ve dolayısıyla suçlular açısından da *fırsat* oluşturmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak, sosyal sermaye, hem suçu hem de suç korkusunu doğrudan etkileyen bir durumdur.

Toplumda yazılı olmayan fakat yerleşmiş sosyal ilişkiler zenginliği özellikle metropoliten alanlarda aşınmalara neden olmaktadır.

25 2001 yılında ekonomik kriz birçok ülkede önemli sorunlara neden olmu tur. 2001 ekonomik krizinde, Türkiye'de çok sayıda esnaf iflas etmi , ancak Arjantin'de oldu u gibi dükkanların ya malanması hadisesi hiçbir ekilde olmamı tır. Uzmanlar bunu, Türk toplumunda aile ba larının güçlü olmasıyla yani sosyal kapital zenginli iyle ili kilendirmi ve zarar eden esnafa aileden – yakın çevreden destek gelmesine ba lamı lardır.

İstanbul için "*yetmiş iki milyon milletin yaşadığı yer*" tanımlaması kentin "kalabalık" oluşunu ve nüfusun "heterojenliğini" anlatması bakımdan oldukça anlamlıdır.

Yapılan görüşmelerde, "*Geçmişte de İstanbul kalabalıktı, ama sokaklarda daha rahat yürürdük. Örneğin çocuklar çantamızı taşıma talebinde bulunurlardı. Ama şimdi biz bu çocuklardan korkar olduk*", "*Karşı komşudan habersiz yaşıyoruz*", "*Kalabalıkta yalnızız*" gibi anlatımlar, nüfus *artarken*, sosyal kapitalin *azaldığını* göstermektedir.

Sokakta meydana gelen bir suç karşısında insanların "*duyarsız*" olduğunu düşünenler olduğu gibi, suç karşısında "*korkudan dolayı tereddüt yaşandığını*" düşünenler de bulunmaktadır: "*Alıp kaçıyor kadının çantasını, gözümüzün önünde oluyor bu ama arkasından gidemiyoruz. Müdahale edemiyorsun ki?*", "*İnsanlar bu durumda müdahale etsem mi, etmesem mi? diye tereddüt ediyor.*"

Gördükleri suça müdahale edilmesi veya olayın yetkililere bildirilmesi konusunda bireyler "*işin yoksa tanık ol*" atasözünü söylemektedirler. "*Kaza oluyor, kimin kaza yaptığını kimin suçlu kimin mağdur olduğunu görüyorsun, hayır şahit de olamıyorsun. Suçlu durumuna düşüyorsun da ondan. Bıktırıyorlar insanı. Nasıl olacak şimdi bu işler?*", şeklindeki anlatımlar yapılan görüşmelerde sıklıkla duyulmuştur.

Ayrıca bu tür olaylardaki "duyarsızlık suçların artma sebebi"[26] olarak da değerlendirilmektedir ki, sosyal kapital açısından oldukça önemlidir. Çünkü polis – güvenlik güçleri dışında formel olmayan sosyal kontrol mekanizması, toplumda güvenliğin tesis edilmesinin temel unsurlardan birisini oluşturmaktadır (Miethe ve McDowall, 1993: 742).

26 Suç karşısındaki duyarsızlık, suçlulara cesaret vermekte, ceza adalet sisteminde çok önemli bir işleve sahip olan tanıklık müessesinin işlememesine neden olmakta ve toplumun suçun önlenmesindeki rolü olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

İnsanlar herhangi bir suça maruz kaldığında, çevreden yardım geleceğini, dolayısıyla suçlulara fırsat verilemeyeceğini ummaktadır. Ancak araştırmaya katılanların %79,9'u, *kapkaç karşısında çevreden müdahale edilmeyeceği endişesi yaşayacağım* belirtmektedir (Tablo 36). Bir başka anlatımla, suça maruz kaldıklarında çevreden yardım geleceğini düşünmemektedirler.

Tablo 36

	Kapkaça maruz kalmam durumunda çevreden müdahale edilmeyeceği endişesi yaşarım		Yolda birisini başına Kapkaç olayı gelse hemen yardımına giderim	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	12	6,5	14	7,6
Katılmıyorum	11	6,0	21	11,4
Kararsızım	14	7,6	77	41,8
Katılıyorum	58	31,5	42	22,8
Tamamen Katılıyorum	89	48,4	30	16,3
Toplam	184	100,0	184	100,0

Herhangi bir mağduriyet ile karşılaşılması durumunda "ne de olsa birileri yardımıma koşar" beklentisi oldukça yüksektir. Ancak bu beklenti, "ya gelen olmazsa" formuna dönüştüğünde beraberinde bir endişeyi de getirmektedir.

Kapkaç mağdurları şu anlatımlarda bulunmuşlardır:

"*Çevreden müdahale edilmeyecek endişesini hep yaşıyorum. İnsanlar çok duyarsız, asla yardım etmiyorlar*", "*Yani herkes yanında adam öldürülse ben görmedim deyip geçip gidecek kadar korkuyor, duyarsız*", "*Çevreden koşan birkaç kişi oldu diye hatırlıyorum, ama sadece bakabildiler*", "*Kimsenin kimseye güveni kalmadı, altı yedi metre sürüklendim, bir vatandaş gelip de yardım etmedi, kendi gücümle kendi imkanlarımla ayağa kalktım, nasıl olacak bu hiç de iyi yere gitmiyor.*"

Bir başka mağdur ise, olay esnasında kimsenin yardım etmediğini ancak olay sonrasında etrafına kalabalık bir kitlenin geldiğini belirtmiştir.

"*Sokakta çantamdan tutmuş kapkaççı beni sürüklüyor, ama bir Allah'ın kulu yardımıma koşmuyor. Yani bu durum herkesin başına gelebilir. Ama kendisine dokunmadığı sürece 'görmesem daha iyi' şeklinde düşünülüyor. Olay bitti, adamlar çantamı kapıp kaçtı, çevremde bir insan kalabalığı oluştu. Herkes beni seyrediyordu.*"

Araştırmaya katılanların, "*yolda birisinin başına kapkaç olayı gelse hemen yardıma gitme*" konusunda "*tereddüt*" yaşadığı ve %41,8 oranında "*kararsız*" olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 36). Yani bir yandan suça maruz kalmada çevreden yardım görmeyeceği endişesi varken, diğer yandan da suça maruz kalan birisini gördüğünde yardım da bir kararsızlık hali söz konusudur. Bu durum sosyal kapitalin azaldığını göstermektedir. Suçlular karşısında *güçsüzlük*, sorulduğunda izah edilemeyen ancak toplumu birbirine bağlayan toplumdaki "güven" ilişkisini zedelemekte, dolayısıyla suç korkusu sosyal katılımdan bireyleri uzaklaştırmaktadır (Torrente, 2008).

Görüşmelerde, "*kapkaça maruz kalan birisine yardıma koşar mısınız?*" sorusuna bireyler, "*yardım etsen bir çeşit, etmesen bir çeşit kardeşim*", "*ya adam bize musallat olursa*", "*sanmam*", "*kimsenin kimseye güveni kalmadı ki, kimse yardım etmez*" şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Bu durum toplumun, suçlular karşısında düştüğü *çaresizliği / güçsüzlüğü* ifade etmektedir. Bir şeyler yapmak istendiği ancak beraberinde doğacak sonuçların "belirsizliği" olaya müdahalede önemli bir endişe kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 37

Kapkaça maruz kalmam durumunda çevreden müdahale edilmeyeceği endişesi yaşarım	TOPSKORK	TOPRISKA	TOPSPRAT
Hiç Katılmıyorum	18,33	17,83	47,33
Katılmıyorum	36,82	29,00	60,27
Kararsızım	35,21	32,50	61,00
Katılıyorum	41,57	36,10	66,22
Tamamen Katılıyorum	46,18	40,58	73,46
Toplam	41,52	36,38	67,74
	F=24,666***	F=15,970***	F=10,920***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Yukarıdaki tabloya bakıldığında; "*kapkaça maruz kalmam durumunda çevreden müdahale edilmeyeceği endişesi yaşarım*" ifadesine katılım derecesine göre "suç korkusu" (TOPSKORK), "suça maruz kalma risk algılaması" (TOPRISKA) ve "suçtan korunma sosyal pratiği" (TOPSPRAT) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır(p<,001). Kapkaç esnasında çevreden müdahale edilmeyeceği endişesi taşıyanların suç korkusu, risk algılaması ve suçtan korunma pratiği artmaktadır.

Bir suç karşısında, suç mağduru, toplumdan / vatandaşlardan yardım almak istemektedir. Yapılan bu çalışmada, suç mağduriyeti durumunda çevreden yardım gelmeyeceği endişesinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu aynı zamanda "ben de yardıma gitmem" düşüncesiyle ilişkilidir. Bunun temel nedeni, suç tanıklığı konusundaki problemlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü kentleşme ve mega kentlerin gelişmesiyle birlikte, mahalle ve buna bağlı olarak gelişen sosyal korunma ortadan kalkmakta ve sosyal ilişkilerde seçicilik eğilimi kendini iyice hissettirmektedir (Alver, 2007). Sosyal korunmanın ve mahalle kültürünün kalkmasına / bozulmasına bağlı olarak da, suçu gören vatandaşlar artık korku duydukları için olaya müdahale edememektedirler (Doster, 2005:8). Şehrin kaynaşmış

dokusu korunabildiği, komşuluk ilişkilerinin sürdürülebildiği ve sokak hayatı canlandırılabildiği sürece güvenlik sorunu azalacak veya ortadan kalkacaktır (Aran; 2006). Ancak özellikle büyük kentlerde bunu sağlamak zor olacağına göre, devreye *tanıkların ceza adalet sistemi aracılığıyla korunma güvencesi* önemli hale gelecektir. Aksi takdirde, toplumda suça / suçlulara karşı oluşan *birikim* kontrolsüz bir şekilde ortaya çıktığında istenmedik sonuçlarla karşılaşılabilir. Örneğin Eminönü'nde yapılan görüşmelerde "*Kapkaççılara hadlerini bildirdikleri*", "*Burada bir kapkaç meydana geldi, çocuğu yakaladık. Baktık ki para için yapmıyor, gerekeni yaptık*" gibi ifadelerle de karşılaşılmıştır. Suça duyulan "nefreti" veya "hoşgörüsüzlüğü" ve toplumda oluşan birikimin kontrolsüz dışavurumunu göstermesi açısında bu tür anlatımlar önemlidir. Dolayısıyla mağdura yardım etme veya Türk Ceza Yasasında "vatandaşın suçluyu yakalama ödevi" ve "tanıklık" çerçevesinde yapılması gerekenden öte, "linç kültürünün" bir çıktısı olarak "toplumsal bekçiliğe" (vigilantism) (Gambetti, 2007:7) soyunmak da başka bir "suçtur" ve "güvensizliği" daha da artıracak bir durumdur. Çünkü formel olmayan suç kontrolü, şiddeti artıran bir döngü işlevi görmekte ve bu da yine suç korkusunu etkilemektedir (Brewer, vd., 1998).

Suç, bireylerin birbirinden şüphe duyduğu bir toplumsal ortam yaratmaktadır. Bu ise doğrudan sosyal ilişkiler zenginliğini etkileyerek toplumsal bağları zedelemektedir. Kimsenin kimseye güvenemediği bir yapının oluşmasına neden olmaktadır. Son tahlilde ise sosyal ilişkilerin zayıflığı tüm güven ilişkilerini bozarak "korku, endişe veya güvensizlik" olarak yeniden tanımlanmasına temel teşkil ederek suç korkusunu artırmakta ve sosyal kapitaldeki zedelenmeler suç korkusunun yapılaşmasına neden olmaktadır.

7. Suçla İlgili Kültürel Efsanecilik

Kentsel ortamda suçların sayıca fazlalığı, suça ilişkin kentsel kültürü de etkilemektedir. Özellikle metropoliten alanlarda "*şehir*

efsaneleri" kulaktan kulağa dilin mikrobik özelliğiyle yayılmaktadır. Söylenti kaçak konuşma şeklidir ve kaynağı belli olmamasına rağmen oldukça etkili olmaktadır (Wright, 2006). Suç hakkında konuşma suç korkusunun toplumda yayılmasına ve bu konuda kamusal duyarlılığın oluşmasına neden olmaktadır (Beckett, 2007:3). Beck'e (1992) göre de günlük yaşamın anlamını belirleyen söylem kalıpları bile (felaket söylemi) risk toplumunun gelişini anlamamıza olanak vermektedir.

Bir olaya tanıklık edenden veya suça maruz kalandan dinlenilen "suç olayları" hemen hemen her ortamda anlatılmaktadır. Çünkü gündelik rutin, suç olayı ile kesintiye uğramış, Gofmannın (1959) anlatımlarıyla "sahne bozulmuş"tur. Dolayısıyla kişiler açısından her zaman benzer şekle akıp giden yaşam dünyasının "anormal" bir durumla bozulmaya / kesintiye uğraması, normal olmayan durumun başkalarına anlatılması / paylaşılması isteğini doğurmaktadır.

Türk toplumu'nun korku kültürüyle sosyalleştiği ve bunun temelinde de toplumun devamlı korkutularak yönetilmesinin bulunduğu belirtilmektedir (Cüceloğlu, 2008). Kültürel atmosfer, gerçeği araştırmamaya ve okumadan ziyade "söylentiye" inanmaya yatkınsa, "anormal" durumun olduğundan daha fazla gösterilerek anlatılması ve hatta bunun bir efsane haline gelerek dilden dile dolaşması kaçınılmaz olmaktadır. Mitler; bir kültürün, doğanın ya da gerçekliğin herhangi bir yanını açıklamak ya da anlamlandırmak için geliştirilen öyküler / hikayelerdir (Fiske, 2006). Atasözleri, şehir efsaneleri, gerçekte olup olmadığı belli olmayan korkutucu hikayeler, tarihsel süreç içerisinde oluşan ve bireylerin yaşam dünyasında önemli anlamlar (iyi ve kötü) üreten moral yargılardır (Oldfield, 1981). Korku içerisinde olan bir toplum, güvenlikle ilgili en temelsiz bir iddiayı bile ciddiye almak durumundadır. Furedi (2001:33) korku kültürünü şöyle özetlemektedir:

"Teoride her şey mümkün olduğu için, teorik risklerin ardı arkası kesilmiyor. Birbirimize anlatıp durduğumuz korkunç rivayetler toplumdaki huzursuzluğun göstergesi. Bu rivayetlerin çoğu... uyarı niteliğinde. 'Dikkatli ol!' emri, tahayyülümüze hakim olmuş durumda. (Korku kültürü), toplumun risk almaktan duyduğu korkuya dairdir...güvenlik konusu da yaşadığımız paranoyayı ortaya çıkaran kültürel dinamikler...korkularımızı üreten dinamiklerin ortak olduğunu savunuyorum. Korku kültürünün amacı günümüz toplumunun neden olağanüstü güvenlik saplantısı içinde olduğunu açıklamaktır."

Görüşmelerde "birbirimize anlatıp durduğumuz suçla ilgili korkunç rivayetler" veya "şehir efsaneleri" dinlenmiştir. *Suçla ilgili korkutucu rivayetler veya hikayeler duyuyor musunuz*? sorusuna bir kişi, "*oldukça çok hangisini anlatayım?*" şeklinde cevap vermiş ve bu ifadeden de anlatılan hikayelerin ne denli fazla olduğu anlaşılmıştır. Bu efsaneler zamanla "şehir efsanesine" dönüşerek her yerde anlatılabilmektedir ve görüşmelerin birisinde anlatıldığı gibi "*arkadaşlar veya dost sohbetlerinde suç olayları muhabbet konusu*" olduğu ifade edilmektedir. Yapılan mülakatlarda ilginç *suç hikayeleri* dinlenmiştir:

"*Kapkaççılar bir kadını çarpmışlar. Oradan geçen birisi de kapkaççıları gördüğünü söylemiş. Kapkaççıları gören adam ertesi gün Tarlabaşında bir evde ölü bulunmuş*", "*Küçüklükten beri suçla ilgili efsaneler duyuyoruz. Hani Kasımpaşa canavarı, herkesi öldürürmüş. Benzer rivayetleri şimdi de duyuyoruz. Kapkaççılar işi o kadar azıtmış ki kadının kulaklarından küpeleri kapıp kaçmışlar. Doğru mu? bilmiyorum ama anlatılıyor. Hatta geçen biraz da esprili bir şekilde şunu anlattı arkadaşın birisi. Hırsızlar eve girmişler, girdikleri evde yaşlılar varmış, yaşlılara acıyıp onlara para bırakıp çıkmışlar*", "*Tabi kadını kesmişler götürüp gömmüşler, şimdi eskiden anlatıldığında daha dikkat çekiciydi, şimdi çok doğal geliyor. Şimdi kimin kolunu kesmişler, kime bir şeyler*

yapmışlar, işte sokak ortasına birisinin başını atmışlar okuyoruz, o kadar normal ki", "*Kapkaççılar kadını kaçırmışlar kolundaki bileziği kadının kolunu keserek almışlar. Açıkçası bunları ben küçükken de çok duyardım.*"

Bu anlatımlarda bulunanlara "*gerçekten olmuş mudur bu olay?*" diye sorulduğunda "*yani böyle anlatıyorlar*" şeklinde cevap verdikleri gözlemlenmiştir.

Bu tür "korkutucu rivayetler" toplumun "paniğe kapılmasına" neden olmaktadır. Korkulu rivayetler, insanların kaygı ve korkularını artırmakla kalmamakta; bu rivayetler var olan korkuları iyice güçlendirip, insanların yaşam biçimlerini değiştirmektedir (Freudi, 2001:11). Bu tür efsaneler suça maruz kalma risk algısını önemli ölçüde belirlemekte ve toplumda suç korkusu, korku kültürü içerisinde varlık bulabilmektedir (Lauer, 2005:154).

Araştırmada katılımcıların %70'i *suçla ilgili duyduğu korkutucu rivayetlerden dolayı paniğe kapıldığını* belirtmiştir. İstatistik analizine göre *suçla ilgili duyulan korkutucu rivayetlerden dolayı paniğe kapıldığı* ifadesine katılım düzeyi arttıkça, suç korkusu (TOPSKORK), risk algısı (TOPRISKA) ve suçtan korunma pratiği de (TOPSPRAT) önemli oranlarda artmaktadır (p<,001). Tabloya baktığımızda, suçla ilgili duyulan rivayetler, örneklemi her açıdan endişelendirmekte ve çeşitli tedbirler geliştirmelerine neden olmaktadır.

Tablo 38

	TOPSKORK	TOPRISKA	TOPSPRAT
Hiç Katılmıyorum	19,00	18,50	46,00
Katılmıyorum	34,17	32,00	61,89
Kararsızım	36,32	33,88	66,24
Katılıyorum	43,41	36,30	65,26
Tamamen Katılıyorum	48,55	42,84	78,18
Toplam	41,52	36,38	67,74
	F=31,736***	F=16,506***	F=16,736***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Ayrıca kadınların erkeklere göre bu paniği daha fazla yaşadığı saptanmıştır. Hatırlanacağı üzere cinsiyet açısından kadınların; suç korkusu, suça maruz kalma risk algısı ve suçtan korunma sosyal pratiği erkeklere göre daha fazlaydı. Bunun sebebi, sosyalizasyon sürecinde "erkekler ağlamaz" (Groof, 2007) gibi kadınların erkeklere göre kültürel olarak aşırı korunaklı veya kontrol altında yetiştirilmesiyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Jennet, 2003:34).

Yapılan görüşmelerde; "*Kız çocukları korumasız*", "*kızlar erkeklere göre suçtan daha fazla zarar görüyor*", "*Çocukların belli saatlerde evde olması şart, hele hele kız çocuğuysa akşam ezan okunmadan mutlaka evde olmalı. Ben erkek çocuğumun bile hava kararmadan evde olmasını istiyorum. Kızlar çok daha dikkat etmek zorunda.*" gibi anlatımlardan da *kültürel* olarak suçtan kadınların daha fazla korunaklı yetiştirildiği anlaşılmaktadır. Bir başka anlatımla kültürel olarak daha fazla korunma stratejisi geliştirilen kadınlar erkeklere göre suçtan daha fazla korkacaktır. Çünkü suçtan korunma sosyal pratiği suç korkusunu yeniden üretmektedir.

Sonuç olarak kültürel kimi kodlar da suç korkusunu belirlemekte, suçla ilgili anlatılan her türlü "efsane" / "hikaye" suç korkusunu da artırmakta ve suç korkusunun yapılaşmasına neden olmaktadır.

8. Ceza Adalet Sistemi

Ceza adalet sistemleri, cezalandırıcı, onarıcı ve suçlara karşı sıfır tolerans gibi farklı yaklaşımlardan oluşmakta ve ülkelerden ülkeye değişim göstermektedir (Fattah, 1997; Sokullu, 2005; Değirmenci, 2008). Bu yönüyle de "sert" ve "yumuşak" ceza yasalarının varlığından söz edilebilmektedir. Ayrıca polisiye yaklaşımlar da ceza adalet sistemindeki bu farklılıklara göre şekil almakta yani değişim göstermektedir. Bu çerçevede ise; suç öncesi, suç sonrası, toplum destekli polislik, problem çözümlü polislik, kamu düzeni

polisliği, delil odaklı polislik gibi farklı polislik perspektifleri bulunmaktadır (Kavgacı, 1997; Polat, 2003; Gürer, 2004; Braga ve Weisburd, 2006; EGM, 2007). Dolayısıyla ceza adalet sistemleri suç ve suçluya yaklaşımı belirleyen en önemli mekanizmadır. Bizim ceza adalet sistemimizin temel yaklaşımına göre, mağdur devlettir ve suçla mücadeleden sorumlu da devlettir. Araştırmaya katılanların %85,8'i kapkaçın azaltılmasında "devletin sorumlu" olduğunu düşünmektedir (Tablo 39) ki bu durum ceza adalet sisteminin genel prensiplerleriyle örtüşmektedir. Aynı zamanda bu durum, toplumdaki beklentiyi de yansıtmaktadır.

Tablo 39

	Sıklık	Yüzde	TOPSKORK
Hiç katılmıyorum	7	3,8	18,14
Katılmıyorum	14	7,7	31,29
Kararsızım	5	2,7	37,40
Katılıyorum	51	27,9	39,84
Tamamen katılıyorum	106	57,9	45,28
Toplam	183	100,0	41,44
			F=16,635***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Toplumsal beklenti kapkaçın çözülmesi gerektiği yönündedir ve örneklem sorunun çözümü olarak "devleti" görmektedir. Bir mağdur, "*sonuçta kapkaçı Türkiye'de ben sonlandıramam*" diyerek devletin ilgili birimlerinin üzerine düşeni yapması gerektiğini düşünmektedir. Bu beklenti sadece kapkaç için değil tüm suçlar için geçerli olduğu görüşmelerde ifade edilen bir durumdur. Çünkü insanlar suç probleminin çözümü konusunda doğal olarak kendilerinin *çaresiz* olduğunu belirtmektedirler. Suç özelinde devletten de kastedilen şey *adalet sistemi* ve *polistir* ve buralarda görülen *zafiyet* doğrudan suç korkusunu beslemektedir.

Yukarıdaki tabloya baktığımızda, kapkaçın azaltılması devletin sorumluğunda olduğuna katılım derecesi arttıkça suç korkusu da artmaktadır ve bu istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığı göstermektedir ($p<,001$). Bu durum, suç karşısında "çaresizlik" arttıkça suç korkusunun da artacağı anlamını taşımaktadır. Toplum suç karşısında "devletin ilgili mekanizmalarının" devreye girmesi gerektiğini düşünmektedir. Suçluların etkin bir şekilde cezalandırıldığının görülmesi, toplumun devlete ve adalet sistemine olan inancını artırırken; suçlulukla etkin bir şekilde mücadele edilememesi, adalet sisteminin iyi çalışmaması, af uygulamaları, insanların hukuk devletine ve adalete olan inançlarını kaybetmelerine neden olmaktadır (Demirbaş, 2005:37). Bu inancın kaybolması doğrudan doğruya suç korkusunu artırarak onu yapılaştıran bir etkileşim mekanizmasına dönüşmektedir.

Adalet Mekanizması

Kavram olarak adalet görecedir, fakat hukuk sistemi ve kanunlar adaleti somutlaştıran en önemli unsurlardandır (Güriz, 2001). Dolayısıyla burada bahsedilen "adalet" hukuk ve özelde ise ceza adalet sistemidir. Her hukuk sorununda veya uyuşmazlığında varolan hukuk düzeni içerisine bir çözüm bulunması ve bu çözümün de adalete uygun olması istenir veya beklenen bir durumdur (Çeçen, 2003).

Türkiye'de ceza adalet sistemi sanık / suçlu odaklıdır ve her koşulda mağdur devlettir. Dolayısıyla mevzuat hükümleri sınık ve sanık haklarını, hükümlülerin cezalandırılma usul ve şekilleriyle doludur. Ancak mağdur hakları çok az düzenlenmiştir. Sokullu (1999:160) mağdurun haklarının düzenlenmemiş olmasını eleştirmekte ve "Karşısında koskoca örgütlenmiş devlet ve onun kovuşturma organları olan sanığa her türlü desteği sağlayan sistemimizde, artık madalyonun diğer yüzünde bulunan suçun mağdurunu

da dikkate almalıdır. Sanığa gösterildiği gibi mağdura aynı özenin gösterildiğini söylemek oldukça güçtür" tespitinde bulunmaktadır.

Örnekleme "*adalet sistemi mağdurların haklarını koruyor*" cümlesine katılım derecesi sorulmuş ve bu tablolaştırılmıştır.

Tablo 40

	Sıklık	Yüzde	TOPSKORK
Hiç Katılmıyorum	74	40,4	46,59
Katılmıyorum	57	31,1	41,81
Kararsızım	32	17,5	40,56
Katılıyorum	8	4,4	33,13
Tamamen Katılıyorum	12	6,6	16,58
Toplam	183	100,0	41,49
			F=27,722***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Araştırmaya katılanların %71,5'i adalet sisteminin mağdurların haklarını korumadığını düşünmektedir. Yapılan bu çalışmada "adalet sisteminin mağdurların haklarını koruyor" ifadesine katılım derecesine göre örneklemin suç korku düzeyinin istatistiksel olarak farklılık oluştuğu da anlaşılmaktadır (p<,001). Adalet sisteminin mağdurların haklarını korumadığını düşünenlerin suçtan daha fazla korktuğu görülmektedir. Ayrıca, adalet sisteminin mağdurların haklarını korumuyor düşüncesi arttıkça suç korku düzeyi, suçtan korunma sosyal pratiği ve suça maruz kalma risk algısı da artmaktadır.

Mağdurlarla yapılan görüşmelerde de en *çok adalet sisteminden şikayet ettikleri*, suçluların ellerini kollarını sallayarak adliyeden çıktıkları, suçluların cezasız kaldıkları ve adalet sisteminin suçlulardan yana olduğu şeklinde anlatımlarda bulundukları gözlemlenmiştir. "*Devletin çivisi çıkmış*" veya "*adalete güvenimiz yok*", "*suçlular cezasız kalıyor*", "*mağdursan bir de devlet mağdur*

ediyor", "*bu suçu işleyenleri nasıl serbest bırakıyorlar anlayamıyorum*", "*mağdurların hakları yok ki*", "*şimdi suçlar artıyor değil mi? sebebi ne? cezaların yok denecek şekilde olması. Çok kısa bir sürede tekrar topluma karışıyor olmaları. Şimdi ben ürkmeyim de kim ürksün!*", "*Başıma bela almak istemiyorum*", "*Mahkeme aşamasında beni hakimin yanında tehdit etti, bu cesareti nereden alıyor bilmiyorum ama can güvenliğimden endişe ettiğim için şikayetimden vazgeçtim*", "*Pardon kimi kime şikayet edelim. Ne şikayeti? Kimi kime şikayet etmem gerekiyor*", "*Kapkaç ya da benzeri suç örgütlerinden birisi tarafından mimlendiğimde ya da beni rahatsız eden bir olay karşısında beni koruyacak bir makam ya da kuruluşun olduğuna inanmıyorum. Mahkemeler geç çalışıyor. Dava sonuçlanana kadar suçlular dışarılarda dolaşıyor. Şikayetçi olduğum bir kişiye karşı polis ya da savcılık tarafından korunacağıma kesinlikle inanmıyorum. Şikayetçi olduğun için daha fazla taciz edilme riskim çok yüksek. Şikayetçi olmam, bir sonuç çıkmıyor. Sadece ben karakollarda süründüğümle kalıyorum*", "*Şimdi ben davacı şikayetçi oldum, ama tedirginliğim daha da arttı. Bir şeyler yaparlar mı? Bana bilemiyorum, şimdi bu adamlar az yatar çıkarsa ben korkuyla yaşayacağım. Ne bileyim ki ne yapmaz bu adamlar.*", "*Adalet bizden yana değil gibi, bizi anlamıyorlar yani, benim bu düzen içerisinde şikayetçi olmam bir nevi kendi kendimi tehlikeye atmam demek, şikayetçi olsam belki gidip çocuğuma zarar verecekler, bunlar çete*!" gibi cümleler tüm görüşmelerde sıklıkla ifade edilmiş ve "adaletsizlik duygusunun" (Yücel, 2001:137) insanların korkularını artırdığı gözlemlenmiştir. Çünkü adaletsizlik duygusu kişileri riskli ortamlarda yaşadığı düşüncesini ve suç korkusunu artırmakta, bu ise suçtan korunmak için bireyleri ekstra tedbirlere zorlamaktadır. Benzer anlatımlar Tolan (2005:8) tarafından da aktarılmıştır:

"Taksim'de gündüz vakti üç çocuk etrafımı sararak kapkaç yaptılar. Bu olay ile ilgili Cumhurbaşkanlığı'na bile yazı yazdım.

Beyoğlu Karakolu'na giderek şikâyette bulundum. Ancak ben karakoldan çıktıktan sonra benimle beraber getirilen kapkaççılar da hemen arkamdan serbest bırakıldılar. Aynı yolda yürüdük yine..."

Kapkaç özelinde bu konu değerlendirildiğinde araştırmaya katılanların %95,7'si bu *suça karışanların ağır bir şekilde cezalandırılması* gerektiğini düşünmektedir. Bu cümleye aşağıdaki tabloda, "*Hiç katılmıyorum*" diyen *bir kişinin* bile çıkmadığına dikkat edilmelidir.

Tablo 41

	Sıklık	Yüzde
Katılmıyorum	2	1,1
Kararsızım	4	2,2
Katılıyorum	31	16,8
Tamamen Katılıyorum	147	79,9
Toplam	184	100,0

Yapılan çalışmalar, suç korkusunun arttığı toplumsal ortamlarda bireylerin daha fazla cezalandırma talep ettiklerini göstermektedir (Torrente, 2008). Bir başka söylemle, ***toplumda cezaların artması gerektiği düşüncesi yaygınsa, suç korkusunun da yaygınlığından*** söz edilebilir. Yapılan görüşmede kapkaç mağdurlarının, suçlulara karşı hiçbir toleranslarının kalmadığı gözlemlenmiştir:

"Keserdim. Çünkü onlar virüs gibi geliyor bana", "Ben onu (kapkaççıyı) Taksime asardım, öldürmezdim ama, jiletle her tarafını kanatırdım, onlar acımıyorsa Allahım beni affetsin, tuza da bastırırdım, Allah dedikçe, Allah mı o insanın emekli maaşını çalarken neredeydiniz der tekrar tuza basardım. Madem Allah'ı biliyordunuz da ne diye bu işlere karışıyorsunuz derdim", "Bana bunu yapanı yakalasam yemin ederim parçalarım. Vallahi parçalarım."

Bu anlatımları da nicel verideki *kapkaça karışanların ağır bir şekilde cezalandırılması gerektiği* düşüncelerini doğrular niteliktedir.

Toplum suç işleyenlerin "*cezasız kalmaması*" gerektiğini düşünmektedir. Ancak diğer yandan görüşmelerde *suçluların cezasız kaldığı* ve *aramızda dolaştığı* düşüncesi ifade edilmiştir. Bu ise bir yandan "*suçluların etrafta dolaştığı*" düşüncesiyle diğer yandan "*suç işlese bile bir şey olmuyor*" kanaatiyle birleşerek doğrudan suç korkusunu artırmaktadır.

Türkiye'de ceza adalet sistemi mağdurların haklarını korumamakta, bu ise mağdurun ceza adalet sistemi içerisinde aktif bir rol almasını etkilemektedir (Değirmenci, 2008). Birçok ulusal tarihte "suç mağdurlarının kriminal hukuk sürecindeki durumları" geniş bir şekilde değerlendirilmemiştir (Karmen, 2001:15). Türkiye'de de durum bundan farklı değildir. Çünkü ceza adalet sistemi mağdurdan daha çok suçun / suçluluğun belirlenmesi olarak görüldüğünden ceza hukuku, davalı – devlet arasındaki tartışmayla sınırlı kalmıştır (Koca ve Üzülmez, 2004:141). Mağdurlar ise bu tartışmada, sadece potansiyel görgü tanığı olarak önemli olmuşlardır. Ceza adalet sistemi, hakları ihlal olan mağduru dikkate almamış ve bu durum mağduru ceza hukukunun "unutulan öğesi" (Değirmenci, 2008:34) veya "suçun pasif süjesi" (Soyaslan, 1998:208) olarak görülmesine neden olmuştur.[27]

Mağdurların hukuk sürecindeki bu izolasyonu, Batı hukuk sisteminde özellikle 20. yüzyılın son otuz yılında değişmeye başlamıştır. Özellikle 60'lı ve 70'li yıllarda artan suçlardan dolayı mağdurlar, ceza adalet sisteminde etkili olmaya başlamış ve günümüzde uluslar arası sözleşmelerde de kabul gören mağdur hakları oluşturulmuştur (BM, 1985). Çünkü suç oranlarının yükselmesinin

27 Suç ma durlarını konu edinen "ma dur biliminin" de çıkı noktası ma durlar de il, gerçek suç sayılarını ö renmek, yani suçtur. Suçun çe itli nedenlerle adli makamlara yansıtılmaması ve siyah sayıların bir nebze de olsa ortadan kaldırılması amacıyla kriminoloji alanında "viktimoloji (ma dur bilimi) ara tırmaları" yapılmaya ba lanmı tır (Block, 1989:3; Sokullu, 2004:85; Be e, 2006:76). Dolayısıyla suç ma durlarımn gündeme gelmesi modernli in radikalle ti i dönemde suç sayılarında artı ların olmasından kaynaklanmı tır denilebilir.

anlamı, suç mağdurlarının, mağdur ailelerinin, mağdur yakınlarının, dostlarının da rakamsal olarak artması anlamı taşımaktadır (Karmen, 2001).

Batı dünyasında suç mağduriyetinin artan suçlarla birlikte iyice belirginleşmesi, bu konuda olumsuz deneyimlerin niceliksel olarak artması / çeşitlenmesi, suç mağdurlarının tecrübe ettikleri kötü durumlara ilişkin kamu duyarlılığının gelişmesi, sosyal bilimlerde de "problem" alanı olarak görülmesine neden olmuş, mağdur adeta yeniden keşfedilmiştir (Sokulu 1999; Bahar, 2006; Değirmenci, 2008:35). Türkiye'de ise mağdur henüz keşfedilebilmiş değildir. Çünkü Türkiye'de sanık ve mağdurlara ilişkin politikalar birey veya toplumsal koşul ve beklentiler gözetilerek / değerlendirilerek yapılmamaktadır (Bahar, 2006). Durum ceza adalet sistemine yansıdığı gibi bir bütün olarak kanunlara da yansımakta, bireyin yaşadığı mağduriyetlerde bile "devletin mağdur olduğu" hakim görüş benimsenmektedir. Son çıkarılan Türk Ceza Yasasında (2006) mağdurlara yönelik düzenlemelere gidilmiş olsa bile, "kanunun ruhunda" (Montesqieu, 2004) bireyin değil devletin özne konumunda olduğu görülmekte ve bireysel suç mağduriyetlerinde de genel olarak "kamunun zarara uğratıldığı" şeklinde düşünülmektedir / yorumlanmaktadır. Bireye yönelik işlenen suçları (cinayet, tecavüz, hırsızlık gibi) bile devlet genel aflar kapsamında değerlendirebilmektedir. Çünkü bireysel suçlardan "devlet" zarar görmüştür, yine aynı devlet cezalandırma görevini yapmıştır ve belli aralıklarla da olsa suç işleyenleri "serbest" bırakabilme tekelini kendinde görmek durumunda kalmıştır.

Suç mağdurlarının korunması ve adaletin sağlanması ceza adalet sisteminin en önemli amaçlarındandır (Jahic, 2005:168'den akt Gerçek, 2006:85). Ancak, sanık ve şüpheli hakları gelişmesine karşın, bireysel hakların gelişmemesi mağdurun bireysel olarak hakkını savunamayacağı tezini beslemiş ve ceza adalet sisteminde "mağdur hakları" her seferinde ihmal edilmiştir (Sokullu, 1999).

Kâğıt üzerinde mağduriyet yaşayan devlet, "gerçek mağduriyeti" de fulûleştirmiş, dolayısıyla gün yüzüne "sanıklar" çıkmıştır. Suç olgusunun tarafları "suçlu" ve "devlet"tir (Gerçek, 2006:81) ve suçu işleyen kişi (fail) aktif, mağdur konumunda bulunan devlet ise pasif taraftır (Demirbaş, 2002:406). Son tahlilde, "mağdurun, ceza adalet sistemindeki konumu tartışmalı bir sorun olarak karşımıza çıkmakta" (Bahar, 2006:3) ve "suç olgusunun iki tarafından birini oluşturan mağdur bu ilişkide her seferinde unutulmaktadır"[28] (Gerçek, 2006:84).

Bu unutmaya bağlı olarak mağdurların ceza adalet sistemi tarafından korunamaması doğrudan doğruya suçlulardan endişeyi beraberinde getirmektedir. Beyoğlu'nda kapkaça maruz kalan bir avukatın anlattıkları oldukça dikkat çekicidir: "*Neden olmadım, adalet sistemimize güvenmediğimden dolayı olmadım. Çok iyi biliyorum ki adamlar en fazla iki yıl hapse giriyorlar. Çocuk oldukları için ceza almıyorlar. Bunlar beni mahkeme safahatında tanıyacaklar, adresime ulaşacaklar sonra da uğraş dur. Asıl insanı korkutan şeyler bunlar bence... evet suçtan dolayı korkuyorsumuz. Ancak bunlar bir yere kadar, adalet sistemimiz mağdurların haklarını korumadığı için asıl düşündüren şey dava sonrasından sonra size ve mal varlığınıza karşı yapılacak muhtemel saldırılar.*"

Sonuç olarak, adalet sisteminin suç mağduruna yaklaşımına bağlı olarak suçlulardan endişe hali değişiklik arz etmektedir. Şayet adalet sistemi mağdurları korumuyor veya böyle bir algı toplumda mevcut ise, insanlar suçtan korkar hale gelmiş demektir. Adaletsizlik, güvensizlik algısının en önemli belirleyenlerinden birisi olarak belirginleşmektedir.

28 Ceza adalet sisteminde ma durun "önemsenmeyi inin" en güzel göstergelerinden bir di eri de polis istatistiklerinde ma durun "yer almayı ı"dır (Morris ve Reilly, 2003). Suç ma durları polis tarafından çe itli nedenlerden dolayı not – rapor edilmemekte / kayıt altına alınmamaktadır (Greenberg, vd., 1979; Gottfredson ve Hinderlang, 1981). Türkiye'de ma dur verilerinin sa lıklı olmadı ı polis yetkililerince de dile getirilmektedir.

Polis Mekanizması

Modern dünya; rekabet, güvensizlik ve şiddetin kol gezdiği bir dünyadır ve Leviathan güvenlik arzusunu temsil eden politik bir bedendir. Bu politik beden, insanların kendi rızalarıyla şiddet kullanma ve öldürme haklarını egemene devretmeleriyle, devlet Weber'in (1985) tarif ettiği gibi, şiddet kullanma meşruiyetine sahip bir tekel haline gelmiştir (Yakut, 2006:51-52).

Modernite öncesi süreçte, güvenlik dahil bir çok kamu hizmeti yerel unsurlarca veya hükümet dışındaki gruplarla (feodal bey – aşiret reisi, kanaat önderi vs.) yerine getirilmiş, ancak çok önemli bir problemle (örneğin ayaklanma gibi) karşılaşıldığında devreye ordu / asker girmiştir (Gillis, 1989; Bayley ve Shearing, 2001; Ergut, 2001; Bal, 2003; Ergut, 2004).

Modernite ile birlikte ve sonrasında, güvenliğin sağlanmasında yere unsurlar pasifleştirilmiş (Giddens, 2005d:12) ve güvenliğin sağlanması için polis teşkilatları kurularak güvenlik yönetiminin merkezileşmesine gidilmiştir (Gills, 1989:309). Türkiye'de de bu merkezileşmeye bağlı olarak 10 Nisan 1845 tarihinde polis teşkilatı kurulmuştur (Ergut, 2004). Ayrıca güvenliğin merkezileşmesi, yerel öğelerin keyfi uygulamalarını da sonlandırmıştır. Bununla birlikte güvenliğin devlette merkezileşmesine bağlı olarak toplumun "gözetlendiği" veya "modern hapishaneye" dönüştüğü yönüyle de tartışma alanları oluşmuştur (Giddens, 2000b).

Şiddet kullanma tekeli veya tahakküm araçlarının devlette merkezileşmesi, modern devletin de önemli problemli alanına dönüşmüştür (Bayley ve Shearing, 2001). Çünkü amaç şiddeti azaltmakken, şiddetin devlet kuruluşlarında tekelleşmesi şiddeti yücelten bir durum olarak değerlendirilmektedir (Neocleous, 2006). Dolayısıyla modernliğin radikalleştiği dönemde, şiddet uygulamaksızın toplumda şiddetin nasıl azaltılabileceğidir? temel soru halini almıştır (Çağla, 2006:46-47).

İşte bu noktada polislik kritik bir noktada bulunmaktadır ve adeta devlet ile toplum arasında bir tampon oluşturmaktadır. Gerek diyalektiğin "karşıtların birliği ilkesi" (Kasapoğlu ve Ecevit, 2004a) gerekse Giddens'ın (1999; 2005b) "*çift yönlülük*" kavramsallaştırması çerçevesinde, polis örgütsel yapısı hem sınırlayan hem de olanak veren; hem dayatan hem de nefes aldıran; bir yandan kanunları uygulamak için baskı oluşturan diğer yandan emniyet sübabı görevi gören ve bu yüzdende devletin inşasında aktif rol alan konumdadır (Neocleous, 2006).

Suçların artmasından daha çok *kamu düzenin sağlanması amacıyla* kurulan polis teşkilatının (Liska, vd., 1981; Gilles, 1989; Ergut, 2004) *çift yönlü işlevi* çok yönlü olarak değerlendirilebilir (siyasal iktidar ile toplum; suçlu ile mağdur gibi). Belki de polisin en önemli çift yönlü özelliklerinden birisi, bir yanda toplumda güveni sağlarken, diğer yanda ise suçluları caydırması yönüyle sembolik bir anlamı olmasıdır (Kul, ve Tayfun, 2008; Aktaş, 2008).

Tarihsel süreç içerisinde polis; kamu düzeni bozulduğunda veya suç meydana geldiğinde görev almaktayken; devletin / siyasal iktidarların topluma nüfuz etme araçlarından birisi olması yönüyle de sosyal sorumluluk işlevinin bir gereği olarak kamu düzeni bozulmadan / suç meydana gelmeden de önleyici faaliyetler yapmaktadır (Kasapoğlu ve Kul, 2008). Yeni dönemde geleneksel toplumsal yapıların çözülmesine bağlı olarak polisten talep edilen konular artmış ve en önemli beklenti ise kamu düzeninin bozulmadan suçun önlenmesi olmuştur. Ayrıca, özellikle Amerika'da 1960'lı yıllarda siyah-beyaz ayrımının yükselmesi ve polislerin siyahlara yönelik şiddet uygulaması, siyahların merkezi otoritenin denetiminden uzaklaştırmış bunun üzerine devlet mekanizması siyahların taleplerinin de dinlendiği bir polislik modeli olan "toplum destekli polislik" modeli oluşturmuştur (Pase, 1990; Peak ve Glensor, 2004). Ancak Türkiye'de polislik alanında yapılan uygulamaların çoğunluğu, tarihsel – toplumsal gerçeklikten

öte *yukardan belirlemecilikle tayin edilen yöntemleri içerdiği* burada ifade edilmelidir.

Sonuç olarak toplumun gündelik yaşamı, polislik pratikleri tarafından etkilenmektedir. Çünkü siyasal süreçte toplumsal düzenin inşasında polis her dönem ve her toplumda önemli bir işlev görmüştür (Neocleous, 2006).

Toplum taleplerinin de esas olduğu polislik yaklaşımları (örneğin toplum destekli polislik), günümüzde daha etkili güvenlik hizmetinin veya kamu düzeninin sağlanmasında önemli olduğu düşünülmektedir (Crank, 1997; Jordan ve Zager, 2001). Bu yaklaşımın temelinde toplumda *güvenlik kaygısını* düşürmektir ve uygulamaya konulan polisiye taktikler (*devriye gezdirilmesi, tepe lambalarının açılması / kapatılması, mağdurlarla diyalog, suç önleme / mücadele yöntemleri, vatandaşla diyolog, çevresel düzensizlik, vs.*) suç odaklı olmaktan çok toplumun genelini ilgilendiren ve suç korkusunun azaltılmasına ve kamu güvenliğinin sağlanmasına hizmet eden uygulamalar bütünüdür (Walklate, 1998).

Yeni polislik yaklaşımları Türk Polis Teşkilatı'nın da kendisine uyarladığı görülmektedir (EGM, 2007). Ancak, -aktarmacılığa bağlı olarak- adapte edilen polisiye taktiklerin toplum odaklı olmaktan çok *suçlu odaklı* olarak algılanıp uygulandığı görülmektedir. Batı literatüründe herhangi bir polisiye taktiğin uygulamaya konulma amacı çoğu kez Türkiye'de farklı yorumlandığı gözlemlenmektedir. Bir başka anlatımla, bir ülkede geliştirilen polisiye taktiğin amacı sorgulanmadan aynen ülkemizde uygulanabilmektedir. Örnek olarak polis arabalarında tepe lambasının açılması verilebilir. Batıda bu uygulama, suçlulardan çok vatandaşa yönelik yapılırken, ülkemizde bu uygulamanın neden yapıldığının net bir cevabı bulunmamaktadır. **Dolayısıyla bilinçsizce yapılan polisiye taktikler, toplumda suç korkusunu artırmaktadır.** Aşağıda; *devriye hizmetleri, sabıkalılarla görüşme, polis söylemi* ve *kamu oyu oluşturma* başlıkları, alan araştırmasında ön plana çıkan konular olduğu ve örnek olması açısından verilmiştir.

1. Devriye Hizmetleri

"Sokakta görünen polis" ile "görünmeyen polis" algısı toplum açısından önemlidir. Sık görünen polis kimi zaman toplumda *sistematik duyarsızlığa*[29] neden olabilirken, kimi zaman da *suçu* hatırlatan bir sembole dönüşebilmektedir. Görüşmelerde *polisin sık sık devriye gezmesi gerektiğini* düşünenler olduğu gibi, *polisin suçu hatırlattığını* söyleyenler de bulunmaktadır. Örneğin görüşmelerden birinde ilginç bir tespit yapılmıştır. "*Bir yerde çok polis varsa bu yer daha mı güvenliklidir sizce? Eğer bir yerde çok polis varsa oradan tüyün. Çünkü orada suç var ki polis buraya gelmiş demektir.*" Dolayısıyla uygulanan taktiğin sonuçları üzerinde her zaman akıl yürütmek gerekmektedir.

Yapılan araştırmada katılımcılara, "*sokakta devriye gezen polis görüp görmedikleri ve devriye gezen polis gördüklerinde kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri*" sorulmuştur. Katılımcıların %65,7'si *sokakta devriye gezen polis gördüğünü* ifade etmektedir. Ancak devriye gezen polis aynı zamanda bir takım anlam kodları da içermektedir. Bu anlam kodlarından bir tanesi de "güven" yayıp yaymadığıdır.

Tablo 42

	Sıklık	%	TOPSKORK
Hiç Katılmıyorum	37	20,2	48,68
Katılmıyorum	34	18,6	44,71
Kararsızım	34	18,6	40,88
Katılıyorum	37	20,2	40,86
Tamamen Katılıyorum	41	22,4	33,41
Toplam	183	100,0	41,49
			F=10,517***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

29 Her gün yenilen aynı yemek bir müddet sonra bıkkınlık hissi oluturur. nsan zamanla durum, olay ve olgulara kar ı duyarsız hale gelir ki buna sistematik duyarsızlık denilmektedir.

Yukarıdaki tabloda katılımcıların %38,8'i *sokakta devriye gezen polislerin güven yaydığı* düşüncesine katılmazken, %42,6'sı kendisini güvende hissettiğini ve %18,6'sı da bu duruma "kararsız" kaldığını belirtmiştir. *Sokakta polis görüldüğünde kendini güvende hissedenlerin suç korkusu azalmaktadır.* Bununla birlikte sadece devriye hizmeti yapmak değil, vatandaşın güvenlik algısına yönelik etkili devriye hizmeti yapmak gerekmektedir. Yapılan çalışmalarda devriye hizmetlerinin; suç aydınlatma, suçlu yakalama ve toplumdaki suç korkusunun azaltılmasında etkisinin olmadığının tespit edildiği de burada belirtilmelidir (Kelling, vd., 1974). Bayley (2006:10) ise üniformalı ve yaya devriyenin suç korkusunu azalttığını, halkın kendisini daha güvende hissetmesini sağladığını ancak suçu önlemediğini düşünmektedir.

2. Sabıkalılarla Görüşme

Yapılan görüşmelerden birinde, *polisin hırsızlarla işbirliği içinde olduğu* ifade edilmiştir. Bu husus, polislere sorulmuştur. Polisler bunun bir taktik gereği yapıldığını ifade etmektedir ve eklemektedirler: "*Hırsızlıktan dolayı içeriye girmiş çıkmışlarla görüşmelerimiz oluyor. Onlardan kimin yapabileceği bilgisi alınıyor, bir çeşit istihbarat toplanıyor. Bu ise hırsızla işbirliği yaptı şeklinde algılanabiliyor.*" İşte burada durulması gereken nokta toplumsal algıdır ve polisin önceden suç işlemişlerle / sabıkalılarla görüşmesini vatandaş suçlularla işbirliği yaptığı şeklinde yorumlamaktadır ki bu durum veya bu algı suç korkusunu artırmaktadır. Dolayısıyla görüşme için bir yöntem belirlenmesi gerekmektedir.

3. Polis Söylemi / Polis İmajı

Suç karşısında polisin "elimiz kolumuz bağlı ne yapalım" gibi acizlik oluşturan söylem ve tutumu toplumda suç korkusunu artırmaktadır. Araştırma süresince yapılan görüşmelerde en çok dile getirilen konulardan birisi, "*polislerin eli kolu bağlı bunu polisler*

ifade ediyor, şimdi polisler bir şey yapamıyorsa suçlulara biz ne yapabilelim ki" şeklindeki ifadeler olmuştur.

"Polislerin çaresizliği tavırlarından anlaşılıyor", "Polisler çok iyi ilgilendi, ancak suçlunun yakalanmama ihtimali olduğunu söylediler", "Polisin eli kolu bağlıysa biz ne yapalım?", "Polisin elinden geleni yaptığını düşünüyorum ama yeterli olmadıklarını da düşünüyorum. Şimdi polislerden sık sık da elimiz kolumuz bağlı cümlesini duyuyoruz o daha da korkutuyor." , "Hacıhüsrev'de, Güven caddesine ve Turan caddesine polisler gidebiliyor mu? polis diyor ki ben soruyorum buralara girebiliyor musunuz? Onlar diyor ki biz ekiple iki kişi olmamıza rağmen giremiyoruz diyor. O öyle derse ben vatandaş olarak nasıl gidebilirim ki? oradakiler de diyor ki buraya memurlar giremez diyorlar."

Polislerin yetkisinin olup olmadığı bu kitabın konusu dışındadır. Polisin "yetkimiz yok", "bizler ne yapabiliriz" gibi söylemleri toplumda güvensizlik algısına neden olmaktadır. Bu söylem, polis birimlerine mağdur sıfatıyla gelen kişiyle başlayan ve yayılan, sonradan da korku dalgasına dönüşen bir anlatımdır. Özellikle polis açısından "mağdurun" sadece bir "tutanak" olarak algılanmaması gerekmektedir. Mağdura yaklaşım ve kullanılacak cümlelere dikkat edilmesi, suç korkusunu azaltacaktır. Mağdurlarla yapılan görüşmelerde, mağdurların *olaydan çok polis merkezinde yaşadıklarını* anlattığı dikkatlerden kaçmamıştır. Dolayısıyla mağdura yaklaşım yöntemi ve söylem önemli hale gelmektedir.

Bir suç mağduru "*evime geldiler ve parmak izi aradılar, sağa sola toz döktüler. Bunlar devletin benimle ilgilendiğini göstermesi açısından beni inanılmaz memnun etti. Sonra çıkarken 'bey amca bundan bir halt çıkmaz', ifadesini kullandı. O an keşke kulaklarım duymasaydı dedim ve inanın çok üzüldüm*" demiştir.

Suç ve sonrasındaki gelişmelerde gerek suçun doğrudan doğruya mağdurları, gerekse dolaylı mağdurları, polislerin / yetkililerin söylemlerine / açıklamalarına değer vermektedirler. Araştırmaya katılanların, %78,4'ü, kapkaçtan korunmak amacıyla "*yetkililerin uyarılarını dinledikleri ve gereken önlemleri aldıkları*" tespit edilmiştir.

Dolayısıyla yetkililerin verdiği bilgilere insanlar önem vermektedirler. X İl Emniyet Müdürünün *"...il emniyet müdürüyüm sokakta gezemiyorum"* (Cumhuriyet Gazetesi, 2005a) , Y İl Emniyet müdürünün *"Kapkaçın arkasında terör örgütü var"* (Yeni Şafak Gazetesi, 2005) açıklamaları oldukça çarpıcıdır. Bir yanda toplumda "emniyet müdürü bile sokakta güvende değil" algısı oluşurken diğer yanda kriminal bir vakıa "terörize" edilmiştir. Hatta görüşmelerde şu anlatımlara dikkat çekicidir: *"Emniyet müdürünün, şöyle bir açıklaması oldu dedi ki kapkaçın arkasında pkk var veya terör örgütleri var. Şimdi ne diye uğraşayım ben yani öyle değil mi? Siz uğraşır mısınız?"*, *"Emniyetten, kapkaçı yapanların terörle bağlantılarını duymuştum."*

Dolayısıyla bireyler polislerin bu tür açıklamalarından / söylemlerinden daha fazla korkmakta ve kendilerini daha çok güçsüz hissetmektedirler.

4. Kamuoyu Oluşturma

Suç ve suçluluk konusunda kamuoyunda bir duyarlılık oluşturulması gerekmektedir. Ancak bunun miktarı, hangi yöntemlerin kullanılması gerektiği ve kimler tarafından nerede / ne zaman yapılması gerektiği gibi noktalar önemlidir. Suç konusunda toplum bilgilendirilmelidir ve *hatta bir miktar suç korkusu da gerekli* olabilir. Aşırıya kaçmayan suç korkusu, vatandaşın kendi önlemini almasını sağlayabilir. Roché (1993:10) güvensizlik duygusu / suç korkusu kamu güçleri tarafından bilinçli olarak kullanıldığını söylemektedir. Ancak hali hazırda var olan suçla ilgili kamuoyunun sağlıklı olmadığı gözlemlenmektedir.

Örneğin, "Kapkaç'ın arkasında terör örgütü var" açıklaması suçla mücadelede kamusal duyarlılığı artırmak amacıyla kullanılan polisiye bir yöntem olarak değerlendirilebilmektedir. Oysa ki niyetlenilmiş bu eylemin istenmedik / planlanılmamış / düşünülmemiş sonucu (Giddens, 1999a) toplumsal suç korkusudur. Benzer şekilde Gaziantep'in Nizip İlçesinde belediye hoparlörlerinden

yapılan anonslarla suçlu takibinin yapıldığı bir televizyon kanalı haberlerinden öğrenilmiştir.

"Gaziantep'in Nizip ilçesinde belediye hoparlörleri suçlu takibi için kullanılıyor. Emniyet Müdürlüğü zanlılar ve şüpheliler için anons yaptırıyor, eşkal ve plaka bilgileri ilçe sokaklarında yankılanıyor." (NTV, Haber Bülteni, 03/06/2007)

Belediye anonsuyla yapılan bu tür "suçlu" arama taktiğinin amacı suçluları yakalamadır ve hatta etkili bile olabilir. Ancak hesap edilmeyen nokta ilçenin sokaklarında suçluların eşkal bilgilerinin yankılanıyor olması bir yandan her yerde suçlu var düşüncesini etkileyerek toplumda suç korkusunu artırmakta, diğer yandan da toplumsal bekçiliği tetikleyerek herkesin herkesi suçluymuş gibi algılamasına neden olabilmektedir.

Güvenlik veya suç konusunda kamuoyunda duyarlılık oluşturmak için yayınlanan dergilere veya polisin dağıttığı broşürler bakıldığında, yine toplumun geneli ve suç korkusu hesap edilmeden bu işlemin yapıldığı görülmektedir. Yayınlanan dergilerde "*tanımadıklarınıza hiç güvenmeyin*" başlıklı yazılar kaleme alınması[30] veya dağıtılan broşürlerde "*Suça karşı alınması gereken önlemler*" gibi uygulamalar / yaklaşımlar toplumda suç duyarlılığını artırırken (Giddens, 2000c:212), diğer yandan suç korkusunu da etkileyebileceği düşünülmelidir. Suçun yoğun olmadığı yerlerde dağıtılan broşürler toplumda "acaba bir problem mi var?" algısını oluşturmaktadır. Durup dururken oluşturulan bilinçsiz kamuoyu duyarlılığı suçtan korkmaya neden olacaktır.

30 Kaleme alınan yazılardan bir örnek: "Türkiye'nin büyük kentlerinde, ama en başta İstanbul'da yaşayanlar, artık sokaklardan korkuyor...Biraz geç kalan yaz mevsiminin ilk sıcaklarında sokaklara dökülen kadın ve erkeklerin adımları ürkek... Kalabalıklara karışmaktan pek hoşlanmıyorlar; bu onları rahatsız ediyor artık, korkutuyor... Neden derseniz, yanıt çok açık; artık yürüdükleri yollar güvenli değil. Büyük kentlerde bir tür terör kol geziyor: Kapkaç..." (Türk Polis Dergisi, 2005:22)

TÜRKİYE POLİS

Kozmetik ürün pazarlamacısı gibi, ev ev dolaşarak, hediye ürün seçmeleri için parfüm koklatıp insanları bayıltanlar; önce dışarıdan anteni bozup sonra da "Yenge, beni abi yolladı, televizyon arızalıymış" diyerek tamirci gibi evi soyanlara kadar çeşit çeşit üçkağıtçı... En az bunlar kadar başka yaratıcı yöntemler de var...

Siz siz olun...

Tanımadıklarınıza hiç güvenmeyin!

Kendi koca evlerine döndüklerinde kapı tanının aralık olduğunu farkederler. Temkinli bir şekilde kapıyı iten erkek, evin içindedolaşanbiryabancı görür. Gayetşıkbirtakımelbisegiymişeelinde telsiz olan bu kişiye kim olduğunu sorduklarında, adamsıvıl polis olduğunusöyler vehızlı hareketlerle uzaktan birkimlik kartı gösterir.

Evsahiblerine "Evinize hırsız girdiğiyolundakomşularınıztarafından ihbar aldık, evi kontrol etmeye geldim" diyenyabancı, "Beyefendi; aşağıda, sokağın köşesindeekip otomuzvar. vakit kaybetmedensiz ekip otosuna gidip şikayet dilekçesi doldurun..." der.

Erkek hızla aşağıyainer. Yabancı, "Hanımefendi sizde varsa kıymetlieşyanızıveyaparanızıversanları kontrol edin" der. Kadınhemen altın bileziklerinin ve diğer kıymetli eşyalarının bulunduğu yerdeişe sevinçle "Neyse hâlâyerinde duruyorlar.." demesiyle; yabancı, kadının gafasına ağırbirşeyle vurur ve yerî belli olan altın, para ve zînet eşyalarını alıp hemen kaçar. Bu arada koca ekip otosunu bulamayıp aynı hızla eve dönmüştür. Eve geldiğindekarısını yerdebaygınıyatıyor bulur. Bütün kıymetli eşya da çalınmıştır.

Büyükide özetlikle bayanlara... Yaşlı hanım yorgun argın bir taksiyebiniyorve çantasınısolyanına koyuyor. Bir rehberdenikten sonra şoföregidecekleri istikameti söylüyor. Birkaç dakikasonra çantasından kağıtmendili almak üzere elini uzatıyor ki çantayokl Önce bir sağa-so-

Ayrıca, bir önceki sayfada yer alan broşürün bir yüzünde "Mal Canın Yongasıdır! Yankesicilik ve Dolandırıcılığa Karşı Alınacak Önlemler" başlığı varken diğer yüzünde "*Değerli Eşyalarımızı Sigortalatmayı Unutmayınız*" ifadesi bulunmaktadır. Bu broşürü *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliğinin* finanse etmesi oldukça anlamlıdır. Çünkü polis kamuoyunda suça karşı bir duyarlılık oluştururken, aynı zamanda toplumda suç korkusu oluşmakta ve bu durum da vatandaşın güvenlik sigortası yaptırma eğilimini artırmaktadır. Sigorta firmaları da bu durumdan tabir doğruysa yararlanmaktadır. (Bu konun ayrıntısı "Metalaşma" başlığında anlatılacaktır.)

Zaman zaman suç konusunda kamuoyunu bilinçlendirmek için görüntüler çekilmekte ve medya aracılığıyla da topluma seyrettirilmektedir. Polis memurları tarafından canlandırılan kapkaç'ın senaryolu filmin, her kapkaç, hatta her suç olayından sonra televizyonlarda sıklıkla gösterildiği araştırma süresince gözlemlenmiştir. Kapkaçın nasıl yapıldığını gösteren ve televizyon ekranlarında da korku filmi eşliğinde verilen görüntünün fotoğraf karesi aşağıdaki resimde gösterilmiştir.

Yukarıdaki fotoğraf karesi "gerçekleşmiş bir suç olayının görüntüleri" olmasa bile toplumda gerçek endişeye dönüşebilmektedir. Sonuç olarak yapılan bu tür uygulamalar maksadı aşarak istenilmeyen sonuçlara neden olabileceği her zaman düşünülmelidir.

Ayrıca suç korkusu ile polise duyulan güven arasındaki ilişki üzerinde de durmakta fayda vardır. Polise olan güven / memnuniyet ile suç korkusu arasında bir korelasyon vardır (Yin, 1980:500; Mirkeu, 2002:164; Oc ve Tiesdell, 1997:38; Torrente, 2008:11). Örneğin, polisin baskıcı tutumu suç korkusunu artırmaktadır (Taraciuk, 2004).

Türkiye'de polise güven konusunda yapılan çalışmalar mevcuttur. 1998 yılında yapılan kamuoyu araştırmasında polis teşkilatı en güvenilir kurumlar arasında ikinci sırada (Gallup, 1998), 2007 yılında yapılan bir başka araştırmada ise yine polis teşkilatı en güvenilen kurumlar arasında ikinci sırada yer almıştır (Metropoll, 2007). Son yapılan çalışmalarda polis teşkilatının en güvenilir kurum olduğu belirtilmektedir (Metropol, 2009 ve 2010). Suç korkusu açısından polis imgesi önemli "anlam" kalıpları üretmekte (Kul ve Tayfun, 2008), *polisin geliştirdiği taktiklerde bu anlam kalıplarına dikkat etmesi gerektiği yapılan bu araştırmada ortaya çıkan bir durumdur.*

Polis mekanizması başlığını kısaca toparlayacak olursak; suçla mücadele etme amacıyla farklı polisiye yöntemler kullanılmaktadır. Ancak bu yöntemler toplumsal duyarlılığın, mağdurun merkeze alınmadığı tamamen suçla odaklı olduğu gözlemlenmekte / anlaşılmaktadır. Devriye hizmetlerinden, polisin kuracağı güvenlik kameralarına ve kişisel güvenlik için dağıtılan broşürlere varıncaya kadar uygulamaya konulacak polisiye taktiklerin olumsuz sonuçları dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde toplumda, suçtan daha önemli hale gelen suç korkusu artacaktır. Sonuç olarak, suç korkusunun yapılaşmasında toplum dünyasının polis algılaması, polise duyulan güven ve polisiye taktikler / yöntemler belirleyici olmaktadır.

9. Politika

Suç korkusunu yapılaştıran bir diğer etkileşim mekanizması ise siyasetçilerin suç konusundaki politik yaklaşımları ve söylemleridir. Çünkü suçla mücadele politikalarının yürütülmesinden birinci derecede hükümetler sorumludur. Uluslar arası alanda politikacılar, korkunun kışkırtılmasında etkilidirler ve korku yaratan söylemleri şiddet ve çatışma ortamı oluşturmaktadır (Khan, 2007). Benzer şekilde ulusal bazda ise güvenlik problemi siyasallaştırılmakta ve önemli bir politik araç haline dönüştürülmektedir (Roché, 1993:10). Albini'ye (1987) göre politikacılar suçla ilgili korku dalgası oluşturan mitler üzerinden siyaset yürütmektedir.

"1997 mayısında Yeni İşçi Partisi'nin başa gelmesinden beri panik politikası sistematik ve kurumsal bir hâl almıştır. Güvenlik, her bakımdan, Yeni Britanya'nın temel değeri haline geldi. Başta hükümetin politikaları olmak üzere her türlü girişimin güvenlik gerekçesiyle meşru kılınması mümkün." (Freudi, 2001:23)

Politik güç elde etme amacıyla, politikacılar değişik muhalefet yöntemleri seçebilmektedirler. Bu yöntemlerden bir tanesi de "suçla" ilgili olanıdır ve Türkiye'de tüm siyasal partilerin eylem planlarında "suçla mücadele" ve "toplumsal güvenliği sağlama" vadi / sözü bulunmaktadır. Partiler, iktidar olduklarında toplumsal güvenliğe önem vereceklerini, suç problemini çözeceklerini veya terör gibi olayların üstesinden geleceklerini seçmenlerine duyurmaktırlar.

Dünyada, suçlulara karşı "sıfır tolerans" gibi sert yaklaşım benimseyip, "suça karşı savaş" ilan ederek iktidar olan (Glasauer, 2006) siyasi partiler veya liderler bulunmaktadır (Örneğin, New York Belediye Başkanı Giuliani). Bunun en güzel örneklerinden biri, Amerika'da California eyalet valisi olan Arnold Shwanazeger'dir. Seçim sürecinde sıklıkla "suçlulara taviz yok" açıklamaları yapmış ve benimsediği bu tutum seçimi kazanmasında etkili olmuştur. Benzer şekilde Sarkozy'nin de seçim döneminde toplumda

güvensizlik algısının yüksek olduğu ve bunun aşağıya çekeceğini ifade ettiği gazetelerde yayınlanmıştır. Böylece oylarını %10 yükselttiğini düşünenler bulunmaktadır. Aynı zamanda sahibi olduğu güvenlik şirketiyle de zengin olduğu ifade edilmektedir. Fransız gazeteci Etienne (2002) şu tespitlerde bulunmaktadır:

"Hızla yaklaşan seçimler için, büyük kuruluşlar, demokrasinin ışığı olan oy üzerine sıkıntı verici bir şeyi koymaktadırlar: KORKU. Bu kuruluşlar, seçmen vatandaş daha fazla güvenlik alması 'pardon' güvenliğe oy vermesi için son aylarda geniş reklam kampanyaları organize ettiler. Banliyölerdeki suçluluk üzerine röportajlar, okullardaki şiddet üzerine açık oturumlar, tırmanan yeni suç, polislerin sıkıntısı üzerine araştırma... televizyonlarda olduğu gibi, basında da yaşlılara saldıran, küçük çocuklara şantaj yapan, ev kadınlarının yolunu kesip soyan, küçük esnafı mahveden kargaşa gibi haberler herkesi boğmakta. Fransız Cumhuriyetinin İçişleri Bakanı Sarkozy suç istatistiklerini yayınladı ve bu reklam bütün gazetelerin baş sayfasında yer aldı. Liberation 29 Ocak Salı günü "Rahatsız Eden Suçluluk Rakamları", La Depeche du Midi "Suçluluk:Tehlikeli Nokta" başlıklarını kullandı. Libe ise farklı olarak "Zorla Oluşturulan Korkutan Rakamlar" diyerek, içişlerinin halkı korkuya boğduğunu ve halka çözüm için "oy sandığının" yolunu gösterildiğini vurguladı."

İngiltere'de 1964 yılı seçim kampanyasında, Goldwater, "sokaklarda işlenen suçları" propagandasının en önemli parçası olarak kullanmış (Furedi, 2001), ABD'de ise 1968 yılında Richard Nixon da seçim kampanyasında kanun ve düzen vurgusu yapmış, "suçluya geçit yok" diyerek suç korkusu ilgili siyasi teknikleri politik avantaj için kullanmıştır (Warr, 2000).

Çünkü politikacılar suç korkusuna bağlı olarak "mağdurları politik bir cephe olarak görmektedirler" (Karmen, 2001), suç korkusunu politik bir araç olarak değerlendirmekte (Warr, 2000) ve özellikle güvensizlik algılaması açısından incinebilir durumda

olanların oylarını talep etmektedirler. Özellikle tutucu politikacılar suç ve suça ilişkin kaygı hakkında konuşmalar yapmaktadır (Glasauer, 2006). Hatta kimi zaman, suç konusunda "alt siyaset" (Beck, 2005:164) de yapıldığı (örneğin, bilinçli olarak suç sayılarının olduğundan daha fazla sunulması) gözlemlenmektedir. Sonuç olarak, suç ve suç korkusunu politikacılar politik bir malzeme olarak kullanmakta (Lee, 2001; Beilharz, 2004; Hörnqvist, 2004), son tahlilde ise suç korkusunu tekrar üretmekte veya yapılaştırmaktadır.

Araştırmada katılımcılara, "*politikacıların, aşağıdaki konulardan hangisiyle ilgili yaptıkları açıklamalar sizi en fazla endişelendiriyor?*" sorusu yöneltilmiş ve verilen cevaplar tablolaştırılmıştır.

Tablo 43

	Sıklık	Yüzde	TOPSKORK	TOPSPRAT
Diğer Belirtiniz	12	7,1	45,42	71,58
Suç Konularında	61	35,9	45,08	75,26
Çevre Konularında	25	14,7	44,96	68,32
Eğitim Konularında	16	9,4	39,50	65,87
Dış Politika Konularında	8	4,7	38,88	51,63
Sağlık Konularında	21	12,4	36,14	61,81
Ekonomi Konularında	27	15,9	34,89	58,44
Toplam	170	100	41,55	67,65
			F=4,184***	F=6,733***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Araştırmaya katılanların, **%33'2'si suçla ilgili konularda**, %14,7'si ekonomi konularında, %13,6'sı çevre konularında, %11,4'ü sağlık konularında, %8,7'si eğitim konularında, %4,3'ü dış politika konularında ve %6,5'i diğer konularda (hiç birisine güvenmiyorum, savaş, vs.) politikacıların yaptığı açıklamalardan endişe duymaktadır.

Politikacıların suçla ilgili yaptığı açıklamaların örneklem tarafından fazlasıyla dikkate alındığı görülmektedir ve bu endişeye neden olmaktadır. Tablo incelendiğinde, politikacıların "suç konusunda" yaptığı açıklamalardan endişe duyanların hem suç korku düzeyi (TOPSKORK), hem de suçtan korunma sosyal pratiği (TOPSPRAT) yüksek çıkmıştır.

Politikacıların; "*İstanbul'da her yer de kapkaçılar var*", "*bugün vatandaşlarımız sokakta huzurla gezemiyor*", "*Terör belasını hükümet azdırdı*" gibi açıklamalarına rastlanmaktadır. İktidar partisi "*biz iktidara geldikten sonra kapkaç azaldı*", "*herkes evinde korku duymadan yaşayacak, herkes başını yastığına güvenle, suçtan korkmadan koyacak*", "*hükümetimizin önceliği güvenliğini sağlamaktır*", "*terörle mücadelemiz kararlılıkla sürecek*" diyerek muhalefet partilerinin söylemlerine karşı söylem geliştirmektedirler. Kimi politikacılar ise iktidar olduklarında "*15 gün içinde İstanbul'u suçluların elinden teslim alacağını ve terörü de altı ayda bitireceğini*" ifade ederek, toplumdaki genel suç kaygısı üzerinden politika yapmaktadır.

Bu çalışma 22 Temmuz 2007 yılında yapılan genel seçimlerin hemen öncesinde yapılmıştır. Görüşmeye katılanlardan kimisi, suç / güvenlik ile ilgili yapılan vaatleri inandırıcı bulmamaktadır. Ancak çoğunluk, politik partilerin "güvenlik" sorununa (özellikle terör) yaklaşımına önem vermektedir.

"X partisi iktidar olduğunda suçlulara af olmayacak", "Y partisinin aflarından sonra suç arttı", "Z partisi AB yasalarını çıkardı, bundan cesaret alan suçlular da iyice azıttı, AB Yasaları saçmalığı başladığından beri suçlar arttı", "M partisinin lideri zaten polis, iktidara geldiğinde öncelikle suçla ilgili konulara el atacağından oyumu ona vereceğim", "Son dört senedir suçlar aldı başını gitti. T hükümet olduktan sonra suçlar azaldı. Oyumu onlara vereceğim.", "Kim gelirse gelsin, sağcısı mı solcusu mu ben onu anlamam, hükümet tez elden bu konuyu ele almalı.", "Son

zamanlarda açıkçası AA'nın suçla ilgili çıkışlarına önem veriyorum, yani değer veriyorum. Bildiğim kadarıyla da parti programına suçla ilgili şeyler koyan bir o var bir de X partisi...", "Şimdi seçim olduğu için bazı politikacıları kapkaçı falan gündeme getiriyor. Bu tür haberlerin hükümete muhalif gazeteler tarafından bilerek yapıldığını düşünüyorum. Yoksa suçu hangi iktidar artmasını ister?"

Dolayısıyla siyasal partiler, iktidar aracı olarak suçu ve buna bağlı gelişen suç korkusunu seçim malzemesi olarak kullanmaktadırlar. *Ülkede suçların arttığı insanların sokakta ve evde endişe halinde olduğu, kimsenin kimseye güvenemediği, ülkenin bölündüğü gibi hususlar politikacılar tarafından gündeme getirilmesi aynı zamanda toplumda suç ve suç ile ilgili genel endişe konusunda hassasiyet / duyarlılık oluşturmaktadır.* Partiler bu duyarlılık üzerinde oy almaya çalışmakta veya politik söylem geliştirerek iktidar olmak / muhalefet yapmak istemektedir. Bu duyarlılığı sağlamak ve devam ettirmek için kullanılan en önemli araç kuşkusuz medyadır. Markantonatou (2005:138), partilerin medyayı kullanarak suçla ilgili propaganda yaptıkları, böylece hem partilerin, hem de medyanın kamudaki suç korkusunu şekillendirdiğini belirtmektedir. Lodziak (2003:12), partilerin en önemli propaganda araçlarının televizyonlar olduğu ve medyanın mesajları insanları aldatmaya yarayan kandırmaca bir dille ilettiklerini belirtmektedir. Türkiye'de medyanın suçla ilgili yaptığı haberlerin, *benimsenen politik tutumla* doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin haberlerde verilen suç sayıları ile realitedeki "suç sayıları" aynı değildir. Aynı olmadığı gibi medyanın benimsediği politik tutuma göre de suçlar, "azaldı" veya "arttı" olarak gösterilebilmektedir. **Toplum, her iki durum da gerçeği öğrenememektedir.** İktidar yanlısı medya suç sayılarının azaldığını belirtirken, iktidar karşıtı medya yayınlarında suçların yüksek oranlarda arttığını söylemekte veya yazmaktadır.

02 Temmuz 2007 tarihinde bir televizyon kanalı suçların %70 arttığı belirtilirken, 14 Temmuz 2007'de ve 19 Temmuz 2007 tarihinde ise farklı iki televizyon kanalı ise suçların azaldığını seyircisine duyurmuştur:

"Türkiye nereye koşuyor sayın seyirciler. Her geçen gün suç oranları artıyor ve Türkiye yaşanmayacak bir hale geliyor. Öyle ki hırsızlık olaylarından tutun da Kapkaça kadar bir çok suç geçen yıla göre neredeyse iki kat arttı. 2005 yılı ile 2006 yılının karşılaştırıldığı rapora göre 2006 yılında hakaret, kavga, dövme, yaralama gibi 320 bin olay yaşandı. Hırsızlık, kapkaç ve mala karşı olayların sayısıysa 463 bin oldu. Böylece geçen yıl polisin istatistiklerine geçtiği olay sayısı toplam 784 bin oldu. 2006 yılında 2000 cinayet işlendi, bunlardan %72'si aydınlatıldı, %12'sinin zanlıları belirlenirken, %16'sı faili meçhul kaldı. Geçen yıl 482 cinayetle İstanbul ilk sırayı alırken bunu İzmir, Ankara, Adana ve Gaziantep izledi. Hırsızlık olaylarında 61 bin olayla Adana ilk sırayı aldı. Bunu 60 bin olayla İstanbul izledi. Bankadan hırsızlık olayları ise %28 arttı. Büyük şehirlerde patlayan kapkaç olayları 2006 yılında 12 bin olarak gerçekleşti. Yani bir önceki yıla göre %70 arttı. Aydınlatılma oranı 2005'de %32 iken, 2006 yılında bu oran %19'a düştü. Kapkaçta İstanbul yine birinci sırada. İstanbul, Diyarbakır, İzmir, Antalya ve Mersin izledi." (Cine5, Ana Haber Bülteni, 02/07/2007)

"İstanbul'da suç oranı büyük ölçüde düştü. İstatistiklere göre her zaman birinci sırayı alan Kapkaç olayları

geçen yıla göre %52 azaldı. Yankesicilik olaylarında ise bu oran %41 oldu. Emniyet yetkilileri bu sevindirici olayı iki faktöre bağladı. İşte o faktörler ve istatistikti bilgiler. Yapılan araştırmalar İstanbul'da meydana gelen suç oranlarında büyük düşüşler yaşandığını ortaya koydu. Emniyet kayıtlarına göre vatandaşın korkulu rüyası haline gelen kapkaç olayları geçen yıla oranla %52 azaldı. 2006 yılının ilk altı ayında 1295 kapkaç olayı meydana gelirken, bu yıl sadece 628 kapkaç olayı yaşandı. Bu sevindirici rakamlar, hırsızlık, gasp, yankesicilik gibi suçlarda da kendini gösterdi. Gasp ve hırsızlık oranlarında geçen yıla oranla %30 azalma yaşanırken, vatandaşı canından bezdiren yankesicilik suçlarında bu rakam %41 oldu. 2006 yılının ilk altı ayında 4 bin 499 yankesicilik olayı meydana geldi. Bu yılın ilk altı ayında emniyet kayıtlarına geçen rakam 2 bin 754'dü. Peki ne oldu da bu sevindirici rakamlar ortaya çıktı. Emniyet yetkilileri ortaya çıkan sonuçları iki önemli faktöre bağladı. Bunlardan biri tanıtımını içişleri bakanı Osman Güneş ve emniyet genel müdürü Oğuz Kaan Köksal'ın yaptığı güven timleri projesi. (TGRT Haber, 14/07/2007)

"Ankara'daki suç oranları azalmaya başladı. Geçtiğimiz yılın ilk altı ayına göre kapkaç olayları %39 oranında azaldı. Hırsızlık oranlarında ise %12'lik düşüş yaşandı. Ankara emniyet müdürlüğü geçen yıl bir çok olaya imza atmıştı. İşte bu başarı suç oranlarına da yansıdı ve Ankara'daki rakamlarda gözle görülür bir azalma oldu. 2006 yılının ilk altı ayı ile 2007 yılının ilk altı ayına ait veriler karşılaştırıldığında mala karşı işlenen suçlarda %16, oto hırsızlıklarında %11, ev ve iş yeri hırsızlıklarında %12'lik ve herkesin korkulu rüyası haline gelen kapkaç olaylarında ise %39'luk bir azalma görülüyor. Ankara genelinde bütün suç

olaylarına bakıldığındaysa bir önceki yıla göre %7'lik bir azalma göze çarpıyor. Bu yıl ve 2006 yılının ilk altı ayının rakamsal bilgileri şöyle. 2006'da mala karşı işlenen suçlar 15028'ken, 2007 yılında bu sayı 12500, 2006 yılında 243 kapkaç olayı yaşanırken 2007 yılında bu sayı 148, 2006 yılında 11727 hırsızlık olayı yaşanırken, 2007 yılında bu sayı 11330, 2006 yılında 2405 oto ve otodan hırsızlık yaşanırken, 2007 yılında bu sayı 2226 oldu. (KanalA, Ana Haber Bülteni,19/07/2007)

22 Temmuz genel seçimler öncesi ve sonrası tarihlerde yayınlanan suçla ilgili haberlerde önemli değişikliklerin olduğu da gözlemlenmiştir. NTV'de 01 Temmuz 2007 tarihinde suçlarda büyük bir artış olduğu söylenirken, yine aynı haber kanalında 26 Kasım 2007 tarihinde suçlarda %50 oranında azalma olduğu haberleştirilmiştir.

"Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre geçen yıl Türkiye'de, hırsızlık, gasp ve kapkaç olaylarında büyük artış yaşandı. Türkiye'de işlenen cinayetlerin ise %72'si aydınlatılabildi. Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı polis sorumluluk bölgesinde 2006 yılında meydana gelen olayları bir rapor haline getirdi. Rapora göre gasp olayları bir önceki yıla göre %26, hırsızlık ise %52 arttı. Bu suçlardaki aydınlatma oranı ise %12'ye geriledi. Büyük şehirlerin önemli sorunlarından kapkaçsa büyük artış gösterdi. Geçen yıla göre kapkaç %70 düzeyinde arttı. Rapora göre ayrıca polis sorumluluk bölgesinde 2066 cinayet işlendi. Bunlardan %72'si aydınlatıldı." (NTV Haber Bülteni, 01/07/2007)

"Sevgili seyirciler başta İstanbul olmak üzere hırsızlık ve kapkaç oranları geçen yıla göre %50 azaldı. AKP Kızılcahamam kampında milletvekillerine bilgi veren İçişleri Bakanı Beşir

Atalay Hırsızlık ve kapkaç olaylarının büyük ölçüde engellendiğini söyledi." (NTV, Haber Bülteni, 26/11/2007)

Suç olgusu sadece polisi ilgilendiren bir konu olmayıp, iktidar mücadelesinde de kullanılan bir argüman olarak değerlendirilmektedir. Dört ay önce suçların arttığı söylenirken, geçen süre içerisinde suçların azaldığının belirtilmesi ve özellikle muhalefet / iktidar partilerinin suç ve rakamlarıyla ilgili açıklamalar yapması bunun en güzel göstergesidir.

Politik arenadaki iktidar mücadelesinden dolayı toplum, suç konusunda durumu net olarak anlayamamaktadır. Bu durum görüşmelerden birisinde *"Çünkü seçim yaklaşıyor. Bütün medya bugünlerde kapkaççı arttı, kapkaççı terör falan insanlar da her yerde kapkaç olduğunu düşünüyor. Hükümet aleyhine olduğunu düşünüyorum."* şeklinde ifade edilmiş ve bazı kişilerin suç – politika ilişkisini kurdukları gözlemlenmiştir.

İktidar suç sayılarını gizliyor mu, yoksa muhalefet partileri konuyu abartmakta mıdır? Örnekleme, kapkaçla ilgili bilgileri nereden öğreniyor veya kimden hangi sıklıkta duyuyorsunuz? sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 44

Kapkaçla ilgili bilgileri kimden hangi sıklıkta duyuyorsunuz	İktidar partisinden		Muhalefet partilerinden	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Hiç	118	**64,1**	72	**39,1**
Çok az	35	**19,0**	25	**13,6**
Kararsızım	15	8,2	25	13,6
Sık sık	3	**1,6**	35	19,0
Her zaman	5	**2,7**	19	10,3
Toplam	176	95,7	176	95,7

Tabloda görüleceği üzere kapkaçla ilgili bilgiler gerek iktidar partisi, gerekse de muhalefet tarafından öğrenilmediğini göstermektedir. Ancak suçla ilgili konuları muhalefetin daha fazla gündeme getirdiği söylenebilir. Çünkü iktidar toplumda güvenliği sağladığını savunmakta, muhalefet ise aksini belirtmek durumundadır.

Sonuç olarak suç olgusu siyasal partilerce politik malzeme olarak kullanılmakta, suç mağdurları ve ikinci dereceden mağdurlar politik bir cepheye dönüştürülerek oyları talep edilmekte ve çoğu zaman da suç konusu "alt siyaset" malzemesi olarak değerlendirilmektedir. Politik cephenin suç olgusuyla ilgili gündeme getirdiği konular toplumda suç korkusunun yapılaşmasını etkilemektedir. Çünkü politikacıların suçla ilgili yaptığı açıklamalardan endişe duyanların suç korku düzeyleri de yüksek olduğu yapılan bu araştırmada ortaya çıkmıştır (Tablo 43).

10. Medya

Giddens (1987), medyadaki metinleri kültürel nesneler olarak değerlendirmektedir. Ancak moderniteyle birlikte elektronik iletişimin tüm öğelerinin de bu araçlara dahil edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Çünkü modern toplumsal düzende, iletişim sistemleri her gün biraz daha artan oranda yaşam dünyalarını düzenlemekte ve toplumun konuları yorumlayışını şekillendirerek bireyler arası ilişki kurma yöntemlerini yeniden formülüze etmektedir. İletişim sistemleri modern toplumun temel ağlarından birini oluşturmaktadır. Toplumun yaygınlaşan modern dünyayı yaşayış ve algılayışını şekillendirmede iletişim sistemleri önemli hale gelmiştir (Lundby ve Ronning, 2002; Hall, 2002).

Geç modernite döneminde medyada yer alan suçla ilgili her türlü kurgu (fiction) risk duyarlılığını ve insanların suç korkusunu artıran anlam kodları oluşturmaktadır (Ericson, 1993). Furedi (2001) ise medyanın acı çekme temeline dayanan bir toplum

inşa ettiğini, kişisel trajedileri ahlak dramına çevirdiğini ve suçla ilgili yapılan dramatize edilmiş haberlerin de bunu ürettiğini düşünmektedir.

Yapılan araştırmalarda bölgeye / kente ilişkin duyulan suç haberleri suç korkusunu artırmaktadır. Bu durum incinebilir durumda olanlar açısından daha fazla olumsuz sonuç üretebilmektedir (Taylor ve Hale, 1986). Sosyal bilgi ağı oluşturan kitle iletişim araçları mağduriyetin etkisini yaygınlaştırarak artırmaktadır. Çünkü kitle iletişim araçları uzağı yakın etmektedir (Türkoğlu, 2004).

Suç korkusu, kitle haberleşme araçlarının konuya yaklaşım biçimi büsbütün mağduriyet şiddetini artırmakta ve çok kere suç olayı, gerçek hacminden çok daha fazla abartılarak topluma sunulmaktadır. Medya'nın her türlü suçla ilgili yayını suç korkusunu artırdığı (Dönmezer, 1981; Altheide, 1997; Altheide ve Michalowski, 1999; Dupre ve Mackey, 2001; Bulck, 2004; Holbert, vd. 2004; Levin, 2005; Banks, 2005) ve toplumda suç korkusu hakkında en önemli rolü medyanın oynadığı tespit edilmiştir (Oc ve Tiesdell, 1997). Çünkü Cohen'e göre (1966) medya en önemli gündem düzenleyicidir (akt.Türkoğlu, 2004:110) ve suç korkusunun oluşmasında en önemli etkenlerdendir (Goodey, 1995).

Gelişen haberleşme ağı nedeniyle, suçların anında ve bazen de abartılı olarak medyada yer alması, güvensizliğin yayılmasına neden olmaktadır. Medyanın çarpan toplayan etkisi bulunmaktadır ve bu durum suç korkusu bağlamında toplumda moral olarak çöküntüye, endişe veya kaygıya (moral panic) yol açmaktadır (Cauthen ve Jasper, 1994; Oc ve Tiesdell, 1997; Hunt, 1997:645).

Trajik anlatı tarzı veya biçimi medya aracılığıyla şekillenerek toplumsal katmanlara yayılmaktadır. Gazetelerin üçüncü sayfalarında suç haberleri her gün topluma anlatılmakta, televizyonların ana haber bültenlerinde, suç / mağduriyetler korku filmi müziği eşliğinde, gerilim filmi seyrettirir gibi geniş kitlelere aktarılmaktadır.

Warr (2000) kitle iletişim araçlarının suçla ilgili verdiği haberlerin bir iki saat veya gün içerisinde binlerce hatta milyonlarca kişiye ulaşabilme gücüne sahip olduğunu belirtmektedir.

Yapılan bu araştırmalarda da suçla ilgili öncelikli bilgi kaynağının "medya" olduğu ve insanların kitle iletişim araçlarından etkilendiği belirlenmiştir.

Tablo 45

	Sıklık	Yüzde
Televizyondan (Medya)	96	70.1
Gazetelerden (Medya)	15	10.9
İnternetten (Medya)	6	4.4
Arkadaşlardan	6	4.4
Suç mağdurlarından	5	3.6
Muhalefet partisi	3	2.2
Polislerden	2	1.5
İktidar partisinden	2	1.5
Sokaklarda şahit oluyor	2	1.5
TOPLAM	139	100,0

Yukarıdaki tablodan, ankete katılanların suçla ilgili haber kaynağının %85,4 oranla medya olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla arkadaş, suç mağdurları, muhalefet partisi, polis, iktidar partisi ve sokaklarda şahit olma izlemektedir. Suça tanık olma oranı dikkat çekici olup en son sırada yer aldığına dikkat edilmelidir. Bu alanda yapılan birçok araştırmada, toplumun bizzat görerek değil, suçu medyadan öğrendiği tespit edilmiştir (Skogan ve Maxfield, 1981). Sadece suç değil, kamunun tüm olaylarla ilgili en önemli ve etkili bilgi kaynağı medyadır (Gilliam ve Iyengar, 2000).

Görüşmeye katılanlar da kapkaç olaylarını medyadan öğrenmektedirler:

"Medyadan duyuyorum", "Ben gazetede okuyorum, hamile kadına kapkaç yapmışlar, yaşlı kadına kapkaç yapmışlar.", "Her gün yazılır oldu, kapkaç eskiden yoktu. Bu kapkaç olayı iki senedir çok anormal bir şekilde arttı.", "Görüyor duyuyordum tabi

çok duyuyordum", "Tabi çok duyuyoruz, yav gazetelerin ikinci ve üçüncü sayfaları hep bunlar için ayrılmış", "Hiç şahit olmadım, ama medyadan görüyoruz bu yetiyor zaten", "Kapkaç olaylarını televizyonlardan duyuyoruz, tartışma programlarında da sık sık gündeme geliyor."

Suç mağduriyeti yaşayanların medyada gördükleri suç haberlerine karşı duyarlılığı artmış ve olayı tekrar anımsadıkları anlaşılmıştır:

"Olayı tekrar yaşıyorum", "Olayı tekrar hatırlıyorum", "Gazetede çıkan kapkaç haberlerini, hep kestim biriktirdim, sonra yırtıp attım", "İlginç sadece suç değil her türlü mağduriyet hikayeleri artık dikkatimi çekiyor.", "Bir de dikkatimi bu haberler daha fazla çekmeye başladı. Yani kapkaç haberleri televizyonda gördüğümde algıda seçicilik devreye giriyor. Gazetenin üçüncü sayfalarındaki felaket haberleri artık benim de dikkatimi çekiyor."

Mağduriyet yaşamayanlar ise *"sıra ne zaman bize gelecek"* diye endişe ettiklerini ifade etmişlerdir.

Büyük kentlerin korkulu düşü

Şiddet korkutuyor

'Korku'nun kentleri!

Kapkaç terörünün başkenti İstanbul

'Polisler sokakta gezemez hale geldi

Gazetelerde / dergilerde suç haberleri önemli bir yer tutmaktadır. Medya literatüründe yer alan "üçüncü sayfa haberciliği" bunun en güzel örneğidir ve bir çok gazete sadece suç / şiddet haberlerini üçüncü sayfadan okuyucusuna duyurmaktadır. Gerek gazetelerde gerekse dergi kapaklarında suç ve suçun korkutan yönü büyük puntolarla verilmektedir.

Suç korkusuyla ilgili yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunda kitle iletişim araçlarının suç korkusunu büyük oranda etkilediği ve adeta

korku enflasyonu (Miethe ve Lee, 1984:397) veya *tehlike enflasyonu* (Furedi, 2001:47) oluşturduğu ifade edilmektedir. Medya suç olaylarında ihtiyatsız davranmakta, enformasyon çöplenmesi yaratmakta ve toplumun gerçek olayları / sebepleri göremez olmasına neden olmaktadır (Oral'ın, 2006). Çünkü medya, yaşanmakta olanı kendi söylemine çevirmekte ve dolayısıyla gerçekliği yapı bozumuna uğratıp, tekrar kurgulamaktadır. Hatta bazı durumlarda medya, gerçekliği yalnızca yeniden tanımlamakla kalmayıp yeni gerçeklikler üretmektedir (Poyraz, 2002).

Polis muhabirleriyle yapılan görüşmelerde *"medya için suç haberlerinin verilmesi çok önemli"* olduğu, *"suç olmasa medyanın haber açlığı çekeceği", "RTÜK verilerine göre insanların en çok suç haberlerine ilgi gösterdiği", "suçla ilgili haberlerin verilmesi reytingleri yükselttiği"* gibi anlatımlarda bulunulmuştur. Suç hikayeleriyle ilgili haberlerin pazarlanması medya sektörü açısından önemli görülmektedir ancak *toplumsal sonuçları çok hesaba katılmamaktadır* (Gilliam ve Iyengar, 2000).

Bir televizyon kanalının üç gün üst üste aynı suç haberini vermesi oldukça dikkat çekicidir.

"Kapkaç başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerin en önemli ve en can yakıcı sorunlarından biri. Türkiye'nin gönüllü tanıtım elçiliğine soyunan bir Japon yazar da İstanbul'da kapkaç kurbanı oldu. Polis kapkaççıların izini bakın nasıl buldu, haberimizden izleyelim. Adı Sachiko Shibusawa. Türkiye'nin gönüllü tanıtım elçilerinden biri. Türkiye ve Türkler hakkında onlarca kitabı var.

Japonya'da Türkiye söz konusuysa akla ilk onun ismi geliyor. Son kitabı için Ağustos ayında İstanbul'a geldi. Balat'ta günlerce fotoğraf çekti. Japon yazar bir yandan da bölge hakkında gözlemlerini de not ediyordu. Bu sırada yanına iki kişi yaklaştı. Kadının çantasını ve makinesini kaş ile göz arasında alan kapkaççılar izlerini kaybettirdi. Kapkaç mağduru kadın da karakolun yolunu tuttu. Önce çantasının çalındığı kayıtlara geçirildi ardından suçlu fotoğraflarına göz gezdirdi. Ancak bu iki kişinin fotoğrafı polis kayıtlarında yoktu. Shibusawa bir gün sonra ülkesine geri döndü. Kitabının basımı için yayınevine giden kapkaç mağduru Türk dostu çantası ve makinesi çalınmadan hemen önce çektiği ve dolduğu için hemen cebine koyduğu hafıza kartındaki fotoğrafları bilgisayara aktardı. Fotoğrafları açtığında gözlerine inanamadı. Çantasını ve makinesini çalanları olaydan önce tesadüfen görüntülemişti. Japon yazar gelişmeyi Türk polisine bildirdi. Kapkaççıların fotoğraflarına ulaşan polis bir haftalık sıkı bir takibin ardından iki zanlıyı yakaladı. Türkiye aşığı Shibusawa şimdi çok mutlu. Tek temennisi bir sonraki Türkiye ziyaretinde bir başka kötü sürprizle karşılaşmamak."

Hangi amaçla verilmiş olursa olunsun, üst üste verilen suç haberleri toplumda suç korkusu enflasyonunu artıracaktır, artmaktadır da. Gerçekte bir kez meydana gelmiş bir kapkaç haberinin sürekli üst üste haber yapılması, olayın birden fazla gerçekleştiği algısı oluşturmaktadır. Benzer şekilde İstanbul genelinde tüm kapkaç olaylarıyla ilgilenen Asayiş Şube Yankesicilik Dolandırıcılık Bürolar Amiri de "*İstanbul'da kapkaç çok azalmış olmasına rağmen üç ay önce meydana gelen kapkaç haberi yapılmaktadır*" demektedir.

Araştırmaya katılanlara, "*Medyada yer alan suç haberlerinden dolayı güvenliğimden endişe duyuyorum*" cümlesine katılım derecesi sorulmuş ve buna göre suç korkularına, risk algılarına ve suçtan korunma pratiklerine bakılmıştır.

Tablo 46

	Sıklık	%	TOPSKORK	TOPRİSKA	TOPSPRAT
Hiç Katılmıyorum	12	6,5	15,75	16,33	46,33
Katılmıyorum	10	5,4	38,20	34,80	62,10
Kararsızım	13	7,1	37,38	31,23	66,77
Katılıyorum	63	34,2	40,30	34,60	63,92
Tamamen Katılıyorum	86	46,7	47,01	41,44	74,33
Toplam	184	100,	41,52	36,38	67,74
			F=32,728***	F=19,786***	F=12,709***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Örneklemin, %80,9'unun medyada çıkan suç haberlerinden dolayı güvenliğinden endişe duyduğu görülmektedir. Medyada yer alan suç haberlerden endişe duyuyorum diyenlerin, suç korku düzeyi (TOPSKORK), suça maruz kalma risk algılaması (TOPRİSKA) ve suçtan korunma sosyal pratiği (TOPSPRAT) düzeyi yüksek olduğu, dolayısıyla medyada yer alan suç haberleri suç korkusunu etkilediği tespit edilmiştir.

Yapılan görüşmelerin birisinde şu tespitlerde bulunulmuştur: *"Haberlerin yarısı İstanbul'la alakalı. İstanbul'la alakalı haberlerin de neredeyse tamamı suçla ilgili. Yani İstanbul geçince ister istemez dikkat ediyoruz. Dolayısıyla çekiniyoruz yani...Bunları görünce de İstanbul'un suçlular cenneti olduğunu düşünüyorsunuz. Hani her an her zaman bir şey olacakmış gibi hissediyorsunuz. "*

Türkiye'de medyanın merkezi İstanbul'dur. Dolayısıyla İstanbul'da meydana gelen her bir olay medyaya yansımaktadır. Lokal bazlı meydana gelen olaylar kitle iletişim aracılığıyla ulusal düzeyde hissedilir olmaktadır. Giddens (1984:189), "uzaktaki olayların, kişisel deneyim alanı içine girerek ve onu doğrudan etkileyerek ondan daha yakın hale gelebileceği" üzerinde durmaktadır. Bunu kitle iletişim araçları sağlamakta, makro – sosyal ve mikro – sosyal ortamlar arasındaki mesafeyi kitle iletişim

araçları ortadan kaldırmaktadır (Lull, 2001:89). Medya, suç korkusunun bir ağ olup her yerde yaşanmasının en önemli belirleyenlerindendir. Gerek gerçek olayları, gerekse üretilmiş yeni gerçeklikleri topluma yansıtan medya, suç korkusu açısından toplumda "anlam üretme" veya "anlamlandırma" pratiğinin en önemli aracıdır. Mesajlarla oluşturulan anlamlar, gerçekliğin kendisiyle bitişikmiş gibi gösterilmekte, toplumsal algıda yanılsamalara neden olmaktadır. Medya, suç dahil gündelik yaşam için sürekli yeni mitler üreten bir mekanizmadır (Poyraz, 2002) ve kitle bilincinin oluşumunda en etkili araçlardandır (Erdoğan ve Alemdar, 2002). Dolayısıyla toplumda suç korkusunun anlam kodlarını büyük ölçüde medya inşa etmektedir.

11. Metalaşma ve Kapitalizm

Suçun ve suç korkusunun giderek yaygınlaşması kapitalizmin bir sonucudur (Mirkeu, 2002:154). Suçla ilgili geliştirilen teorilerde, suçun en önemli belirleyenin ekonomik eşitsizliğe bağlı olarak gelişen fakirlik, işsizlik, mekansal farklılaşma, kentsel ayrışma gibi unsurlar olduğu belirtilmektedir (Nirun, 1968; Dönmezer, 1981; Feagin ve Feagin, 1982; Hagan, 1991; Picca, 1992; Akers, 2000; Gündüz – Mutluer, 2000; Balcıoğlu; 2001; Yücel, 2003; Sokullu, 2004; Tarde, 2004; Giddens, 2005b; Demirbaş, 2005; Doğan, 2005; Kılıç, 2005; Kızmaz, 2005; Korkmaz ve Kocadaş, 2006; Küntay, 2006; Alver, 2007;). Dolayısıyla *kapitalizm, makro planda suç korkusunun yapılaşmasını belirleyen en önemli toplumsal etkileşim mekanizmasına dönüşmüştür.*

Kapitalizmin meydana getirdiği değişimler, insanların büyük bir kısmını kötü bir biçimde etkilemekte ve en basit değişimlerin bile özellikle azgelişmiş toplumlar açısından yarattığı korkular çok daha büyük olmaktadır (Duhm, 1996). Küresel kapitalizm ile yapısal güvensizliğin (structural insecurity) arasındaki ilişki açıktır. Bu süreçte, toplum bireyleri kendilerini daha fazla

incinebilir olarak konumlandırmakta, öz kimlikleri (self – identify) daha fazla tehlikeye girmekte ve buna bağlı olarak korkuları artmaktadır (Kinnvall, 20004). Globalleşmeyle birlikte anılan en önemli sorun; aidiyet ve güven problemidir (Türkoğlu, 2004:13).

Bu bağlamda *kapitalizmin kendini yeniden üretimi* önemli bir sorun olarak belirginleşmektedir (Lodziak, 2003). Küresel kapitalizm çarkının dişlilerini yağlayan en önemli mekanizma, *ihtiyaçların maniple edilerek metalaşma döngüsünün hızla büyüyerek anafor oluşturmasıdır* (Lodziak, 2003). Kapitalist sistem, bir yandan emeği sömürerek üretim araçlarının mülkiyetini ve denetimini elinde tutarken, diğer yandan da insanların en çok gereksinim duyduğu şeyler haricindeki unsurları da tüketim malzemesi olarak sunmaktadır. Bauman (1997), kapitalizm sarmalının genişlemesinde tüketim konusunun üzerinde daha fazla durulması gereken bir husus olduğunu belirtirken, Lodziak (2003) *tüketimin, kapitalizmin yeniden üretiminde merkezi bir konumda olduğunu* ifade etmektedir.

Artı değerin büyük kısmını burjuvazinin elinde tutmasını sağlayan kapitalist sistem, ayrıca çalışanlara verilen kısmı da maniple etmektedir. Çalışanlar, bir yandan hayatta kalmak için yeni geçinme stratejileri veya azalan gelir için ikame yöntemler geliştirirken (Demir, 1995; Yücesan-Özdemir, 2004; Doğan, 2007), diğer yandan ihtiyaçlar maniple edilerek, gereksinimden öte tüketmek zorunda kalmaktadır. Kapitalist sistem, yapısal olarak oluşturduğu ihtiyaçları genişletmekte, gittikçe artan bir biçimde bireyin enerjisini, kaynaklarını, zamanını maniple ederek vergilendirmekte, deneyimleri ve insan ilişkilerin metalaştırmakta ve metalaşma bireyin yaşam alanını güven ilişkilerini ortadan kaldıracak derecede resmileştirmekte ve bu durum yaşam kalitesini doğrudan etkileyerek anlamlı / tatmin edici hayat ihtimalini azaltmaktadır (Lodziak, 2003:63).

Geleneksel yapılarda toplumsal güvenlik bir çeşit sosyal koruma / korunma ile gideriliyorken, modernite güvenlik mekanizmasını da dönüştürerek uzmanlık sistemlerince yerine getirilen

bir olgu tarafından sağlanmasını gerektirmiştir. *Metalaşmanın* bir sonucu olarak, uzmanlık sistemleri (Giddens, 2004) de yetmeyerek bireysel güvenlik, özel şirketler tarafından sağlanmaya doğru gitmektedir. Dolayısıyla normal zamanlarda alınıp satılmayacak nesnelerin ticarileşmesi, güvenlik açısından da gerçekleşmektedir. Bunun için medya ve reklamcılık kullanılmakta ve ihtiyacımız olmayan şeylere ihtiyaç duyar hale getirilmekteyiz (Lodziak, 2003). Güvenlikle ilgili pazarlanan unsurların tanıtımında hazırlanan metinlerin, broşürlerin, duyuruların, ilanların ve özellikle gazete / dergi haberlerinin önemi oldukça büyüktür (Alver, 2007). Gazetede / televizyonlarda çıkan haberler bir yandan suç korkusunu etkilerken diğer yandan da güvenlik sektörü için pazar oluşturarak suç korkusunu yapılaştırmaktadır.

Güvenlik güçlerinin hırsızlık, gasp ve kapkaç olaylarında yetersiz kalması sektörü büyüttü

Güvensizlik 'özel'e yaradı

Suç patladı, 1.5 yılda 56[illegible] güvenlik şirketi kuruldu

Kapkaççıları kaçıran ürünler

İstanbul Haber Servisi - Bugün birçok firma, kapkaç olaylarına karşı özellikle kadınların kendilerini korumaları için çok sayıda ürün piyasaya sürdü. Bunların başın- "kapkaç çantası", "kapkaç kovar" [illegible] "kapkaç alarmı" gelivor. Kadınla-

Kapkaç alarmı

dokunması. Düğmeye basıldığı anda aktif hale gelen makine, yüksek ıslım ile çıkardığı ses ve ışık görüntüsü çok ürkütücü olduğu için temas etmeden kapkaççının korkup kaçmasına neden oluyor. Boyutlarının küçük olması nedeniyle çantaya, arabanın yan cerlerine kolayca [illegible]

MJS Group Başkanı Turan, Türkiye'de 924 özel güvenlik şirketi olduğunu söyle

300 bin kişi güvenlik sektöründ

Bu durumu "korkunun satılması" (the selling of fear) olarak tanımlayan Warr (2000:479), medyanın suçla ilgili haber yapma amacının arkasında / altında, bireysel veya organizasyonel olarak "birilerinin" çıkarlarının olduğunu, modern toplum hayatında oluşan suç korkusundan "birilerinin" sermaye sağlanmak istendiğini belirtmektedir ve başından geçen bir olayı şöyle anlatmaktadır:

"Birkaç yıl önce yeni bir ev almıştım ve ulusal ev güvenlik sistemi benimle irtibata geçti ve servisleri hakkında beni bilgilendirmek

istediklerini söylediler. Sonra gelen kişiyi kibarca dinledim ve ona bu sistemin evime takılmasını istemediğimi söyledim. Bunu duyunca, gelen kişi son müşterisinin de kendilerini reddettiğini ve kızının başına çok üzücü bir sarkıntılık olayının geldiğini ve bu olaydan sonra güvenlik sistemi taktırmaya karar verdiğini anlattı. Satış temsilcisi benden hiç de beklemediği bir cümle duydu, bu hikayeye inanmadığımı söyledim. Ancak buna inanan bir çok kişi var ve bu kişilerin korkuları satın alınabilmektedir." (Warr, 2000:479)

Haftalık Dergisi ise "Şehirlerde Suç Oranı Artıyor. İşadamı ve Ev Kadını Şimdi Aynı Kaygıyı Taşıyor. Ne Kadar Güvendeyim?" kapak manşetiyle çıkmış ve "kişisel güvenliğin sorun hale geldiğini (derginin 25. sayfasında), özel güvenlik şirketlerinin revaçta olduğunu, konut güvenliği için güvenlik kamerası tedbirlerinin alınabileceğini (derginin 26 ve 27. sayfasında), ünlülerin de soyulabileceğini (derginin, 28 ve 29. sayfasında) arka arkaya sıralayarak güvenlik ile ilgili bir sayı çıkarmıştır.

Milliyet gazetesinde, sekiz (8) sayfalık "Güvenlik" Gazete Özel Eki vermiştir. "*Evimi Nasıl Korurum?*" başlığı taşıyan bu ekte, "*Son dönemde artan hırsızlık olayları, güvenlik tedbirlerini öne çıkarıyor. Teknolojinin sürekli gelişmesiyle birlikte güvenlik ekipmanlarına her geçen gün bir yenisi ekleniyor. Uzun görüşlü kameralar, retinadan tanıyan biyometrik giriş kartları, görüntülü telefon sistemleri ve daha pek çok yeni güvenlik uygulaması, güvenli bir yaşamın kapılarını aralıyor*" ifadelerine yer verilerek, güvenli yaşamın kapısı özel güvenlik sistem ve cihazlarının alınmasına bağlanmıştır. Gazetede bir yandan güvenlik sorunu masaya yatırılırken, diğer yandan güvenlik sistem ve cihazları tanıtılmakta ve reklamlar ile bir anlamda güvenlik pazarlanmış olmaktadır.

Bu haberlerin hiçbirinin masum olmadığı değerlendirilmektedir. Bu tür haberler bir yandan güvensizlik duygusunu tetiklerken diğer yandan "*güvenliğinizden endişe ediyorsanız, özel güvenliğe*

baş vurabilirsiniz" algısı oluşturarak bir anlamda güvenlik sektörü için pazar oluşturmakta ve ihtiyaçlar maniple edilmektedir. Güvenlikli sitelerin, güvenlik sistem ve cihazlarının, güvenlik görevlilerinin, güvenlik kameralarının temel çıkış noktası "güvensizlik"tir ve gittikçe artan, güvenlikli site olgusu, güveni / güvensizliği de birkaç kat daha fazla öne çıkarmıştır (Alver, 2007).

Bireyler suçtan korunma amacıyla kendi çapında stratejiler geliştirmektedir. Kapılarının kilit sistemlerini değiştirmekte, ışıklandırma sayılarını artırmakta, arabalara direksiyon kilidi veya alarm taktırmakta vb. suçtan korunma yöntemleri geliştirmektedir. 1980 sonrasında, evlerin güvenlik sistemleriyle donatılmasında hızla artışlar yaşanmış ve güvenlik cihaz satışlarında patlama olmuştur (Lauer, 2005:155). Bu durum, suç korkusunun metalaştığını göstermektedir. Yani korku / güvensizlik duyguları maniple edilerek, güvenlik pazarı oluşturulmaktadır.

Bu pazarda öne çıkan unsurlar,(1) güvenli konut, (2) özel güvenlik şirketleri ve (3) suça karşı sigortacılık gibi hususlardır.

1. Güvenli Konut

1980'li yıllarda hızla artan kapalı yerleşmeler (gated communities) müstakil villalardan oluşan, yüksek duvarlı, parmaklıklarla çevrili, güvenli ve izole siteleri tarif ederken, bugün apartman konutlarını da içerecek şekilde yeniden tanımlanmış ve küçük şehirlere bile yayılmıştır (Aran, 2006). Kendilerini daha korunaklı sitelere adeta "hapseden" site sahipleri veya Giddens'ın (1999a) yaklaşımıyla dağıtımsal kaynaklar açısından daha güçlü bulunan kişiler, kendilerini güvenliksiz alanlardan soyutlamaktadırlar. Güvenlikli siteler, güvensiz toplumda, risk toplumunda kişisel bir güven arayışı olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Alver, 2007:104).

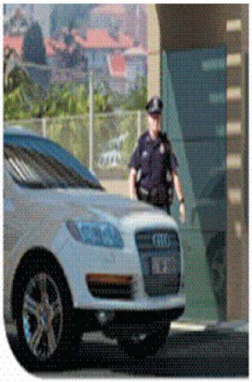
Işık ve Pınarcıklıoğlu (2002:147) ise, küreselleşme sürecinin ayrıştırıcı etkilerini diğerlerinden daha sert şekilde yaşayan bir

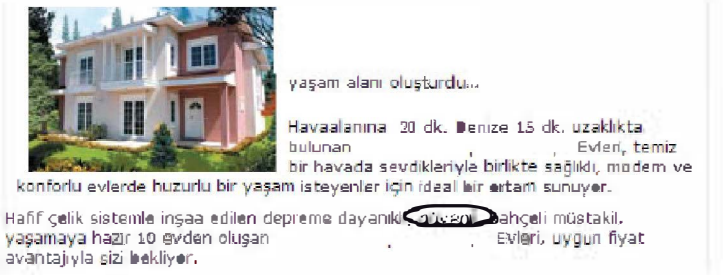
dizi ülkede zenginlerin hızla bu tür yerleşimlere çekildiğini belirtmektedir. Kurtuluş (2005) modern kapitalist kentin en önemli özelliklerinden birisinin derinleşen güvenlik ihtiyacına bağlı olarak "kamuya kapalı" yerleşim yerlerinin sayıca artması olduğunu düşünmektedir. Blakely ve Synder (1997), yeni bir güvenlik ihtiyacı sorununa dayanarak yapılan yerleşim yerlerini, yüksek duvarlarla çevrili antik şehirlere ya da ortaçağın yine duvarlarla korunan şehirlerine benzetmektedir (akt.Kurtuluş, 2005:163).

Güvensizlik algılaması aynı zamanda konut piyasasını da hareketlendirmiş ve özellikle kentin uzak çeperinde "(site)ril bir dünya" (Alver, 2007) olarak yeni konut alanları inşa edilmiştir. Kameralar, alarm sistemleri, kilitler eski çağların kalelerindeki hendekleri, kuleleri ve tüfekleri / topları hatırlatmaktadır (Bauman, 1998).

Eminönü'nde kapkaça maruz kalan bir mağdurun, "*Kapkaç olayından sonra evimi değiştirdim ve iş yerimi de değiştirdim*" anlatımları, güvenlik endişesinin konut değiştirmeyi etkilediğini göstermesi açısından önemlidir ve surlarla çevrili toplulukların, kapalı yerleşmelerin, komşusuz mahallerin, izole toplulukların (gated communities) veya kentin kalelerle çevrilmesi (fortress cities) büyük ölçekte suç korkusundan kaynaklanmaktadır (Furedi, 2001:170; Lauer, 2005: 155; Rosenber, 2008). Caldeira (2000) suç ve güvenlik korkusunun (uluslar arası politikada olduğu gibi) yeni konut yapılarının pazarlanmasında ön plana çıktığını ve güvenlik - şiddet (özel güvenlik, polisin kullandığı) biçimlerini de meşru hale getirmek için kullanıldığını düşünmektedir.

Son zamanlarda hareketlenen konut sektöründeki firmaların verdiği reklamlara bakıldığında, pazarlama stratejilerinde en önemli iki vurgunun ön plana çıktığı görülmektedir. İlki suçtan korunaklı, özel güvenlik tarafından korumalı ve güven vurgusu, diğeri ise depreme dayanıklılık vurgusu bulunmaktadır.

Görüşmelerde kimi zaman "*güvenlik gerekçesiyle ikamet ettiğim yerden taşınırım*" ifadeleri geçmiştir. Ancak yapılan araştırmalar göstermektedir ki, "çocukların güvenli oyun oynamaları", "hırsızlığa karşı güvenli", "her türlü suç tehlikesine karşı korunaklı" olarak lanse edilen yerlerin / konutların suçlulara hedef oluşturması, sakinlerinin yüksek güvenlik algısı nedeniyle daha tedbirsiz davranmalarından dolayı bu yerlerdeki suç sayılarını artmış olmasıdır (Aran, 2006).

2. Özel Güvenlik Şirketleri

Ulusal çapta, faaliyet izni almış toplam 960 adet özel güvenlik şirketi, 538 özel güvenlik eğitim şirketi bulunmakta ve 2007 yılı sonu itibariyle sertifika alan 314 bin özel güvenlik elemanı bulunmaktadır

(EGM, 2008). Özel güvenlik şirketleri 2005 yılında çıkarılan 5188 sayılı "Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun" ile yasalaşmıştır. Çalışılan iş yerlerinden, bankalara; bankalardan sitelere varıncaya kadar bir çok saha bir anlamda "militerileşmiştir". İç güvenliği sağlamak amacıyla kurulan polis ve jandarma gibi iki güvenlik teşkilatının yanına özel güvenlik şirketleri de dahil olmuştur.

Halimoğlu (2005), artan suç sayısı beraberinde giderek büyüyen güvenlik sektörünü oluşturduğunu, sayıları her geçen gün artan özel güvenlik şirketlerinin yıllık 10 trilyon lira cirolarının bulunduğunu, özellikle alarm ve kamera sistemlerinde yoğun talebin karşılanamadığını, normal bir evin alarm sisteminin kurulumunun 1360 YTL olduğunu ve kamera sayısı çoğaldıkça bu miktarın da arttığını, güvenlik sistem ve cihazlarının %80'nin ithal edildiğini belirtmektedir. İngiltere'de yapılan bir çalışmada ise Londra'da yollarda 450'den fazla kameranın olduğu, metro sisteminde ise 5000 güvenlik kamerasının bulunduğu, bu sektörün 1993 yılında %12'lik rekor seviyede bir büyüme gerçekleştirdiğini ve gelecekte de çok iyi bir pazar alanının olacağı tahmin edildiği ifade edilmiştir (Beck, 1996).

Dolayısıyla güvensizlik özele yaramış ve metalaşma döngüsüne dahil olmuştur (Özkan, 2005:6). Taşçı (2005:8) "*Lüks apartmanlar özel güvenlik tutma yoluna gidiyorlar. Toplum eğer gözetim toplumuna giderse kârlı çıkacak olan elektronik cihaz üreticisidir*" tespitinde bulunmaktadır. Araştırma boyunca yapılan görüşmelerde de, "*Bu evime bile biraz kendimi toparlayım şey koyduracağım güvenlik kamerası neden hem güvenliğim için hem de polis açısından da yararlı bir şey olur yani*" anlatımında bulunulmuştur. Güvenlik kameraları evin artık vazgeçilemez bir parçası olarak görülmektedir. Ayrıca, kentsel ortam modern hapishaneyi hatırlatmakta, kameralarla toplum gözetlenmekte, mekan militerileşmekte ve siteler – alışveriş merkezleri adeta "kışlayı" andırmaktadır (Demir, 2006).

Özel güvenlik şirketlerinin reklamlarında "güvenliğiniz emin ellerde", "güvenliğe ihtiyacınız olduğu anda", "gelin sizin de

güvenliğinizi sağlayalım", "bu güveni hissedin", "kendinizi ve sevdiklerinizi riske atmayın" ifadeleri kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca en çok güvenlik talebi il bazında İstanbul'da olduğu belirtilmektedir (Tapan, 2007).

Araştırmaya katılanlara "çalışılan yerin özel güvenlik tarafından korunup korunmadığı" sorulmuş ve katılımcıların yarısı (%49,5) çalıştıkları yerin özel güvenlik tarafından korunduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda, örnekleme "çalışılan yerin özel güvenlik şirketi tarafından korunması gerekir" cümlesine katılım dereceleri sorulmuştur. Örneklemin %65,7'si çalıştığı yerin özel güvenlik şirketi tarafından korunması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca *çalıştığı yerin özel güvenlikçiler tarafından korunması gerekir* diyenlerin suç korkularının ve suçtan korunma pratiklerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır(p<,001).

Tablo 47

Çalıştığım yerin özel güvenlik tarafından korunması gerekir	TOPSKORK	TOPSPRAT
Hiç Katılmıyorum	28,13	49,37
Katılmıyorum	36,86	64,82
Kararsızım	39,05	67,00
Katılıyorum	43,07	68,97
Tamamen Katılıyorum	46,30	72,79
Toplam	41,52	67,74
	F=11,130***	F=8,207***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Çalıştığı yerin özel güvenlik şirketi tarafından korunması gerektiğini düşünenlerin suçtan korku düzeyleri daha büyük olduğu görülmektedir. Çünkü, özel güvenlik sistem ve cihazlarına olan talep suç korkusunun varlığını göstermektedir (Torrente, 2008). Aslında özel güvenlik şirketi tarafından korunan yerlerde bulunanların suç korku düzeyleri ve suçtan korunma sosyal pratiklerinin ortalamalarının daha düşük olması beklenirken, tam tersi bir sonuç vermesi ilginçtir. Nitel görüşmede bir kapkaç mağduru, "*güvenlikçiler var bizim sitede, yine de kendimi tam güvende hissetmiyorum. Güven vermiyorlar bunlar da*" tespitinde bulunmuştur.

Ayrıca özel güvenlik şirketi yöneticileriyle de görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin birinde dile getirilen hususlar dikkate değer niteliktedir:

"Bu işlerde çok kirli şeyler dönüyor. Kemal Sunal'ın bir filmi vardı, camcı rolünde, küçük bir kız vardı böyle camları taşlayıp kırıyordu. Tam o esnada da bizim Kemal Sunal 'camcı geldi' diye bağırarak sokaktan geçer, Kemal Sunal'ı görenler de cam taktırırdı. Böylece küçük kız ile Kemal Sunal birlikte parayı kırıyorlardı. Bizim işi ben buna benzetiyorum. Herkes suçun olmasına üzülür tabi biz de üzülüyoruz ama sistem böyle ne yapalım bizler açıkçası seviniyoruz, çünkü bizim para kaynağımız bu. Biz bu işi yapıyoruz. İnsanlara güvenlik sistemi kuralım diyoruz kabul etmiyorlar, başlarına bir olay geldiğinde bizi arıyorlar. Tabi bazı şirketlerin bilerek piyasa oluşturduğunu duyuyoruz, görüyoruz. Örneğin, bir ihaleye girmiştik, firma çok yüksek buldu fiyatları, sonra öğrendim ki ismini veremeyeceğim bir güvenlik şirketi, burada bir takım kavga gürültü çıkarmış ve ihaleyi kapmış. Bunlar bu dünyada fazlasıyla oluyor. Bu dünyanın içinde olmasanız gazetelerdeki ilanlara baksanız hemen durumu anlarsınız. Zenginleri de soydular, haberinin arkasında mutlaka yakın koruma hizmeti veren özel bir güvenlik şirketi var. Tabi güvenlik işi çok pahalı bir iş. Milyon dolarları buluyor. Ayrıca özel güvenlik şirketlerine dikkat edilmesi gerekiyor. Birçok kirli işin tam ortasında

olduğunu söyleyim sadece. Bir özel güvenlik şirketi Irak'ta güvenlik hizmeti sağlamak amacıyla yüzlerce genci götürürken sınırda yakalandı, bu basına da yansıdı. Şimdi kendi gencini savaşa götüren bir şirketin yurt içinde neler yapacağını düşünün."

Özel güvenlik şirketlerinin kurum ve kuruluşlarda ihale alabilmek için zaman zaman güvenlik sorununu maniple ettikleri yetkililer tarafından dile getirilmiştir. Bir yandan güvenlik ihtiyacı toplumsal yönden karıştırılırken, diğer yandan toplumda endişeye neden olacak uygulamalar yapılması oldukça önemlidir ve hatta "özel güvenlikte 'mafya' endişesi" taşıdığını belirten bir milletvekili, İçişleri Bakanı'nın yanıtlaması istemiyle, özel güvenlik şirketlerinin mafyalaşma ve çeteleşme eğilimi içinde olduklarından dolayı bir soru önergesi vermiştir (Cumhuriyet, 2005b). Özel güvenlik şirketi başkanı olan Cevat Turan "sektörün yasadışı örgütlenmeler tarafından istismara açıklığı" üzerinde durmuştur (Tapan, 2007).

Bir başka nokta ise güvenlik sistemlerinin suçluyu caydırıp caydırmadığıdır. İngiltere'de yapılan çalışmalarda, örneğin güvenlik kameralarının suçu önlemediği, suçların geneli içerisinde %3'lük bir kısmında etkiliği olduğu, tekrarlanan kimi suçları önlediği ancak geneli asla kapsamadığı tespit edilmiştir. Çünkü suçlular alan değiştirmektedir ve örneğin Birmingham'da kapalı kamera sisteminin hayata geçirilmesi sonucunda özellikle, hırsızlık, soygun ve kapkaç olaylarının yer değiştirdiği saptanmıştır (Beck, 1996). Dolayısıyla, güvenlik duygusu maniple edilerek kameralar ihtiyaçmış gibi topluma pazarlanmakta ve müşterilere yönelik bir baskı oluşturulmaktadır (Beck, 1996:249).

Ayrıca, güvenlik personelinin varlığı da suç olgusunu hatırlatan bir durumdur. Bir başka söylemle, güvenlikçilerin etrafta dolaşması, bina giriş – çıkışlarda emniyet kontrolü yapması gibi unsurlar suça ilişkin bir anlam kalıbı (Giddens, 1999a) oluşturmaktadır. Bu anlam kalıbı ise insanların algılamalarını, tutumlarını, davranışlarını etkilemekte ve böylece belli mekansal alanlara

ilişkin suç korkusunu yapılaştırmaktadır. Yine, güvenlik görevlilerinin binalarda görevlendirilmesi de bir çeşit suçtan korunma stratejisidir. Bilindiği üzere, suçtan korunma stratejisi artırıldıkça suç korkusu düzeyi de artmaktadır.

3. Suça Karşı Sigorta

Swift (1924:361), modern yaşamın güvenlik kaynaklarından birisinin sigorta olduğuna belirtmekte ve bunu "güvenliğin satın alınması" olarak yorumlamaktadır. Modernliğin radikalleştiği ve yaygınlaştığı döneme ilişkin ise Beck (2005:42), "risk toplumunun sınır hattını teyit edenler, özel sigorta şirketlerinin ta kendileridir" demektedir.

Güvenlik amacıyla "ferdi" veya "aile fertlerini kapsayan" suça karşı sigortacılığın giderek yaygınlaştığı gözlemlenmektedir. Kapkaçın gündeme gelmesiyle, ilginç bir şekilde diğer suçlar için değil, özellikle **"Kapkaça karşı sigorta"** kampanyaları bankalar ve sigorta şirketleri tarafından yapılmıştır.

Hatta, Eminönü'nde kamuda ve özelde çalışanlarla yapılan mülakatlarda, sigorta şirketlerinin ofislerine gelip, "kapkaça karşı sigorta sisteminin tanıtımını yaptıkları" ifade edilmiştir. Kapkaç

mağduru birisi, sigortacıların kendisini sık sık aramasından oldukça rahatsız olduğunu belirterek şunları paylaşmıştır:

"O sigortacılardan çok çektim, çok aradılar kapkaça karşı güvenlik sigortası yaptıralım diye. Tabi ki sonra bu işi paraya döktüklerini anladım. Ama bir şey söyleyeyim, taşınmayı çok düşündüm evimden. Ama sonra, her yer aynı, hiç bir yerde güvenlik yok diyerek vaz geçtim."

Ayrıca "Yankesicilik ve Dolandırıcılığa Karşı Önlemleri" anlatan broşür Emniyet birimlerince vatandaşa dağıtılmış ve bu broşürü Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği'i finanse etmiştir. Hem broşürün konusu, hem finanse eden birlik hem de broşürde "değerli eşyalarınızı sigortalatmayı unutmayınız" ifadeleri oldukça dikkat çekicidir. Broşür dağıtmakla, bir yandan "suçlar arttığı" algılaması oluşturulurken, diğer yandan da bireylerin güvensizlik duygusu maniple edilmektedir.

Mal Canın Yongasıdır!..

Yankesicilik ve Dolandırıcılığa Karşı Alınacak Önlemler!

Özellikle kalabalık yerlerde, dolmuş ve otobüsler ile bu araçların duraklarında, alış veriş merkezleri, stadyum, hastane vb. halka açık yerlerde yankesicilere karşı dikkatli olunuz. Ceplerinizi zaman zaman kontrol ediniz.

Bankamatiklerde kartınız sıkıştığında hiç kimseden yardım istemeyiniz. Şifrenizi Banka yetkilileri dahil kimseye söylemeyiniz.

Kalabalık yerlerde yüksek miktarda nakit paranız olduğunu göstermeyin, aksi halde yankesici / gaspçıların hedefi olursunuz.

Kapkaç olaylarına maruz kalmamanız için yaya kaldırımlarının yola yakın kısımlarından yürümeyiniz. Çantalarınızı da yola bakan kolunuzda taşımayınız.

Emniyet Genel Müdürlüğü

TÜRKİYE SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ BİRLİĞİ

Değerli eşyalarınızı sigortalatmayı unutmayınız..

Adres sormak, para bozdurmak vb. bahanelerle size yaklaşan tanımadığınız şahıslara karşı dikkatli olunuz.

Dolandırıcıların sermayesi dilidir. Kimsenin sizin dalgınlığınızdan istifade ederek hile ve desiselerle para veya eşyalarınızı almasına, mukaveleler veya senetler imzalatmasına müsaade etmeyiniz.

Yolda yürürken, kavga ederek size yaklaşan, yardım isteyen şahıslardan uzak durunuz.

Şehirlerarası yolculuklarda tanımadığınız kişilerden yiyecek ve içecek alırken dikkatli olunuz. Ambalajı da olsa, sigara, içecek ve yiyecek maddelerinin içine uyku verici ilaçlar enjekte edilmek suretiyle soyulabilirsiniz.

Kredi kartınız ile ödeme yapmak istediğinizde kredi kartınızın bizzat yanınızda POS cihazından geçirilmesine dikkat ediniz. Aksi takdirde dolandırıcı şahıslar kredi kartınızı ikinci bir defa POS cihazından geçirerek veya kredi kartınızın bilgilerini kopyalamak suretiyle sizi dolandırabilirler.

Yankesicilik ve Dolandırıcılığa maruz kalmışsanız en yakın **POLİS** merkezine müracaat ediniz yada **"155 POLİS İMDAT"** ı arayınız.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Asayiş Dairesi Başkanlığı

İstanbul'da bir sigorta şirketinde yapılan görüşmede ise, hemen hemen tüm sigorta şirketlerinin "kapkaça karşı" veya "kişisel güvenlik" sigortası yaptığını ve hırsızlığa yönelik sigortacılığın "geçen sene (2006)" başladığını belirtmiş ve doğrudan suçun artışına paralel olarak "suça karşı sigortacılığın" geliştiğini ifade etmişlerdir.

"Suçların artmasıyla tabi ki ilişkisi var bundan bir dört yıl önce böyle bir sigorta yoktu. Kapkaç artınca yapılmaya başlandı. İstanbul'da bu oldukça yaygın. Şimdi hırsızlığa karşı genel bir sigorta var. Ama kapkaç reklamlarda kullanılıyor hani çok şey oldu ya. Kapkaçın yan sektörü de var onu geliştirdi. O yan sektörden biri de sigortacılık."

Örneklemin "imkanım olsa kapkaça karşı sigorta yaptırırım" cümlesine katılım düzeyi sorulmuştur ve katılıma göre suç korkusuna bakılmıştır.

Tablo 48

	Sıklık	Yüzde	TOPSKORK
Hiç Katılmıyorum	14	7,6	20,00
Katılmıyorum	20	10,9	34,20
Kararsızım	22	12,0	40,59
Katılıyorum	60	32,6	43,02
Tamamen Katılıyorum	68	37,0	47,07
Toplam	184	100,0	41,52
			F=27,127***

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Örneklemin %69,6'sının imkanı olması durumunda kapkaça karşı sigorta yaptıracağı anlaşılmaktadır. Bu, güvenliğin problemli bir alan olduğunu da göstermektedir. İmkanım olsa kapkaça karşı sigorta yaptırırım diyenlerin suç korkusu yüksektir. Dolayısıyla suçtan korkan kişilerin sigorta yaptırma eğilimi bulunmaktadır. Bunu sigorta şirketleri değerlendirmektedir. Talep yaratma

mekanizması olarak değerlendirilen reklamları (Lash, 1991:518), sigorta şirketleri de sıklıkla kullanmaktadır:

"Konut sigortası hakkında ne düşünüyorsunuz? Ne düşünüyorum, valla pek fazla bir şey düşünmüyorum. Bizim ev dördüncü katta. Bir hırsızın buraya tırmanmasına imkan yok. Zaten oturduğumuz semt de nezih bir semt. Kapımız çelik kapı. Yerden ısıtma var. Burada kaç milyon ev var? Hırsız yemez yani. Hadi diyelim girdi. Ben varım. Fana yaparım. Çok fena yaparım. Bu evin sigortası benim. Başımıza gelmez sanıyoruz ama Türkiye'de her altı (6) dakikada bir hırsızlık oluyor. Anadolu sigortaya gelin evinizi bir an önce sigortalayın. Anadolu sigortada kaybetmek yok.

Suç sayılarının dakikaya / saate bölünmesinin mantıksızlığı üzerinde duran Karmen (2001), böylece insanlarda korku oluşturulduğunu düşünmektedir. Sigorta reklamında da her altı dakikada bir suç olduğu söylenerek, suç üzerinden pazarlama yapılmaktadır. Bu ise insanların endişesini artırmakta ve "kendim için değil ama çoluğum çocuğum için sigorta yaptırmam gerekiyor" düşüncesini tetiklemektedir.

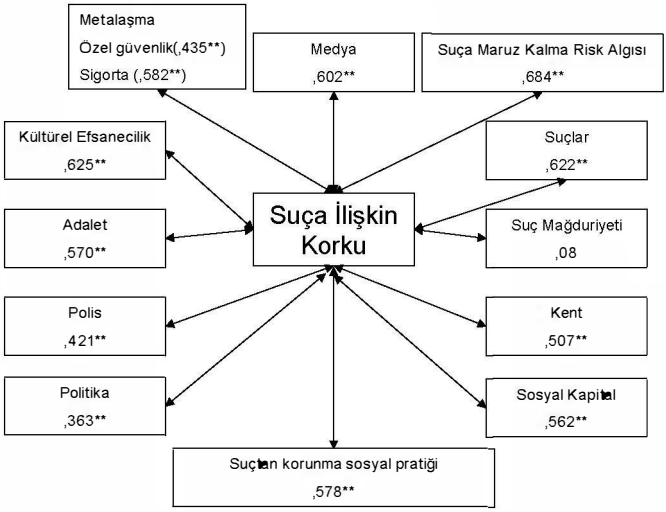
Ayrıca, kapkaç suçuna bağlı bir çok firma özellikle kadınlara yönelik, kapkaççıları kaçıran ürünler adı altında göz yaşartıcı sprey, kapkaç çantası, kapkaç kovar, kapkaç alarmı, elektroşok gibi çeşitli ürünleri piyasaya sürdüğü de gözlemlenmiştir. Stanko (2006), kadınların suç korkusunun daha fazla olduğu ve bunun da ticarileştiğini (*commericial*) düşünmektedir.

Yapılan araştırmalarda suç korkusuna, yaşanan mağduriyet ve suçluluk oranlarının etkisinin yadsınamaz olduğunu, bununla birlikte *sosyal, politik ve ekonomik göstergelerin makro düzeyde suç korkusunun asıl belirleyicilerinin olduğu* tespit edilmiştir (Dammert

ve Malone, 2003). *Sonuç olarak* metalaşma ve kapitalizm başlığında söylenecekleri özetlediğimizde; suç korkusu, "ihtiyaçların maniple edilmesi" (Lodziak, 2003) süreciyle güvenlikli konut, özel güvenlik şirketleri ve sigorta gibi alanlarda metalaşarak, alınıp – satılan bir nesneye dönüşmüştür. Buraya kadar anlatılan tüm süreçleri (suçluluk, kent, medya vs.) kapsayan kapitalist sistem suç korkusunu besleyerek toplumsal yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen makro seviyede en üst belirleyici konumundadır.

(5) Suç Korkusunun Regresyon Analiziyle Açıklanması

Suç korkusunun, gerek bireysel, gerekse yapısal ve gerekse de diğer etkileşim mekanizmalarıyla ilişkisi bir önceki başlıkta ayrıntılı olarak detaylandırılmıştır. Aşağıdaki şekilde, genel hatlarıyla suç korkusuyla diğer alanların ilişki düzeyi gösterilmiştir.

*p<,05; **p<,01; ***p<,001

Şekil'de görüldüğü gibi genel hatlarıyla, suç korkusu ile etkileşim mekanizmaları arasında oldukça kuvvetli ilişki söz konusudur.

Regresyon analizi için birleştirilen bu unsurlar analizde *toplumsal etkileşim mekanizması* olarak değerlendirilmiştir.

Regresyon analizi için *cinsiyet*, *çalışılan ilçe*, *çalışılan sektör*, *mağduriyet deneyimi* tekrar kodlanmış ve sürekli değişkenler olan, *yaş*, *suçtan korunma sosyal pratiği*, *toplumsal etkileşim mekanizması* ve *suça maruz kalma risk algısı analize* doğrudan dahil edilmiştir.

Tablo 49

Bağımsız Değişken	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Mağduriyet (Mağdur=1)	,146	,055	,045	,057
Çalışılan Sektör (Kamu=1)	,186*	,083	,078	,062
Çalışılan Yer (Eminönü=1)	,000	,008	,000	-,073
Cinsiyet (Kadın=1)		,206***	,203***	,209***
TOPRİSKA		,620***	,469***	,245***
TOPSPRAT			,268***	,168**
Etkileşim Mekanizmaları				,442***
	F=3,419*	F=38,460***	F=38,679***	F=51,147***
	R2 =,054	R2 =,519	R2 =,567	R2 =,670

Bağımsız Değişken Suça İlişkin Korku (TOPSKORK)

*p<,05; **p<,01; ***p<,001, F Kurulan Modelin Anlamlılığı, R^2 Kurulan Modelin Açıklama Oram TOPRİSKA Suça Maruz Kalma Risk Algısı, TOPSPRAT Suçtan Korunma Sosyal Pratiği

Suç korkusunu (TOPSKORK) **açıklamak** üzere kurulan tüm modeller istatistiksel olarak anlamlıdır (p<,05). İlk modelde (Model 1) suç korkusunu belirleyen en önemli faktör *kamu sektörüyken*, ikinci modele (Model 2) dahil edilen *cinsiyet* ve *risk algısı* modelin açıklama oranını %51'e çıkarmıştır. *Suçtan korunma sosyal pratiğinin* analize dahil edilmesiyle birlikte üçüncü model (Model 3) suç korkusunu %56 oranında, *etkileşim mekanizmalarının*

dahil edilmesiyle birlikte dördüncü model (Model 4) suç korkusunu %67 oranında **açıklayacak** düzeye ulaşmıştır.

Dolayısıyla suç korkusunu *açıklamak* açısından, mağdur olup olmamak, kamuda veya özelde çalışıyor olmak, Eminönü'nde veya Tuzla'da görev yapıyor olmak hiç önemli değildir (p>,05). Suç korkusunu anlaşılmasında, incinebilirliğin bir unsuru olan kadının, suça maruz kalma risk algısının, suçtan korunma sosyal pratiğinin ve etkileşim mekanizmalarının istatistiksel olarak anlamlı (p<,05) bir açıklayıcılığı söz konusudur.

Teorik açıklamalarda, yapılaşma, yapıların sürekliliğini ya da değişimini, dolayısıyla da toplum dizgelerinin yeniden üretimlerini, yöneten koşullar / etkileşim mekanizmaları olarak tanımlanmış ve yapılaşmanın en önemli göstergesinin de sosyal pratikler olduğu üzerinde durulmuştur (Giddens, 1999a). Regresyon analiziyle bir kez daha anlaşılmaktadır ki, suç korkusunu, onu yöneten etkileşim mekanizmaları ve suçtan korunma sosyal pratiği istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde açıklamaktadır. Ayrıca suç korkusu literatürünü destekleyecek şekilde de, kadınların ve suça maruz kalma risk algılamasının suç korkusunu önemli ölçüde belirlediği görülmektedir. Suç korkusu sadece suç mağdurlarında olmadığı, farklı mekansal alanlarda benzer endişenin yaşanabileceği de (zaman – uzam yakınlaşması veya sosyal – sistem bütünleşmesi) hem yapılaşma teorisini hem de suç korkusu literatürünü destekleyecek şekilde ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

Modernliğin hem fırsat hem de tehdit oluşturan yönleri bulunmaktadır (Taylor, 1995; Giddens, 2004). Dünya toplumları, modernlik ötesi veya post modern bir dönemde değil modernliğin yaygınlaştığı / radikalleştiği bir dönemde yaşamaktadırlar. Bu dönem, tehditlerin fırsatları unutturduğu veya üstünü örttüğü bir süreçtir (Beck, 1992; Giddens, 2000a; Giddens, 2004; Beck, 2005).

Radikalleşen modernitenin sonuçları, azgelişmiş toplumlar açısından daha fazladır. Radikalleşen moderniteyle azgelişmişliğin birleşmesi beraberinde bir çok soruna da yol açmaktadır. Bu sorunlardan birisi de suçların çeşitlenmesi, artması ve yaşam dünyalarının suçlardan dolayı korkularla örülü hale gelmesidir (Walklate, 1998; Freudi, 2001).

İnsan tarafından üretilmiş risklerden birisi olarak değerlendirilen suçun en önemli sonucu, toplumda suç korkusunu oluşturmasıdır (Beckett, 2007). Suç korkusunun hem bireye, hem de yapıya bakan yönlerinin tartışıldığı geniş bir literatür bulunmaktadır. Bu literatür makro / mikro ikiliğinin aşılması gerektiği konusunda neredeyse hemfikirdir (Riezler, 1944; Yin, 1980; Taylor ve Hale, 1986; Warr, 1990; Archer ve Erhich – Erfer:1991; Ferraro, 1995; Rountree ve Land, 1996; Ackah, 2000; Feltes, 2001; Mirkeu, 2002; Silier, 2003; McCrea, vd. 2005; Torrente, 2008). Giddens (1999a) bu tür ikilikleri uzlaştırarak aşmak amacıyla yapılaşma teorisini geliştirmiştir. Bu bağlamda suç korkusu, bireyin

yapıyı, yapının bireyi üretme süreci ve bir takım toplumsal etkileşim mekanizmaları tarafından sürekli ve tekrarlanır bir şekilde yapılaşmaktadır (Giddens, 1999a).

Bireysel bir problem olan suç korkusu, yaygın bir toplumsal soruna dönüşmüştür (Farrall, vd. 1997; Mills, 2000; Bahar, 2006). Öyle ki suçun kendisinden daha önemli hale gelerek yaşam dünyalarını "korku hapishanelerine" (Yin, 1982:240) çevirmiştir. Bireyler evde tutukluluk hali yaşamaya sürüklenmiş, kentin belli yerlerine ve belli saatlerde gidilemez olmuş ve toplumsal yaşam kalitesi bozularak kentin uzak yerlerinde surlarla çevrili kapalı topluluklar oluşturulmuştur. Bireyler, her gün geçip gidilen sokaklarda güvenlik endişesi yaşamaya başlamıştır. Suç toplumda dayanışmayı artırır görüşünün (Durkheim,1985) aksine suç, korkuya bağlı olarak ayrışmaya neden olmuştur (Hartnagel, 1979). Elde edilen veriler, ontolojik güven(sizliğin) veya suç korkusunun, birey / yapı ve bir takım koşullar bağlamında yapılaştığını göstermektedir.

Güven-güvensizlik hayatın içinde ontolojik olarak vardır veya gömülüdür (Walklate, 1998) ve suçtan korunma pratiğiyle görünür hale gelmektedir (Giddens, 1999a). Yapılan bu araştırmada, bireysel düzeyde ve bir yapı olarak objektif düzeyde suç korkusunun varlığına odaklanılmış ve suçtan korunma sosyal pratiği irdelenmiştir. Aynı zamanda, suç korkusunu yöneten koşullarla suç korkusu arasındaki ilişkiler de analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırmada, İstanbul'da suçun en fazla meydana geldiği ilçe Eminönü'nde ve suçun en az meydana geldiği ilçe Tuzla'da, kamuda / özelde çalışanların suç korkuları incelenmiştir. Konu kapkaç özelinde irdelenmiş ve suç korkusunun yapılaşıp yapılaşmadığına bakılmıştır. Bu amaçla nicel-nitel veriler toplanmıştır.

İstanbul'un ilçelerinden Eminönü ve Tuzla'da çalışan örneklem suçtan korkmaktadır (%73,4). Bireyler, suç ilişkin korkuyu

etkileyen kuralları izlemekte ve sahip oldukları kaynaklara göre suçtan korunmak için eyleme geçmektedirler. Suç korkusu, bireylerin suçtan çekinme, sakınma, korunma için geliştirdikleri suçtan korunma sosyal pratiklerle görünür olmaktadır. Yapılan bu çalışmada da bireyler suçtan korunmak için bir dizi tedbir aldıkları ve bunu üst düzeyde gerçekleştirdikleri saptanmıştır (%75,3).

Suç korkusu aynı zamanda bir takım koşullar (suç haricindeki diğer faktörler) tarafından da yönetilmektedir ve bu koşullar ile suç korkusu arasında kuvvetli ilişki bulunmuştur (r=,714). Tüm bunlar örneklem özelinde suç korkusunun yapılaştığını göstermektedir.

Suç korkusunu yöneten koşulların en önemlisi yaşanılan kentteki **suçluların varlığıdır** (Walker, 1994). Türkiye'de suç oranları ve suç çeşitleri, yıllara göre artış trendi göstermekte ve 2001-2007 yılları arasında İstanbul'da meydana gelen suçlar Türkiye'de meydana gelen suçların %28'ini oluşturmaktadır. Artan suçlar toplumda suç korkusunu yapılaştırmaktadır. Örneklem, İstanbul'da suç probleminin öncelikle ele alınması gerektiğini, suçların arttığını ve bundan dolayı güvenlik endişesi yaşadıklarını belirtmiştir.

Artan suç olayları, hem **mağduriyet deneyimi** yaşayanların, hem de *hiçbir suç mağduru olmayanların* suç korkularını tetiklemektedir. Kaldı ki suç korkusu açısından mağduriyet deneyimi yaşamış olmak önemli bir farklılık oluşturmamaktadır. Türkiye'de suç mağdurlarının henüz keşfedilmemiş ve ceza adalet sistemi içerisinde mağdur haklarına yer verilmemiş olması, suç mağduriyetiyle ilgili travmayı daha da derinleştirmektedir. Suçla ilgili mağduriyet hikayeleri toplumda paylaşılmakta ve toplum dünyası başkasının travmasını üstlenebilmektedir. Dolayısıyla mağduriyet yayılarak, toplumun her kesimini eşit düzeyde ve hatta mağdurlardan daha fazla etkileyebilmektedir.

Toplumsal cinsiyete bağlı olarak kadınlar erkeklerden daha fazla suçtan korkmaktadırlar (Clemente ve Kleiman, 1977; Ferraro,

1996; Ackah, 2000; Ranzijn, vd., 2002; Scott, 2003). Genel olarak suçlar erkeklere yönelmekte, ancak kadınlar daha fazla suçtan endişe etmektedir. Özel suç türleri ise (cinsel suçlar ve kapkaç) doğrudan kadına yönelmektedir. Bu suç türlerinin varlığı, kadının diğer suç türlerinden de endişe etmesini tetiklemektedir. Dolayısıyla cinsiyet suç korkusunun yapılaşmasında önemli bir toplumsal etkileşim mekanizması olarak belirginleşmektedir. Yapılan regresyon analizinde suç korkusunun en önemli belirleyenlerinden birisinin cinsiyet faktörü olduğu belirlenmiştir.

Kentleşme ile suç arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Şahsa yönelik suçlar kırsalda daha fazla işlenmekte, kentlerde ise mal varlığına yönelik suçlar daha fazla görülmektedir. İstanbul Türkiye'nin en büyük, en karışık, en fazla göç alan ve en hareketli kentidir. Kentsel düzensizlik, mekansal ayrışma ve karmaşa–kuralsızlık suçun önemli sebeplerinden olduğu gibi aynı zamanda suç korkusunu da büyüten nedenlerdendir. Suçun az görüldüğü ve suçun yoğun olarak meydana geldiği iki farklı mekansal alanda çalışanların (Tuzla-Eminönü) suç korku düzeyleri arasında hiçbir farklılık bulunmamıştır. Bu durum yaşanılan kentin suç korkusunu üreten bir anlam kodu ürettiğini (Giddens, 1999a) ve dolayısıyla farklı mekanlarda aynı duygunun yaşandığını (zaman – uzam yakınlaşması) göstermektedir. Örneklem, İstanbul'da güvenle hareket etmediğini (%79,3); güvenlik gerekçesiyle bazı yerlere gitmediğini (%85,3) ve hem gündüz (%75,6) hem de gece (%84,7) güvenlik endişesi yaşadığını belirtmiştir. Kent olarak İstanbul "güvenlikli" bir yer değildir ve bu durum ise suç korkusunu yapılaştıran bir başka etkileşim mekanizmasıdır.

Dolayısıyla İstanbul'da **suça maruz kalma ihtimali** de yüksektir. İstanbul suçu hatırlatmakta ve İstanbul'da yaşamayanlar bile gezi amaçlı İstanbul'a geldiğinde kendisine herhangi bir suçun yönelmesinden endişe etmektedirler. Suça maruz kalma risk algılaması ise suç korkusunun en önemli belirleyenleri arasındadır ve

yapılan regrasyon analizinde de literatürü destekleyecek şekilde bu tespit edilmiştir (Warr ve Stafford, 1983; Ferraro, 1995; Weatherburn, vd.1996; Lauer, 2005).

Karmaşıklık ve nüfusun heterojenliği bireyleri iyice yalnızlaştırmaktadır. Bu ise **sosyal ilişkiler zenginliği** olarak tanımlanabilecek sosyal sermayeyi önemli ölçüde etkilemektedir. Kimsenin birbirine güven duymadığı ortamlarda suçlular daha rahat hareket edebilmekte (Haynie, 2001) ve meydana gelen suçlar konusunda toplumsal duyarsızlık suç korkusunu etkilemektedir. İnsanlar sokakta suçlardan dolayı rahat hareket edememektedir. Bir de suça maruz kalınması durumunda kimsenin yardıma gelmeyeceği endişesi buna eklendiğinde bireyler suçtan fazlasıyla korkar hale gelmektedir.

Güvenlik bağlamında sosyal ilişkilerin zayıflaması, suçla ilgili hikayelerin yayılmasına ve bu öykülerin **şehir efsanesine** dönüşmesine neden olmaktadır. Suçla ilgili anlatılan hikayeler toplumda moral paniğe dönüşebilmektedir (Cauthen ve Jasper, 1994). Örneklemin %70'i suçla ilgili duyduğu korkutucu rivayetten dolayı endişeye kapıldığını belirtmiştir. Suç hikayelerinin anlatılması kamusal duyarlılığı artırmaktadır (Beckett, 2007). Bir yandan sosyal sermayede azalma, diğer yandan suçla ilgili anlatılan hikayelerin / mitleştirmelerin artması suç korkusunu etkilemektedir.

Bireyler **ceza adalet sisteminin** mağdurların yanında olduğunu düşünmemektedir. Güvenliğin sağlanmasında görev alan kuruluşlara olan itimadın azalması, bir başka anlatımla uzmanlık sistemlerine olan güvenin zedelenmesi suç korkusunu yapılaştırmaktadır. Adalet sistemi bir yandan suçluları ıslah edemediği gibi diğer yandan da mağdurların haklarını korumamaktadır. Bu ise bireylerin yetkesel kaynaklar açısından güçsüzlük yaşamasına neden olmaktadır. Ayrıca ceza adalet sisteminin en önemli unsuru polise duyulan güven önemlidir. Ancak bunun meta analizi yapıldığında, toplumda güvenlikle ilgili beklentinin de var olduğunu

çıkarmamız mümkündür (Kul, vd., 2010). Yine polisiye taktiklerin toplumdan daha çok suçlu odaklı geliştirilmesi, niyetlenilmiş eylemin istenmedik sonucu (Giddens, 1999a) olan suç korkusunu artırdığı tespit edilmiştir. Örneğin bir emniyet müdürünün "kapkaçın arkasında terör örgütü var" şeklindeki açıklaması toplumun güvenlik kaygısını daha da artırmaktadır.

Hem adalet, hem de polis gibi sistemlerin oluşturulması veya iyileştirilmesinde **politik sistemi** önemlidir. Ancak toplum siyasetçiden daha çok bürokrasiye güvenmektedir (Metropoll, 2007). Politikacılar programlarına güvenlikle ilgili konuları almakta ve toplumda güvenlik sorunu halledeceği vaadinde bulunmaktadırlar. Hatta suçla ilgili konuları "alt siyaset" malzemesi yaptıkları da görülmektedir. Dolayısıyla gerçek olmayan suç rakamlarıyla toplumu politik bir cepheye dönüştürmeye çalışmaktadırlar. Politikacıların özellikle terör bağlamında suçla ilgili "endişe" söylemi suçla ilişkin korkuyu yapılaştıran etkileşim mekanizmasına dönüşebilmektedir. Araştırmanın 22 Temmuz 2007 milletvekili genel seçimlerinden önce yapılmasının da etkisiyle görüşmeye katılanlar politikacıların "güvenlikle ilgili vaadlerine" dikkat ettikleri gözlemlenmiştir.

Suç korkusunun en önemli belirleyenlerinden bir diğeri ise medyadır. **Medyanın** çarpan toplayan etkisi bulunmakta ve suç özelinde toplumda korku enflasyonu oluşturmaktadır (Miethe ve Lee, 1984). Çünkü yapılan bu çalışmada örneklem suçla ilgili haberlerin çoğunu medyadan öğrenmekte (%84,2) ve medyanın güvenlikle ilgili "alarmist" söylemi suç korkularını yönlendirmektedir. Örneğin örneklemin %72,3'ü medyadaki suç haberlerini dikkate aldığı, gerekli önlemi aldığı ve %80,9'u medyada çıkan suç haberlerinden dolayı güvenliğinden endişe ettiğini belirtmiştir. Yapılan araştırmada, bir televizyon kanalının üst üste üç gün aynı suç haberini seyircisine duyurduğu / gösterdiği, bazı televizyon kanalları suçun arttığını söylerken, aynı zaman dilimi

içerisinde bazı televizyon kanalları ise suçun azaldığını izleyicisine gösterdiği ve yazılı medyanın da suçlarla ilgili "korkutucu" manşetlerle okuyucusunun karşısına çıktığı görülmüştür. Tüm bunlar ise Furedi'nin (2001) söylemiyle toplumda "tehlike enflasyonu" oluşturmakta ve bireylerin suçtan korkmasına neden olmaktadır.

Suçu makro planda belirleyen en önemli husus **küresel kapitalizm** ve azgelişmişlik süreçleriyle doğrudan ilişkili mekanizmalardır. Küresel kapitalizm **metalaşma** ile kendini yenilemekte veya yeniden üretmektedir (Marx, 1986:104). Metalaşma, ihtiyaçların maniple edilmesi tezine dayanmakta ve bir çok şey alınıp satılır hale gelmektedir (Lodziak, 2003). Güvenlik duygusunun alınır satılır hale gelmesi, suç korkusunun bilinçli olarak maniple edilmesi kapitalist ekonomik süreçle doğrudan ilişkilidir ve suçla ilgili yapılan her haber, reklam ve tanıtım güvenlikle ilgili sektörün doğmasına ve gelişmesine neden olmuştur. Warr (2000) güvenlik sorunun ön plana çıkarılmasının altında bireysel / organizasyonel çıkarların bulunduğunu ve korkunun bir eşya gibi pazarlandığını belirtmektedir. Suç, güvenliğe ilişkin bir sektörü doğurmuş ve bu sektörün değirmenine de su taşır hale gelmiştir. 1990'lı yıllarda hırsız alarmı, yangın alarmı, araba alarmı ve kişisel güvenliğe talep ciddi ölçüde artmış ve ekonomide durgunluk yaşanmasına rağmen güvenlik önlemlerine duyulan talep sayesinde kişisel güvenlik endüstrisi yılda % 10 büyüme gerçekleştirmiştir (Freudi, 2001). Uzun görüşlü kameralar, retinadan tanıyan biyometrik giriş kartları, görüntülü telefon sistemleri, kapkaç savar, göz yaşartıcı sprey, özel güvenlik ve daha pek çok yeni güvenlik uygulaması "güvenli bir yaşam" için zorunluymuş gibi pazarlanmaktadır. Surlarla çevrili toplulukların, kapalı yerleşmelerin, komşusuz mahallerin veya izole toplulukların oluşması büyük ölçekte suç korkusundan kaynaklanmaktadır (Furedi, 2001:170; Lauer, 2005: 155; Rosenber, 2008). Konut sektörü reklam stratejisini "güvenlik" ve "huzur" kavramları üzerine oturtmaktadır. Görüşmelerde de

ve yapılan kimi araştırmalarda da (Apak, vd. 2002; Alver, 2007) bireyler suçtan dolayı güvenlikli site veya konutlara taşınmak istediğini belirtmiştir. Çalışılan yerin mutlaka özel güvenlik tarafından korunması gerektiğini düşünenlerin sayısının çok olması (%65,7) "oluşturulan güvenlik talebiyle" ilişkilidir. Çünkü çalıştığı yerin özel güvenlik tarafından korunması gerektiğini düşünenlerin suç korkuları da yüksek çıkmıştır. Ayrıca imkanı olması dahilinde mutlaka güvenlik ile ilgili bir sigorta yaptıracağını düşünenlerin varlığı (%69,6), "güvenlik probleminin" geldiği düzeyi gösterdiği gibi aynı zamanda "oluşturulan güvensizlikle" de ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü meydana gelme ihtimali çok daha yüksek suçların değil de özellikle "kapkaça karşı sigortacılığın" gelişmesi bunun en güzel delilidir. Sonuç olarak ihtiyaçlar maniple edilmekte, suç asıl mecrasından çıkarılarak başka amaçlar için kullanılabilmekte ve güvenlik "alınır – satılır" hale gelerek metalaşmakta bu ise son tahlilde toplumda suç korkusunu yapılaştıran bir başka etkileşim mekanizmasına dönüşmektedir.

Suç korkusu çalışmaları Türkiye'de oldukça yenidir. Batı literatüründe ise geniş bir çalışma alanı içerisinde konunun ele alındığı görülmektedir. Kitabın kaynaklar kısmından da anlaşılacağı üzere bu çalışmada adeta tüm literatür gözden geçirilmeye çalışılmıştır. Kitap aynı zamanda suç korkusu literatürünün bir özeti niteliğindedir. Ayrıca literatür alan araştırmasıyla da test edilmiştir. Suç korkusu konusunda yapılacak araştırmalarda dikkat edilmesi gereken tavsiyelerin tamamına uyulmaya çalışılmıştır. Bu noktada durup, bu alanda yapılacak çalışmalarda özellikle dikkat edilmesi gerekenlerin sıralanmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

1. Suç korkusu mikro / makro yaklaşımları birlikte alan teorilerle veya her iki yaklaşım çerçevesinde analiz edilmelidir.
2. Suç korkusu, sadece nicel verilerle değil aynı zamanda nitel verilerle birlikte araştırılıp yorumlanmalıdır.

3. Bireylerin suç korkularıyla birlikte; suça maruz kalma algısı ve suçtan korunma için ne tür stratejiler geliştirdikleri de öğrenilmelidir.
4. Suç korkusu soyut kavramlarla (*ne kadar güvende hissediyorsun gibi*) değil, somut suç özelinden (*dolandırılmaktan korkup korkmadığı gibi*) konu araştırılmalıdır.
5. Suç korkusunun ölçülmesi için geliştirilen ölçeklerden yararlanılmalıdır.

KAYNAKLAR

Ackah, Y. (2000), "Fear of Crime Among an Immigrant Population in the Washington, DC. Metropolitan Area", Journal of Black Studies, 30:553-573

Addington, J.E. (2001), %100 Düşünce Gücü, çev. B. Çetinkaya, İstanbul: Akaşa

Akers, R. L. (2000), Criminological Theories, California: Roxbury

Aktaş, T. (2008), Das Ansehen der Polizei und die Geltung von Normen, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Freiburg: Albert-Ludwigs-Universität

Albini, J.L. (1987), "The Great American Crime Myth", Contemporary Socioloy, 16:533-534

Altheide, D.L. (1997), "The News Media, The Problem Frame, and The Production of Fear", The Sociological Quarterly, 38:647-668

Altheide, D.L. ve Michalowski, R.S. (1999), "Fear in The News: A Discourse of Control", The Sociological Quarterly, 40:475-503

Alver, K. (2007), Siteril Hayatlar, Kentte Mekansal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler, İstanbul: Hece

Apak, Ülken ve Ünlü (2002), "Yeni Bir Toplu Konut Yerleşmesinde 'Güvenlik Duygusunun' Değerlendirilmesi", İTÜ Dergisi, 1:65-70

Aran, V. (2006), "Korkunun Kentleri", Cumhuriyet Gazetesi Pazar Eki, Sayı 1035, 22 Ocak 2006

Archer, D. ve Erlich – Effer, L. (1991), "Fear and Loading: Archival Traces of the Response to Extraordinary Violence", Social Psychology Quarterly, 54:3-352

Arıboğan, Ü. (2006), "Ciddi İşler", Akşam Gazetesi, 24 Temmuz 2006

Arın, C. (1996), "Kadına Yönelik Şiddet", Cogito, 6-7:305-312

Armaner, T. (2006), "Edebiyatta Tahripkâr Karakterler", Şiddet, Terör ve Toplum içinde (der.)F.Gümüşoğlu, İstanbul:Bağlam, ss:67-74

Aykut, E. (2006), "Adaletin Terazisini Dengelemek: Şiddet ve Politika", Şiddet, Terör ve Toplum içinde (der.)F.Gümüşoğlu, İstanbul:Bağlam, ss:44-50

Bahar, H.İ. (2006), "Mağdur Bilimi, Mağduriyetin Etkisi ve Mağduriyete Yönelik Çalışmalar", Suç Mağdurları içinde, (der.) H.İ. Bahar, Ankara: Adalet, ss:1-20

Bal, M.A. (2003), Modern Devlet ve Güvenlik, İstanbul: IQ

Balcıoğlu, İ. (2001), Şiddet ve Toplum, İstanbul: Bilge

Balel, M. (2005), Peygamber Çiçeği, İstanbul: Dünya

Banks, M. (2005), "Spaces of (in)security: Media and Fear of Crime in a Local Context", Crime-Media-Culture, 1:169-187

Bankston, W.B. (1988), "Victimization and Fear of Crime Among The Elderly", Contemporary Sociology, 17:362-363

Baudrillard, J.(2005), Simülakrlar ve Simülasyon, çev.O.Adanır, Ankara:Doğu Batı

Bauman, Z. (1997), Modernite ve Holacaust, çev.S.Sertabiboğlu, İstanbul: Sarmal

Bauman, Z. (1998), Postmodern Etik, çev.A.Türker, İstanbul: Ayrıntı

Bauman, Z. (2001), Bireyselleşmiş Toplum, çev.Y.Alogan, İstanbul: Ayrıntı

Baumer, T. L. (1985), "Testing a General Model of Fear of Crime: Data Form a National Sample", Journal of Reseacrh in Crime and Delinquency, 22: 239-255

Bayley, D.H. (2006), Gelecek İçin Polis, çev.F.Eraslan, Ankara: EGM

Bayley, D.H. ve Shearing, C.D. (2001), The New Structure of Policing, Description, Conceptualization Research Agenda, Washington: N.I. of Justice

Beck, A. (1996), "Teknoloji ve Suç Önlemede Kapalı Devre Televizyonun Rolü", Avrupa Birliği Sürecinde Polis içinde (der.) H.Kavgacı, Ankara:EGM, ss:241-254

Beck, U.(1992), Risk Society:Towards a New Modernity,Trs:M. Ritter,London: Sage

Beck, U. (2002), "The Silence of Words and Political Dynamics, in the World Risk Society", Logos 1, 4:1-14

Beck, U. (2005), Siyasallığın İcadı, çev.N. Ünler, Ankara: İletişim

Beckett, K. (2007), "Crime and Control in The Culture of Late Modernity", Law&Society Review, findarticles.com/p/articles/mi_qa3757, s.1-20

Beilharz, P. (2004), "Rewriting Australia: The Way We Talk About Fears and Hopes", Journal of Sociology, 40:432-445

Belen, B. (2006), "Af Beklentisi Suça İtiyor", Cumhuriyet Gazetesi, 19/12/2006

Beşe, E. (2004), "Terörizm Tanımı", Polis Dergisi, 40:38-43

Beşe, E. (2006), "Suç İstatistiklerinde Karanlık Sayı ve Mağdurun Rolü", Suç Mağdurları içinde, (der.) H.İ. Bahar, Ankara: Adalet Yayınları, ss:73-86

Bilgi Üniversitesi (2008) http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr / pages/activity_full.asp?lid=tr&id=72, ulaşım tarihi: 06.06.2008

Bilgiç, V. (2005), Yönetim ve Güvenlik, Ankara: Seçkin

Bilgin, S. ve Kooij, F. (2006), "Savaştan İstihdama, Terör Yaşamış Kadınlar: Hollanda Anlatıları", Şiddet, Terör ve Toplum içinde (der.)F.Gümüşoğlu, İstanbul:Bağlam, s.28-34

Block, R. (1989), "A Comparison of National Crime Surveys", The Plight of Crime Victims in Modern Society içinde, (der.) E.A. Fattah ve S. Fraser, London: Macmillan, ss:3-25

BM. Birleşmiş Milletler (1985), Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, http://www.unhchr.ch/html /menu3/b/h_comp49.htm, Ulaşım Tarihi: 13 Aralık 1996

Bourdieu, P. (1995), Pratik Nedenler Eylem Kuramı Üzerine, çev.H.Tufan, İstanbul: Kesit

Box, S., Hale, C., & Andrews, G. (1988), "Explaining fear of crime", British Journal of Criminology, 28:340-356

Braga, A. A. ve Weisburd, D. L. (2006), Police Innovation and Crime Prevention: Lessons Learned From Police Research Over The Past 20 Years, Washington:National Institute of Justice

Brewer, J.D., Lockhart, B. ve Rodgers, P. (1998), "Informal Social Control and Crime Managment in Belfast", The British Journal of Sociology, 49:570-585

Bulck, J.V. (2004), "Research Note: The Relationship Between Television Fiction and Fear of Crime", European Journal of Comminication, 19:239-248

Burkovik, Y. ve Tan, O. (2006), KorkuYorum, İstanbul: Timaş

Burnet, A. (2006), "Understanding and Tackling Fear Of Crime Among Older People", British Journal of Community Nursing, 11:387-390

Büyüköztürk, Ş. (2003), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegema

Cankurt, B. (2005), "Terör Olayları Yeni Bir Trend Yarattı", Şamdan Plus, 114:7

Cauthen, N.K. ve Jasper, J.M. (1994), "Culture, Politics, and Moral Panics", Sociological Forum, 9:495-513

Chiricos, T., Eschhoiz, S., Gertz, M. (1997), "Crime, News And Fear Of Crime: Toward An İdentification Of Audience Effects", Social Problems, 44:342-357

Christmann, K., Rogerson, M. ve Walters, D. (2003), Fear of Crime and Insecurity in New Deal for Communities Partnerships, Northern Crime Consortium Research Report 14, New Deal: Sheffield Halam University, ss:1-20

Clason, D.L. ve Dormody, T.J. (2000), "Analayzing Data Measured by Individual Likkert Type Items", Journal of Agricultural Education, 35:31-35

Clemente, F. ve Kleiman, M. B. (1977), "Fear Of Crime in The United States: A Multivariate Analysis", Soscial Forces, 56:519-531

Colburn, D.R. ve Pozzetta, G.E. (1974), "Crime and Ethnic Minorities in America: A Bibliographic Essay", The History Teacher, 7:597-609

Concil of Europe (2005), Şehir Suçlarının Önlenmesi, çev. İ. Yılmaz, Ankara: EGM

Conklin, J. (1971), "Dimensions Of Communitiy Response To The Crime Problem", Social Problems, 18:373-385

Corrado, R. R. (1989), "Victims of Extreme State Terrorism", The Plight of Crime Victims in Modern Society içinde, (der.)E.A. Fattah ve S. Fraser, London: Macmillan, ss:74-92

Cömertler, N. ve Kar, M. (2007), "Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 62:1-17

Crank, J. (1997), "Citizen Fear of Crime and Satisfaction With Sheriff Services Survey", National Criminal Justice Service Report, Ada Country Sherifis' Oficce, s.1-19

Crime Reduction Toolkits (2008), Fear of Crime, www.crime-reduction.com , ulaşım tarihi, 05/11/2008

Cullen, J.B. ve Levitt, S.D. (1999), "Crime, Urban Flight, and The Consequences for Cities", The Review of Economics and Statistics, 81:159-169

Cumhuriyet Gazetesi (2005a), "Polisler Sokakta Gezemez Hale Geldi", 30/12/2005

Cumhuriyet Gazetesi (2005b), "Özel Güvenlikte Mafya Endişesi", 31/05/2005

Cüceloğlu, D. (2008), Korku Kültürü, İstanbul: Remzi Kitapevi

Çağla, C. (2006), "Türkiye'de Siyaset ve Ölüm Üstüne Bir Deneme," Şiddet, Terör ve Toplum içinde (der.)F.Gümüşoğlu, İstanbul:Bağlam, ss:35-42

Çeçen, A. (2003), Adalet Kavramı, Ankara: Turhan

Çetin, H. (2004), Türk Toplum Sözleşmesi, Ankara: Lotus

Dammert, L. ve Malone, M.F. (2003), "Fear of Crime or Fear of Life", Bulletin of Latin American Research, 22:79-101

Das, R. (2004), "Social Capital and Poverty of The Wage-Labour Class: Problems With The Social Capital Theory", Royal Geograpical Society, 33:27-45

Dede, Ş. (2005), "Yurttaşlar Suçlu İle Karşı Karşıya Bırakılıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 5 Aralık 2005 tarihli nüsha

Değirmenci, O. (2008), "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 77:33-86

Demir, A. (2006), "Güvenlik ve Rahat Bir Arada", www.haberturk.com, ulaşım tarihi, 26/11/2006

Demir, E.(1995),"Türkiye'de İşçileşme Süreçleri", Toplum ve Bilim Dergisi, 66:69-85

Demir, F. ve Kul, M. (2011), Modern Bir Araştırma Yöntemi Q Metodu, Ankara:Adalet

Demirbaş, T. (2002), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara: Seçkin

Demirbaş, T. (2005), Kriminoloji, Ankara: Seçkin

Ditton, J., Derek Chadee, D., Farrall, S., Gilchrist, E. ve Bannister, J. (2004), "From Imitation To Intimidation", The British Journal of Criminology", 44:595-623

Doğan, A.E. (2007), "Mekân Üretimi ve Gündelik Hayatın Birikim ve Emek Süreçleriyle İlişkisine Kayseri'den Bakmak", Praksis, 16:91-122

Doğan, M. (2005), Türkiye'de Şahsa Ve Malvarlığına Karşı İşlenen Kentsel Suçların Sosyolojik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi

Doğan, O. (1999), Davranış Bilimleri, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları

Doster, B. (2005), "Mağdurlar Anlatıyor: Polise Gidiyoruz Ama Sonuç Alamıyoruz", Cumhuriyet Gazetesi, 01/12/2005

Dönmezer, S. (1981), Kriminoloji, İstanbul: Fakülteler Matbaası

Dönmezer, S. (2004), "Sunuş", Mala Karşı İşlenen Suçlarla Mücadele Semineri içinde, Ankara: Adım, ss:24-25

Drucker, P. (1996), Yeni Gerçekler, çev. B. Karanakçı, Ankara: Türkiye İş Bankası

Duhm, D. (1996), Kapitalizmde Korku, çev. S. Şölçün, İstanbul: Ayraç.

Dupre, M.E. ve Mackey, D.A. (2001), "Crime in The Public Mind: Letters to The Editor as a Measure of Crime Salience", Journal of Criminal Justice ond Popular Culture, 8:1-24

Durkheim, E. (1985), Toplumbilimsel Yöntemin Kuralları, çev. C.B. Akal, İstanbul: BFS Yayınları

Durkheim, E. (1933), The Division of Labour in Society, New York: Macmillan

Durusoy, S., Köse, S. ve Karadeniz, O. (2008), "Başlıca Sosyo-Ekonomik Sorunlar Suçun Belirleyicisi Olabilir Mi?", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7:172-203

Edles, L.D. (2002), Cultural Sociology in Practice, Blacwell: Massachusetts

EGM, (2004a), Kapkaç Olaylarına Analitik Bir Bakış, Ankara: EGM Yayınları

EGM, (2004b), Suç ve Suçlu Profili, Ankara: EGM Yayınları

EGM, (2007), Toplum Destekli Polislik, Ankara: EGM Yayınları

EGM. (2008), Özel Güvenlik Teşkilatlanmasıyla İlgili Rakamsal Bilgiler www.ozelguvenlik.pol.tr adresinden alınmıştır. Ulaşım Tarihi, 12/10/2008

Ehrenreich, J.H. (2001), Cophing With Disasters, [Çevirimiçi] Elektronik Adres: www.mhwwb.org. Ulaşım Tarihi 12/04/2005, s.1-70

Elias, N. (2000), Uygarlık Süreci, çev.E.Ateşman, İstanbul: İletişim

Elliott, A. (1999), "Introdoction", Contemporary Social Theory içinde, (der.) A.Elliott, Blacwell: Massachusetts, ss:1-31

Erdem, F. ve Özen, J. (2003), "Nikals Luhmann'ın Tanıdıklık, Emin Olma ve Güven Ayrımı", Sosyal Bilimlerde Güven içinde, (der.) F.Erdem, Ankara: Vadi, ss:53-61

Erdoğan, İ. (2003), Potitivist Metodoloji, Ankara:Erk

Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2002), Öteki Kuram, Ankara: Erk

Ergut, F. (2001), "Polis Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve", Amme İdaresi Dergisi, 34:59-78

Ergut, F. (2004), Modern Devlet ve Polis, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Toplumsal Denetimin Diyalektiği, İstanbul: İletişim

Ericson, R.V. (1993), "Television and The Drama of Crime: Moral Tales and The Place of Crime in Public Life", Contemporary Sociology, 22:855-856

Erikson, K. (1994), A New Species of Trouble Explorations in Disaster Trauma and Community, New York: Norton Company

Erses, S.M. (2002), "Mahalle Kimliği", İstanbul Dergisi, 40:59-65

Esgin, A. (2005), Anthony Giddens Sosyolojisi, Ankara: Anı

Esping-Andersen, G. (2006), "Toplumsal Riskler ve Refah Devletleri", Sosyal Politika Yazıları içinde (der.)A.Buğra ve Ç. Keyder, çev.B.Y. Çakar ve U.B. Balaban, İstanbul: İletişim, ss:33-52

Fagan, J., Piper, E.S. ve Cheng, Y. (1987), "Contributions of Victimization to Delinquency in Inner Cities", Journal of Criminal Law&Criminology, 78:586-613

Farrall, S., Bannister, J., Ditton, J., Gilchrist, E. (1997), "Questioning the Measurement of the Fear of Crime: Findings from a Major Methodological Study", Birish Journal of Criminology, 37: 658-679

Fattah, E.A. (1989), "Victims of Abuse of Power: The David / Goliath Syndrome", The Plight of Crime Victims in Modern Society, (der.)E.A. Fattah ve S. Fraser, London: Macmillan, ss:29-73

Fattah, E.A. (1997), "Toward a Victim Policy Aimed at Healing, Not Suffering", Vİctims of Crime içinde, (der.) C.D. Robert , J.L. Arthur ve G.S. Weslay, London: Sage, ss:247-265

Feagin, J.R. ve Feagin, C.B. (1982), Social Problems, A Critical Power-Conflict Perspective, New Jersey: Prentice Hall

Feltes, T. (2001), "Community Policing"– ein Polizeipolitisches Modell für Europa?", Polizei zwischen Europa und den Regione içinde (der.) J. Fehervary ve W. Stangl, Wien: Universitätsverlag, ss:125--148

Ferraro, K. F. (1996), "Women's Fear of Victimization: Shadow of Sexual Assault?", Social Forces, 75:667-690.

Ferraro, K., La Grange, R. (1987), "The Measurement of Fear of Crime", Sociological Inquiry, 57: 70-101

Ferraro, K.F. (1995), Fear of Crime, Interpreting Victimization Risk, NewYork: Suny

Field, J. (2006), Sosyal Sermaye, çev.B.Bilgen, İstanbul: Bilgi Üniversitesi

Finsterbusch, K. (2003), Taking Sides, Guilford: McGraw-Hill/ Dushkin

Fishman, M. (1978), "Crime Waves as Ideology", Social Probelms, 25:531-543

Fiske, J. (2006), Mitler ve Mitleri Yapanlar, çev.Ş.Duran, İstanbul: İlya

Flynn, E.E. (1989), "Dimensions of The Victim Experience", The Plight of Crime Victims in Modern Society, (der.)E.A.Fattah, London:Macmillan, ss:92-117

Franklin, J.(1998), "Introduction", In The Politics of Risk Society, (der.)J.Franklin, Cambridge: Polity Pres, s.1-8

Fukuyama, F. (2000), Güven: Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması, çev.A. Buğdaycı, İstanbul: İşbankası Yayınları

Furedi, F.(2001), Korku Kültürü, çev.B.Yıldırım,İstanbul: Ayrıntı

Furstenberg, F. (1971), "Public Reaction to Crime in The Streets", The American Scholar, 40:601-610

Gallup (1998), "Kurumlara Duyulan Güven Oranı", ArtıHaber Dergisi, 25:7

Gambetti, Z. (2007), "Linç Girişimleri, Neo-Liberalizm ve Güvenlik Devleti", Toplum ve Bilim, 109:7-34

Garofalo, J. (1981), "The Fear Of Crime: Causes And Consequences", Journal of Criminal Law and Criminology, 72:839-857

Gerçek, L.Ç. (2006), "Şüpheli ve Mağdur Üzerine Bir Araştırma", Polis Bilimleri Dergisi, 8:79-98

Gert, V.B. (2008), Fear Of Crime Feeling (Un)Safe And (İn)Secure İn The Risk Society, http://www.statbel.fgov.be/studies en.pdf, ulaşım tarihi, 15/01/2008, s.1-78

Giddens, A. (1984), The Constitution of Society – Outline of the Theory of Structuration, Cambridge: Polity Press

Giddens, A. (1987), Social Theory and Modern Sociology, Cambridge: Polity Press

Giddens, A. (1999a), Toplumun Kuruluşu – Yapılaşma Kuramının Ana Hatları, çev.H.Özel, Ankara: Bilim ve Sanat

Giddens, A. (1999b), "Elements of the Theory of Structuration", Contemporary Social Theory içinde, (der.) A.Elliott, Blacwell: Massachusetts, s.119-130

Giddens, A. (2000a), Elimizden Kaçıp Giden Dünya, çev. O. Akınhay, İstanbul: Alfa

Giddens, A. (2000b), Tarihsel Materyalizmin Çağdaş Eleştirisi, çev. Ü. Tatlıcan, İstanbul: Paradigma

Giddens, A. (2000c), Sosyoloji, çev.C.Güzel ve H. Özel, Ayraç: Ankara

Giddens, A. (2002), Pozitivizm ve Eleştiricileri, çev. L. Köker, Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi, (der.) T.Bottomore ve R.Nisbet , Ankara: Ayraç, ss:243-290

Giddens, A. (2003), Sosyolojik Yöntemin Yeni Kuralları, çev. Ü. Tatlıcan ve B.Balkız, İstanbul: Paradigma.

Giddens, A. (2004), Modernliğin Sonuçları, çev. E. Kuşdil, İstanbul: Ayrıntı

Giddens, A. (2005a), Sosyoloji Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş, çev. H. Beşirli, İstanbul: Phoenix

Giddens, A. (2005b), Sosyoloji, çev. C.Güzel ve H.Özel, Ayraç: Ankara

Giddens, A. (2005c), Sosyal Teorinin Temel Problemleri, çev. Ü. Tatlıcan, İstanbul: Paradigma

Giddens, A. (2005d), Ulus, Devlet ve Şiddet, çev. C. Atay, İstanbul: Devin

Gilliam, F.D. ve Iyengar, S. (2000), "Prime Suspects: The Influence of Local Television News on The Viewing Public", American Journal of Political Science, 44:560-573

Gillis, A.R. (1989), "Crime and State Surveillance in Nineteenth-Centry France", The American Journal of Sociology, 95:307-341

Glasauer, H. (2006), Public Space and Crime: The Cultural Meaning of Violence,www. http://www.plannersnetwork.org/publications /2000_143 /glasauer.html, Ulaşım tarihi: 23.04.2006

Goffman, E. (1959), Presentation of Self in Everyday Life, New York: Doubleday

Goodey, J. (1995), "Fear of Crime: Children and Gendered Socialization", Gender and Crime içinde, (der.)E.Dobash, R.Dobash ve L.Noaks, Cradiff: University of Wales, ss:295-312

Gottfredson, M. R. ve Hindelang, M.J. (1981), "Sociological Aspects of Criminal Victimization", Annual Review of Sociology, 7:107-128

Göka, E. (2005), "Başkasının Travmasını Sahiplenmek", Yarın Dergisi 44:21-26

Gökçe, B. (1993), Gecekondularda Ailelerarası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü, Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları

Gökçe, B. (2004), Toplumsal Bilimlerde Araştırma, Ankara: Savaş Yayınevi

Gökçe, B. (2005), "Kapkaç Toplumsal Sorunların Dışavurumu", Cumhuriyet Gazetesi, 05 Aralık 2005 tarihli nüsha

Göle, N. (1991), Modern Mahrem / Medeniyet ve Örtünme, İstanbul: Metis

Göle, N. (1998), Mühendisler ve İdeoloji, İstanbul: Metis

Göle, N. (2000), Melez Desenler, İstanbul: Ayrıntı

Graycar, A. ve James, M. (2000), Crime and Older Australians, Sydney: Australian Institute of Criminology

Greenberg, M.S., Wilson, E. C., Ruback, R.D. ve Mills, M.K. (1979), "Social and Emotional Determinants of Victim Crime Reporting", Social Psyhology Quarterly, 42:364-372

Groof, S.D. (2007), "And My Mama Said . . .The (Relative) Parental Influence on Fear of Crime Among Adolescent Girls and Boys", Youth & Society, 20:1-27

Gümüş, E. (2004), "Crime in Urban Areas: an Empirical Investigation", Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7:98-109

Gündüz – Mutluer, F. (2000), Toplumsal Sapma, Fonksiyonalist ve Sembolik Etkileşimci Yaklaşımlar, İstanbul: Zirve

Güngör, E. (1986), Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik, İstanbul: Ötüken

Gürer, C. (2004), "Suç Analizi: Çağdaş Polisin Vazgeçilemez Silahı", Polis Dergisi, 41:23-29

Güriz, A. (2001), "Adalet Kavramının Belirsizliği", Adalet Kavramı içinde (der.)A.Güriz, Ankara:Türkiye Felsefe Kurumu Derneği, ss:7-37

Habermas, J. (2001), İletişimsel Eylem Kuramı, çev. M.Tüzel, İstanbul: Kabalcı

Habermas, J. (2002), Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü, çev. T. Bora ve M. Sancar, İstanbul: İletişim.

Hacısalihoğlu, Y. (2000), Küreselleşme Mekansal Etkileri ve İstanbul, İstanbul:AD

Hagan, F. (1991), Introdctory to Criminology, U.K: Sage Puplication

Hagan, J. ve Palloni, A. (1986), "Toward a Structural Criminology: Method and Theory in Criminological Research", Annual Review of Sociology, 12:431-449

Hale, C. (1996), "Fear Of Crime: A Review Of The Literature". International Review Of Victimology, 4:79-150

Hale, C., Pack, P., ve Salked, J., (1994), "The Structural Determinants of Fear of Crime: An Analysis Using Census and Survey Data from England and Wales", International Review of Victimology, 3:211-233

Halimoğlu, S. (2005), "Suç Güvenlik Sektörünü Doğurdu", Cumhuriyet Gazetesi, 09 Aralık 2005 tarihli nüsha

Hall, S. (2002), "İdeoloji ve İletişim Kuramı", Medya Kültür Siyaset içinde, (der.)S.İrvan, Ankara: Alp Yayınevi, ss:101-126

Hartnagel, T.F. (1979), "The Perception of Fear of Crime: Implications for Neighborhood Cohesion, Social Activity, and Community Affect", Social Forces, 58:176-193

Harvey, D. (1997), Postmodernliğin Durumu, çev. S. Savran, İstanbul: Metis

Harvey, D. (1999), "Postmodernism", Contemporary Social Theory, (der.)A.Elliott, Blacwell: Massachusetts, s.301-317

Haynie, D.L. (2001), "Delinquent Pers Revisited: Does Network Structure Matter?", American Journal of Sociology, 106:1013-1057

Holbert, L., Shah, D. ve Kwak, N. (2004), "Fear, Authority, and Justice: Crime-Related TV Viewing and Enodrsements of Capital Punishment", Journalism, Mass Communication Quarterly, 81:343-363

Hollway, W. ve Jefferson, T. (1997), "The Risk Society in an Age Anxiety: Situating Fear of Crime", The British Journal of Sociology, 48:255-266

Hörnqvist, M. (2004), "The Birth of Public Order Policy", Race&Class, 46:30-52

Hunt, A. (1997), "Moral Panic and Moral Language in The Media", The British Journal of Sociology, 48:629-648

Hurwitz, J. ve Smithey, S. (1998), "Gender Differences on Crime and Punishment", Political Research Quarterly, 51:89-115

Işık, O. ve Pınarcıklıoğlu, M.M. (2002), Nöbetleşe Yoksulluk-Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği, İletişim: İstanbul

İnam, A. (2003), "Herşeyin Başı Güven", Sosyal Bilimlerde Güven, (der.) F.Erdem, Ankara: Vadi, s.13-26

Jennet, C. (1998), "Qualitative Review", Fear of Crime içinde Australia: Criminology Research Council, 26-62

Jordan, W.T. ve Zager, M.A. (2001), "Community Policing: Past, Present, and Future", Handbook of Criminal Justice Administartion içinde, (der.) M.A. Moraks, M.Hooper, J.Shcmidt, New York: CRC Press, s.69-94

Kahraman, H.B. (2001), "Avrupa: Türk Modernleşmesinin Xandus'u", Doğu Batı Dergisi, 14:8-27

Kaplan, E. (2005a), "Minik Eller Hırsızlıkta Kullanılıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 09/12/2005

Kaplan, E. (2005b), "Türkiye'nin Suç Haritası", Cumhuriyet Gazetesi, 24/2/2005

Karaesmen, E.(2005),"Afetin Açığa Çıkardıkları", Cumhuriyet Gazetesi, 14/10/2005

Karmen, A. (2001), Crime Victims, Belmont:Wadsworth.

Kasapoğlu A. (2007), "Giriş", Yeni Toplumsal Travmalar içinde (der.) A. Kasapoğlu, Ankara: Referans, ss:1-69

Kasapoğlu, A. ve Ecevit, M. (2001), Depremin Sosyolojik Araştırması, Ankara: Ümit

Kasapoğlu, A. ve Ecevit, M. (2004a), "Culture and Social Structure: Identity in Turkey", Human Studies, 27:137-167

Kasapoğlu, A. ve Ecevit, M. (2004b), "Impact of Several Worry Factors on Responsible Behavior: The Case of 1999 Eathquake in Turkey", Journal of Mental Health, 33:13-30

Kasapoğlu, A. ve Kul, M. (2008), "Siyasal İktidarların Polis Aracılığıyla Topluma Nüfuz Etmesi, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 11(2): 35-53

Kavgacı, H. İ. (1997), Demokratik Polislik Temel Yaklaşımları, Ankara: Maset

Keane, J. (1996), Şiddetin Uzun Yüzyılı, çev.B.Peker, Ankara:Dost

Keleş, R. (2004), Kentleşme Politikaları, Ankara: İmge

Keleş, R. ve Ünsal, A. (1982), Kent ve Siyasal Şiddet, Ankara Üniversitesi Yayın No: 507, Ankara: AÜSBF Yayınları

Kelling, G., Pate, T., Dieckman ve D; Brown, C.E. (1974), The Kansas City Preventive Patrol Experiment A Summary Report, Washington: Police Foundation

Kelling, G.L. ve Coles, C.M. (1996), Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities, New York: Free Press

Keown, L. A. (2001), Perceived Risk of Victimization: A Canadian Perspective, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Canada: University of Calgary

Keyder, Ç. (2006), İstanbul Küresel İle Yerel Arasında, İstanbul: Metis

Khan, I. (2007), "Freedom From Fear", Amnesty International Raport 2007 içinde, London: Amnesty International Secretariat, s.1-42

Kılıç, E. (2005), "Kapkaçı Çeteler Yapıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 30/11/2005

Kızıldağ, Ş. (2004), Dersaadetten İstanbul'a Eminönü Ailesi, İstanbul: Beyazsanat

Kızmaz, Z. (2005), "Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme", C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 29:149-174

Kinnvall, C. (2004), "Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and The Search of Ontological Security", Political Psychology, 25:741-767

Kongar, E. (1998), 21.Yüzyılda Türkiye, İstanbul: Remzi Kitapevi

Korkmaz, A. ve Kocadaş, B.(2006), Toplumsal Sapma, İstanbul: Doğu Kütüphanesi

Koskela, H. (1999), "Gendered Exclusions: Women's Fear of Violence and Changing Relations to Space", Geografiska Analer, Series B. Human Geography, 81:111-124

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk, Ö. (2006), Sosyal Bilimler İçin İstatistik, Ankara: Pegema

Köse, H. (2005), "Suçlar Faili Meçhul Kalıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 02/12/2005

Kul, M. ve Sözer, M.A. (2006), "Risk Toplumunda Kriminal Güvensizlik", İstanbul Conference on Democracy içinde (der) Yayın Kurulu, Ankara: Oncu Press

Kul, M. (2007), "Kapkaç Mağdurları", Toplumsal Travmalar içinde (der.) A. Kasapoğlu, Ankara: Referans, ss.123-154

Kul, M. ve Tayfun, R. (2008), "Sembolik Etkileşim Bağlamında Polisin Saygınlığı", Polis Bilimleri Dergisi,4:45-65

Kul, M.; Tayfun, R. ve Zengin, C. (2010), "İçerik Analizi Işığında: Kadınların Suç Korkusu veya Güvensizlik Algısı", Kriminoloji Dergisi, 2:1-20

Kurtuluş, H. (2005), "İstanbul'da Kapalı Yerleşmeler Beykoz Konakları Örneği", İstanbul'da Kentsel Ayrışma içinde, İstanbul: Bağlam, ss:161-186

Küntay, E. (2006), "Mala Karşı İşlenen Suçlarda Patlama ve 'Çocuk İstismarı', Şiddet, Terör ve Toplum içinde (der.) F.Gümüşoğlu, İstanbul:Bağlam, s.98-114

Lagadec, P. (2003), "Risk, Terrorism and Society: New Issues", Terrorism, Victim and Interantional Criminal Responsibility içinde, (der.)G. Doucet, Paris: SOS Attentats, ss:15-23

Lash, C. (1991), The True and Only Heaven: Progress and Its Critics, New York: Norton

Lauer, J. (2005), "Driven to Extremes: Fear of Crime and The Rise of The Sport Utility Vehicle in The United States", Crime, Media and Culture, 1:149-168

Leblebici, D.N. (2001), "Disiplin ve Uygulama Açısından Kamu Yönetiminin Kimlik Krizine Yeni Bir Bakış", Sosyal Bilimler Dergisi, 25:15-24

Leblond, P. (2005), "Globalization and World Insecurity", International Studies Review, 7:642-644

Lee, M. (2001), "The Genesis of Fear of Crime", Theoretical Criminology, 5:467-485

Leeuwen, T.V. ve Jewitt, C. (2001), "Introduction", Handbook of Visual Analysis içinde (der.) T.V.Leeuwen ve C.Jewitt, California: Sage, ss:1-9

Levin, D. (2005), "Predicting Theat and Fear Through Trust: The Dynamics of Interanitonal Terrorism as a Function of Trust in Mass Media", Institute for Policy and Economic Development, 1:1-27

Levitt, S.D. (1998), "Juvenile Crime and Punishment", The Journal of Political Economy, 106:1156-1185

Lindesay, J. (1997), "Phobic Disorders and Fear of Crime in The Elderly", Aging & Mental Health, 1:81-85

Liska, A.E. (1989), "Crime, Fear, and the New York City Subways: The Role of Citizen Action", Contemporary Sociology, 18:589-590

Liska, A.E. ve Chamlin, M.B. (1984), "Social Structure and Crime Control Among Macrosocial Units", Tha American Journal of Sociology, 90:383-395

Liska, A.E. ve Warner, B.D. (1991), "Functions of Crime: A Paradoxical Process", The American Journal of Sociology, 96:1441-1463

Liska, A.E., Lawrance, J.J., Sanchirico, A. (1982), "Fear of Crime as a Social Fact", Social Forces, 60:760-770

Liska, A.E., Lawrence, J.J. ve Benson, M. (1981), "Perspectives on The Legal Order: The Capacity for Social Control", The American Journal of Sociology, 78:413-426

Liska, A.E., Logan, J.R. ve Bellair, P.E. (1998), "Race and Violent Crime in The Suburbs", American Sociological Review, 63:27-38

Liska, A.E., Sanchirico, A. ve Reed, M.D. (1988), "Fear of Crime and Constrained Behavior Specifying and Estimating a Raciprocal Effects Model", Social Forces, 66:827-837

Lodziak, C. (2003), Kapitalizm ve Kültür, çev.B.Kurt, İstanbul: Çitlembik Yayınları

Lohman, J. S. S. (1983), "Fear of Crime As a Policy Problem", Victimology: an International Journal, 8:336-343

Lull, J. (2001), Medya İletişim Kültür, çev.N.Güngör, Ankara:Vadi

Lundby, K. ve Ronning, H. (2002), "Medya – Kültür – İletişim: Medya Kültürü Aracılığıyla Modernliğin Yorumlanışı", Medya Kültür Siyaset içinde, (der.)S.İrvan, Ankara: Alp Yayınevi, ss:5-28

Lupton, D., ve Tulloch, J. (1999), "Theorizing Fear of Crime: Beyond The Rational/İrrational Opposition", British Journal of Sociology, 50:507-523

Lüdemann, C. (2006), "Eine Mehrebenenanalyse zu Individuellen und Sozialraumlichen Determinanten Verschiedener Dimensionen von Kriminalitatsfurcht",Kölner Zeitschritf für Soziologie Sozialpsychologie, 58:285-306

Lyotard, J.F.(2004), Postmodern Durum Bilgi Üzerine Bir Rapor, çev. A.Çiğdem, Ankara: Vadi

Madriz, E. I. (1997), "Images of Criminals and Victims: A Study on Women's Fear and Social Control", Gender and Society, 11:342-356

Mannoni, P. (1992), Korku, çev:I. Gürbüz, Ankara: İletişim

Markantonatou, M. (2005), "A Review of Feeding The Fear of Crime: Crime-Related Media and Support for Three Strikes", Journal of Criminal Justice and Popular Culture, 12:138-140

Marshall, C. ve Rossman, G.B. (1995), Designing Qualitative Research, London: Sage Publications

Marx, K. (1986), Kapital, çev. A. Bilgi, Ankara: Sol Yayınları

May, D.C., Vartanian, L.R. ve Virgo, K. (2002), "The Impact of Parental Attachment and Supervision on Fear of Crime Among Adolescent Males", Adolescence, 37:267-287

McCrea, R., Shyy, T.K., Western, J. ve Stimson, R.J. (2005), "Fear of Crime in Brisbane: Individual, Social and Neighbourhood Factors in Perspective", Journal of Sociology, 41:7-27

Merton, R.K. (1949), Social Structure and Anomi, New York: Free Press

MetroPoll, (2007), Türkiye'de Siyasal Durum Araştırması, Terör ve Kürt Sorununa Sosyolojik Bakış, Ankara: MetroPoll Araştırma Merkezi

Miethe, T. D. ve Lee, G.R. (1984), "Fear of Crime among Older People: A Reassessment of the Predictive Power of Crime-Related Factors", The Sociological Quarterly, 25: 397-415.

Miethe, T. D. ve McDowall, D. (1993), "Contextual Effects in Models of Criminal Victimization", Social Forces, 71: 741-759

Mills, C.W. (2000), Toplumbilimsel Düşün, çev. Ü.Oskay, İstanbul: D&R

Mirkeu, S.A. (2002), "Fear of Crime Among Residents of Three Communities in Accra, Ghana", International Journal of Comparative Sociology, 43:153-168

Montesqieu, C.L.S. (2004), Kanunların Ruhu Üzerine, çev.F.Baldaş, İstanbul: Seç

Morris, A. ve Reilly, J. (2003), New Zealand National Survey of Crime Victims 2001, New Zealand: Ministry of Justice

Narlı, N. (2005), "Göç, Yoksulluk Suça İtiyor", Cumhuriyet Gazetesi, 30/11/2005

Neocleous, M. (2006), Toplumsal Düzenin İnşası, Polis Erkinin Eleştirel Teorisi, çev. A. Bekmen, İstanbul: Boğaziçi Yayınları

Nirun, N. (1968), "Suç Hadisesinin Sosyal Sebepleri", Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 6:130-139

Oc. T. ve Tiesdell, S. (1997), Safer City Centres, London: PCP

Offe, C. (1984), Some Contradictions of the Modern Welfare State, Cambridge: MIT Press

Oldfield, A. (1981), "Moral Judgments in History", History and Theory, 20:260-277

Oral, G. (2006), "Kurbanlar, Failler ve Bir Toplum", Ropörtajı Yapan B. Günçıkan, Cumhuriyet Gazetesi Pazar Eki, Sayı 1076, 5/11/2006

Owen, J.M. (1995), "Women-Talk And Men-Talk: Defining and Resisting Victim Status", Gender and Crime içinde, (der.) E.Dobash, R.Dobash ve L.Noaks, Cradiff: University of Wales, ss:246-268

Öncü, A. (1999), "İdeal Ev Mitolojisi Sınırları Aşarak İstanbul'a Ulaştı", Birikim, Sayı 123, s.26-34

Önder, M. S. (2006), "Diyarbakır'da Kapkaç ve Yankesicilik Olaylarına Karışan 18 Yaş Altı Kişilerin Sosyolojik Analizi", Yüksek Lisans Tezi, Dicle Ü.

Öner, Ş. (1998), "Kentleşme ve Modernleşmenin Siyasal Davranışlar Üzerindeki Etkisi", Türk İdare Dergisi, 420:66-96

Özaşçılar, M. (2006), Suç Korkusu: İstanbul'da Yaşayan 18-25 Yaşarası Üniversite Öğrencilerinin Mağdur Olma Riskleri

Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü

Özay, M. (2000), Anthony Giddens ve Sosyolojisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi

Özcan, N. (1994), "Şiddete Dayalı Olmayan Sapmış Davranışlar ve Aile Kurumu", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 11:149-158

Özcan, Y. ve Özbay, Ö. (2002), "Sosyolojide Yöntem", Sosyolojiye Giriş içinde (der.) İ. Sezal, Ankara: Martı, ss.55-64

Özkan, Y. (2005), "Güvensizlik Özel'e Yaradı", Cumuhuriyet Gazetesi,29/03/2003

Pain, R.H. (1997), "Social Geographies of Women's Fear of Crime", Transactions of The Institute of British Geographers, 22:231-244

Pallant, J. (2002), SPSS Survival Manual, Buckingham: Open University Press

Parsons, T. (1971), The System of Modern Societies, Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall

Pase, K. (1990), "Crime Stoppers: A Study in the Organization of Community Policing", The British Journal of Sociology, 41:591-592

Paz, O. (2000), "Şiir ve Modernite", Modernite Versus Postmodernite

Peak, K. J. ve Glensor, R. W. (2004), Community Policing and Problem Solving: Strategies and practices, NJ: Prentice Hall

Picca, G. (1992), Kriminoloji, çev.E.Erbaş, İstanbul: İletişim

Polat, A. (2003), "Batı Demokrasilerinde Suç Önleme Teknikleri", Hatay Polis Dergisi, 6:82-86

Polat, A. ve Gül, S. K.(2009), "Kentlerde Güvensizlik Kaygısı: Erzincan Alan Araştırması," V. Bilgiç (ed.), Değişik Yönleriyle Yerelleşme, (Ankara: Seçkin Yayınevi, Yayın Aşamasında).

Poyraz, B. (2002), Haber ve Haber Programlarında İdeoloji ve Gerçeklik, Ankara: Ütopya

Punch, F. K. (2005), Sosyal Araştırmalara Giriş, Nicel ve Nitel Yaklaşımlar, çev. D.Bayrak, Ankara: Siyasal Kitabevi

Ragin, C.C. (1994), Constructing Social Research, California:Pine Forge Press

Ranzijn, R., Howells, K., ve Wagstaff, V. (2002), "Fear of Crime and Protective Behaviours in Older and Younger Adults: Results of a Community Survey", Australasian Journal on Ageing, 21:88-94.

Riezler, K. (1944), "The Social Psychology of Fear", The American Journal of Sociology, 49:489-498

Robinson, J.B.; Brian A. L.; Taylor, R.B. ve Douglas D.P. (2003), "Multilevel Longitudinal Impacts of Incivilities: Fear of Crime, Expected Safety, and Block Satisfaction", Journal of Quantitative Criminology, 19:237-274

Roché, S. (1993), Les Sentiment D'insécrité, Paris: Universitaires De France

Roncek, D.W. (1981), "Dengerous Places: Crime and Residential Enviorment", Social Forces, 60:74-96

Rose, G. (2007), Visual Methodologies, California: Sage

Rountree, P.W. ve Land, C.K. (1996), "Perceived Risk Versus Fear of Crime: Empirical Evidence of Conceptually Distinct Reactions in Survey Data", Social Forces, 74:1353-1376

Ruch, L. ve Chandler, S.M. (1983), "Sexual Assault Trauma During The Acute Phase: An Exploratory Model and Multivariate Analysis", Journal of Health and Social Behavior, 24:174-185

Sah, R.K. (1991), "Social Osmosis and Patterns of Crime", The Journal of Political Economy, 99:1272-1295

Sampson, J.R. ve Raudenbush, S.W. (1999), "Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods", The American Journal of Sociology, 105:603-651

Sampson, R.J. ve Groves, W.B. (1989), "Community Structure and Crime: Testing Social Disorganization Theory", The American Journal of Sociology, 94:774-802

Saussure, F. De. (1960), Course in General Linguistics, Londra: Owen

Schneider, R.H. ve Kitchen, T. (2002), Planning For Crime Prevention, London: Routledge

Schuller, N. (2006), "Older People, Crime and Justice", Community Safety Journal, 5:37-43

Scott, H. (2003), "Stranger Danger: Explaining Women's Fear of Crime", Western Criminology Review, 4:203-214

Sencer, M. ve Irmak, Y. (1984), Toplumbilimlerinde Yöntem, İstanbul: Say

Sennet, R. (2002), Kamusal İnsanın Çöküşü, çev. S. Durak-A. Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı

Serin, N. (2005a),"Kapkaç Toplumu Tehdit Ediyor", Cumhuriyet Gazetesi, 2/12/2005

Sharma, S. (2007), Crime and Poor Communities: A Case Study of Civil Society Governance in South Africa, www.mosaikon.com. Ulaşım Tarihi, 16/05/2007

Shaw, M. (2007), Gençlere Yatırım: Suçun Önrlenmesi ve Mağduriyete Uluslararası Yaklaşımlar, çev.İ.Uğurlu, Ankara: EGM Yayınları

Silber, I. F. (2003), "Pragmatic Sociology as Cultural Sociology, Beyond Repertoire Theory?", European Journal of Social Theory, 6:427-449

Silier, Y. (2003), Kahramanımız Bush, Radikal 2, 02/032003

Simmel, G. (2000), "Metropol ve Zihinsel Yaşam", Şehir ve Cemiyet içinde (der.)A.Aydoğan, İstanbul: İz, ss:81-89

Skogan, W.G. ve Mawfield, M.G. (1981), Coping with Crime: Individual and Neighborhood Reactions, Beverly Hills: Sage Publications

Smith, D.A. ve Uchida, C.D. (1988), "The Social Organization of Self-Help: A Study of Defensive Weapon Ownership", American Sociological Review, 53:94-102

Smith, P. (2005), Kültürel Kuram, çev. S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu, İstanbul: Babil

Smith, S.J. (1984), "Crime and The Structure of Social Relations", Transactions of The Institute of British Geographers, 9:427-442

Sokullu, F. (1999), Viktimoloji, İstanbul:Beta

Sokullu, F. (2004), Kriminoloji, İstanbul:Beta.

Sokullu, F. (2005), "Onarıcı Adalet ve Yeni Türk Ceza Kanunu", Güncel Ceza Hukuku ve Kriminoloji Çalışmaları, (der.)F.Sokullu, İstanbul:İstanbul Ü. ss:1-9

Souza, M.L. (2005), "Urban planning in an age of fear: The case of Rio de Janeiro", International Development Planning Review, 27:1-19

Soyaslan, D. (1998), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara: Yetkin

Sparks, R. F. (1981), "Multiple Victimization: Evidence, Theory, and Future Research", The Journal of Criminal Law&Criminology, 72:762-778

Spelman, W. (2004), "Optimal Targeting of Incivility-Reduction Strategies", Journal of Quantitative Criminology, 20:63-88

Stallings, R.A. (1997), Sociological Theories and Disaster Studies, Disaster Research Center, Newark: University of Delaware, ss. 1-15

Stanko, E. A. (1995), "Women, Crime, and Fear", Annals of The American Academy of Political and Social Science, 539:46-58

Stanko, E. A. (2006), "The Commercialisation of Women's Fear of Crime", http://www.aic.gov.au/publications/proceedings/27/stanko2.pdf,Ulaşım Tarihi, 16/05/2006

Staunton, C. (2006), "Alley Gating, Fear of Crime And Housing Tenure", Community Safety Journal, 5:30-37

Strauss, L. (1953), Natural Right and History

Suri, L. (2002), "Mahalle Bağlamında İstanbul ve Pendik", İstanbul Dergisi, 40:87-96

Sutton, R. M. ve Farrall, S. (2005), "Gender, Socially Desirable Responding and the Fear of Crime", The British Journal of Criminology, 45:212-224

Swift, R.F. (1924), "Security in Modern Life", International Journal of Ethics, 34:357-363

Şaylan, G. (2006), Postmodernizm, Ankara: İmge

Şencan, H. (2005), Sosyal ve Davranış Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik, Ankara: Seçkin

Tabachinck, B. G ve Fidel, L. S. (1996), Using Multivariate Statistics, New York: HarperCollins

Tapan, B. (2006), "300 bin Kişi Özel Güvenlik Sektöründe", Cumhuriyet Gazetesi, 26 /1/2007

Taraciuk, T.P. (2004), "Toward a More Engaged Citizenry: A Citizen Security Action", Woodrow Wilson Center, 1:1-5

Tarde, G. (2004), Karşılaştırmalı Kriminoloji, çev.Y.V. Dalda, Ankara: EGM

Tarhan, N. (2005), "Teflon Modeli Kapkaççılar: Kendi Yanar Ama İçini Yakar", Cumhuriyet Gazetesi, 30 Kasım 2005 tarihli nüsha

Taşçı, İ. (2005), "Polis Vurdumduymaz Oldu", Cumhuriyet Gazetesi, 16/02/2005

Taylor, C. (1995), Modernliğin Sıkıntıları, çev. U. Canbilen, İstanbul: Ayrıntı

Taylor, I. (1996), "Fear of Crime, Urban Fortunes and Suburban Social Movements: Some Reflections From Manchester", Sociology, 30: 317-337

Taylor, R.B. ve Hale, M. (1986), "Testing Alternative Models of Fear of Crime", The Journal of Criminal Law and Criminology , 77:151-189.

Tayor, R.B. (1999), "Crime, Grime, Fear, and Decline: A Longitudinal Look", National Institute of Justice, 8:1-11

Tekin, V. A. (2006a), İstatistiğe Giriş, Ankara: Seçkin

Tekin, V. A. (2006b), SPSS Uygulamalı İstatistik Teknikleri, Ankara: Seçkin

Temur, T. (2005), "Sokaklarda Büyüyen Tehlike", Cumhuriyet Gazetesi, 01/02/2005

Tolan, B. (2005), "Suç Yer Değiştiriyor", Cumhuriyet Gazetesi, 01/12/2005

Torrente, D. (2008), Crime and Social Cohesion in Europe: Social Change and The New Problems of Western European Security, çevirim içi: www.ub.es/epp/seg/securo.pdf., ulaşım tarihi, 05 Mayıs 2008, s.1-26

Touraine, A. (1999), Toplumdan Toplumsal Harekete, Yeni Sosyal Hareketler, çev.K.Çayır, İstanbul: Kaknüs

Tulloch, J. (1998a), "Introduction", Fear of Crime içinde Australia: Criminology Research Council, ss:2-6

Tulloch, M. (1998b), "Quantitative Review", Fear of Crime içinde Australia: Criminology Research Council, ss:8-24

TÜİK (2008), internetten ulaşım tarihi, 23 Haziran 2008, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=1&ust_id=12

Türk Polis Dergisi, (2005), "Büyük Kentin Büyük Derdi; Kapkaç", Türk Polis Dergisi, 628:22-28

Türkoğlu, F. (2001), "Önyargı ve Şiddet", Milli Prodüktive Merkezi Anahtar Gazetesi, 153:1-2.

Türkoğlu, N. (2004), Toplumsal İletişim, İstanbul: Babil

Uludağ, Ş; Özdemır, S. ve Doğutaş, C. (2009), Vatandaşların Suç Korku (Güvenlik

Endişesi) Seviyesine Etki Eden Faktörler ve Alınabilecek Önlemler: Malatya Örneği, EGM Rapor

Volkan, V. (2005), Körü Körüne İnanç / Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri, İstanbul: Okyanus Yayınları

Vrij, A ve Winkel, F. W (1991), "Characteristics of The Built Environment and Fear of Crime: A Research Note on Interventions in Unsafe Locations", Deviant Behavior, 12: 203-215

Walker, M. A. (1994), "Measuring Concern About Crime, Some Inter – Racial Comparison", British J. Criminology, 34:366-378

Walklate, S. (1998), "Crime and Community: Fear or Trust?", The British Journal of Sociology, 49:550-569

Wallace, R.A. ve Wolf, A. (2004), Çağdaş Sosyoloji Kuramları, çev.L.Elburuz, M.R.Ayas, İzmir: Punto

Warr, M. (2000), "Fear of Crime in the United States: Avenues for Research and Policy", Criminal Justice içinde, http://

www.ncjrs.gov/criminal_justice2000/ vol_4/04i.pdf, Ulaşım Tarihi: 18 Şubat 1997

Warr, M. (1990), "Dengerous Situations: Social Context and Fear of Victimization, Social Forces, 68:891-907

Warr, M. (1995), "Poll Trends: Public Opinion on Crime and Punishment", The Public Opinion Quarterly, 59:296-310

Warr, M. ve Ellison, C.G. (2000), "Rethinking Social Reactions to Crime: Personal and Altruistic Fear in Family Households", The American Journal of Sociology, 106: 551-578

Warr, W. ve Stafford, M. (1983), "Fear of Victimization: A Look at the Proximate Causes", Social Forces, 61:1033-1043

Weatherburn, D., Makta, E. ve Lind, B. (1996), "Crime Perception and Reality: Public Perceptons of The Risk of Criminal Victimization in Australia", Contemporary Issues in Crime and Justice, 14:1-8

Weber, M. (1985), Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, çev.Z. Auroba, İstanbul: Hil

Weisburd, D. (1987), "Fear of Crime: Incivility and Production of as Social Problem", Contemporary Sociology, s.841-845

Weisburd, D. ve Eck, J.E. (2006), "What Can Police Do to Reduce Crime, Disorder, and Fear?", Annals of the American Academy of Political and Social Science, 593:42-65

Wesely, J.K. ve Gaarder, E. (2004), "The Gendered 'Nature' of The Urban Outdoors: Women Negotiating Fear of Violence", Gender and Society, 18:645-663

Wiltz, C.J. (1982), "Fear of Crime, Criminal Victimization and Elderly Blacks", Phylon, 43:283-294

Wright, S. (2006), "Hiçbir Şey İmgeselden Daha Gerçek Değildir: Söylenti, Terörü Nasıl Yayar?", Şiddet, Terör ve Toplum içinde (der.)F.Gümüşoğlu, İstanbul:Bağlam, s.20-26

www.istanbul.gov.tr, ulaşım tarihi 19/05/2008

www.tuzla.bel.tr, ulaşım tarihi 19/05/2008

Yakut, E. (2006), "Adaletin Terazisini Dengelemek: Şiddet ve Politika", Terör, Şiddet ve Toplum içinde İstanbul: Bağlam, ss:51-66

Yates, J. (1997), Using Giddens' Structuration Theory to Inform Business History, Business and Eckonomic History, 26:159-165

Yeni Şafak Gazetesi (2005), "Açıklama Cerrahtan", 03/12/2005

Yıldırım, E. (1999), "Anthony Giddens'ın Yapılanma Teorisi", Bilgi, 1:25-44

Yıldız, N. ve Bircan, H. (2006), Uygulamalı İstatistik, Ankara: Nobel

Yin, P. (1980), "Fear of Crime Among the Elderly: Some Issues and Suggestions", Social Problems, 27:492-504.

Yin, P.(1982),"Fear of Crime a Problem for Elderly", Social Problems, 30: 240-245.

Yücel, M. T. (2001), "Adaletsizlik Duygusu", Adalet Kavramı içinde (der.) A. Güriz, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını, ss:137-144

Yücel, M.T. (2003), Kriminoloji, Ankara: Başkent Matbaası

Yücesan-Özdemir,G.(2004), "İletişimin Ekonomi Politiği: İletişim Teknolojileri ve Kalkınma Söyleminin Eleştirisi", İletişim, 19:93-117

EKLER

EK-1

Suç Korkusu Ölçeği

Aşağıda okuyacağınız her bir suç olayından; ne kadar çekindiğinizi, korktuğunuzu, kaygılandığınızı ölçekteki (cetveldeki) rakamlara çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz. Ölçekteki rakamlar; (1) Hiç, (2))Çok az, (3)Bazen, (4)Sık Sık, (5) Çok korktuğunuz/ endişelendiğiniz anlamını ifade etmektedir.

1.Sahteciler tarafından dolandırılmaktan (örneğin sahte para, sahte çek-senet vb.)

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

2. Ev dışındayken hırsızların evinize girmesinden

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

3.Ev içerisindeyken hırsızların evinize girmesinden

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

4.Cinsel tacize / sarkıntılığa uğramaktan

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

5.Tecavüze uğramaktan

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

6.Öldürülmekten

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

7.Silahlı saldırıya uğramaktan

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

8.Herhangi malınızın çalınmasından (örneğin arabanızın veya cüzdanınızın çalınması)

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

9.Gaspa uğramaktan

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

10.Kapkaç'a uğramaktan

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

11.Herhangi bir eşyanıza zarar verilmesinden

Hiç Korkmam |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Çok korkarım

Bu ölçeği geliştiren Ferraro (1995) güvenirlilik alpha katsayısını, 0,90 olarak tespit etmiştir. Bu çalışmada ölçeğin tespit edilen güvenirlilik alpha katsayısı 0,93'tür.

EK-2

Suça Maruz Kalma Risk Algısı Ölçeği

Bugüne göre, gelecek 2 yılı düşündüğünüzde, aşağıdaki suç olaylarının başınıza gelme ihtimalini ölçekteki (cetveldeki) rakamlara çarpı (X) işareti koyarak değerlendiriniz. Ölçekteki rakamlar; (1) Hiç ihtimal yok, (2)Çok az var, (3)Olabilir, (4)Var, (5) Oldukça var anlamına gelmektedir.

1. Sahteciler tarafından dolandırılma ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

2. Ev dışındayken hırsızların evinize girme ihtimali

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

3. Ev içindeyken hırsızların evinize girme ihtimali

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

4. Cinsel tacize uğrama ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

5. Tecavüze uğrama ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

6. Öldürülme ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

7. Silahlı saldırıya uğrama ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

8. Herhangi malınızın çalınma ihtimali

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

9. Gaspa uğrama ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

10. Kapkaça uğrama ihtimaliniz

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

11. Herhangi bir eşyanızın tahrip edilmesi ihtimali

Hiç ihtimal yok |..1..| |..2..| |..3..| |..4..| |..5..|Oldukça var

Bu ölçeği geliştiren Ferraro (1995) güvenirlilik alpha katsayısını, 0,87 olarak tespit etmiştir. Bu çalışmada ölçeğin tespit edilen güvenirlilik alpha katsayısı 0,94'tür.

EK-3
İlçelere Göre Kapkaç İstatistiği

İL İLÇE DÜZEYİNDE SUÇ (KAPKAÇ) ANALİZİ			
İL ADI	İLÇE ADI	ADET	YÜZDE
İSTANBUL			
	TUZLA	4	0,10
	BAĞCILAR	4	0,10
	EYÜP	4	0,10
	ÇATALCA	7	0,18
	BEŞİKTAŞ	8	0,20
	KÜÇÜKÇEKMECE	9	0,23
	KAĞITHANE	10	0,25
	SİLİVRİ	12	0,30
	GAZİOSMANPAŞA	14	0,36
	BAYRAMPAŞA	17	0,43
	AVCILAR	36	0,91
	BEYOĞLU	39	0,99
	ÜSKÜDAR	40	1,01
	MALTEPE	47	1,19
	BAHÇELİEVLER	49	1,24
	GÜNGÖREN	106	2,69
	SARIYER	108	2,79
	PENDİK	112	2,84
	KADIKÖY	114	2,89
	SULTANBEYLİ	116	2,94
	FATİH	123	3,12
	ESENLER	148	3,75
	BEYKOZ	157	3,98

	KARTAL	181	4,59
	ZEYTİNBURNU	392	9,94
	ÜMRANİYE	429	10,88
	ŞİŞLİ	486	12,33
	BAKIRKÖY	493	12,50
	EMİNÖNÜ	678	17,20
TOPLAM		3943	

Örneklem belirlemek için alınan yukarıdaki istatistikler 01-28 Mayıs 2007 tarihleri arasında meydana gelen kapkaç olaylarını kapsamaktadır. 2007 yılı içerisinde İstanbul'da toplam 12750 adet kapkaç meydana gelmiş ve Eminönü'nde meydana gelen kapkaç sayısı 678'den 1023'e ulaşırken Tuzla'da bir değişiklik olmamıştır.